

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΘΕΣΣΑΛΙΑΣ

ΤΜΗΜΑ ΑΡΧΙΤΕΚΤΟΝΩΝ
ΜΗΧΑΝΙΚΩΝ

ΔΙΠΛΩΜΑΤΙΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ

Παρεμβάσεις
για τη διεύρυνση του πεδίου μάθησης και των
εμπειριών στο σχολικό κτίριο.

Αφορμή η πόλη της Καλαμάτας.

ΧΑΙΚΟΥ ΑΘΗΝΑ

ΕΠΙΒΛΕΠΟΥΣΑ ΚΑΘΗΓΗΤΡΙΑ
ΙΡΙΣ ΛΥΚΟΥΡΙΩΤΗ

ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Θα μπορούσε το σχολικό κτίριο να αποτελεί μια συνολική εμπειρία μάθησης; Στην παρούσα διπλωματική εργασία γίνεται μια προσπάθεια για την ενίσχυση τόσο του εκπαιδευτικού ρόλου (μετάδοση γνώσεων) όσο και του παιδαγωγικού χαρακτήρα του σχολικού κτιρίου μέσα από μια σειρά παρεμβάσεων, με άξονα τη χωρική διάχυση της μάθησης. Το συγκεκριμένο εγχείρημα αφορά υφιστάμενα σχολικά, στα οποία θα μπορούν να εφαρμοστούν οι παρεμβάσεις. Το εύρος των σχολείων και κατά συνέπεια των βαθμίδων εκπαίδευσης περιορίζεται στα δημοτικά σχολεία. Αφορμή για την έναρξη της μελέτης υφιστάμενων δημοτικών σχολείων αποτέλεσε η πόλη της Καλαμάτας.

Στο πρώτο μέρος διεξάγεται μια έρευνα σε τρία επίπεδα. Αρχικά γίνεται προσέγγιση της πόλης, όσον αφορά τους χώρους και τις χρήσεις που παρέχει, εστιάζοντας κυρίως στους εκπαιδευτικούς της χώρας. Στη συνέχεια μελετώνται τα σχολικά της κτίρια. Για την καλύτερη διαχείριση του πλήθους των σχολείων, ταξινομούνται σε πέντε κατηγορίες με βάση κοινά τους χαρακτηριστικά. Τέλος, γίνεται προσέγγιση των ανθρώπων που κινούνται σε αυτά καθημερινά, παιδιών και δασκάλων, ακολουθώντας τη μέθοδο των ερωτηματολογίων. Στόχος της δράσης είναι να αποκαλυφθεί η συνολική σχολική πραγματικότητα, μέσω της οποίας προκύπτουν οι βάσεις για το σχεδιασμό.

Στο δεύτερο μέρος δημιουργείται ένα συντακτικό παρεμβάσεων. Οι παρεμβάσεις διακρίνονται σε τρεις κατηγορίες που αφορούν τη δομή του σχολικού κτιρίου, τη λειτουργία του και συγκεκριμένα της τάξης, καθώς και τον εξοπλισμό του. Τέλος, γίνεται εφαρμογή των παρεμβάσεων αυτών σε τέσσερα σχολεία-παραδείγματα. Η συνολική προσέγγιση εστιάζει στη διεύρυνση του πεδίου μάθησης, καθώς και στην ποικιλία ερεθισμάτων και εμπειριών που θα βιώνουν καθημερινά τα παιδιά στο σχολικό κτίριο.

ABSTRACT

Is it possible for a school building to transform into a wholistic learning experience? The present paper constitutes an attempt to enhance both the educational role (communication of knowledge) and pedagogical character of school buildings through a series of interventions made from the perspective of the spatial distribution of learning. This project concerns existing school buildings (primary schools) in which the interventions proposed are applicable. The school buildings of the Greek city of Kalamata constitute the starting point for the present study of primary school buildings.

In the first part of the dissertation, a research is conducted in three stages. At first, the city is studied in terms of its spaces and their uses with emphasis placed on the educational ones. Then, the focus is placed on school buildings. Schools are divided into five categories based on their common features to make it easier to deal with their large number. Finally, we turn to the people who move and live in these places, that is the students and teachers, through the method of questionnaires. The purpose of this project is to project reality in schools on a wholistic level that will constitute the basis for the designs proposed.

In the second part of the paper, a list of interventions is created. The interventions made are distinguished into three categories that have to do with the structure of the school building, its operation and more specifically that of the classroom as well as the building's equipment. In the end, we examine the application of these interventions in four school paradigms. This approach in its entirety has as its aim the expansion of both the field of studies and the range of stimuli and experiences students will have in a school building.

ΠΡΟΟΙΜΙΟ

Το παρόν τεύχος συντάχθηκε στα πλαίσια της εκπόνησης της διπλωματικής εργασίας, από τη φοιτήτρια του Τμήματος Αρχιτεκτόνων Μηχανικών, του Πανεπιστημίου Θεσσαλίας, Χάικου Αθηνά, στο ακαδημαϊκό έτος 2017-2018.

Στην εργασία με τίτλο «Παρεμβάσεις για τη διεύρυνση του πεδίου μάθησης και των εμπειριών στο σχολικό κτίριο. Αφορμή η πόλη της Καλαμάτας.», μελετώνται χειρισμοί που θα μπορούσαν να εφαρμοστούν σε υφιστάμενα σχολικά κτίρια ώστε να ενισχυθεί ο παιδαγωγικός τους χαρακτήρας. Αφετηρία αποτέλεσε η ερευνητική μου εργασία με θέμα: «Σχολικό κτίριο: Μεταβάσεις στο χώρο και το χρόνο». Στο σημείο αυτό κρίνεται απαραίτητο να ευχαριστήσω όλους όσους βοήθησαν στην παρούσα διπλωματική εργασία και ιδιαίτερα την επιβλέπουσα καθηγήτριά μου Ι. Λυκουριώτη για την καθοδήγησή της. Επίσης θα ήθελα να ευχαριστήσω την οικογένεια και τους φίλους για την στήριξή τους.

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

1 ΕΙΣΑΓΩΓΗ 6

Σχολική πραγματικότητα 6
Υφιστάμενη κατάσταση 10
Προβληματισμός 12

2 ΔΡΑΣΗ 14

Η πόλη 16
Τα σχολεία 32
Οι άνθρωποι 96

Α΄ ΜΕΡΟΣ

Β΄ ΜΕΡΟΣ

3 ΣΥΝΤΑΚΤΙΚΟ ΠΑΡΕΜΒΑΣΕΩΝ 166

Παρεμβάσεις στη δομή 168
Παρεμβάσεις στη λειτουργία 174
Παρεμβάσεις στον εξοπλισμό 182

4 ΕΦΑΡΜΟΓΗ 196

5 Βιβλιογραφία 256

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

ΣΧΟΛΙΚΗ ΠΡΑΓΜΑΤΙΚΟΤΗΤΑ

Συναντήσεις - Αποχωρισμοί. Βλέμματα - Απομόνωση. Επικοινωνία - Αλληλεπίδραση.
Δημιουργία εμπειριών. Απόκτηση γνώσεων.

Αυτές είναι καταστάσεις - συνθήκες οι οποίες μπορούν να συμβούν και οι άνθρωποι να τις βιώσουν στα όρια ενός χώρου. Η εξέλιξή τους είναι άμεσα συνδεδεμένη με τους ίδιους τους ανθρώπους αλλά και με τον χώρο στον οποίο αναπτύσσονται και κατ' επέκταση με το απόθεμα πληροφοριών που αυτός φέρει.

«Οι χώροι που διασχίζουμε καθημερινά έχουν παραχωρηθεί από τόπους. Η ουσία τους εδράζεται σε πράγματα του είδους των κτισμάτων. Αν προσέξουμε αυτές τις σχέσεις μεταξύ τόπου και χώρου, τότε θα έχουμε μια αφετηρία για να στοχαστούμε πως σχετίζονται άνθρωπος και χώρος.»

Λέφας Π., Αρχιτεκτονική και κατοίκηση: από τον Heidegger στον Koolhaas, σ.235

Σύμφωνα με το Γάλλο ψυχολόγο Henry Wallon,

«Πρωταρχικά, ο χώρος δεν είναι μια τάξη ανάμεσα στα πράγματα, αλλά, περισσότερο, μια ποιότητα των πραγμάτων σε σχέση με εμάς τους ίδιους. Σε αυτή τη σχέση, μεγάλη είναι η σημασία του συναισθήματος, της αίσθησης ότι ανήκεις, ότι πλησιάζεις ή απομακρύνεσαι, ότι βρίσκεσαι ήδη κοντά ή μακριά.»

Γερμανός Δ., Οι τοίχοι της γνώσης: σχολικός χώρος και εκπαίδευση, σ.21

Αν αυτός ο χώρος αντιστοιχεί σε σχολικό χώρο;

Για τους περισσότερους ανθρώπους η ανάκληση της μνήμης των σχολικών χρόνων, προκαλεί έντονη συγκινησιακή φόρτιση, είτε με θετικό είτε με αρνητικό πρόσημο, αναλόγως το άτομο και τα βιώματά του. Ομοίως, και ο χώρος του σχολείου.

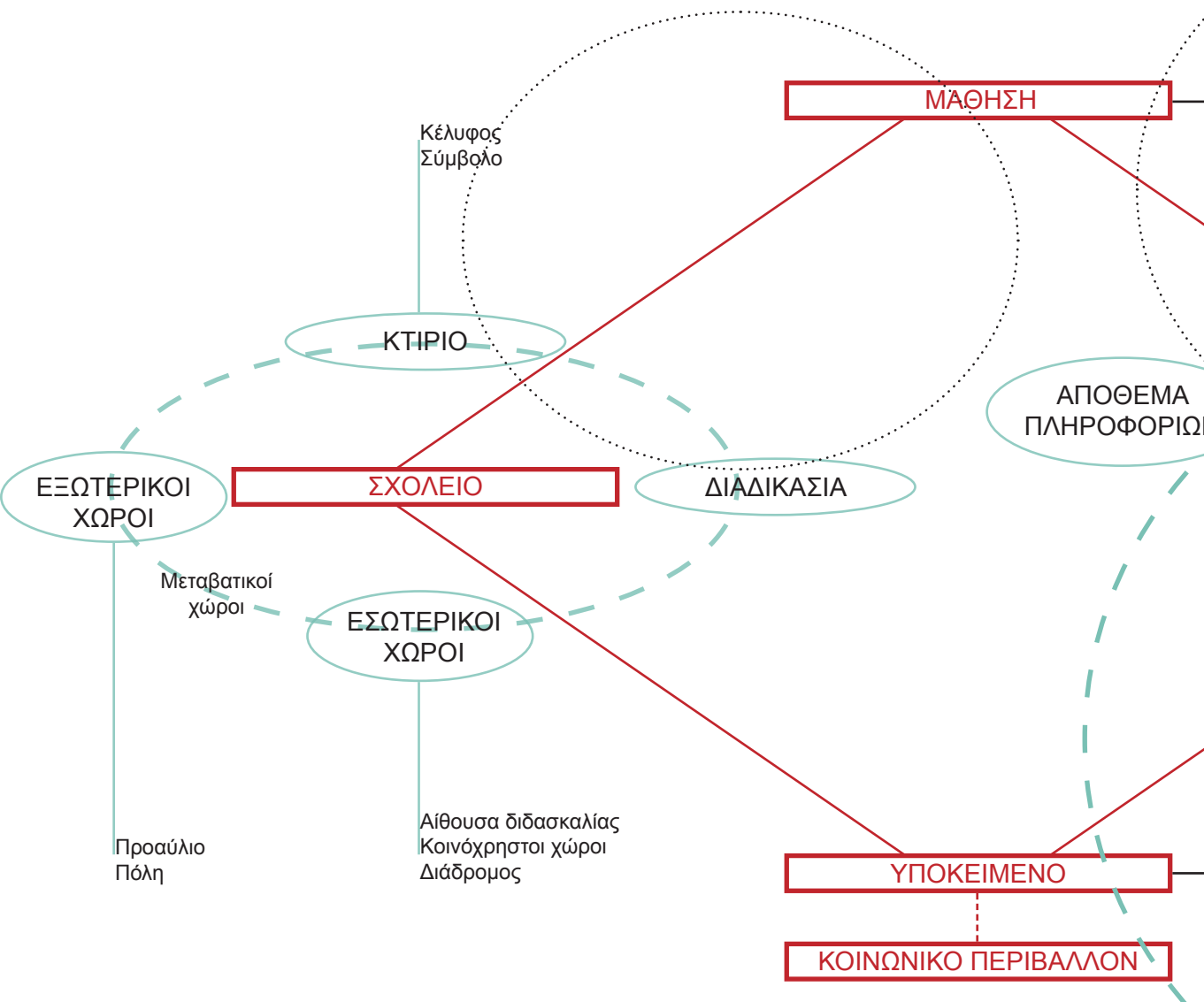
Το σχολείο βιώνεται ταυτόχρονα από δύο διαφορετικές ηλικιακές ομάδες, τα παιδιά - μαθητές και τους δασκάλους - ενήλικες. Η σύμπραξη των δύο έχει ως αποτέλεσμα τη δημιουργία διαφορετικών συνθηκών καθημερινά.

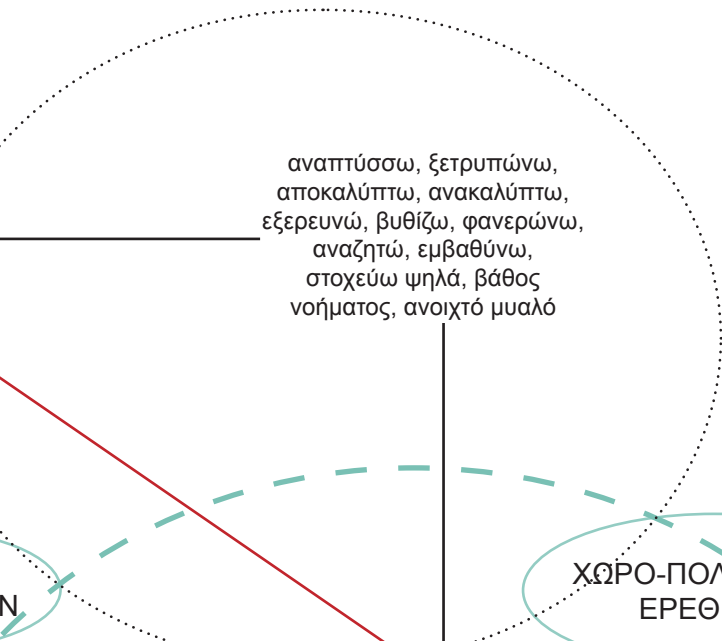
Η εκπαίδευση και κατ' επέκταση η παιδεία στα όρια της σχολικής πραγματικότητας επιτυγχάνονται τόσο μέσα από το εκάστοτε εκπαιδευτικό σύστημα όσο και μέσω του σχολικού κτιρίου, η μορφή του οποίου επηρεάζει και καθορίζει την επίτευξη των εκπαιδευτικών στόχων.

Συνεπώς εξέχοντα ρόλο τόσο στην παιδική ηλικία όσο και στα μετέπειτα χρόνια κατέχει το σχολικό κτίριο. Συνδυάζει τα χαρακτηριστικά του μεγάλου σπιτιού και ταυτόχρονα της μικρής πόλης, αφού αποτελεί το μεταβατικό στάδιο και την εισαγωγή των παιδιών στον κόσμο των ενηλίκων. Παράλληλα το σχολείο σαν κτίριο διαδραματίζει το ρόλο του τρίτου δασκάλου, αφού μέσα από τις κινήσεις που «κατευθύνει» αποτελεί μια βουβή μορφή διδασκαλίας.

Αρωγός στην επίτευξη του σχεδιασμού στον βέλτιστο βαθμό είναι ένα αντίστοιχα ολοκληρωμένο εκπαιδευτικό σύστημα, αλλά και η κοινωνικοπολιτιστική ταυτότητα της εκάστοτε εποχής.

Ο σχολικός χώρος όπως και κάθε ανθρωπογενές περιβάλλον φέρει στις γραμμές, στην οργάνωση και στη μορφή του, αξίες και νοήματα, που συγκροτούνται στο πολιτισμικό γίνεσθαι της κοινωνίας. Έτσι, ο σχολικός χώρος αποτελεί ένα σύνολο από μη υλικούς παράγοντες, οι οποίοι προέρχονται τόσο από το κοινωνικό περιβάλλον όσο και από το υποκείμενο. Οι παράγοντες αυτοί αλληλεπιδρούν μεταξύ τους, καθώς και με τα δεδομένα του χώρου, δημιουργούν σχέσεις αλληλεξάρτησης και διαμορφώνουν τη σχολική πραγματικότητα.

αναπτύσσω, ξετρυπώνω,
αποκαλύπτω, ανακαλύπτω,
εξερευνώ, βυθίζω, φανερώνω,
αναζητώ, εμβαθύνω,
στοχεύω ψηλά, βάθος
νοήματος, ανοιχτό μυαλό

ΧΩΡΟΣ

ΧΩΡΟ-ΠΟΛΙΤΙΣΜΙΚΟ
ΕΡΕΘΙΣΜΑ

ΝΟΗΤΙΚΕΣ
ΑΝΑΠΑΡΑΣΤΑΣΕΙΣ

ΧΡΗΣΗ ΧΩΡΟΥ

ΨΥΧΟΚΟΙΝΩΝΙΚΕΣ
ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΕΣ

ΠΡΟΣΩΠΙΚΟΙ
ΧΩΡΟΙ

Χωρο-πολιτιστικό ερέθισμα

Ο χώρος μεταφέρει ένα συνολικό μήνυμα τρόπου ζωής. Συστήματα αξιών, κοινωνικά, πολιτισμικά και παιδαγωγικά μοντέλα, η ταυτότητα ενός συγκεκριμένου περιβάλλοντος ζωής, είναι οι βασικές κατηγορίες δεδομένων που έχουν εγγραφεί στον υλικό χώρο και που εκφράζονται από το συνολικό χωρο-πολιτισμικό ερέθισμα που μεταφέρει.

Απόθεμα πληροφοριών

Ο χώρος παρέχει πλήθος πληροφοριών για τις αξίες και τα μοντέλα που επικρατούν στον περίγυρο του υποκειμένου.

Νοητική αναπαράσταση

είναι ένας ενδιάμεσος μηχανισμός ανάμεσα στο υποκείμενο και στο περιβάλλον, όπου εισάγει ένα σύστημα ερμηνείας του αναπαριστώμενου στοιχείου.

Προσωπικός χώρος

«Η δημιουργία προσωπικού χώρου από το παιδί έχει μεγάλη σημασία για την αυτοεικόνα, την αυτοεκτίμηση και την κοινωνικοποίησή του, δεδομένου ότι ο προσωπικός χώρος, ως υλικό περιβάλλον φέρει τη σφραγίδα του παιδιού, και είναι έντονα φορτισμένος συμβολικά και λειτουργεί ως μέσον επικοινωνίας και αλληλεπίδρασης.» Γερμανός Δ., *Τόποι για Εμπειρίες Μάθησης. Έρευνα, Δημιουργία, Αλλαγή.*, σ. 108-119

ΥΦΙΣΤΑΜΕΝΗ ΚΑΤΑΣΤΑΣΗ

Όσον αφορά το κτιριακό σχολικό περιβάλλον στην Ελλάδα, η κάτοψη μαρτυρά πως το σχήμα «είσοδος- διαδρόμος- αίθουσες διδασκαλίας-αυλή» διατηρείται από το 1898.

Τα σημεία όπου δύο χώροι με διαφορετική λειτουργία ενώνονται υπάρχει απότομη μετάβαση. Οι χώροι κυκλοφορίας κατέχουν σημαντικό ρόλο, γιατί ευνοούν την ανάπτυξη αυταρχικών μεταβατικών διαδικασιών.

Οι αίθουσες διδασκαλίας παραδοσιακά αποτελούν την κύρια δομή των σχολείων και τον πυρήνα της μάθησης. Τα παιδιά συγκεντρώνονται σε αίθουσες διδασκαλίας από τα πρώτα τους χρόνια. Ο δάσκαλος από τον πίνακα μεταφέρει την γνώση. Έτσι οι χωρικές συνθήκες των τάξεων κυρίως βοηθούν στη συγκέντρωση των μαθητών, η οποία πρέπει να αποσπάζεται όσο το δυνατόν λιγότερο, ενώ ο δάσκαλος θα πρέπει να έχει σφαιρική εικόνα της τάξης. Η εσωτερική οργάνωση της αίθουσας διδασκαλίας παραμένει σταθερή αρκετά χρόνια. Παρόλα αυτά γίνονται προσπάθειες από ορισμένους δασκάλους στη σύνθεση των θρανίων της τάξης έτσι ώστε να διαμορφώνουν μια πιο ευχάριστη συνθήκη για τα

παιδιά και να είναι πιο ενεργά στη διαδικασία της μάθησης.

Η βασική αρχή πίσω από τη φυσική σύνθεση των σχολείων ήταν και εξακολουθεί να είναι μια σειρά αυτόνομων χώρων που χωρίζονται μεταξύ τους. Η πρόσβαση σε αυτούς γίνεται συχνά με μακρείς διαδρόμους και μέσα από πόρτες τοποθετημένες από την πλευρά του δασκάλου και του πίνακα. Τα παράθυρα συνήθως είναι σε σημείο τέτοιο ώστε οι μαθητές που κάθονται να μην έχουν εύκολη οπτική επαφή με το έξω. Επομένως στην αίθουσα διδασκαλίας συντελείται το μεγαλύτερο μέρος της εκπαιδευτικής διαδικασίας με έναν αυστηρό και μη ευέλικτο τρόπο.

Ενώ οι διάφορες παιδαγωγικές μέθοδοι συνοδεύονται από παρατηρήσεις για τον τρόπο οργάνωσης του σχολικού χώρου, οι παρατηρήσεις αυτές περιορίζονται κατά κύριο λόγο στον εσωτερικό σχολικό χώρο. Η ασφαλτοστρωμένη αυλή είναι ένα χαρακτηριστικό στο σύνολο των ελληνικών σχολείων, δεν παρέχει επιπλέον ερεθίσματα στα παιδιά και έτσι περιορίζει τη μάθηση στη σχολική αίθουσα. Συνήθως υπάρχουν δύο μπασκέτες, οι οποίες όμως δεν χρησιμοποιούνται από τα παιδιά την ώρα του διαλείμματος. Στο συγκεκριμένο χώρο οι δραστηριότητες που παρατηρούνται είναι μορφές κινητικών παιχνιδιών, ή απλές δραστηριότητες εκτόνωσης.

Οι δύο αυτοί χώροι, η αίθουσα διδασκαλίας και η αυλή, συνδέουν καθημερινά δύο διαφορετικές καταστάσεις, την ώρα του μαθήματος και την ώρα του διαλείμματος. Με την έναρξη του διαλείμματος και αντίστροφα με την έναρξη του μαθήματος, τα παιδιά είναι υποχρεωμένα να μεταβούν απότομα σε διαφορετικές καταστάσεις, συμπεριφορές και στάσεις σώματος. Αυτή τη μετάβαση τη συνδέει χωρικά αλλά και νοηματικά ο διάδρομος του σχολείου.

Στην πιο κοντινή τους μορφή, οι διάδρομοι χρησιμεύουν ως χώρος κυκλοφορίας για την πρόσβαση και τη σύνδεση των χώρων του σχολείου. Αυτή είναι η κεντρική ιδέα που συναντάμε στα περισσότερα σχολεία, όπου το δίκτυο των διαδρόμων είναι απλώς διαστασιολογημένο για να ταιριάζει με την αναμενόμενη ροή της κίνησης. Έτσι ο διάδρομος θεωρείται ως ανοιχτός χώρος ή ως μια παρεμβολή χώρου. Υπάρχει ένα φάσμα στην συσσωρευμένη ενέργεια που έχει κάθε παιδί και στον τρόπο που την εκτονώνει. Ο διάδρομος λοιπόν διεκπεραιώνει μόνο την απλή μετάβαση στον κάθε χώρο.

ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΙΣΜΟΣ

Θα μπορούσε το πεδίο μάθησης να επεκταθεί και σε άλλους χώρους του σχολείου;

Θα μπορούσαν τα παιδιά να βιώνουν διαφορετικές εμπειρίες μέσω της κίνησής τους στο σχολείο;

«Πόσο ωραίο και δυναμικό πράγμα είναι το μονοπάτι! Πόσο μένουν συγκεκριμένα στη συνείδηση των μυώνων τα γνώριμα μονοπάτια του λόφου! ένας ποιητής επικαλείται όλον αυτόν τον δυναμισμό μ' έναν και μοναδικό στίχο: 'Αχ δρόμοι με τους παλμούς σας'».

Gaston Bachelard, *Η ποιητική του χώρου*, σ.38

«Είναι αυτή η πραγματικότητα μιας πόρτας; Τι τότε ρωτώ, είναι η μεγαλύτερη πραγματικότητα μιας πόρτας; Ίσως η μεγαλύτερη πραγματικότητα μιας πόρτας είναι μια ζωτική εμπειρία όχι μόνο για εκείνους που συναντήθηκαν ή αφέθηκαν πίσω. Μια πόρτα είναι ένας χώρος για μια πράξη που επαναλαμβάνεται εκατομμύρια φορές σε μια ζωή μεταξύ της πρώτης εισόδου και της τελευταίας εξόδου. Νομίζω είναι συμβολικό. Και ποια είναι η μεγαλύτερη πραγματικότητα ενός παραθύρου; Το αφήνω σε εσάς.»

Smithson, *Team 10primer*, σ.96

«Ακριβώς όπως οι χωρικές σχέσεις επηρεάζουν τις προσωπικές, έτσι καθορίζουν και τον τρόπο με τον οποίο συνδεόμαστε με το περιβάλλον. Αντί όμως να συντηρούμε την αντιπαράθεση εσωτερικού-εξωτερικού ως βασική αντίθεση, γνωρίζουμε πλέον, στον αιώνα μας, ότι το εσωτερικό και το εξωτερικό είναι σχετικές έννοιες και επομένως εξαρτώνται από το πού στέκεται κανείς και προς τα πού έχει στραμμένο το βλέμμα του. Δεν είναι τυχαίο ότι ο χαρακτήρας της αρχιτεκτονικής του 20ού αιώνα είναι πολύ πιο ανοικτός απ' ό,τι υπήρξε ποτέ στο παρελθόν. Τώρα πια όχι μόνο έχουμε τα μέσα για να επιτύχουμε κάτι τέτοιο, αλλά υπάρχει και μεγαλύτερη ανάγκη για άνοιγμα. Ανοίξαμε όλα τα παράθυρα και έτσι αγκαλιάσαμε το έξω.»

Herman Herzberger, *Μαθήματα για σπουδαστές αρχιτεκτονικής*, σ.216

Ο χώρος έχει και παιδαγωγικό χαρακτήρα. Το απόθεμα πληροφοριών που παρέχει ο χώρος για τις αξίες και τα μοντέλα που επικρατούν στον περίγυρο του υποκειμένου, αποτελούν εν δυνάμει ερεθίσματα μάθησης. Ταυτόχρονα οι δυνατότητες που παρέχει ο χώρος για αλληλεπίδραση με το περιβάλλον οδηγούν σε απόκτηση δεξιοτήτων και σε διαμόρφωση μορφών συμπεριφοράς. Τα χαρακτηριστικά του χώρου μπορούν να αποτελέσουν τον πυρήνα της εκπαιδευτικής διαδικασίας, αφού το παιδί μαθαίνει και αναπτύσσεται μέσα από πρακτικές που υιοθετεί και εμπειρίες που αποκτά στον υλικό του περίγυρο.

Προκύπτει λοιπόν ο προβληματισμός για τους τρόπους με τους οποίους ο χώρος του σχολείου μπορεί να αποκτήσει έναν πιο έντονο παιδαγωγικό χαρακτήρα και να επιτευχθεί η χωρική διάχυση της μάθησης, μέσω της ελεύθερης κίνησης των παιδιών και της έκθεσής τους σε ποικιλία ερεθισμάτων. Η μάθηση μπορεί να προέλθει μέσα από ποικίλες δραστηριότητες και όχι μόνο από την παράδοση μαθήματος από τους δασκάλους. Τέτοιες είναι η επικοινωνία των παιδιών, η δημιουργία μικρών ομάδων, οι ευκαιρίες συναντήσεων τέτοιων ομάδων, καθώς και οι ευκαιρίες για την ανάπτυξη δραστηριοτήτων.

Στη σκέψη αυτή προστίθεται και η παράμετρος των υφιστάμενων σχολείων στην Ελλάδα και ο τρόπος με τον οποίο θα μπορούσαν να συνδυαστούν όλα αυτά. Το εύρος των σχολείων και κατά συνέπεια των βαθμίδων εκπαίδευσης περιορίζεται στα δημοτικά σχολεία. Στη συνέχεια τίθεται το θέμα για το μέγεθος των παρεμβάσεων, ώστε να είναι μικρού μήκους όσον αφορά τη δομή του σχολικού κτιρίου.

Θα προηγηθεί του σχεδιασμού μια έρευνα σε συγκεκριμένα σχολεία και στους χρήστες τους ώστε να δημιουργηθεί μια εικόνα για την σχολική τους πραγματικότητα. Προκειμένου να επιτευχθεί αυτό επιλέχθηκε η πόλη της Καλαμάτας και κατ' επέκταση τα σχολεία της. Η μέθοδος που θα ακολουθηθεί για την έρευνα είναι η προσέγγιση του ζητήματος σε τρία επίπεδα. Αρχικά η μελέτη της πόλης σε σχέση με τις χρήσεις που παρέχει και τις εκπαιδευτικές εγκαταστάσεις. Στη συνέχεια θα γίνει μελέτη των σχολείων, σε σχέση με την οργάνωσή τους (κατόψεις) και τα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά τους. Τέλος, θα γίνει προσέγγιση των ατόμων που κάνουν καθημερινή χρήση αυτών των σχολείων (παιδιά και δασκάλους), μέσω ερωτηματολογίων.

Δημιουργώντας μια συνολική εικόνα, στόχος είναι να προκύψουν κάποιες αρχές σχεδιασμού και στη συνέχεια προσδιορισμός των παρεμβάσεων. Οι επεμβάσεις αυτές θα συμβάλλουν στην ενίσχυση της εκπαιδευτικής διαδικασίας αναδεικνύοντας το χώρο ως «βοηθό - δάσκαλο» και ενεργό συμμετέχοντα στην αγωγή των παιδιών.

Η ΔΡΑΣΗ

Για τις ανάγκες της διπλωματικής εργασίας διεξήχθη μια έρευνα σχετική με τα δημοτικά σχολεία της Καλαμάτας.

Σε πρώτο επίπεδο έγινε προσέγγιση της πόλης σε σχέση με τους χώρους που διαθέτει (χρήσεις) ενώ στη συνέχεια έγινε μελέτη των εκπαιδευτικών εγκαταστάσεων.

Στο σύνολό του ο διευρυμένος δήμος Καλαμάτας (Καλλικρατικός δήμος) διαθέτει, 41 νηπιαγωγεία, 31 δημοτικά σχολεία, 13 γυμνάσια, 10 λύκεια, 4 ΕΠΑΛ, 1 πανεπιστήμιο (με 3 τμήματα) και 1 ΤΕΙ (όπου συγκροτείται από 4 σχολές).

Στην έρευνα που ακολούθησε δέχθηκαν να συμμετάσχουν 13 δημοτικά σχολεία από το δημοτικό διαμέρισμα της Καλαμάτας, καθώς και το δημοτικό σχολείο από το δημοτικό διαμέρισμα των Λαιίκων και της Παραλίας Βέργας.

Τα 15 αυτά σχολεία μελετήθηκαν σε δύο επίπεδα. Αρχικά έγινε καταγραφή των χαρακτηριστικών τους (πολεοδομικών και αρχιτεκτονικών). Βάση αυτών προέκυψαν πέντε κατηγορίες σχολείων.

Στη συνέχεια έγινε προσέγγιση των χρηστών αυτών των σχολείων, μέσω ερωτηματολογίων. Στόχος των ερωτηματολογίων ήταν αφενός να προσδώσουν μια εικόνα για το πως αντιλαμβάνονται τόσο τα παιδιά, όσο και οι δάσκαλοι τους χώρους του σχολείου, καθημερινές τους συνήθειες, τις επιθυμίες/ανάγκες, καθώς και προβλήματα που προκύπτουν.

---

1. Η ΠΟΛΗ

ΓΕΝΙΚΑ ΧΑΡΑΚΤΗΡΙΣΤΙΚΑ

Η Καλαμάτα είναι πόλη της νοτιοδυτικής Πελοποννήσου και πρωτεύουσα του νομού Μεσσηνίας. Είναι κτισμένη στους πρόποδες του Ταυγέτου και στο κέντρο του Μεσσηνιακού κόλπου. Σύμφωνα με την απογραφή που έγινε το 2011, έχει 54.567 κατοίκους.

ΣΗΜΑΝΤΙΚΟ ΓΕΓΟΝΟΣ

Σημαντική στιγμή για την σύγχρονη πόλη της Καλαμάτας αποτέλεσε ο σεισμός δυνάμεως 6,2 κλίμακας ρίχτερ, που συνέβη στις 13 Σεπτεμβρίου του 1986 και ο ισχυρός μετασεισμός δύο μέρες μετά. Το 70% των κτιρίων κρίθηκε μη κατοικήσιμο έως ότου ελεγχθούν οι ζημιές.

Η κατάσταση αυτή είχε αντίκτυπο και στη στέγαση και στη λειτουργία των σχολείων. Για την αντιμετώπιση αυτού δημιουργήθηκαν καταυλισμοί με σκηνές όπου στέγαζαν τα σχολεία. Στην ενδιάμεση φάση μέχρι την ανέγερση νέων κτιρίων, χρησιμοποιήθηκαν λυόμενες κατασκευές. Τέτοια συναντάμε ακόμη και σήμερα, σε μικρό αριθμό βέβαια, αφού δεν έχουν αποκατασταθεί οι σχολικές εγκαταστάσεις που έχουν προβλεφθεί για τις ανάγκες του δήμου.

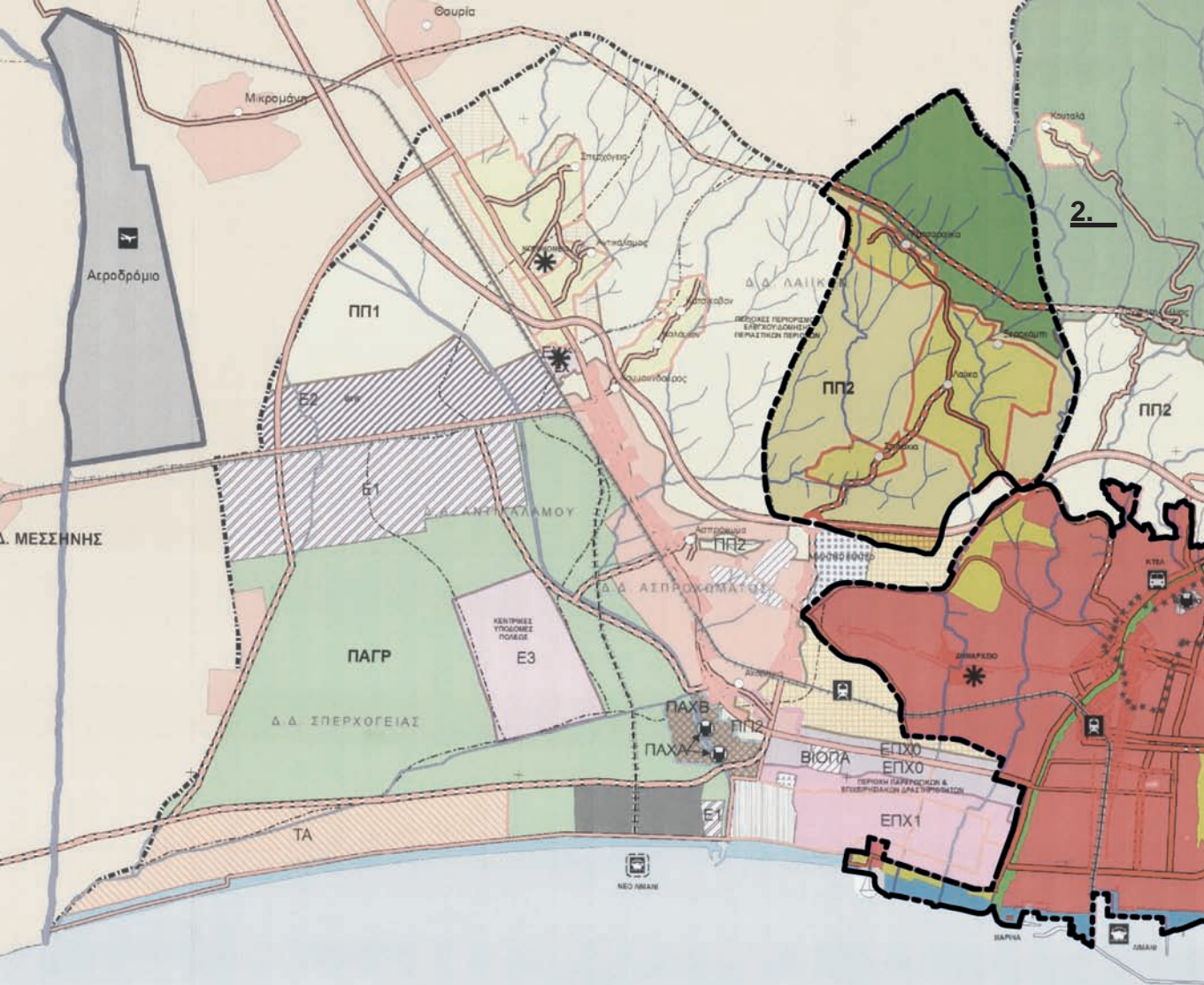
ΧΑΡΤΕΣ

Ένα κτίριο και ιδίως ένα σχολικό κτίριο έχει άμεση σχέση με την τοποθεσία του και κατ' επέκταση με το αστικό περιβάλλον στο οποίο βρίσκεται. Διαφορετικές ανάγκες προκύπτουν για τους χρήστες ενός κτιρίου που βρίσκεται δίπλα σε ένα πάρκο και διαφορετικές για τους χρήστες ενός κτιρίου που βρίσκεται σε μια πυκνοκατοικημένη περιοχή σε κεντρικό δρόμο.

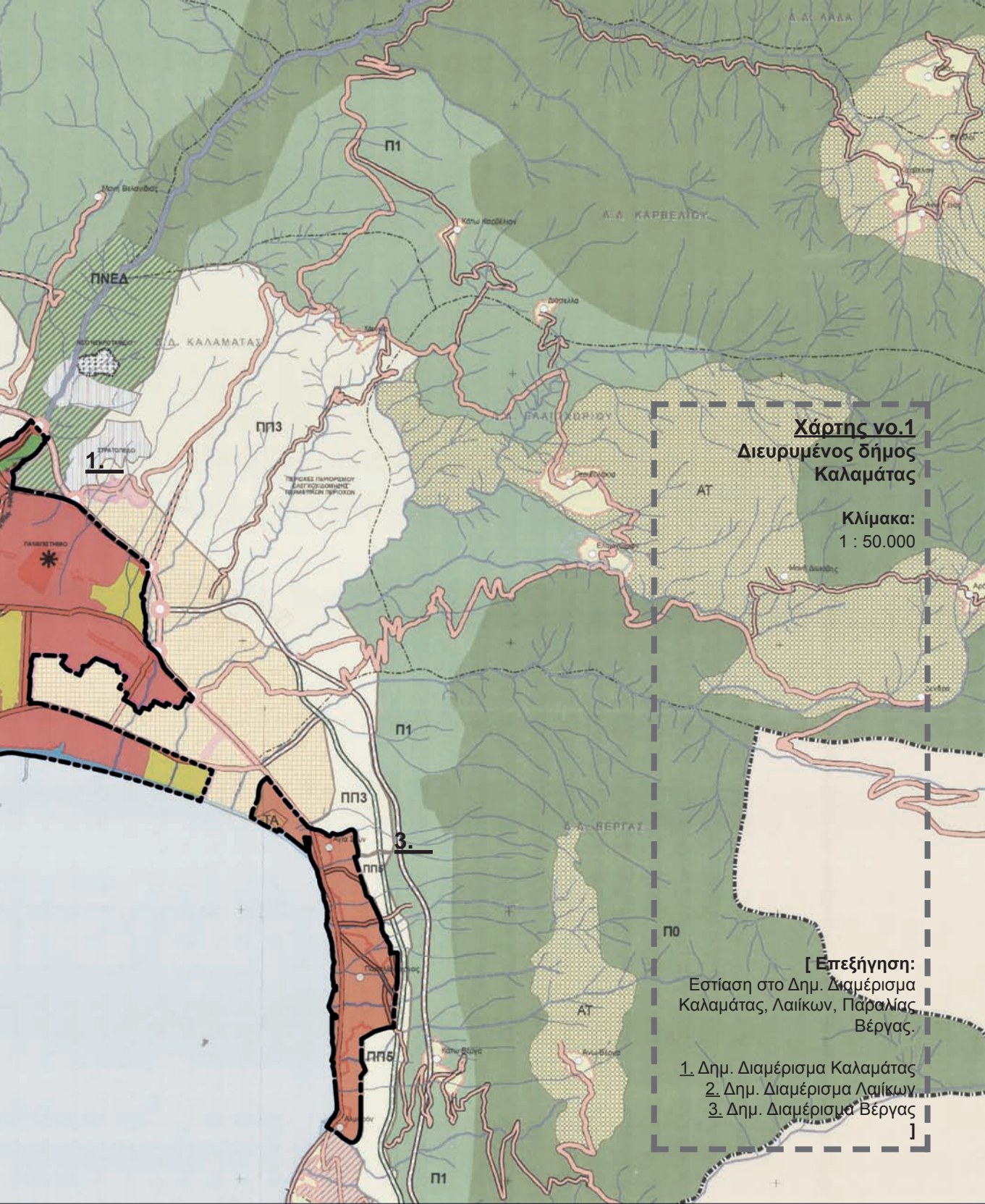
Έτσι λοιπόν γίνεται μια προσέγγιση της πόλης της Καλαμάτας μέσω χαρτών και του Γενικού Πολεοδομικού σχεδίου της πόλης. Η ανάλυση αυτή μέσω χαρτών θα δώσει μια εικόνα για την περιοχή που βρίσκεται κάθε σχολείο. Με δεδομένο ότι κάθε σχολείο εξυπηρετεί μια συγκεκριμένη περιοχή γύρω από αυτό. Έτσι στις περισσότερες περιπτώσεις προκύπτουν τα χαρακτηριστικά και της περιοχής που βρίσκεται η κατοικία των παιδιών. Τα χαρακτηριστικά αυτά μπορεί να αποτελούν σημαντικό παράγοντα για τις επιθυμίες και τις ανάγκες των παιδιών.

Οι χάρτες που ακολουθούν περιλαμβάνουν:

α. τη σχέση πρασίνου και κτισμένου της πόλης, β. τις οδικές αρτηρίες της πόλης, γ. τη διάχυση των χρήσεων εντός της πόλης, δ. τα υφιστάμενα σχολικά κτίρια και αυτά που έχουν προβλεφθεί αλλά δεν έχουν υλοποιηθεί ακόμη, ε. το διαχωρισμό των εκπαιδευτικών βαθμίδων. Τέλος, παρουσιάζεται ο χάρτης που εστιάζει στα σχολεία που συμμετέχουν στην έρευνα.

Χάρτης νο.1
Διευρυμένος δήμος
Καλαμάτας

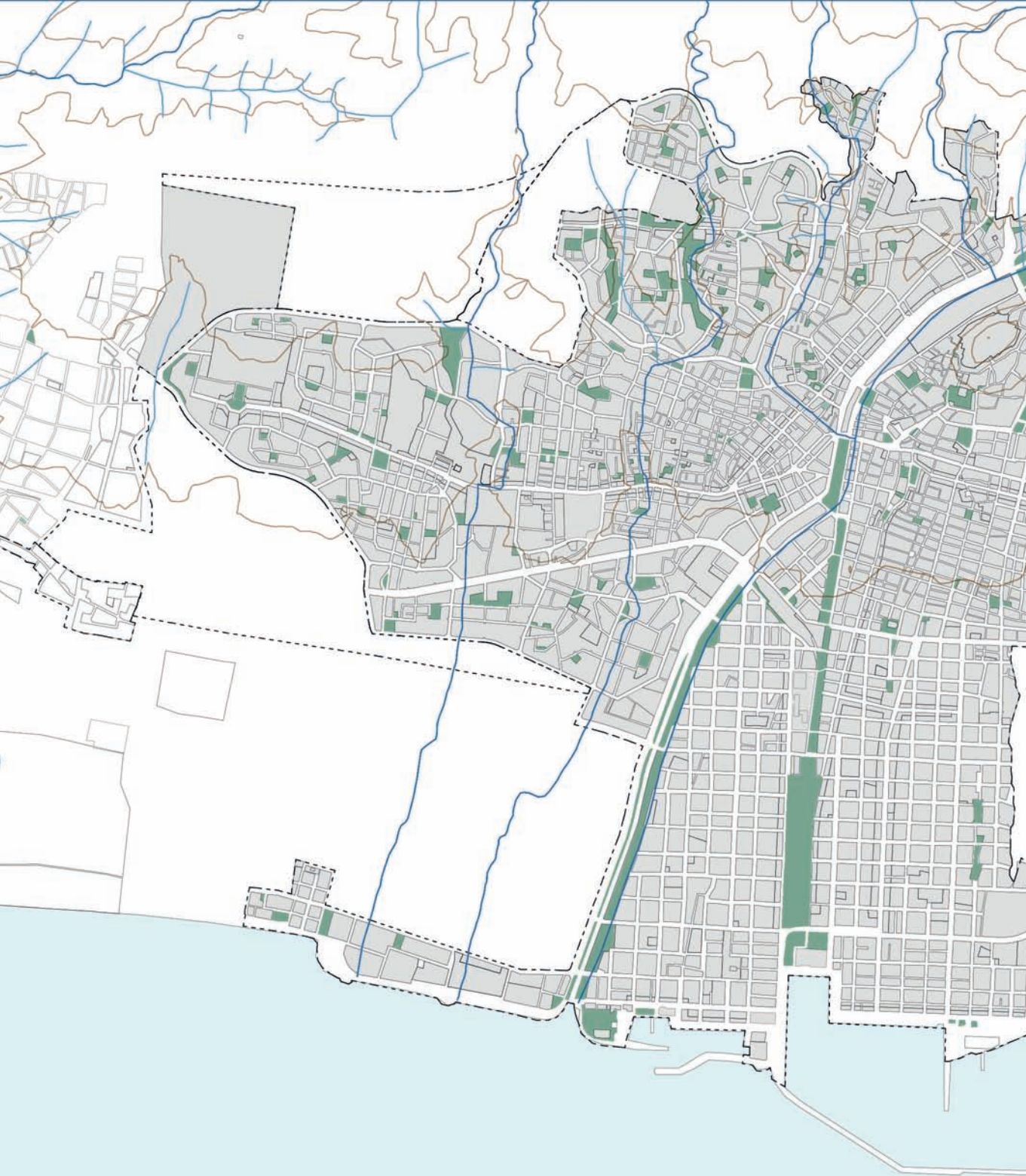
Κλίμακα:
1 : 50.000

[Επεξήγηση:
Εστίαση στο Δημ. Διαμέρισμα
Καλαμάτας, Λαϊκών, Παράλιας
Βέργας.

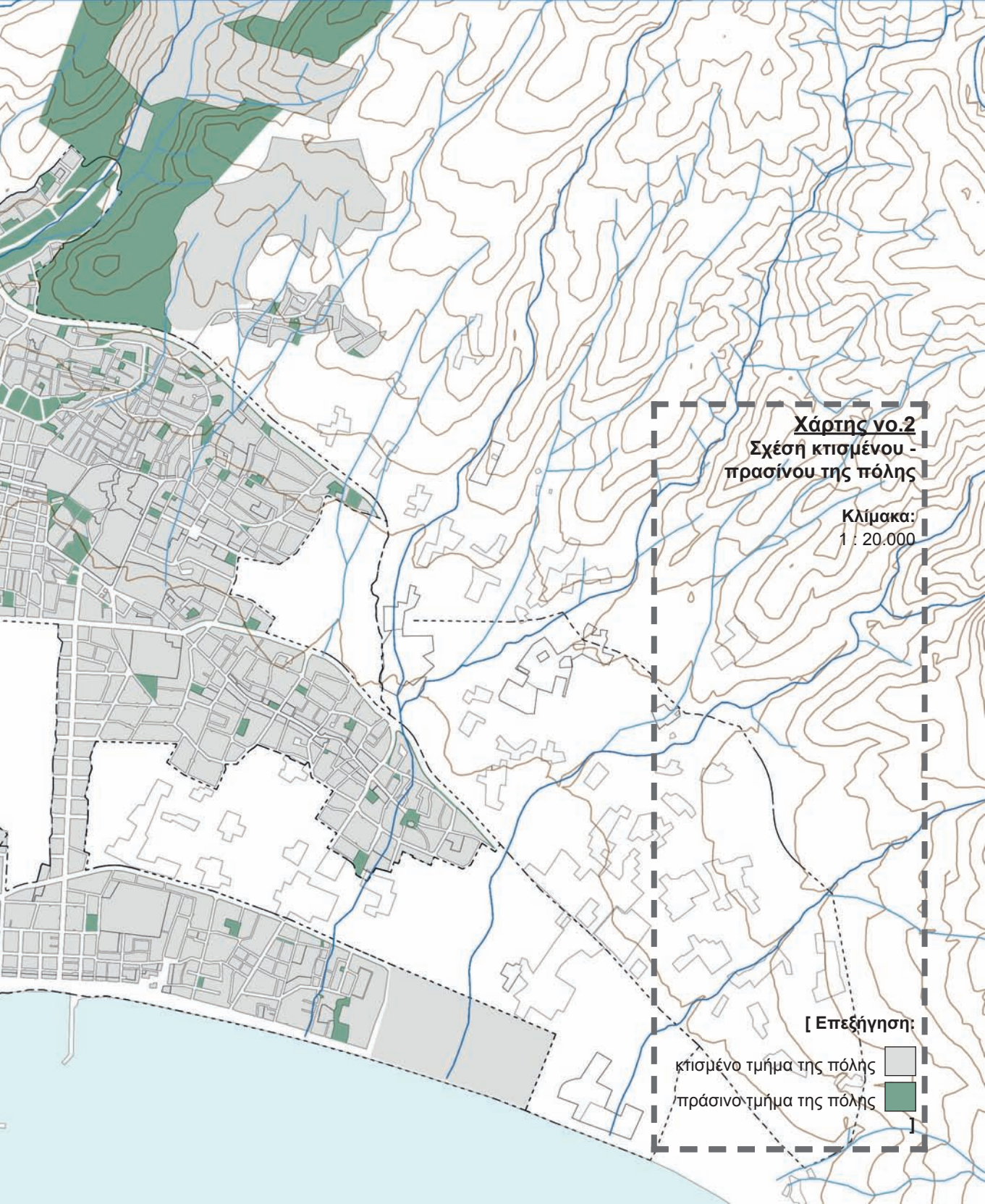
- 1.** Δημ. Διαμέρισμα Καλαμάτας
- 2.** Δημ. Διαμέρισμα Λαϊκών
- 3.** Δημ. Διαμέρισμα Βέργας

]

Χάρτης νο.2
Σχέση κτισμένου -
πρασίνου της πόλης

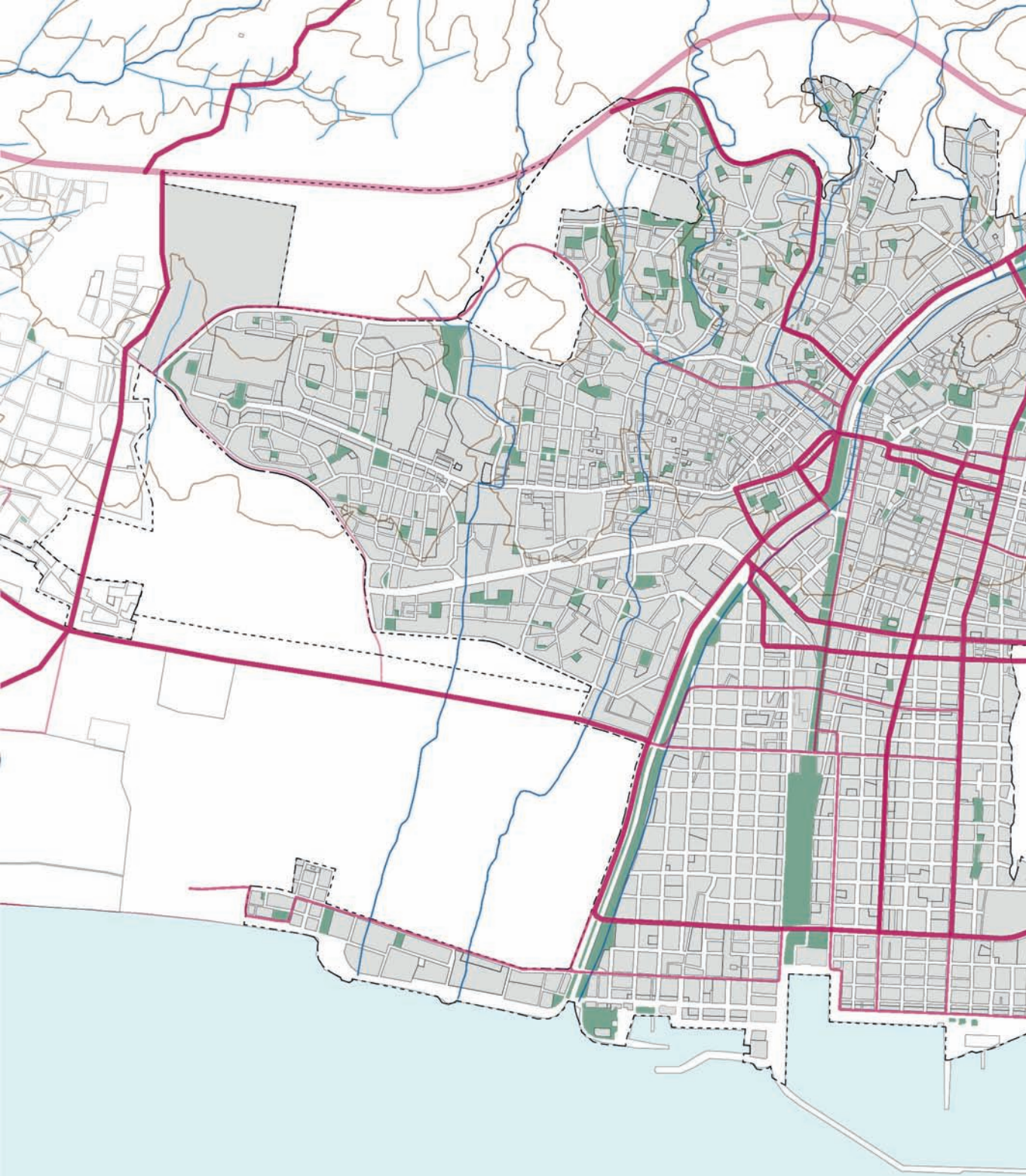
Κλίμακα:
1 : 20.000

[Επεξήγηση:

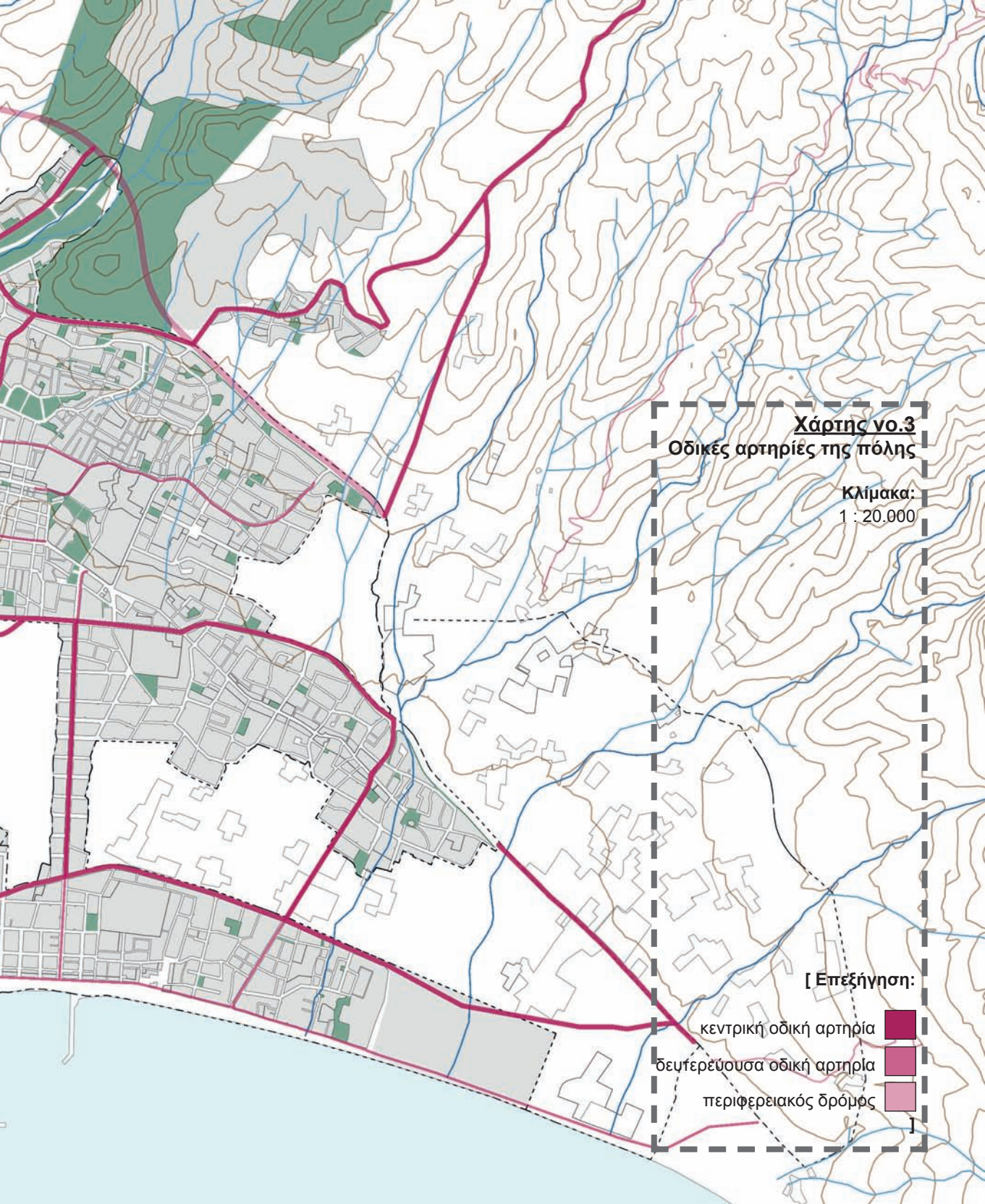
κτισμένο τμήμα της πόλης	
πράσινο τμήμα της πόλης	

]

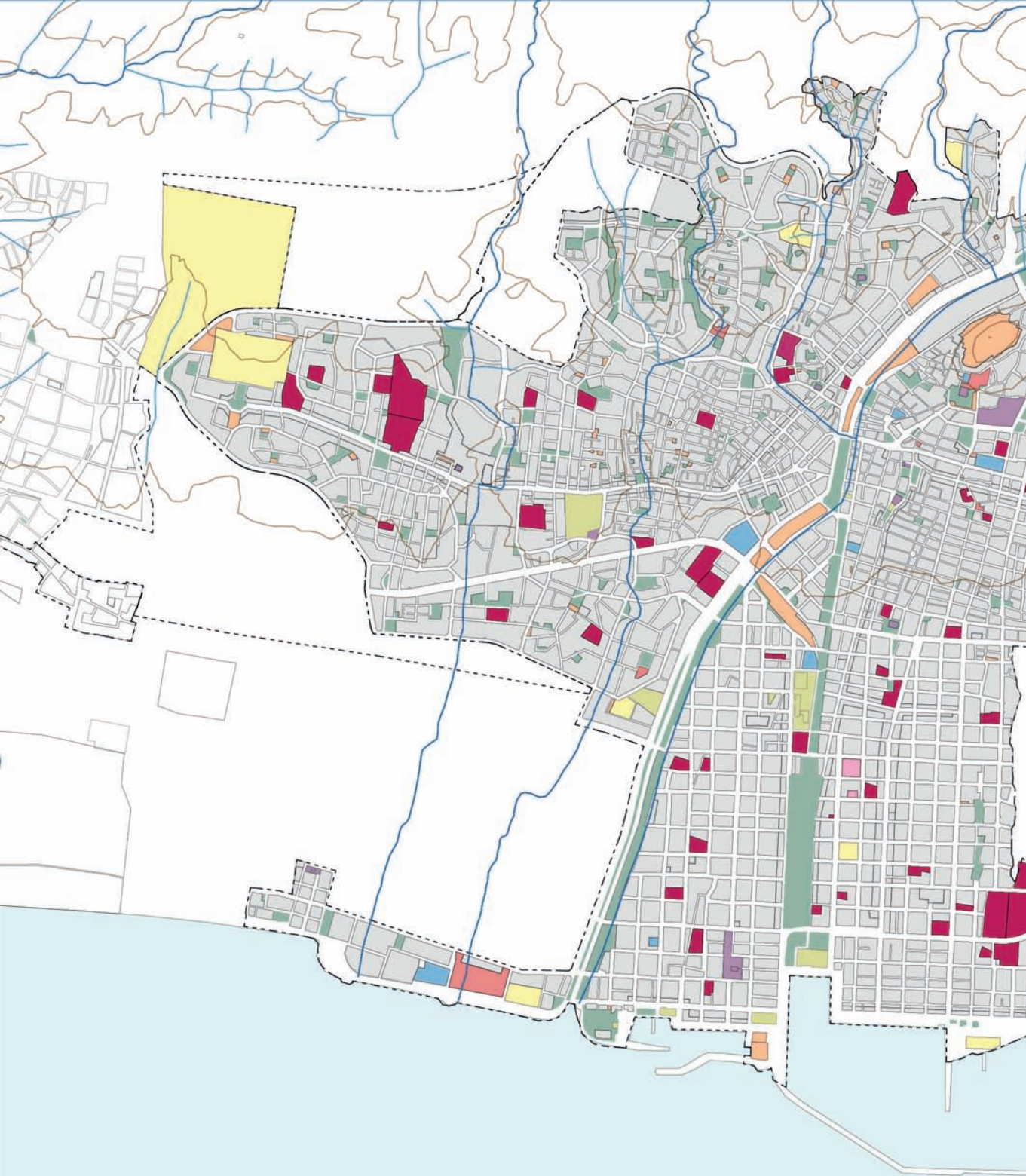
Χάρτης νο.3
Οδικές αρτηρίες της πόλης

Κλίμακα:
1 : 20.000

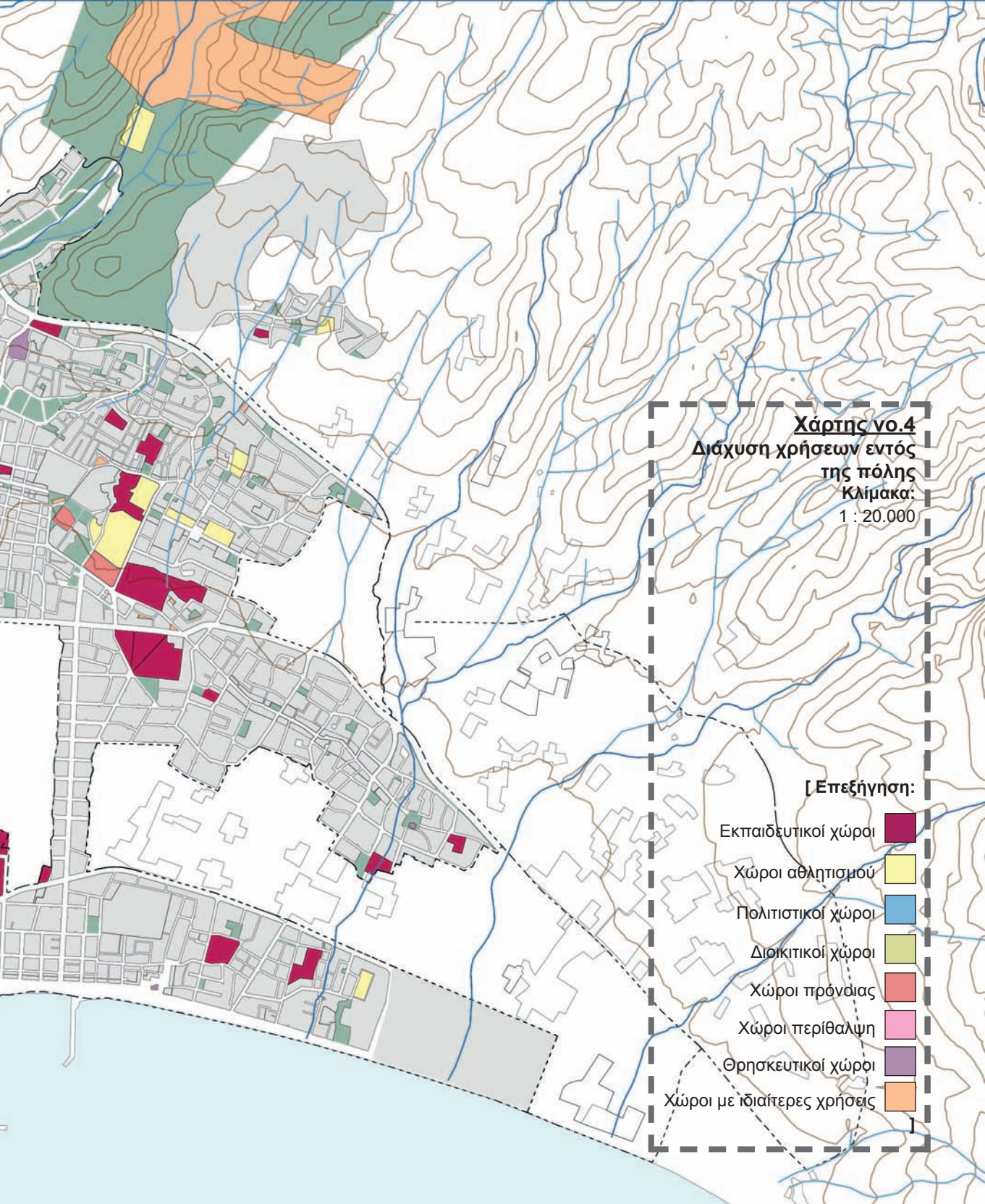
[Επεξήγηση:

- κεντρική οδική αρτηρία
- δευτερεύουσα οδική αρτηρία
- περιφερειακός δρόμος

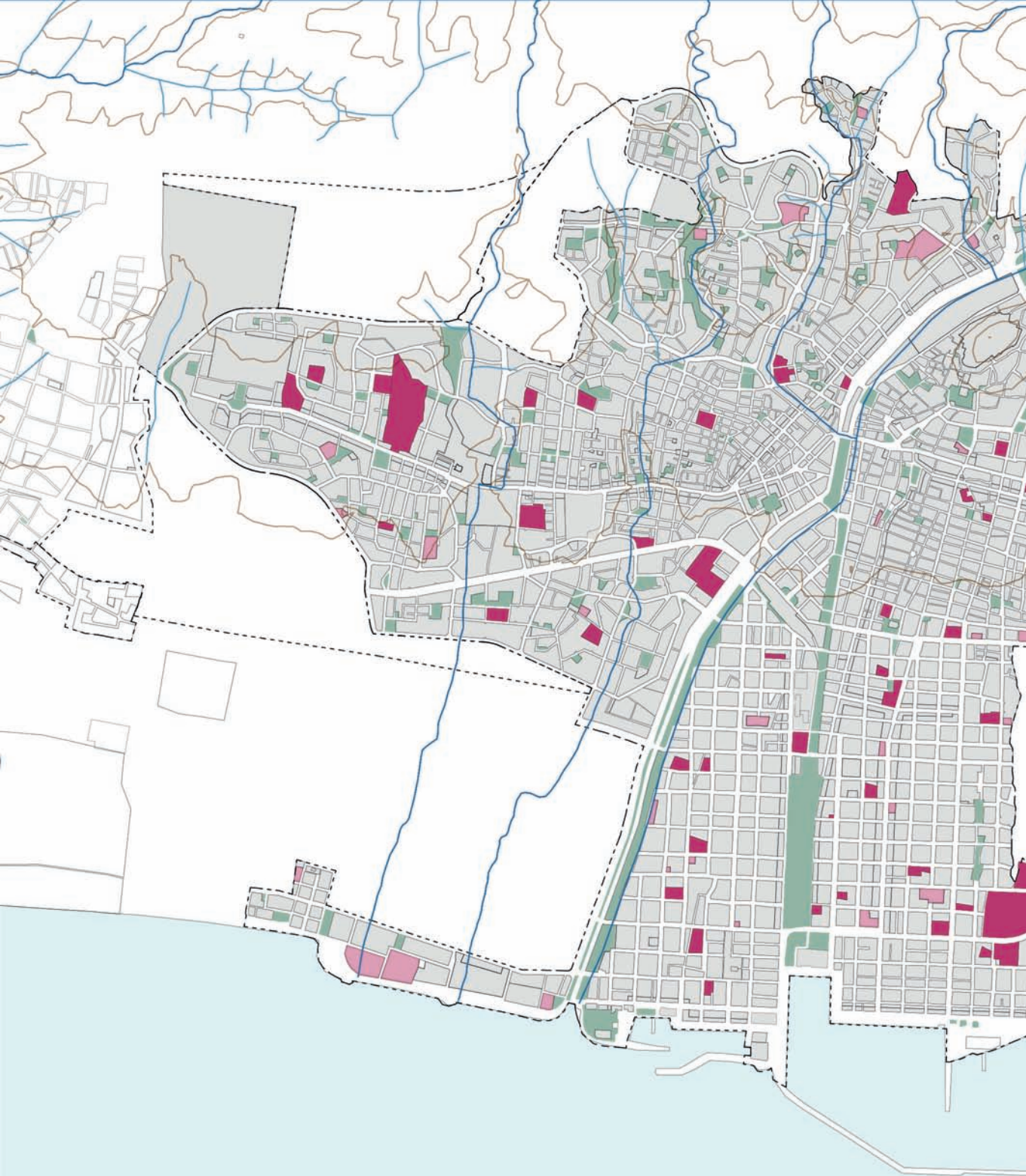

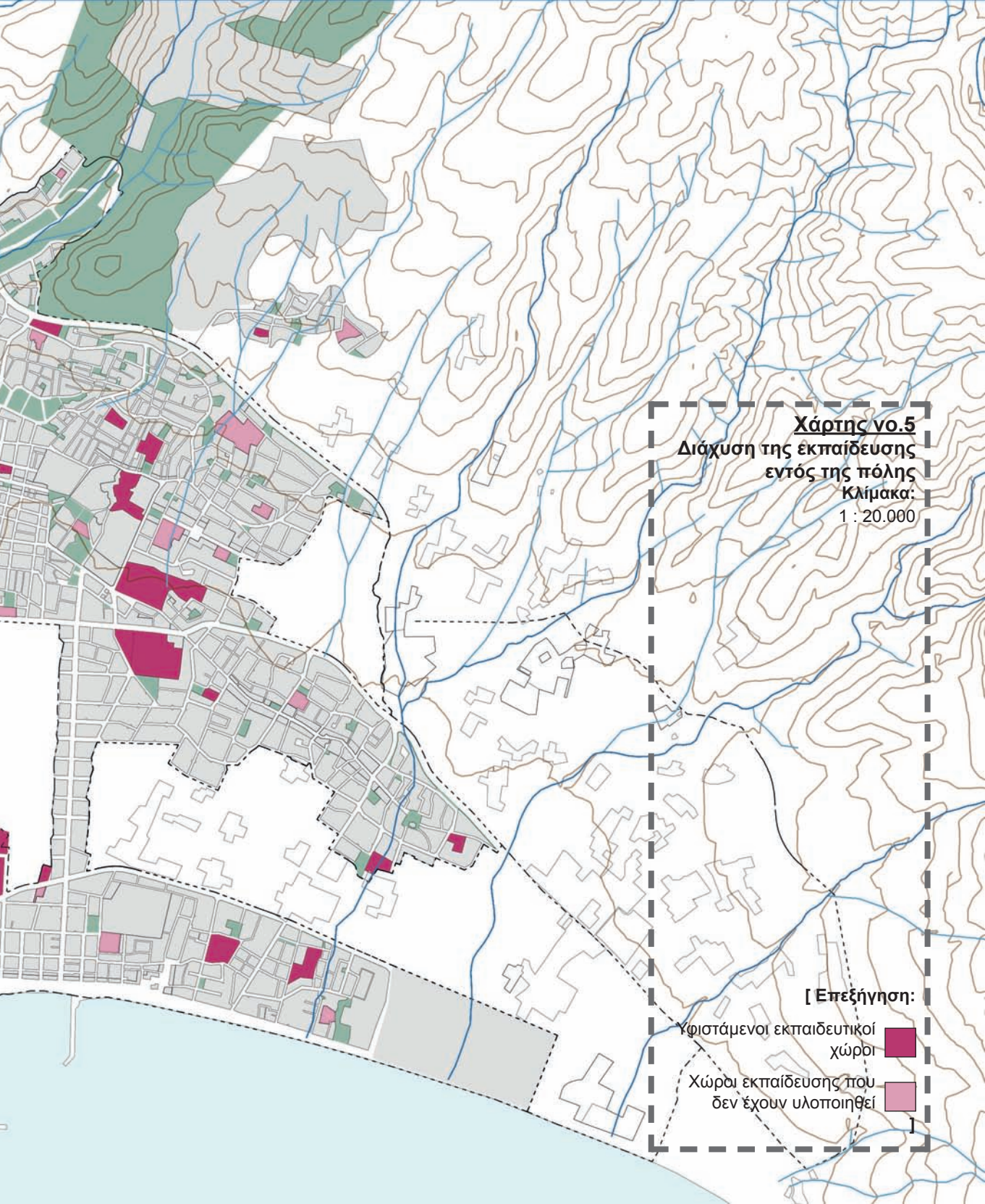

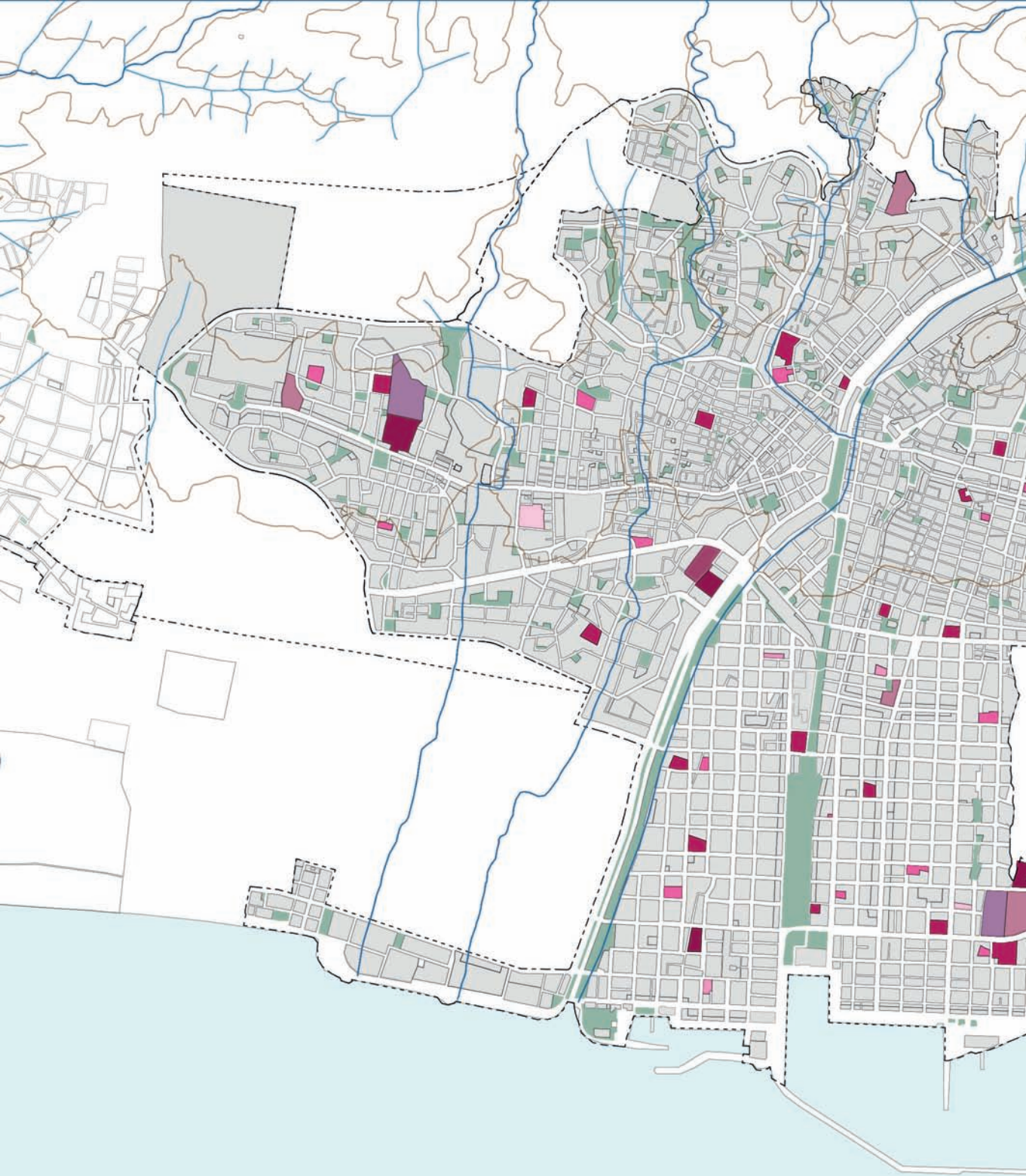

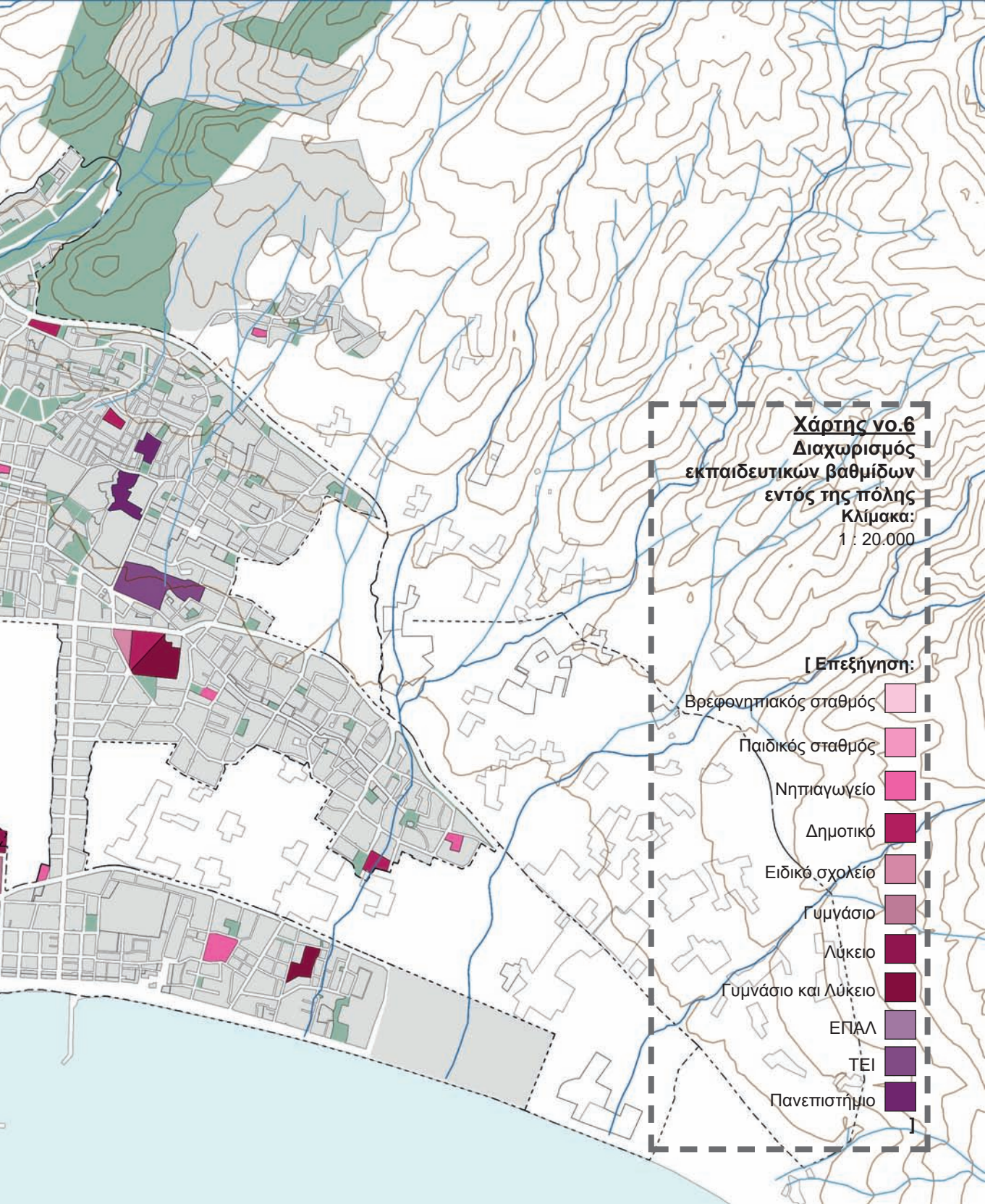

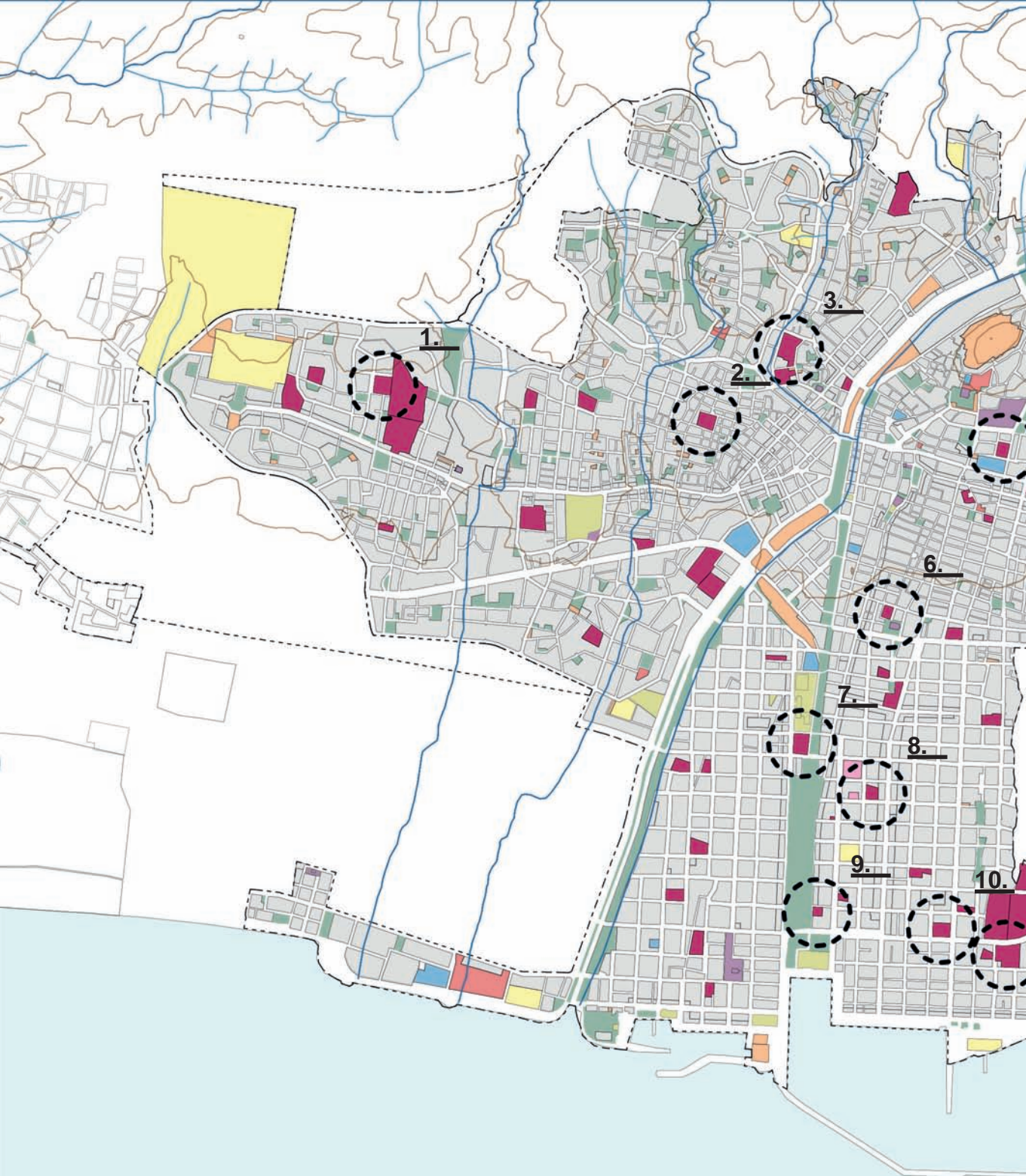

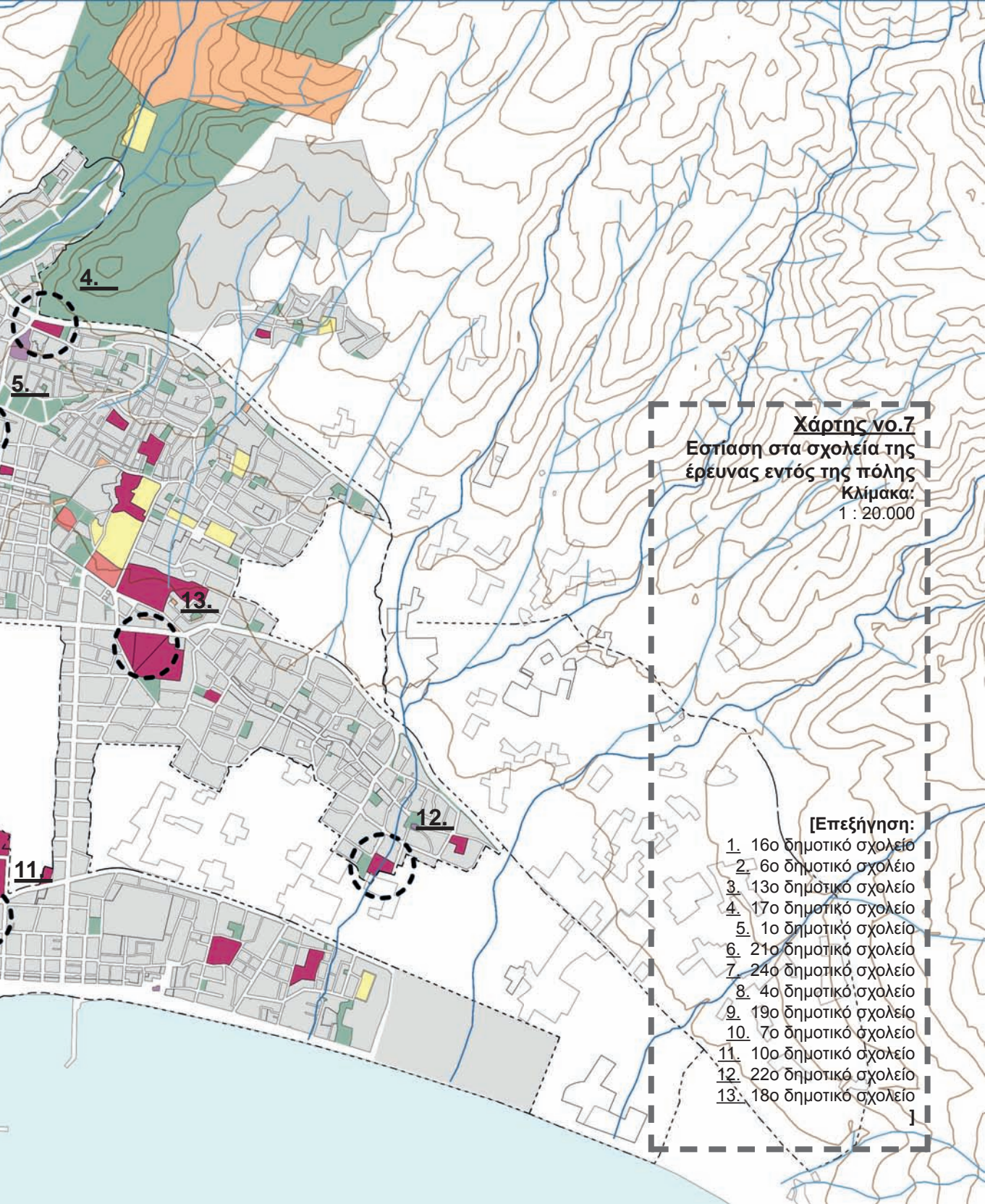

Χάρτης νο.7
Εστίαση στα σχολεία της
έρευνας εντός της πόλης
Κλίμακα:
1 : 20.000

[Επεξήγηση:

- 1. 16ο δημοτικό σχολείο
- 2. 6ο δημοτικό σχολείο
- 3. 13ο δημοτικό σχολείο
- 4. 17ο δημοτικό σχολείο
- 5. 1ο δημοτικό σχολείο
- 6. 21ο δημοτικό σχολείο
- 7. 24ο δημοτικό σχολείο
- 8. 4ο δημοτικό σχολείο
- 9. 19ο δημοτικό σχολείο
- 10. 7ο δημοτικό σχολείο
- 11. 10ο δημοτικό σχολείο
- 12. 22ο δημοτικό σχολείο
- 13. 18ο δημοτικό σχολείο

]

---

2. ΤΑ ΣΧΟΛΕΙΑ

Διαδικασία όπου ακολουθήθηκε:

Επίσκεψη στα σχολικά κτίρια, παρατήρηση των κτισμάτων, συλλογή των αρχιτεκτονικών σχεδίων, μελέτη και μεταφορά αυτών σε ηλεκτρονική μορφή.

Πως προκύπτουν οι κατηγορίες:

Μετά τη συλλογή όλων των σχεδίων κρίθηκε σημαντικό τα σχολεία αυτά να κατηγοριοποιηθούν ώστε να μελετηθούν ως ομάδες με κάποια κοινά χαρακτηριστικά.

Στην αρχιτεκτονική σύνθεση του σχολικού περιβάλλοντος υπάρχει ένα βασικό επαναλαμβανόμενο σχήμα “είσοδος-διάδρομος-τάξεις-προαύλιο”. Οι κατηγορίες προκύπτουν από στοιχεία που προσδίδουν διαφορετικές ποιότητες σε αυτές τις σχέσεις.

Κάποια γενικά χαρακτηριστικά που ορίζουν τις κατηγορίες είναι, α. τα πολλά επιπέδα στην ανάπτυξη του κτιρίου, β. η εξωτερική κίνηση στους διαδρόμους, γ. η άμεση επαφή των αιθουσών διδασκαλίας με τον αύλειο χώρο, δ. η γραμμική κίνηση στους διαδρόμους - με τις αίθουσες διδασκαλίας εκατέρωθεν του, ε. τα σχολεία όπου είναι λυόμενα βαρέως τύπου.

Επιπλέον ανάλυση:

Προχωρώντας παρουσιάζεται το κάθε σχολείο ξεχωριστά. Αναλύονται τα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά του σχολικού κτιρίου, του οικοπέδου του, καθώς και της περιοχής στην οποία βρίσκεται. Όλα αυτά τα στοιχεία συνθέτουν την πραγματικότητα του κάθε σχολείου.

Ακολουθούν οι κατόψεις, στις οποίες φαίνεται και το πρόγραμμα του κάθε σχολείου (τι χώρους παρέχει).

Ο όρος “ειδική αίθουσα” όπως αναγράφεται στο υπόμνημα συμπεριλαμβάνει ένα πλήθος χρήσεων όπως: αίθουσα φυσικής-χημείας, αίθουσα υπολογιστών, αίθουσα καλλιτεχνικών, αίθουσα μουσικής. Ο όρος “βοηθητικοί χώροι” όπως αναγράφεται στο υπόμνημα αφορά χώρους οι οποίοι δεν είναι προσβάσιμοι από τα παιδιά και λειτουργούν υποστηρικτικά για την καλύτερη λειτουργία του σχολείου. Τέτοιοι χώροι είναι οι εξής: αποθήκη, αποθήκη καυσίμων, λεβητοστάσιο, αντλιοστάσιο, μηχανοστάσιο.

Υπόμνημα

Αίθουσα διδασκαλίας			
Ειδική αίθουσα			Τουαλέτες
Αίθουσα πολλαπλών χρήσεων			Βοηθητικοί χώροι
Γραφείο διευθυντή			Εσωτερικές σκάλες
Γραφείο δασκάλων			Εξωτερικές σκάλες
Γραφείο συλλόγου			Ανελκυστήρας
Κυλικείο			Εσωτερικοί κοινόχρηστοι χώροι
Ολοήμερο			Εξωτερικοί στεγασμένοι χώροι

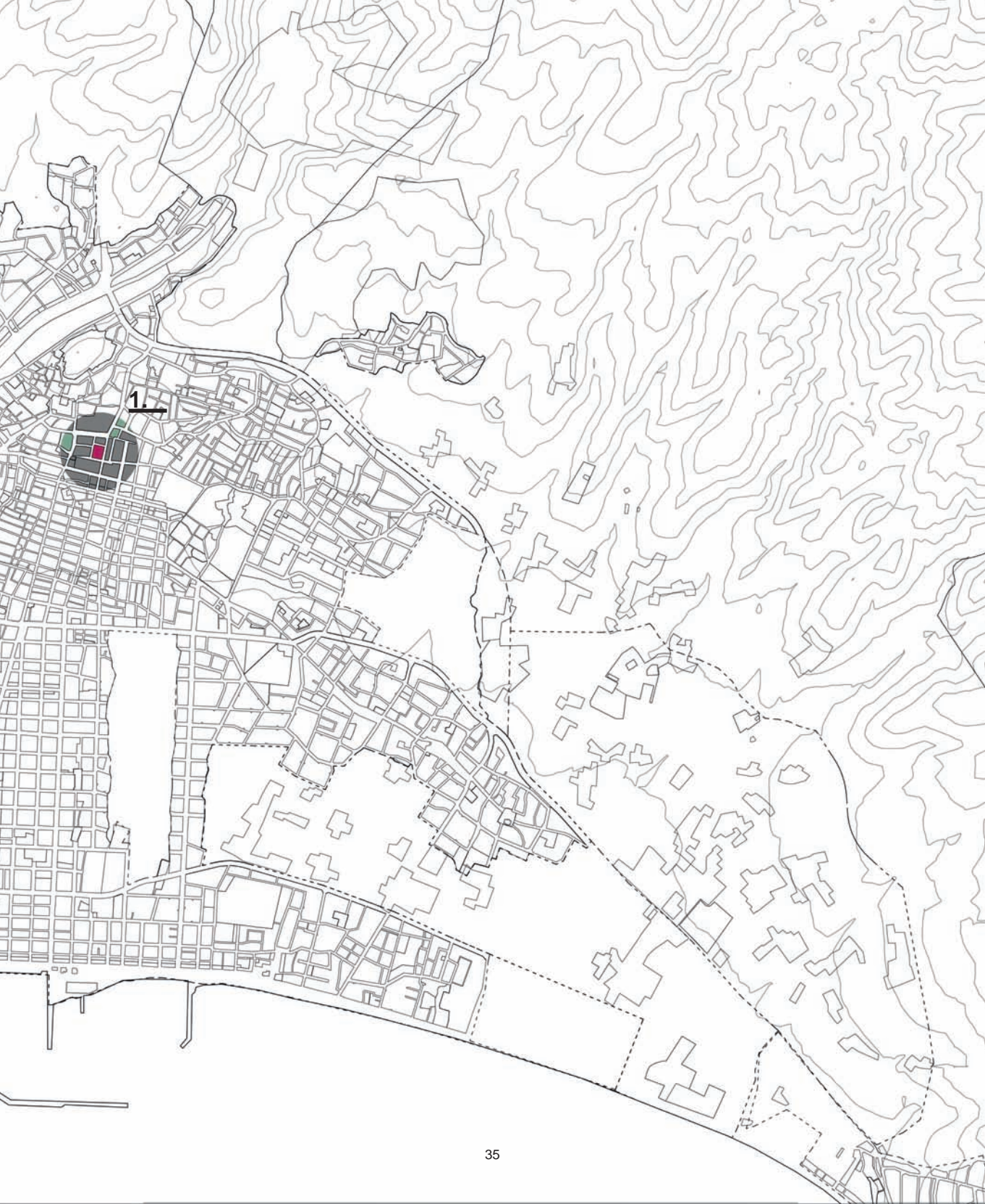

1η κατηγορία

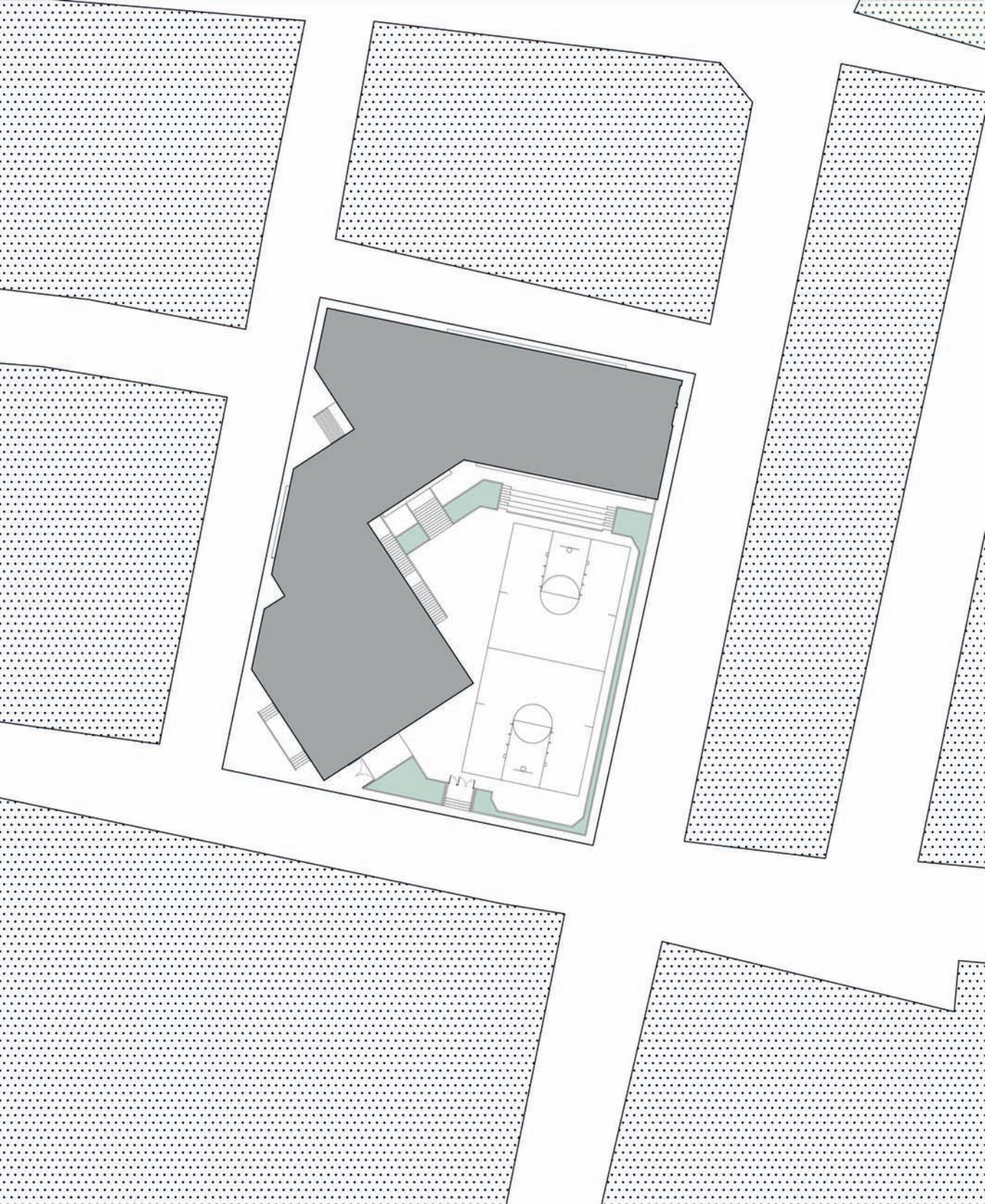

- Το κτίριο αναπτύσσεται σε πολλά επίπεδα.
- Κατά συνέπεια υπάρχουν πολλές σκάλες, ώστε να βοηθούν την επικοινωνία των ορόφων.
- Το προαύλιο εξελίσσεται σε δύο επίπεδα. Αρχικά στο εξωτερικό κεντρικό προαύλιο και στη συνέχεια στο υπόγειο. Το υπόγειο λειτουργεί ως ημιυπαίθριος χώρος (pilotis). Στο χώρο αυτό δίνεται η δυνατότητα αυλισμού καθώς και να γίνει μάθημα εκτός τάξης.

---

1. 1ο Δημοτικό σχολείο Καλαμάτας

Βρίσκεται: Παλαιολόγου και Καλλιπατείδας, Καλαμάτα
Κατασκευάστηκε: 1989

Περιοχή:

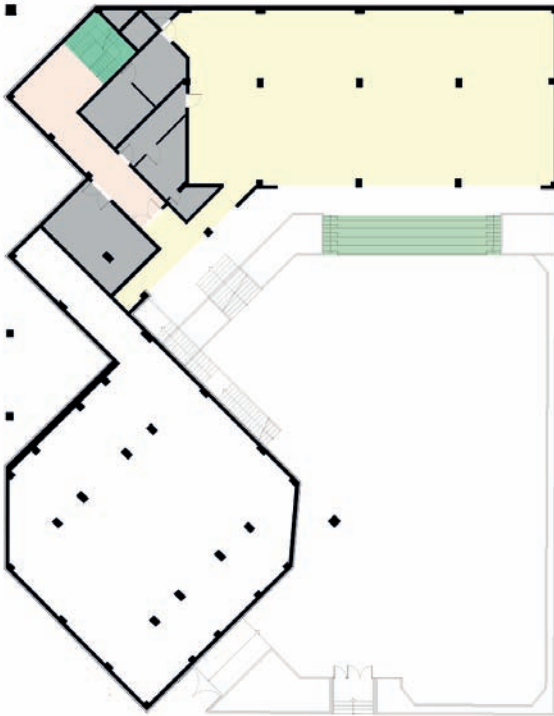
- Το σχολείο συνορεύει με μια από τις δευτερεύουσες αρτηρίες της πόλης.
- Γύρω του υπάρχουν πολυκατοικίες και ένα εργοστάσιο καπνού, το οποίο πλέον δεν είναι σε χρήση.
- Στην κοντινή γύρω περιοχή υπάρχουν χώροι πρασίνου.

Οικόπεδο:

- Το εμβαδό του οικοπέδου είναι 1931 τμ. και έχει κάλυψη 973 τμ.
- Στην πλευρά του πολυσύχναστου δρόμου είναι τοποθετημένο το προαύλιο, ενώ το κτιριακό κομμάτι του σχολείου είναι τοποθετημένο στις δύο άλλες πλευρές σχηματίζοντας ένα Γ.
- Στο σχολείο αυτό υπάρχει μια στοιχειώδης μορφή πρασίνου. Από την αρχική μελέτη υπήρχαν χώροι-ζαρντιερίδες και έτσι είναι φυτεμένο περιμετρικά το σχολικό κτίριο.

Σχολικό κτίριο:

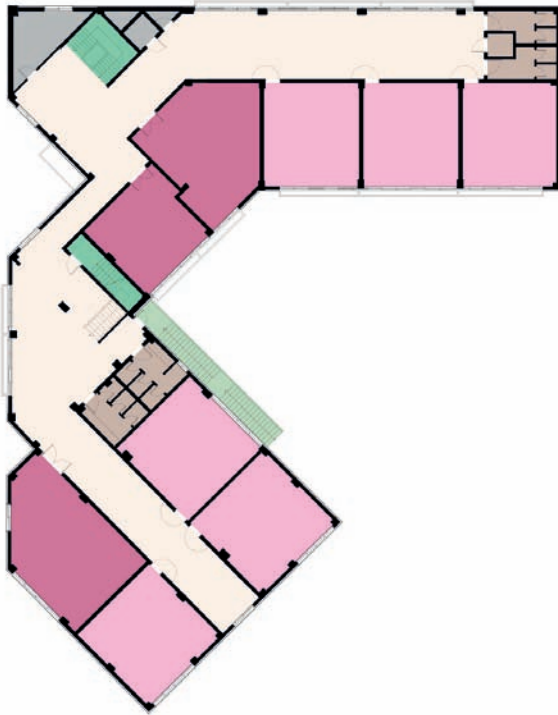
- Το σχολικό κτίριο αποτελείται από υπόγειο, ισόγειο και έναν όροφο.
- Είναι 12θέσιο.
- Το υπόγειο του σχολείου λειτουργεί ως ημιυπαίθριος χώρος (pilotis). Επικοινωνεί με τον υπόλοιπο προαύλιο χώρο με κερκίδες. Ο ρόλος αυτού του ημιυπαίθριου χώρου είναι να αποτελεί χώρο συγκέντρωσης, διαλείμματος, γυμναστικής, παιχνιδιού και υπαίθριου μαθήματος.
- Όλες οι αίθουσες διδασκαλίας επικοινωνούν με το διάδρομο. Ο διάδρομος με τη σειρά του τις συνδέει με το προαύλιο και την είσοδο του σχολείου.
- Όλες οι αίθουσες διδασκαλίας στην εξωτερική τους πλευρά έχουν μεγάλα παράθυρα και άρα άμεση οπτική επαφή με τον εξωτερικό χώρο.
- Ο εσωτερικός κοινόχρηστος χώρος έχει τη μορφή γραμμικού διαδρόμου.
- Στο σχολικό αυτό κτίριο δεν έχει προβλεφθεί ειδικός χώρος για το ολοήμερο.

Κάτοψη Υπογείου

Κάτοψη Ισογείου

Κάτοψη Ορόφου

2η κατηγορία

- Η κίνηση στο εκάστοτε όροφο του κτιρίου πραγματοποιείται εξωτερικά. Οι χώροι επικοινωνίας δηλαδή είναι εξωτερικοί. Υπάρχει έτσι άμεση επαφή με το εξωτερικό περιβάλλον.
- Τα σχολεία που παρουσιάζονται αντιστοιχούν σε διαφορετικές χρονικές περιόδους. Έτσι το κοινό τους χαρακτηριστικό εμφανίζεται με διαφορετικό τρόπο σε κάθε περίπτωση.

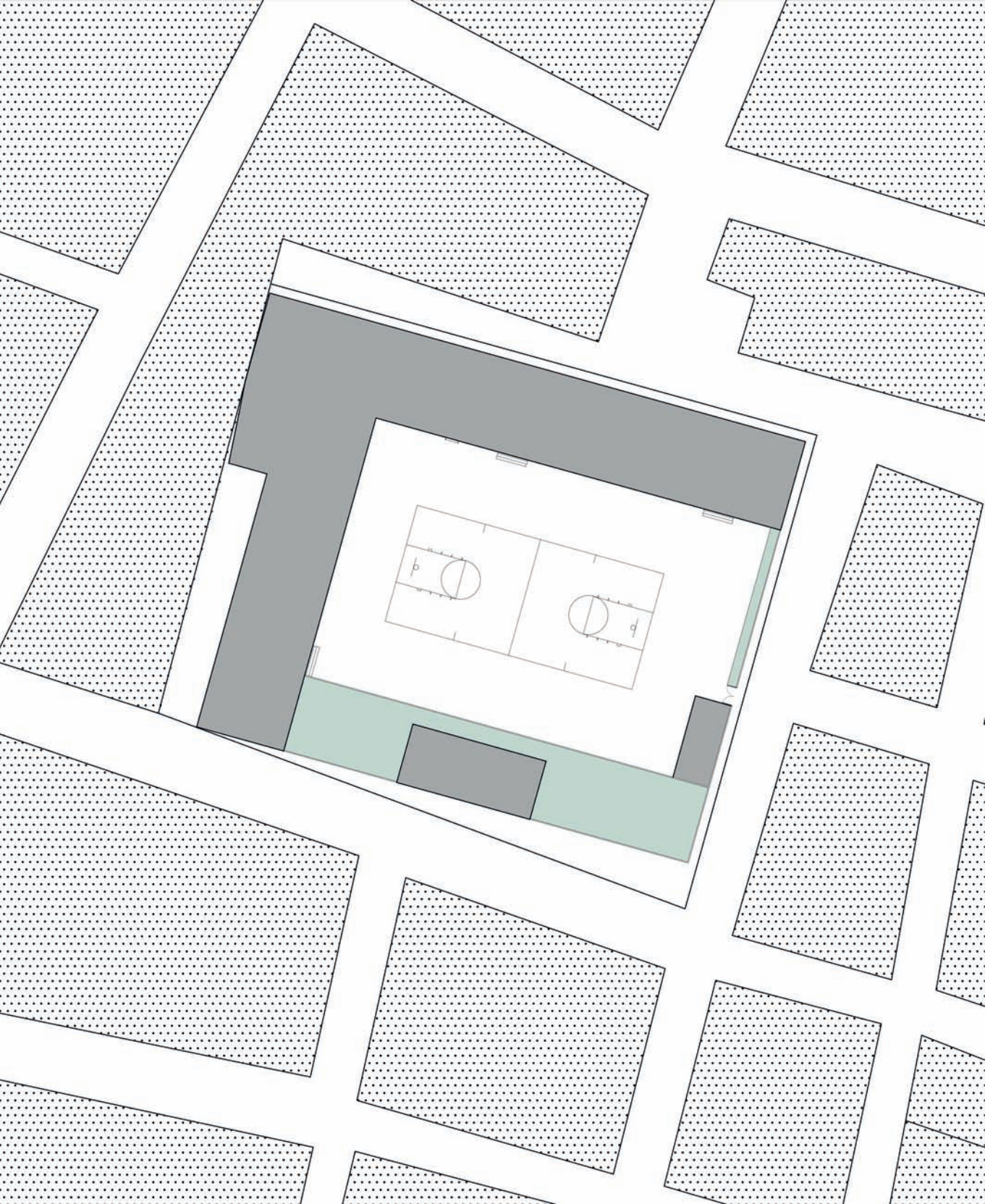

2.

3.

1. 6ο Δημοτικό Σχολείο Καλαμάτας

Βρίσκεται: Ελεαβούλκου 24, Καλαμάτα

Κατασκευάστηκε: 1983 (υπάρχει και μεταγενέστερη προσθήκη)

Περιοχή:

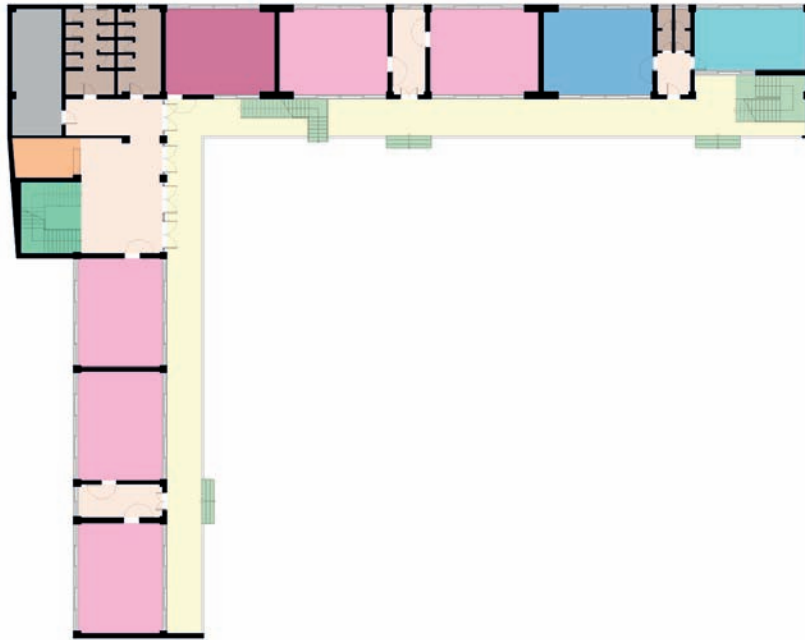
- Το σχολείο δεν συνορεύει με κάποιο πολυσύχναστο δρόμο της πόλης.
- Γύρω του υπάρχουν πολυκατοικίες.
- Δεν βρίσκεται κοντά με κάποιο χώρο πρασίνου.

Οικόπεδο:

- Το εμβαδό του οικοπέδου είναι 2338 τμ. και έχει κάλυψη 1013 τμ.
- Το σχολείο είναι σχήματος Γ. Το προαύλιό του συνορεύει με ένα νηπιαγωγείο και με έναν δρόμο.
- Στο σχολείο αυτό υπάρχει μια στοιχειώδης μορφή πρασίνου.

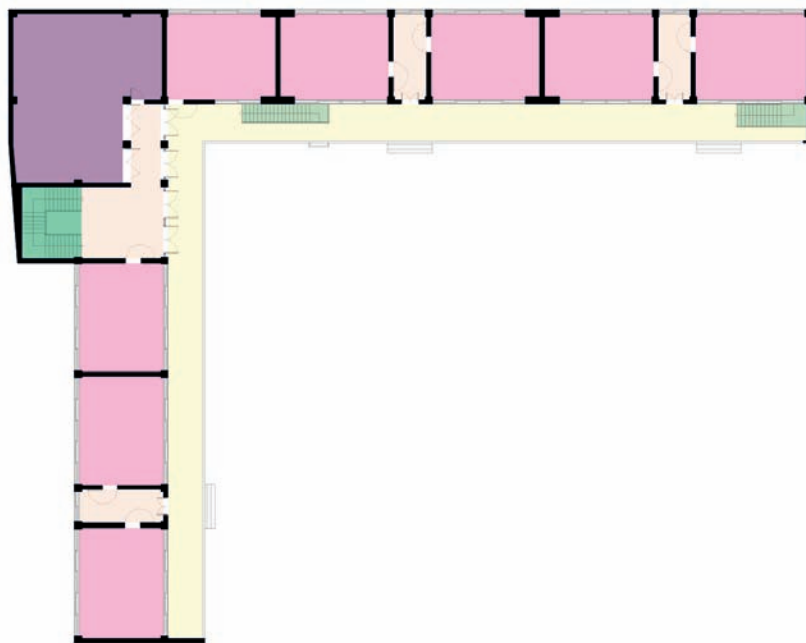
Σχολικό κτίριο:

- Το σχολικό κτίριο αποτελείται από υπόγειο, ισόγειο και έναν όροφο.
- Είναι 12θέσιο.
- Οι χώροι του σχολείου επικοινωνούν μεταξύ τους με έναν εξωτερικό στεγασμένο διάδρομο.
- Οι αίθουθες διδασκαλίας δεν έχουν άμεση πρόσβαση στο προαύλιο. Ανά δύο επικοινωνούν με έναν κοινόχρηστο βοηθητικό χώρο, ο οποίος με τη σειρά του επικοινωνεί με τον εξωτερικό χώρο. Ο εσωτερικός κοινόχρηστος χώρος έχει τη μορφή γραμμικού διαδρόμου.
- Όλες οι αίθουσες διδασκαλίας έχουν σε δύο τους απέναντι πλευρές παράθυρα και έτσι υπάρχει οπτική επαφή και με τον εξωτερικό διάδρομο αλλά και με το εξωτερικό περιβάλλον του σχολείου.
- Δεν υπάρχει κάποιος εσωτερικός κοινόχρηστος χώρος, αφού όλες οι κινήσεις γίνονται εξωτερικά.
- Στο σχολικό αυτό κτίριο δεν έχει προβλεφθεί ειδική αίθουσα για το ολοήμερο

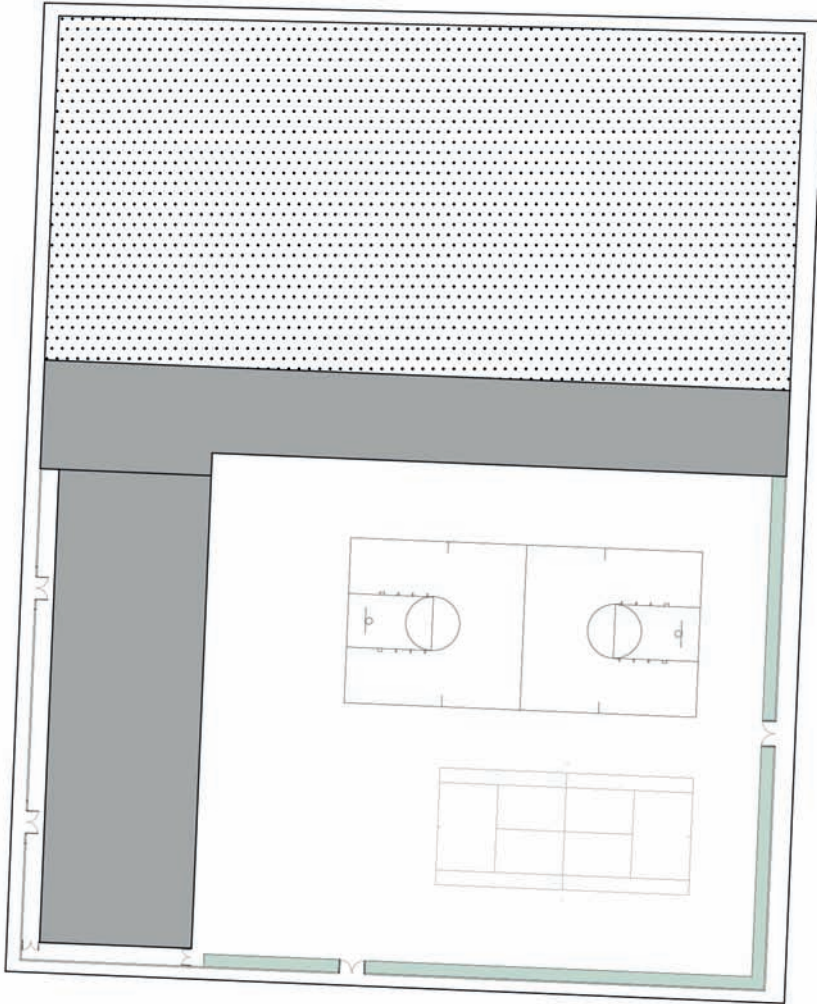

Κάτοψη Ισογείου

Κάτοψη Ορόφου

---

2. 7ο Δημοτικό Σχολείο Καλαμάτας

Βρίσκεται: Ακρίτα 118, Καλαμάτα

Κατασκευάστηκε: 1984 (υπάρχει και μεταγενέστερη προσθήκη)

Περιοχή:

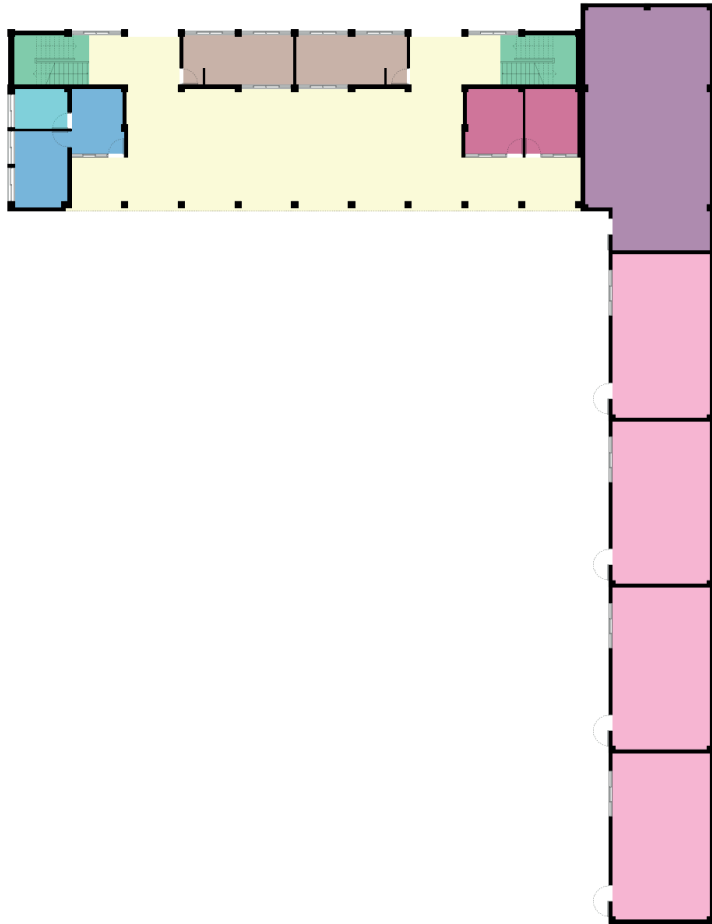
- Το σχολείο βρίσκεται σε μια διασταύρωση δύο κεντρικών αρτηριών της πόλης.
- Συνορεύει σε μία του πλευρά με πολυκατοικία, αλλά και γύρω του υπάρχουν επίσης πολυκατοικίες.
- Δεν βρίσκεται κοντά με κάποιο χώρο πρασίνου.

Οικόπεδο:

- Το εμβαδό του οικοπέδου είναι 2850 τμ. και έχει κάλυψη 881 τμ.
- Στην πλευρά των πολυσύχναστων δρόμων είναι τοποθετημένο το προαύλιο, ενώ το κτιριακό κομμάτι του σχολείου είναι τοποθετημένο στις δύο άλλες πλευρές σχηματίζοντας ένα Γ.
- Στο σχολείο αυτό υπάρχει ελάχιστη μορφή πρασίνου.

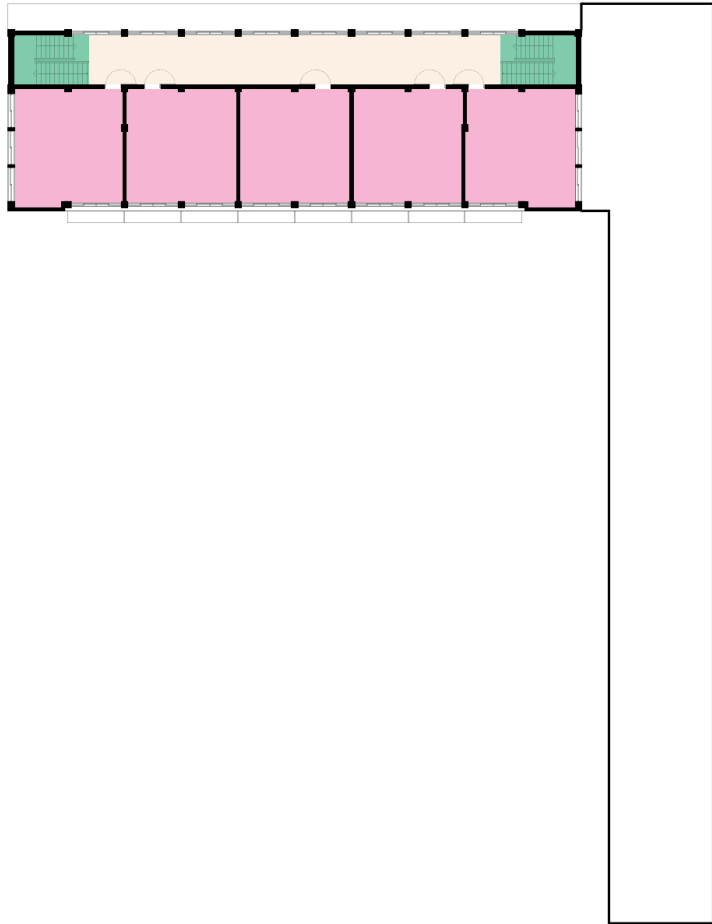
Σχολικό κτίριο:

- Το σχολικό κτίριο αποτελείται από δύο κτίρια, αφού κατασκευάστηκε σε δύο φάσεις. Το ένα αποτελείται από ισόγειο και έναν όροφο, ενώ το δεύτερο είναι μόνο ισόγειο.
- Είναι 12θέσιο.
- Στο ισόγειο του κτιρίου οι κοινόχρηστοι χώροι είναι ελεύθεροι, με αποτέλεσματα λειτουργούν ως ημιυπαίθροι χώροι και να υπάρχει άμεση επαφή με το προαύλιο.
- Όλες οι αίθουσες διδασκαλίας επικοινωνούν με το διάδρομο μέσω του οποίου υπάρχει σύνδεση με το προαύλιο και την είσοδο του σχολείου.
- Όλες οι αίθουσες διδασκαλίας στην εξωτερική τους πλευρά έχουν μεγάλα παράθυρα αντί για τοίχους και άρα άμεση οπτική επαφή με τον εξωτερικό χώρο.
- Ο εσωτερικός κοινόχρηστος χώρος του ορόφου έχει τη μορφή γραμμικού διαδρόμου.
- Στο σχολικό αυτό κτίριο δεν έχει προβλεφθεί ειδική αίθουσα για το ολοήμερο

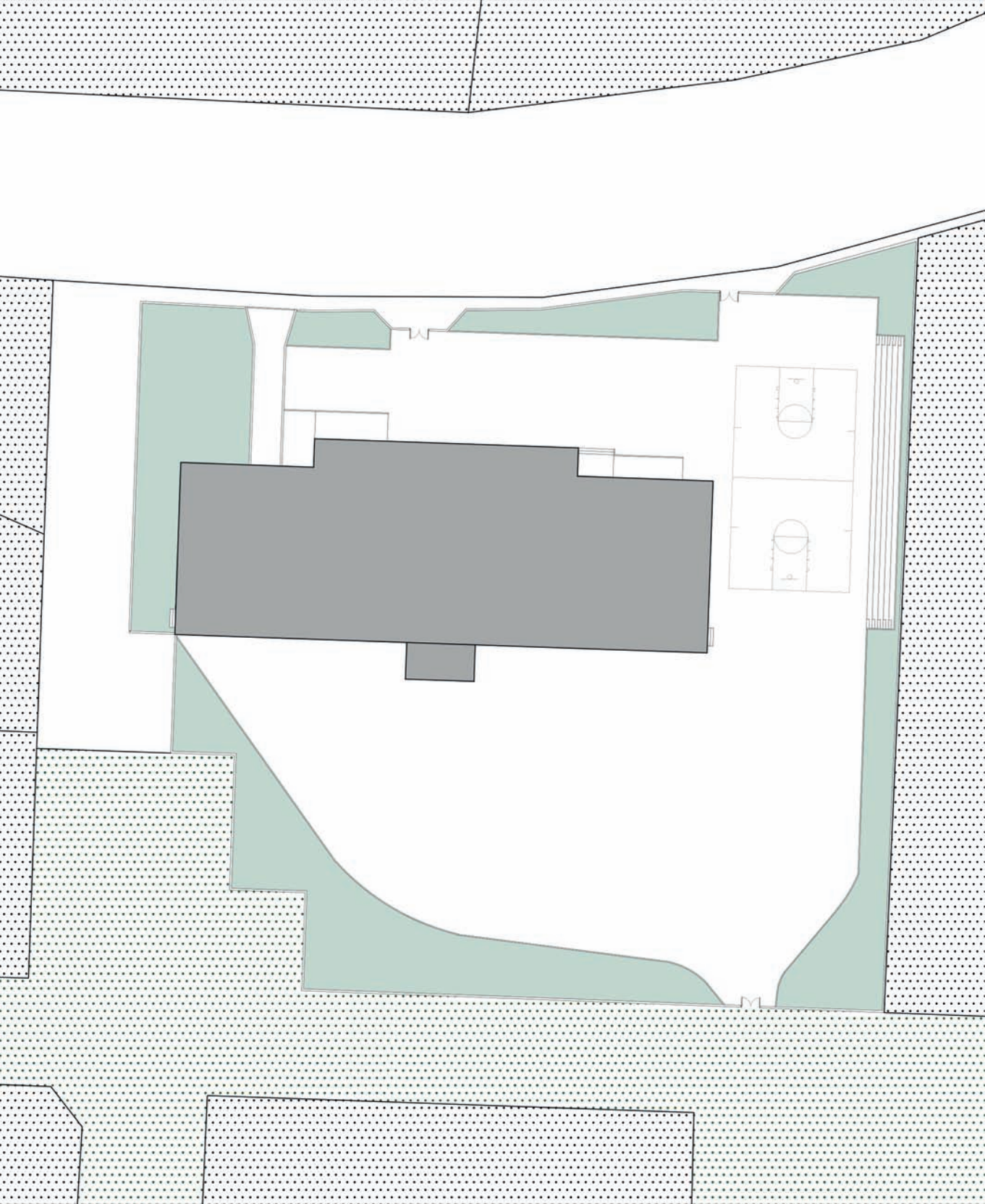

Κάτοψη Ισογείου

Κάτοψη Ορόφου

---

3. 1ο Δημοτικό Σχολείο Καλαμάτας

Βρίσκεται: Κρήτης 54, Καλαμάτα
Κατασκευάστηκε: 2011

Περιοχή:

- Το σχολείο συνορεύει με μια από τις κεντρικές αρτηρίες της πόλης.
- Συνορεύει με ένα νηπιαγωγείο, ενώ απέναντί του βρίσκονται ένα γυμνάσιο, δύο επαλ.
- Στην κοντινή γύρω περιοχή υπάρχουν αρκετοί χώροι πρασίνου, καθώς και χώροι αθλητισμού.

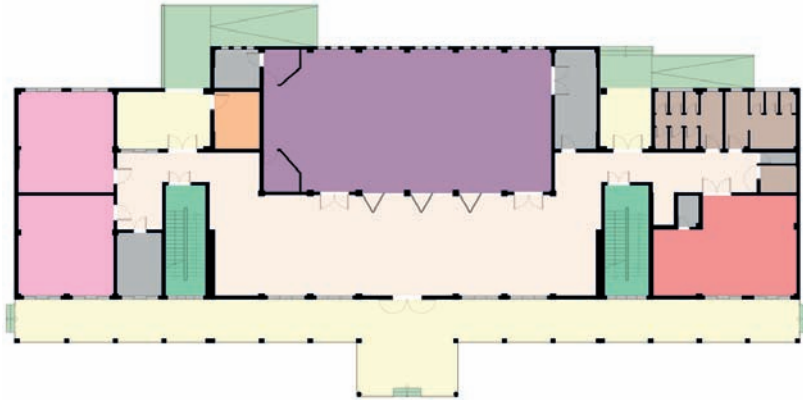
Οικόπεδο:

- Το εμβαδό του οικοπέδου είναι 6003 τμ. και έχει κάλυψη 1270 τμ.
- Στην πλευρά του πολυσύχναστου δρόμου είναι τοποθετημένος ο κτιριακός όγκος του σχολείου, ενώ στην πιο ήσυχη πλευρά του βρίσκεται το μεγαλύτερο μέρος του προαυλίου.
- Στο σχολείο αυτό υπάρχουν χώροι πρασίνου.

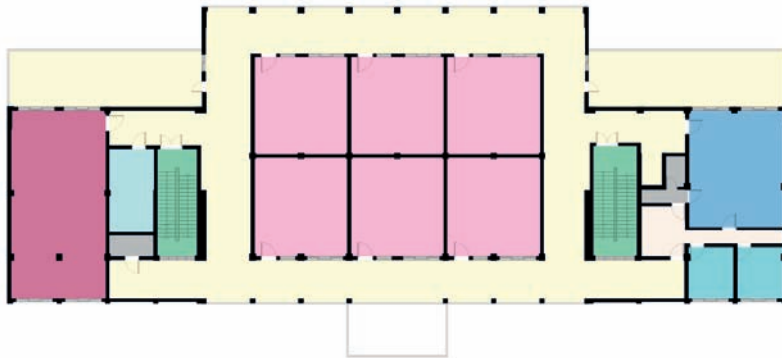
Σχολικό κτίριο:

- Το σχολικό κτίριο αποτελείται από ισόγειο και δύο ορόφους.
- Είναι 18θέσιο.
- Οι αίθουσες διδασκαλίας βρίσκονται στο κέντρο του ορόφου και γύρω από αυτές υπάρχει ένα εξωτερικός στεγασμένος διάδρομος.
- Όλες οι αίθουσες διδασκαλίας στην εξωτερική τους πλευρά έχουν μεγάλα παράθυρα αντί για τοίχους και άρα άμεση οπτική επαφή με τον εξωτερικό χώρο.
- Οι κοινόχρηστοι χώροι του σχολείου έχουν γραμμική μορφή αλλά είναι εξωτερικοί.
- Στο σχολικό αυτό κτίριο έχει προβλεφθεί ειδική αίθουσα για το ολοήμερο.

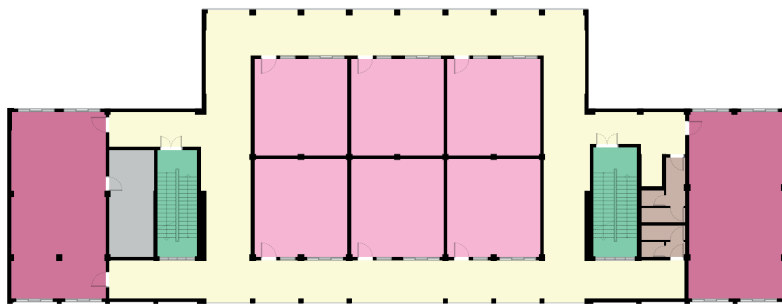

Κάτοψη Ισογείου

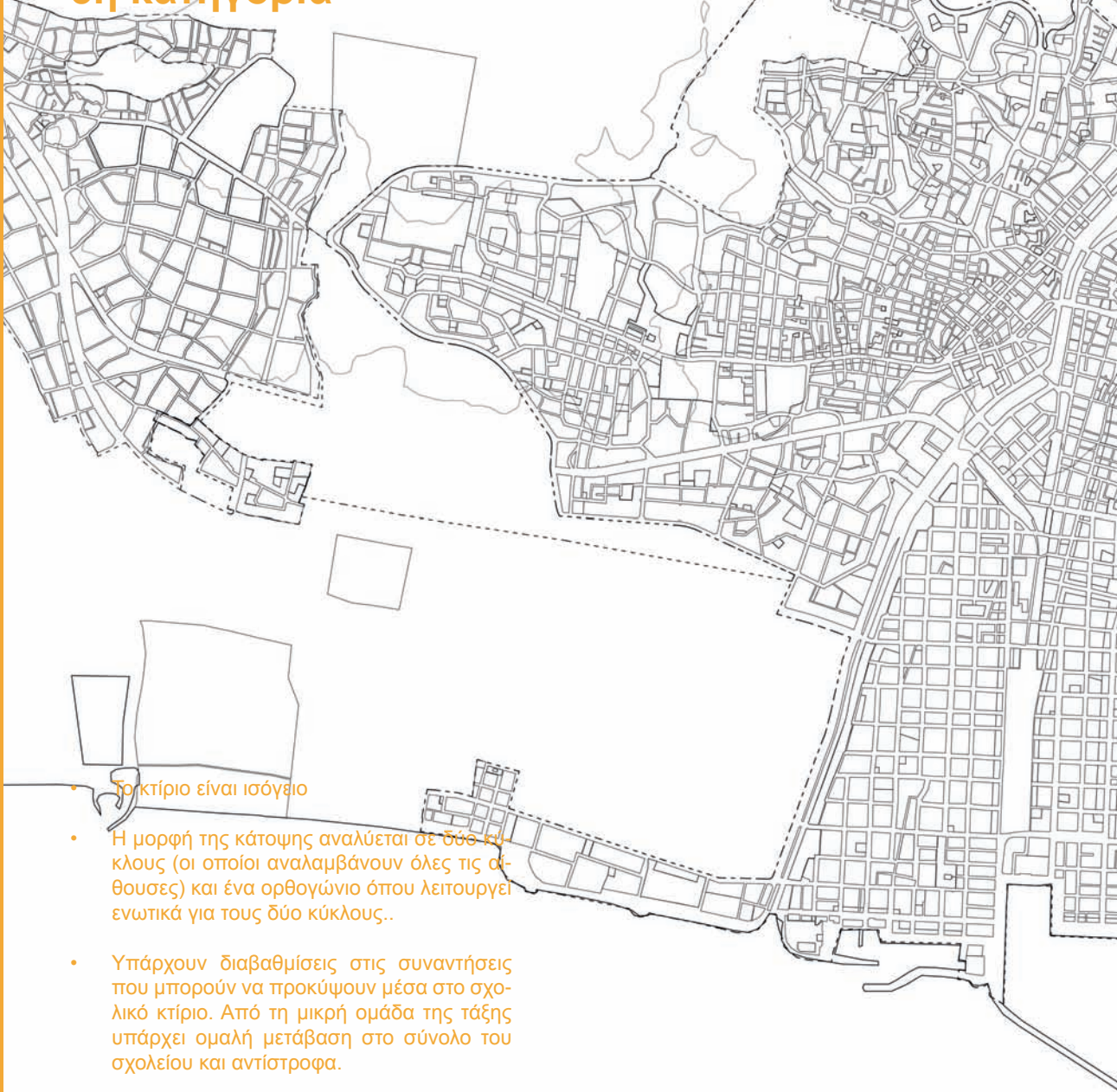

Κάτοψη Α Ορόφου

Κάτοψη Β Ορόφου

3η κατηγορία

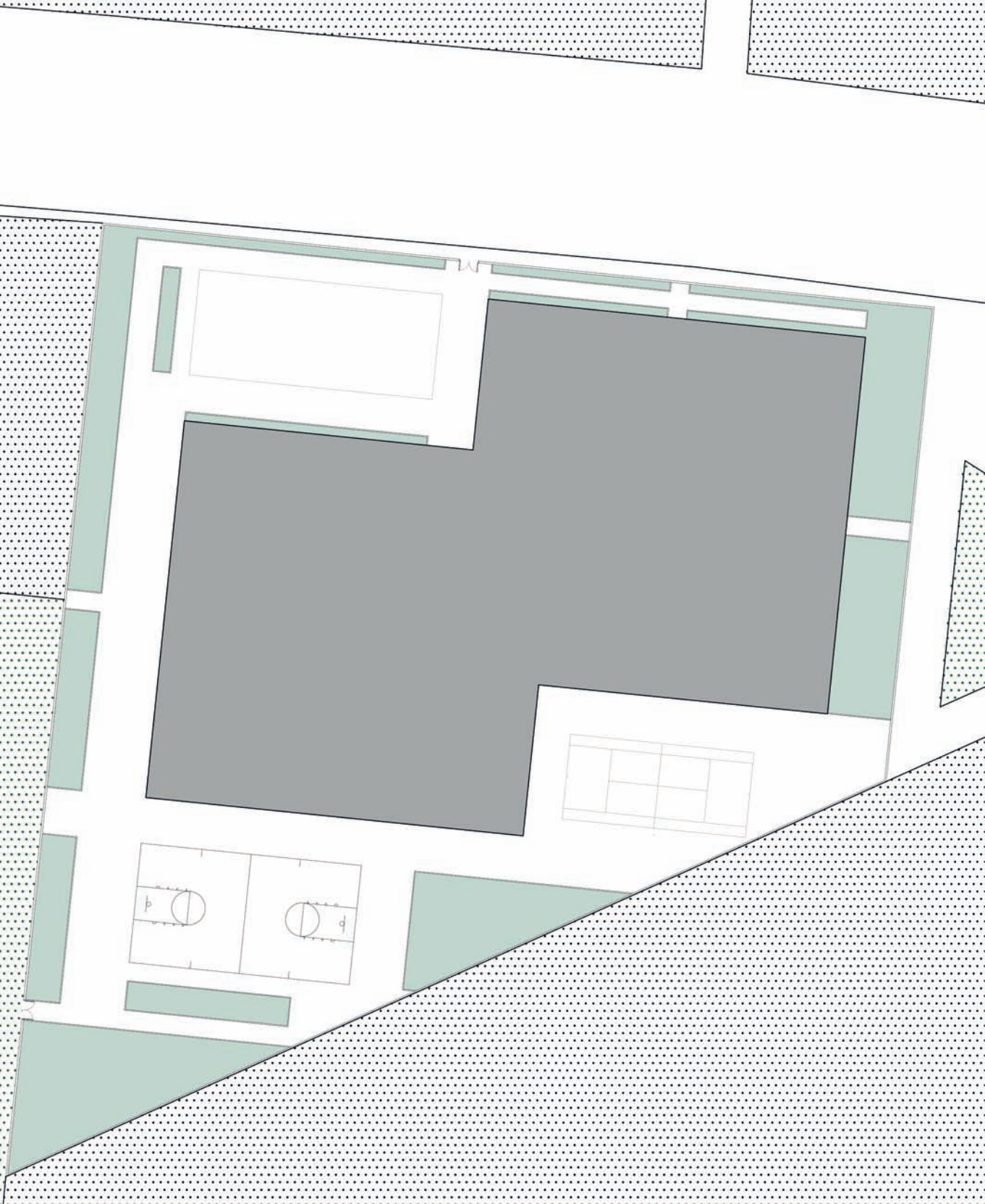

- Το κτίριο είναι ισόγειο
- Η μορφή της κάτοψης αναλύεται σε δύο κύκλους (οι οποίοι αναλαμβάνουν όλες τις αίθουσες) και ένα ορθογώνιο όπου λειτουργεί ενωτικά για τους δύο κύκλους..
- Υπάρχουν διαβαθμίσεις στις συναντήσεις που μπορούν να προκύψουν μέσα στο σχολικό κτίριο. Από τη μικρή ομάδα της τάξης υπάρχει ομαλή μετάβαση στο σύνολο του σχολείου και αντίστροφα.
- Όλες οι αίθουσες διδασκαλίας έχουν άμεση πρόσβαση στο προαύλιο.

1. 18ο Δημοτικό Σχολείο Καλαμάτας

Βρίσκεται: Βασιλέως Γεωργίου 81, Φαρές
Κατασκευάστηκε: 1978

Περιοχή:

- Το σχολείο συνορεύει με μια από τις κεντρικές αρτηρίες της πόλης.
- Συνορεύει με άλλα σχολεία. Συγκεκριμένα συνορεύει με το ειδικό σχολείο της πόλης, αλλά και άλλα δύο γυμνάσια και λύκεια. Οι αύλειοι χώροι έχουν οπτική επαφή μεταξύ τους. Σε μικρή απόσταση από το σχολείο βρίσκεται ένα ΤΕΙ γεωπονίας.
- Στην κοντινή γύρω περιοχή υπάρχουν χώροι πρασίνου, μικροί όμως σε έκταση.

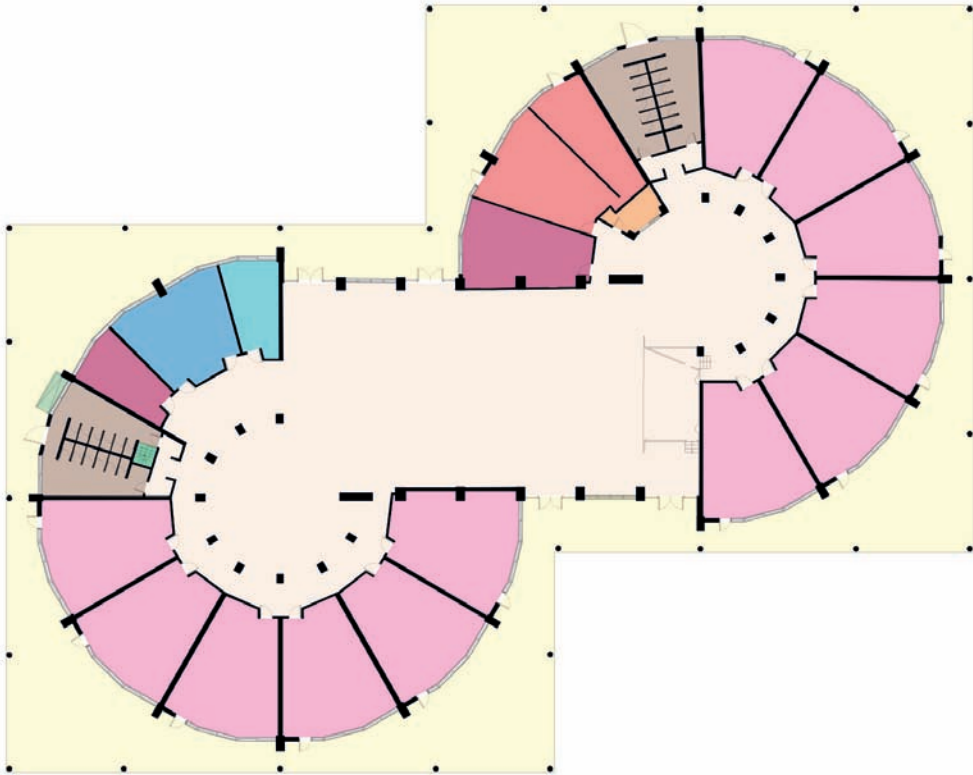
Οικόπεδο:

- Το εμβαδό του οικοπέδου είναι 7073 τμ. και έχει κάλυψη 3147 τμ.
- Ο κτηριακός όγκος είναι τοποθετημένος στο κέντρο, και έτσι δημιουργούνται 3 περιοχές στο προαύλιο.
- Στο σχολείο αυτό υπάρχουν χώροι πρασίνου.

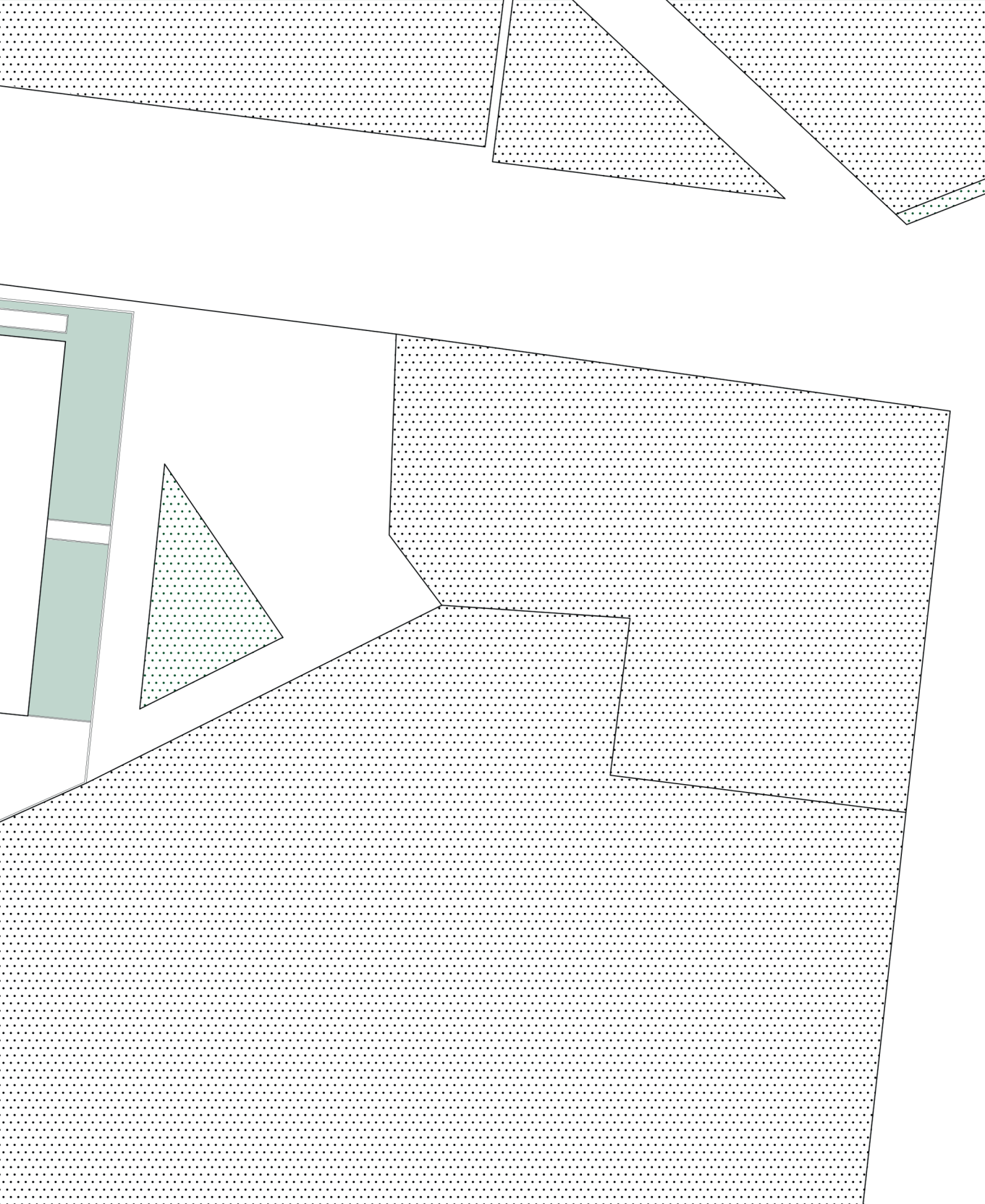
Σχολικό κτίριο:

- Το σχολικό κτίριο είναι ισόγειο.
- Είναι 12θέσιο.
- Το σχολείο αποτελείται από δύο κύκλους οι οποίοι ενώνονται με έναν εσωτερικό κοινόχρηστο χώρο. οι αίθουσες διδασκαλίας είναι χωρισμένες με βάση τις δυο σημαντικές ηλικιακές ομάδες. Α-Β-Γ δημοτικού και Δ-Ε-ΣΤ δημοτικού.
- Από τη μεριά που συνορεύει με την κεντρική αρτηρία έχουν τοποθετηθεί οι εξής χρήσεις: Γραφείο δασκάλων και διευθυντή, αίθουσα υπολογιστών και μουσικής, χώροι για το ολόημερο. Ενώ από τη μεριά του προαυλίου έχουν τοποθετηθεί οι αίθουσες διδασκαλίας.
- Όλες οι αίθουσες διδασκαλίας στην εξωτερική τους πλευρά έχουν μεγάλα παράθυρα αντί για τοίχους και άρα άμεση οπτική επαφή με τον εξωτερικό χώρο.
- Ο εσωτερικός κοινόχρηστος χώρος δεν έχει τη μορφή του τυπικού γραμμικού διαδρόμου, αλλά έχει έναν συλλογικό χαρακτήρα.
- Στο σχολικό αυτό κτίριο δεν υπάρχει αίθουσα πολλαπλών χρήσεων και κατά συνέπεια αίθουσα εκδηλώσεων. Αντί για αυτό υπάρχει μια θεατρική σκηνή στον εσωτερικό κοινόχρηστο χώρο.
- Στο σχολικό αυτό κτίριο έχει προβλεφθεί ειδική αίθουσα για το ολόημερο.

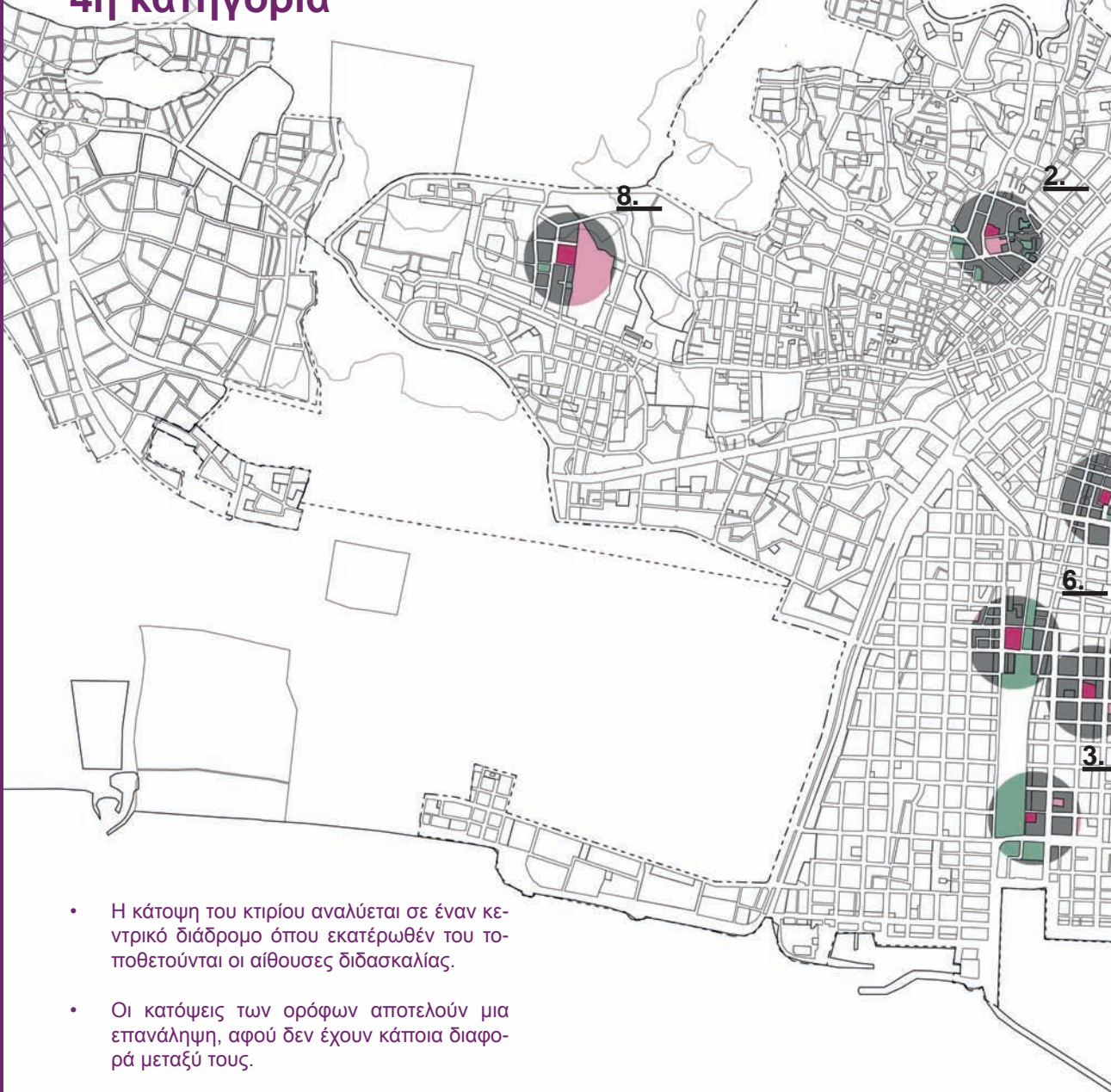

Κάτοψη Ισογείου

4η κατηγορία

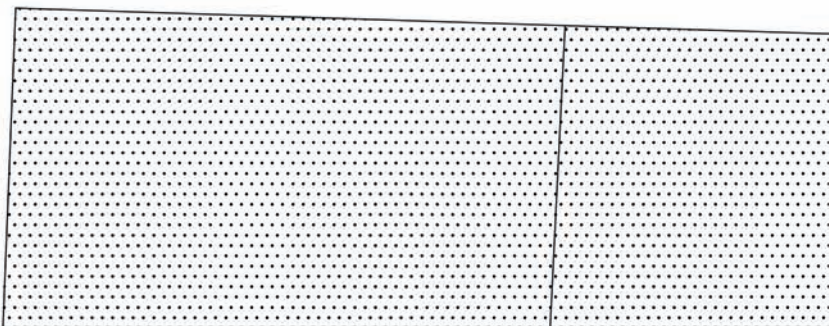
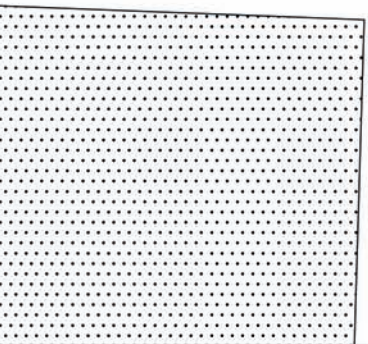
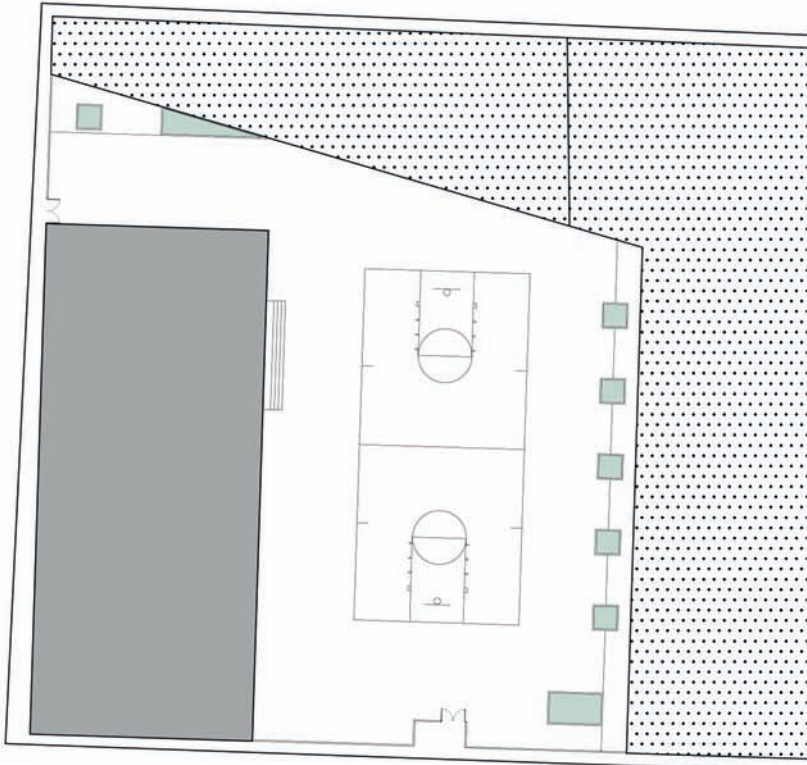
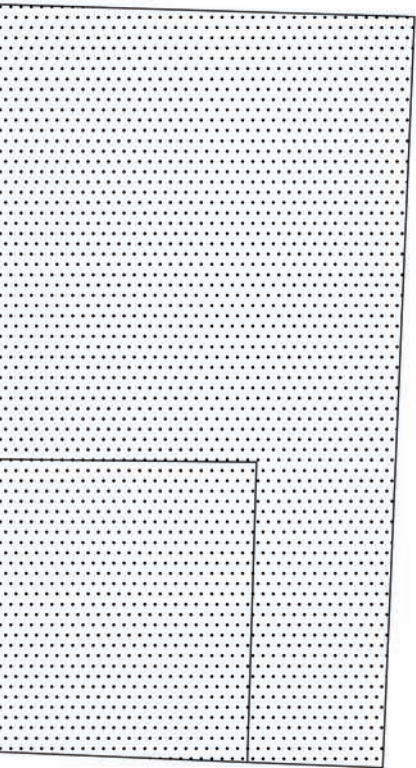
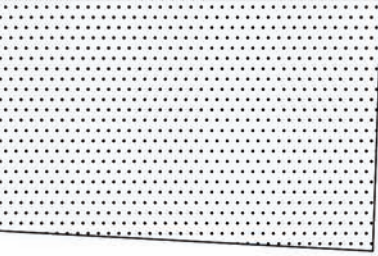

- Η κάτοψη του κτιρίου αναλύεται σε έναν κεντρικό διάδρομο όπου εκατέρωθέν του τοποθετούνται οι αίθουσες διδασκαλίας.
- Οι κατόψεις των ορόφων αποτελούν μια επανάληψη, αφού δεν έχουν κάποια διαφορά μεταξύ τους.
- Χαρακτηριστική είναι η γραμμική κίνηση που προκύπτει στο εσωτερικό του κτιρίου.

---

1. 4ο Δημοτικό Σχολείο Καλαμάτας

Βρίσκεται: Κανάρη 53, Καλαμάτα
Κατασκευάστηκε: 1991

Περιοχή:

- Το σχολείο δεν βρίσκεται σε κάποια από τις κεντρικές αρτησίες της πόλης.
- Συνορεύουν οι δύο του πλευρές με πολυκατοικίες.
- Στην κοντινή γύρω περιοχή δεν υπάρχουν χώροι πρασίνου.

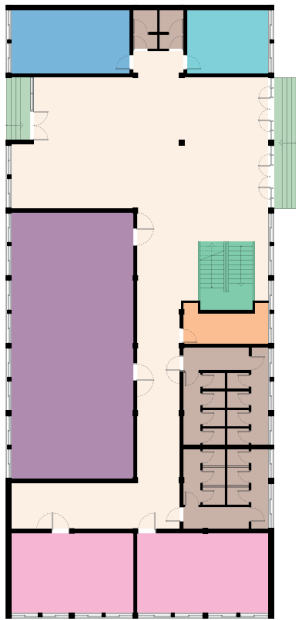
Οικόπεδο:

- Το εμβαδό του οικοπέδου είναι 2173 τμ. και έχει κάλυψη 711 τμ.
- Το κτίριο είναι τοποθετημένο στη μια πλευρά του οικοπέδου. Το προαύλιο έχει τη μία του πλευρά ελεύθερη προς το δρόμο.
- Στο σχολείο αυτό υπάρχει έλλειψη πρασίνου.

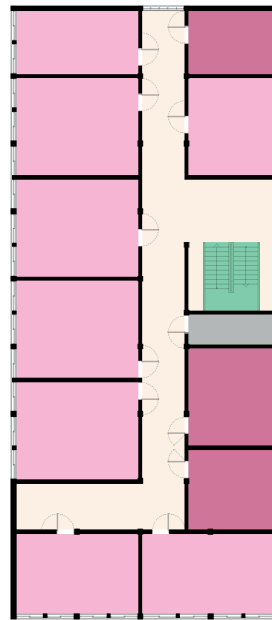
Σχολικό κτίριο:

- Το σχολικό κτίριο αποτελείται από ισόγειο και έναν ορόφο.
- Είναι 12θέσιο.
- Όλες οι αίθουσες διδασκαλίας έχουν άμεση πρόσβαση στο διάδρομο, ο οποίος με τη σειρά του επικοινωνεί με τον εξωτερικό χώρο.
- Όλες οι αίθουσες διδασκαλίας στην εξωτερική τους πλευρά έχουν μεγάλα παράθυρα αντί για τοίχους και άρα άμεση οπτική επαφή με τον εξωτερικό χώρο.
- Ο εσωτερικός κοινόχρηστος χώρος του ορόφου έχει τη μορφή γραμμικού διαδρόμου.
- Στο σχολικό αυτό κτίριο δεν έχει προβλεφθεί ειδική αίθουσα για το ολοήμερο.

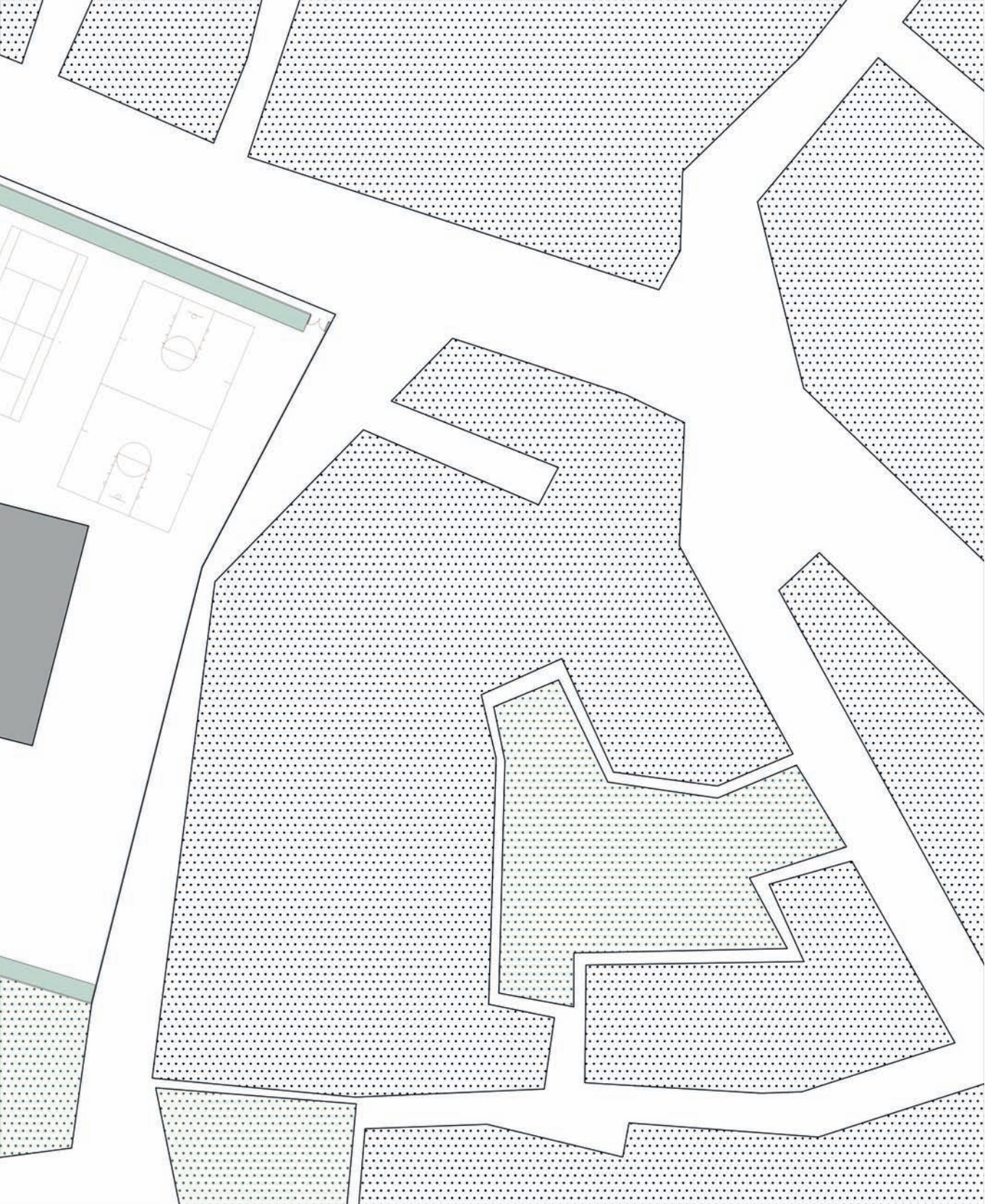

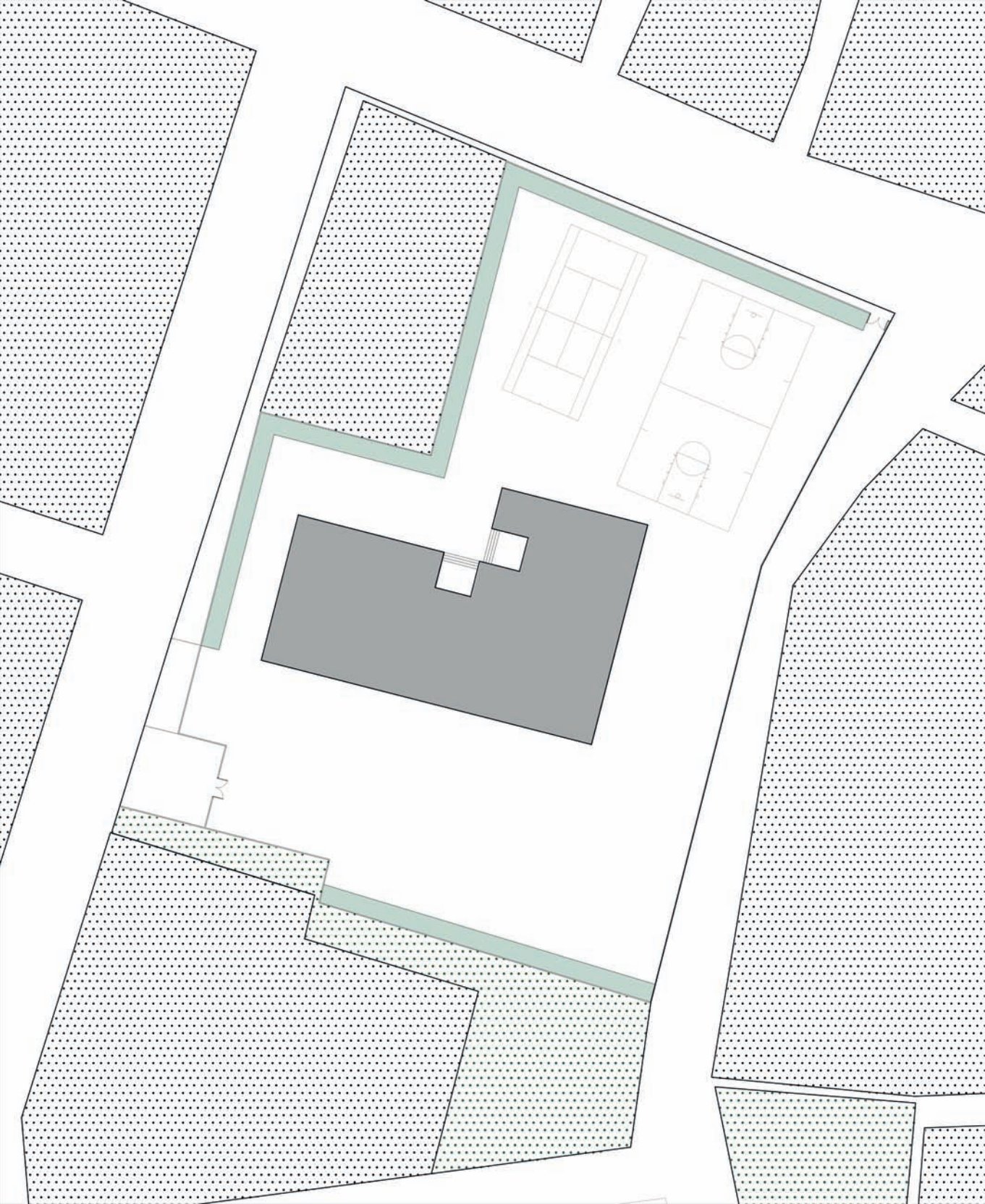
Κάτοψη Ισογείου

Κάτοψη Ορόφου

---

2. 13ο Δημοτικό Σχολείο Καλαμάτας

Βρίσκεται: Λεϊκών, Καλαμάτα
Κατασκευάστηκε: 1993

Περιοχή:

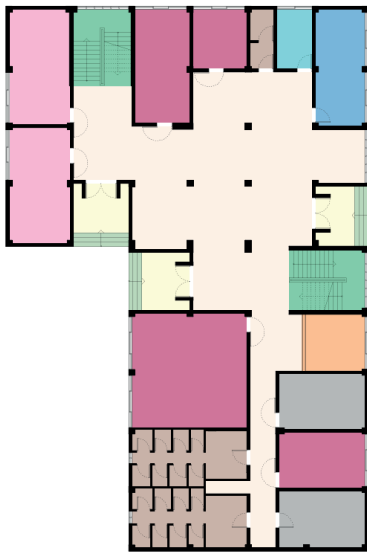
- Το σχολείο δεν βρίσκεται σε κάποια από τις κεντρικές αρτησίες της πόλης.
- Συνορεύουν με ένα νηπιαγωγείο, ενώ στη γύρω περιοχή υπάρχουν πολυκατοικίες.
- Στην κοντινή γύρω περιοχή υπάρχουν στοιχειώδη χώροι πρασίνου.

Οικόπεδο:

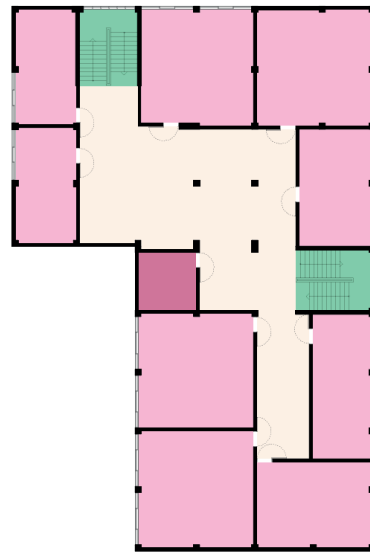
- Το εμβαδό του οικοπέδου είναι 4043 τμ. και έχει κάλυψη 748 τμ.
- Το κτίριο έχει μορφή Γ. Είναι τοποθετημένο στο κέντρο του οικοπέδου, έτσι δημιουργούνται 2 περιοχές στο προαύλιο.
- Στο σχολείο αυτό υπάρχουν ζώνες πρασίνου.

Σχολικό κτίριο:

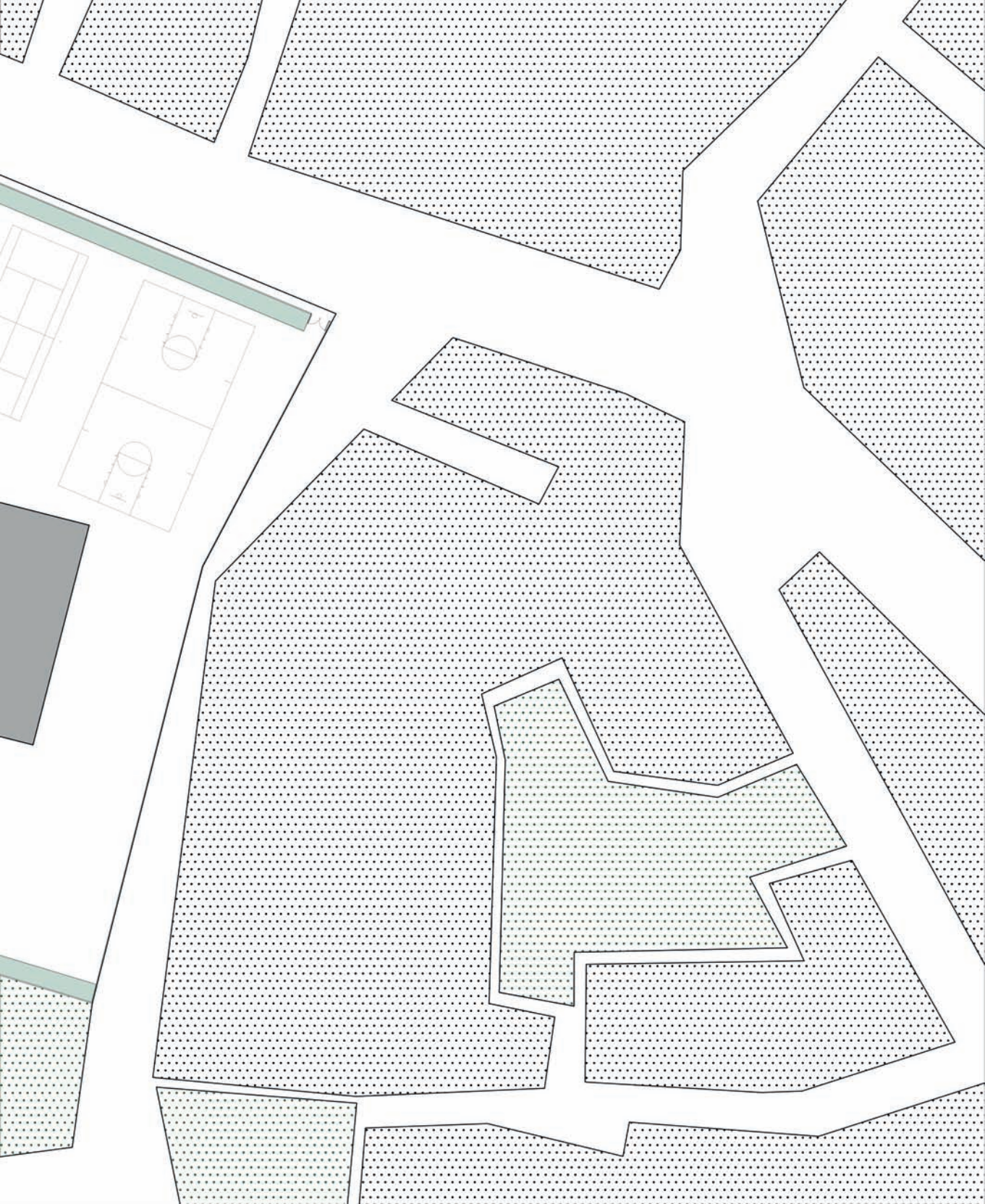
- Το σχολικό κτίριο αποτελείται από ισόγειο και έναν ορόφο.
- Είναι >12θέσιο.
- Όλες οι αίθουσες διδασκαλίας έχουν άμεση πρόσβαση στο διάδρομο, ο οποίος με τη σειρά του επικοινωνεί με τον εξωτερικό χώρο.
- Όλες οι αίθουσες διδασκαλίας στην εξωτερική τους πλευρά έχουν μεγάλα παράθυρα αντί για τοίχους και άρα άμεση οπτική επαφή με τον εξωτερικό χώρο.
- Ο εσωτερικός κοινόχρηστος χώρος του ορόφου έχει τη μορφή γραμμικού διαδρόμου με κάποια πλατώματα.
- Στο σχολικό αυτό κτίριο δεν έχει προβλεφθεί ειδική αίθουσα για το ολοήμερο.

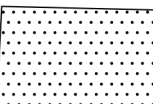
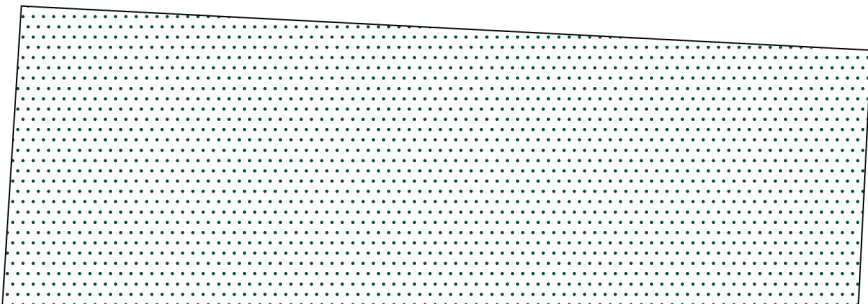
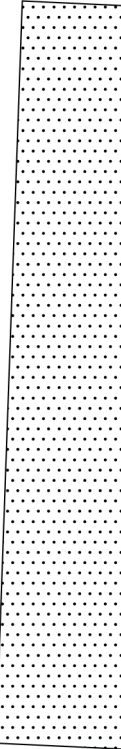
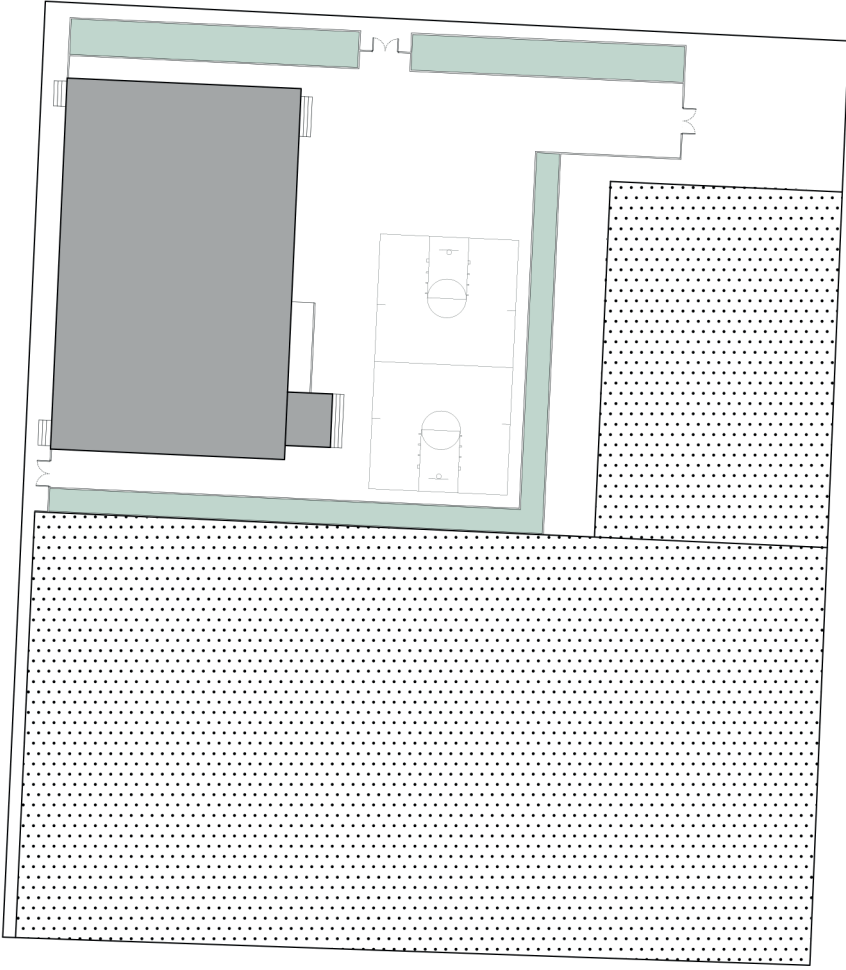
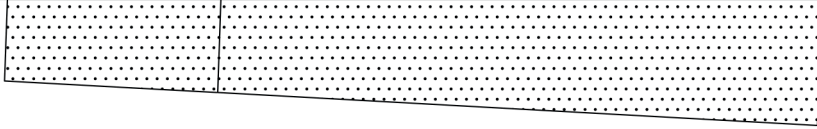
Κάτοψη Ισογείου

Κάτοψη Ορόφου

---

3. 19ο Δημοτικό Σχολείο Καλαμάτας

Βρίσκεται: Ηροδότου 2, Καλαμάτα
Κατασκευάστηκε: 2002

Περιοχή:

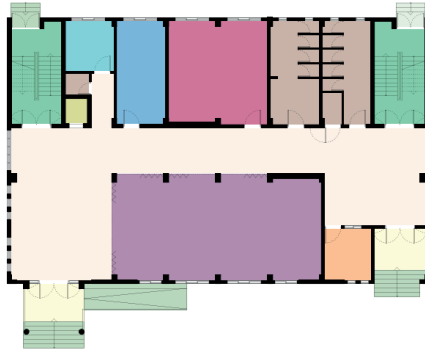
- Το σχολείο βρίσκεται κοντά σε μια από τις κεντρικές αρτησίες της πόλης.
- Συνορεύει με πολυκατοικίες και με ένα πάρκο.
- Στην κοντινή γύρω περιοχή υπάρχουν χώροι πρασίνου μεγάλη σε έκταση, καθώς συνορεύει με το πάρκο σιδηροδρομικού σταθμού της πόλης.

Οικόπεδο:

- Το εμβαδό του οικοπέδου είναι 1602 τμ. και έχει κάλυψη 550 τμ.
- Το κτίριο είναι τοποθετημένο στην πλευρά όπου συνορεύει με το πάρκο. Έτσι το προαύλιο βρίσκεται ανάμεσα στο κτίριο του σχολείου και σε μια πολυκατοικία.
- Στο σχολείο αυτό υπάρχουν λίγες ζώνες πρασίνου.

Σχολικό κτίριο:

- Το σχολικό κτίριο αποτελείται από ισόγειο και έναν ορόφο.
- Είναι 12θέσιο.
- Στο υπόγειο υπάρχει χώρος για γυμναστική στεγασμένος, καθώς και για ειδικά μαθήματα.
- Όλες οι αίθουσες διδασκαλίας έχουν άμεση πρόσβαση στο διάδρομο, ο οποίος με τη σειρά του επικοινωνεί με τον εξωτερικό χώρο.
- Όλες οι αίθουσες διδασκαλίας στην εξωτερική τους πλευρά έχουν μεγάλα παράθυρα αντί για τοίχους και άρα άμεση οπτική επαφή με τον εξωτερικό χώρο.
- Ο εσωτερικός κοινόχρηστος χώρος του ορόφου έχει τη μορφή γραμμικού διαδρόμου.
- Στο σχολικό αυτό κτίριο δεν έχει προβλεφθεί ειδική αίθουσα για το ολοήμερο.
- Ο τύπος του σχολικού αυτού κτιρίου αντιστοιχεί στον τύπο «Κάλβο» του ΟΣΚ.

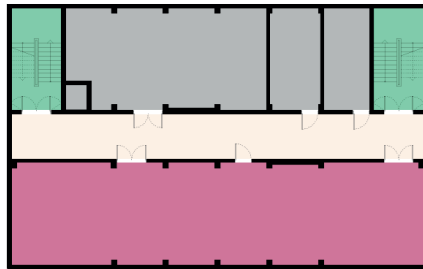

Κάτοψη Ισογείου

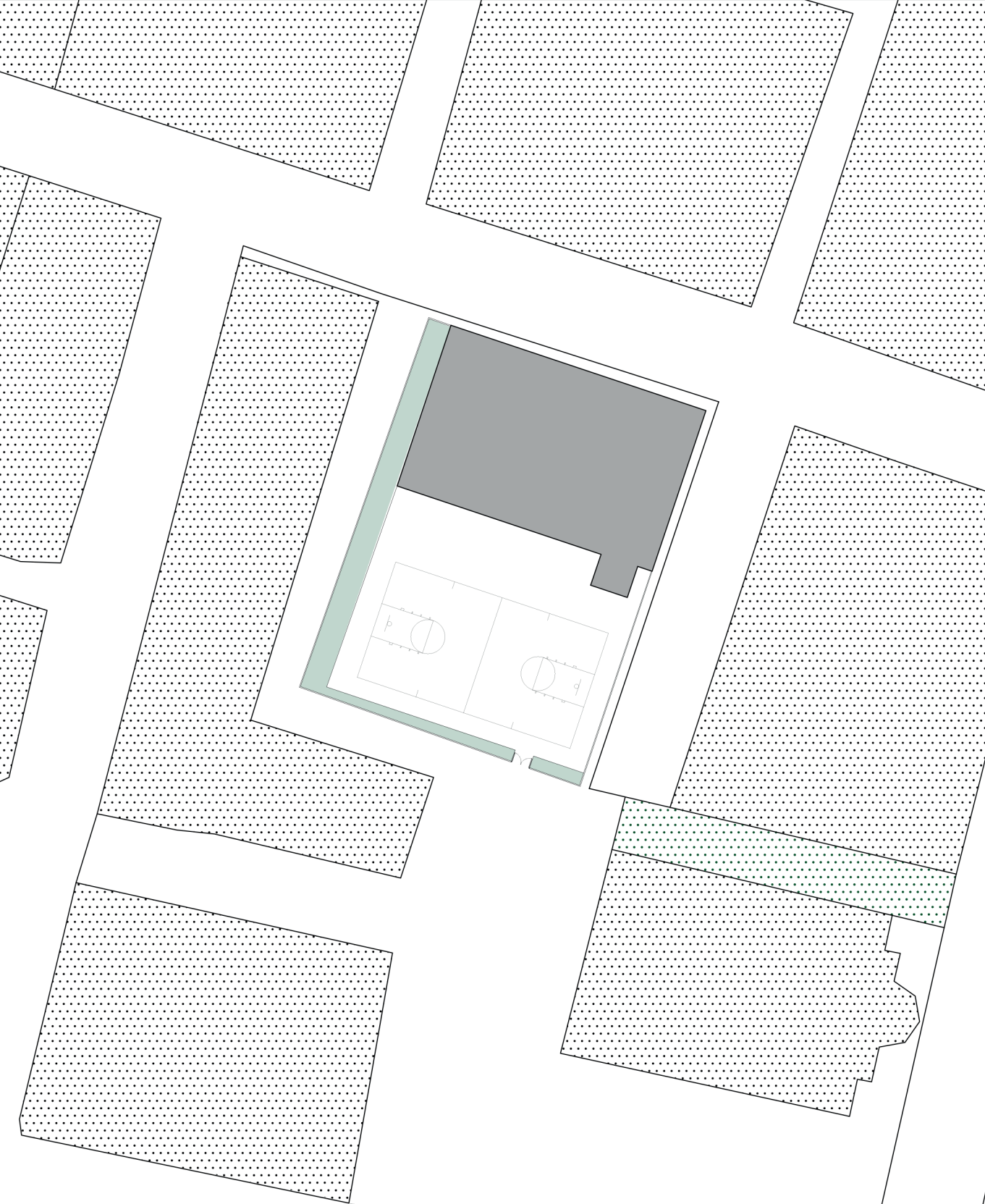

Κάτοψη Α Ορόφου

Κάτοψη Υπογείου

---

4. 21ο Δημοτικό Σχολείο Καλαμάτας

Βρίσκεται: Πλατεία Ταξιαρχών, Καλαμάτα
Κατασκευάστηκε: 1994

Περιοχή:

- Το σχολείο βρίσκεται κοντά σε μια από τις δευτερεύουσες αρτησίες της πόλης.
- Συνορεύει με πολυκατοικίες και με μια πλατεία (εκκλησίας).
- Στην κοντινή γύρω περιοχή δεν υπάρχουν σημαντικοί χώροι πρασίνου.

Οικόπεδο:

- Το εμβαδό του οικοπέδου είναι 1971 τμ. και έχει κάλυψη 552 τμ.
- Το κτίριο είναι τοποθετημένο στην πλευρά όπου συνορεύει με έναν δρόμο. Το προαύλιο βρίσκεται μπροστα στην πλατεία.
- Στο σχολείο αυτό υπάρχει έλλειψη πρασίνου.

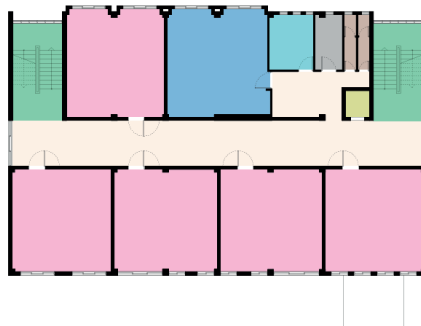
Σχολικό κτίριο:

- Το σχολικό κτίριο αποτελείται από ισόγειο και έναν ορόφο.
- Είναι 12θέσιο.
- Όλες οι αίθουσες διδασκαλίας έχουν άμεση πρόσβαση στο διάδρομο, ο οποίος με τη σειρά του επικοινωνεί με τον εξωτερικό χώρο.
- Όλες οι αίθουσες διδασκαλίας στην εξωτερική τους πλευρά έχουν μεγάλα παράθυρα αντί για τοίχους και άρα άμεση οπτική επαφή με τον εξωτερικό χώρο.
- Ο εσωτερικός κοινόχρηστος χώρος του ορόφου έχει τη μορφή γραμμικού διαδρόμου.
- Στο σχολικό αυτό κτίριο δεν έχει προβλεφθεί ειδική αίθουσα για το ολόημερο.
- Ο τύπος του σχολικού αυτού κτιρίου αντιστοιχεί στον τύπο «Κάλβο» του ΟΣΚ.

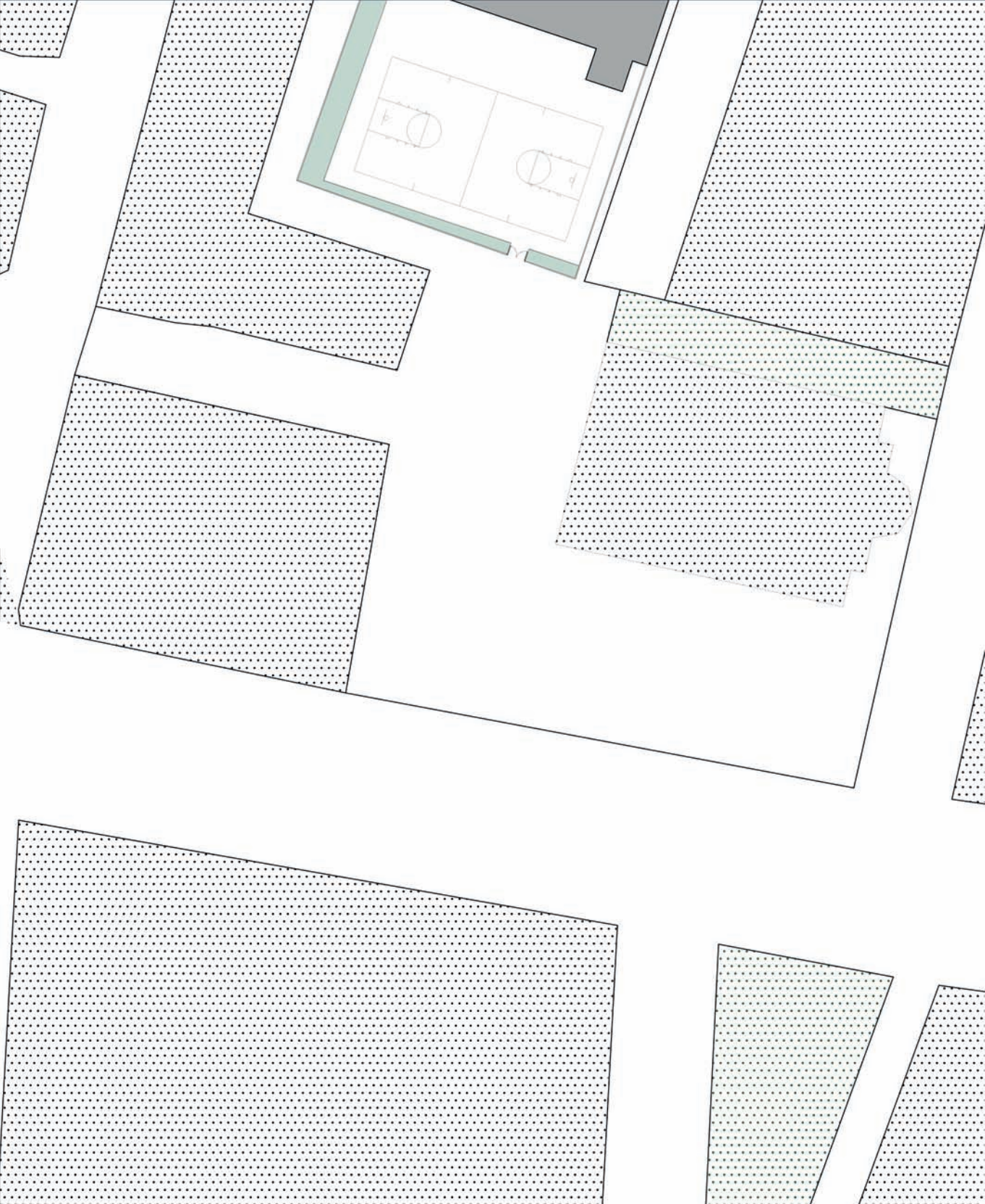

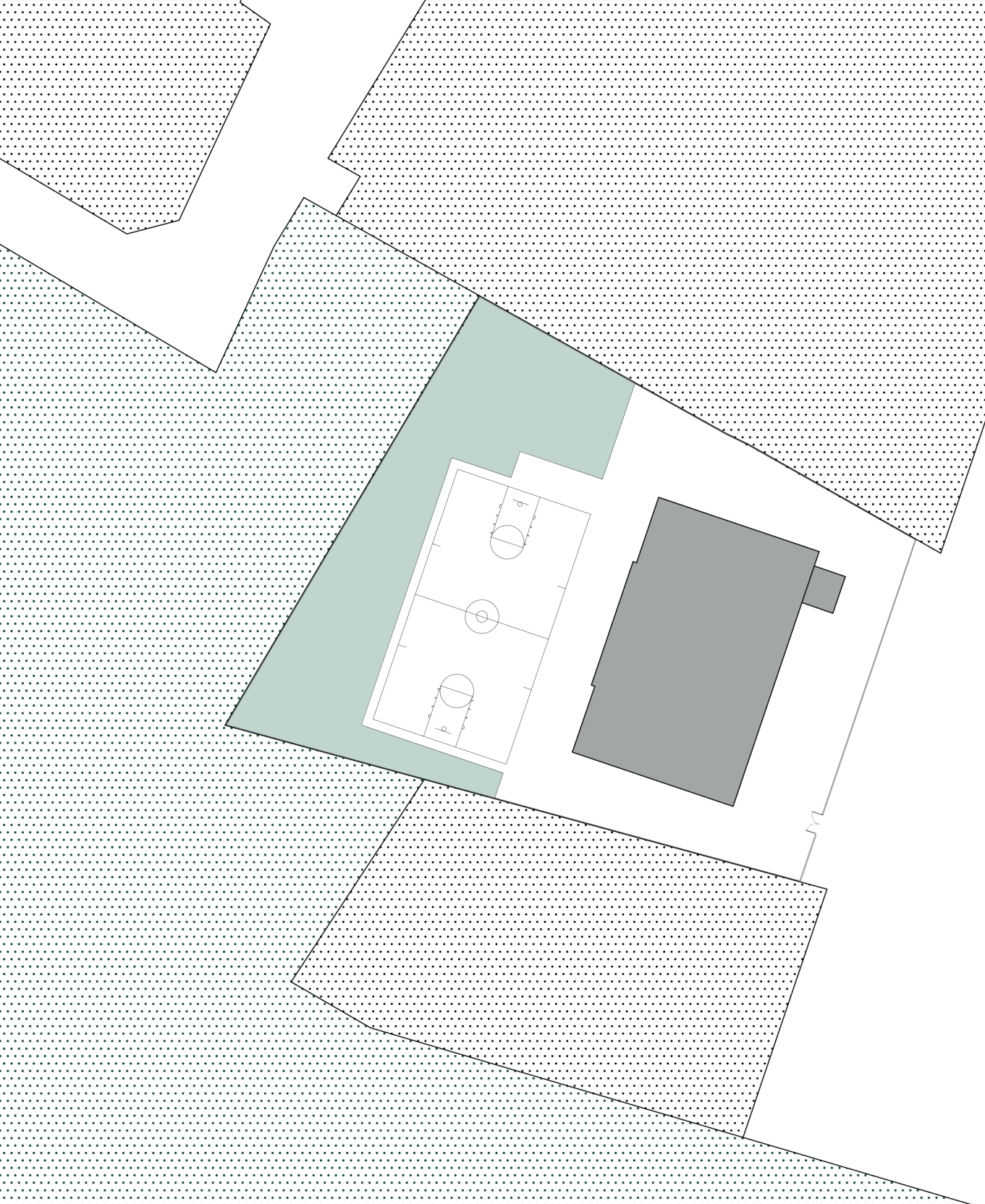

Κάτοψη Ισογείου

Κάτοψη Ορόφου

---

5. 22ο Δημοτικό Σχολείο Καλαμάτας

Βρίσκεται: Πανεπιστημίου Πελοποννήσου, Φαρές
Κατασκευάστηκε: 1994

Περιοχή:

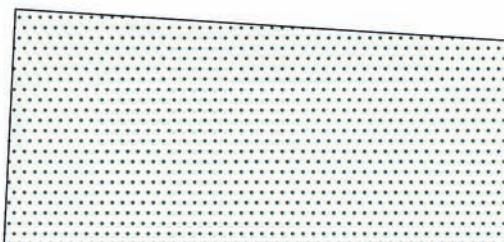
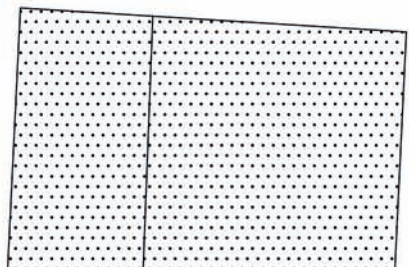
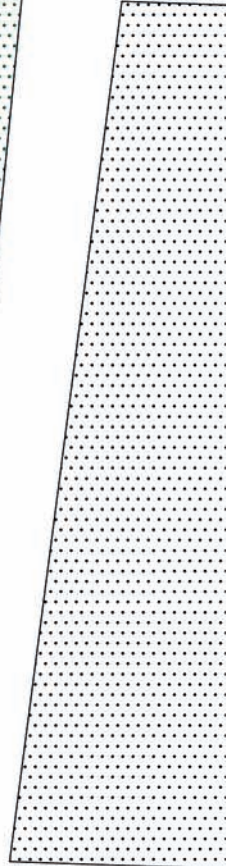
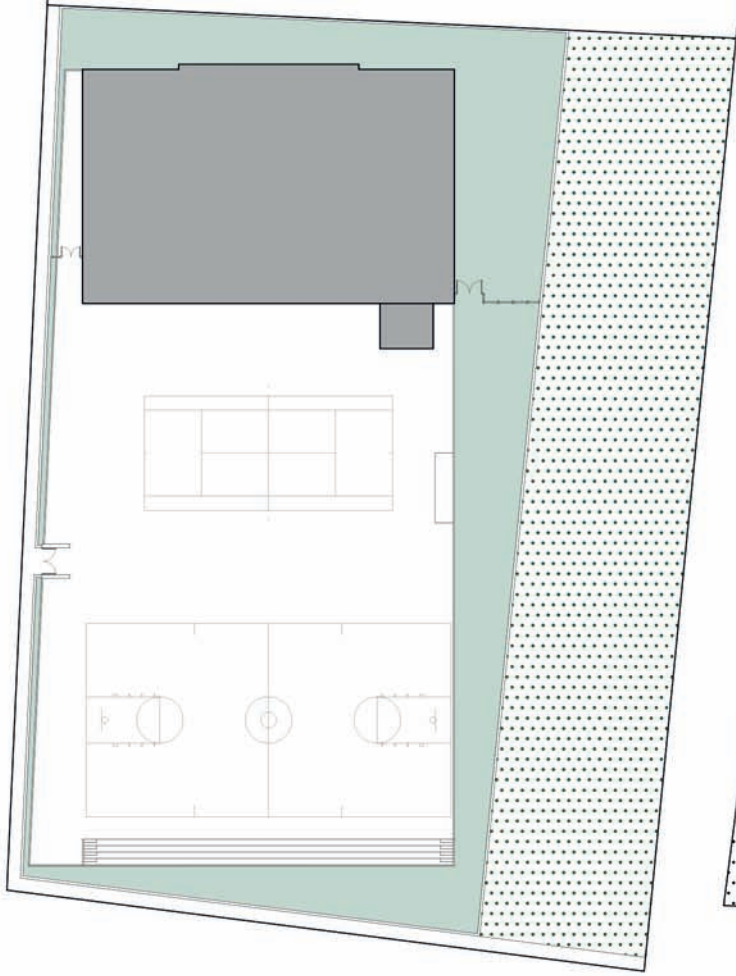
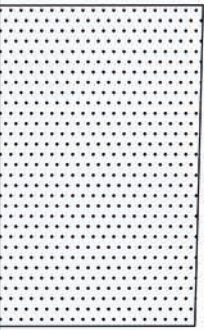
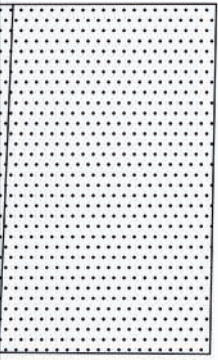
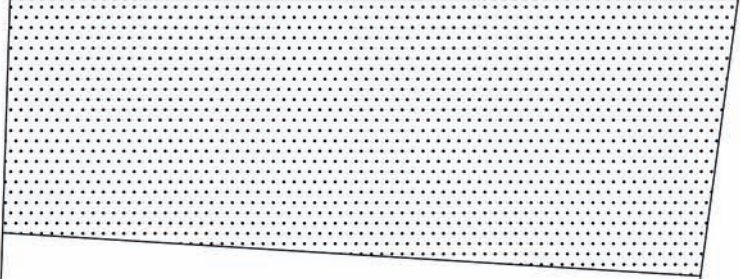
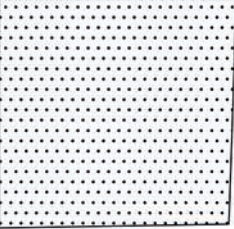
- Το σχολείο δεν βρίσκεται κοντά σε κάποια κεντρική αρτηρία της πόλης.
- Συνορεύει με πολυκατοικίες.
- Στην κοντινή γύρω περιοχή υπάρχουν χώροι πρασίνου, μεγάλοι σε έκταση.

Οικόπεδο:

- Το εμβαδό του οικοπέδου είναι 2739 τμ. και έχει κάλυψη 557 τμ.
- Το κτίριο είναι τοποθετημένο με τέτοιο τρόπο ώστε να δημιουργούνται 2 περιοχές στο προαύλιο.
- Στο σχολείο αυτό υπάρχει αρκετό πράσινο.

Σχολικό κτίριο:

- Το σχολικό κτίριο αποτελείται από ισόγειο και δυο ορόφους.
- Είναι >12θέσιο.
- Όλες οι αίθουσες διδασκαλίας έχουν άμεση πρόσβαση στο διάδρομο, ο οποίος με τη σειρά του επικοινωνεί με τον εξωτερικό χώρο.
- Όλες οι αίθουσες διδασκαλίας στην εξωτερική τους πλευρά έχουν μεγάλα παράθυρα αντί για τοίχους και άρα άμεση οπτική επαφή με τον εξωτερικό χώρο.
- Ο εσωτερικός κοινόχρηστος χώρος του ορόφου έχει τη μορφή γραμμικού διαδρόμου.
- Στο σχολικό αυτό κτίριο δεν έχει προβλεφθεί ειδική αίθουσα για το ολοήμερο.
- Ο τύπος του σχολικού αυτού κτιρίου αντιστοιχεί στον τύπο «Κάλβο» του ΟΣΚ.

---

6. 24ο Δημοτικό Σχολείο Καλαμάτας

Βρίσκεται: Ψαρών και Μακεδονίας, Καλαμάτα
Κατασκευάστηκε: 1994

Περιοχή:

- Το σχολείο συνορεύει με δύο κεντρικές αρτηρίες της πόλης.
- Συνορεύει με το διοικητικό κτίριο της νομαρχίας. Γύρω του υπάρχουν πολυκατοικίες, αλλά και το πάρκο σιδηροδρομικού σταθμού της πόλης.
- Στην κοντινή γύρω περιοχή υπάρχει έντονο πράσινο.

Οικόπεδο:

- Το εμβαδό του οικοπέδου είναι 2677 τμ. και έχει κάλυψη 557 τμ.
- Το κτίριο είναι τοποθετημένο με τέτοιο τρόπο ώστε οι δύο πλευρές του προαυλίου να βρίσκονται μπροστά στις δύο κεντρικές αρτηρίες.
- Στο σχολείο αυτό υπάρχει πράσινο.

Σχολικό κτίριο:

- Το σχολικό κτίριο αποτελείται από ισόγειο και δυο ορόφους.
- Είναι 13θέσιο.
- Όλες οι αίθουσες διδασκαλίας έχουν άμεση πρόσβαση στο διάδρομο, ο οποίος με τη σειρά του επικοινωνεί με τον εξωτερικό χώρο.
- Όλες οι αίθουσες διδασκαλίας στην εξωτερική τους πλευρά έχουν μεγάλα παράθυρα αντί για τοίχους και άρα άμεση οπτική επαφή με τον εξωτερικό χώρο.
- Ο εσωτερικός κοινόχρηστος χώρος του ορόφου έχει τη μορφή γραμμικού διαδρόμου.
- Στο σχολικό αυτό κτίριο δεν έχει προβλεφθεί ειδική αίθουσα για το ολοήμερο.
- Ο τύπος του σχολικού αυτού κτιρίου αντιστοιχεί στον τύπο «Κάλβο» του ΟΣΚ.

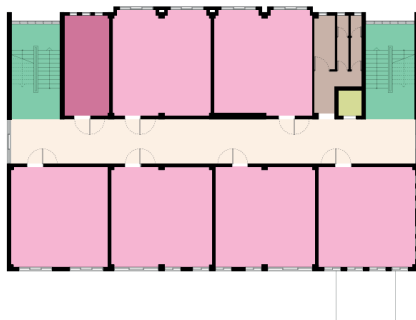

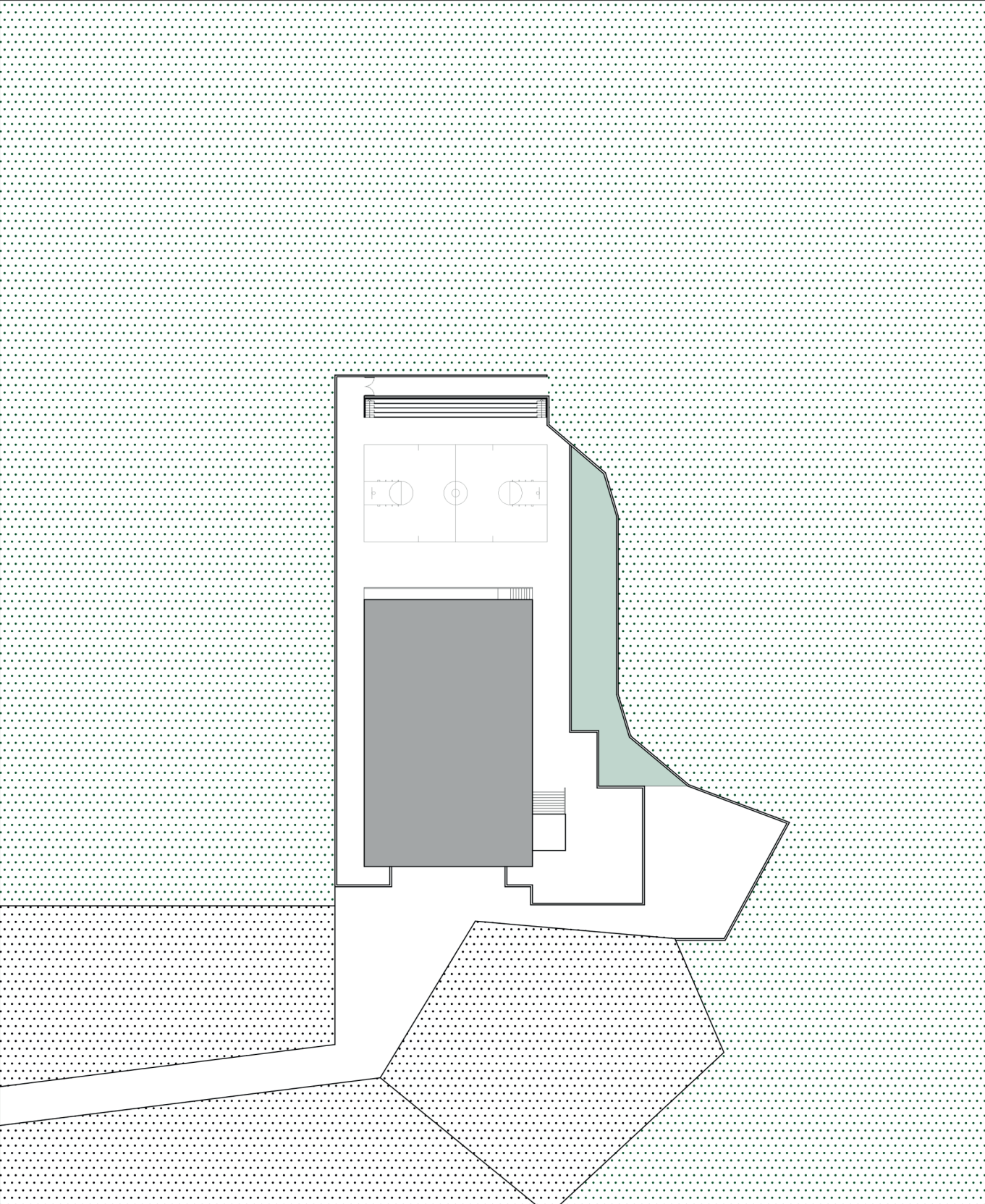
Κάτοψη Ισογείου

Κάτοψη Α Ορόφου

Κάτοψη Β Ορόφου

---

7. Σχολείο Λεϊκών

Βρίσκεται: Λεϊκα

Κατασκευάστηκε: 2006

Περιοχή:

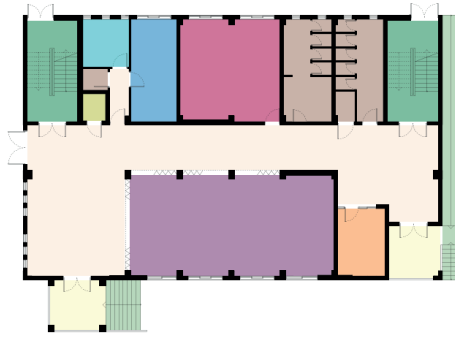
- Το σχολείο δεν συνορεύει με κάποια κεντρική αρτηρία της πόλης.
- Συνορεύει με σπίτια.
- Στην κοντινή γύρω περιοχή υπάρχουν χώροι πρασίνου μεγάλη σε έκταση.

Οικόπεδο:

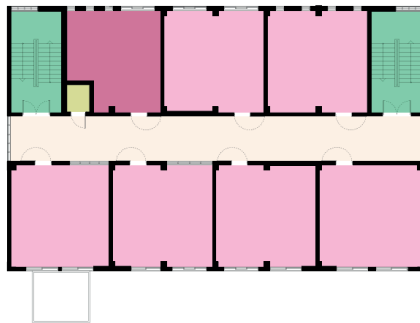
- Το εμβαδό του οικοπέδου είναι 2677 τμ. και έχει κάλυψη 557 τμ.
- Το κτίριο είναι τοποθετημένο με τέτοιο τρόπο ώστε οι δύο πλευρές του προαυλίου να βρίσκονται μπροστά στις δύο κεντρικές αρτηρίες.
- Στο σχολείο αυτό υπάρχει πράσινο.

Σχολικό κτίριο:

- Το σχολικό κτίριο αποτελείται από ισόγειο και δυο ορόφους.
- Είναι 13θέσιο.
- Όλες οι αίθουσες διδασκαλίας έχουν άμεση πρόσβαση στο διάδρομο, ο οποίος με τη σειρά του επικοινωνεί με τον εξωτερικό χώρο.
- Όλες οι αίθουσες διδασκαλίας στην εξωτερική τους πλευρά έχουν μεγάλα παράθυρα αντί για τοίχους και άρα άμεση οπτική επαφή με τον εξωτερικό χώρο.
- Ο εσωτερικός κοινόχρηστος χώρος του ορόφου έχει τη μορφή γραμμικού διαδρόμου.
- Στο σχολικό αυτό κτίριο δεν έχει προβλεφθεί ειδική αίθουσα για το ολόημερο.
- Ο τύπος του σχολικού αυτού κτιρίου αντιστοιχεί στον τύπο «Κάλβο» του ΟΣΚ.

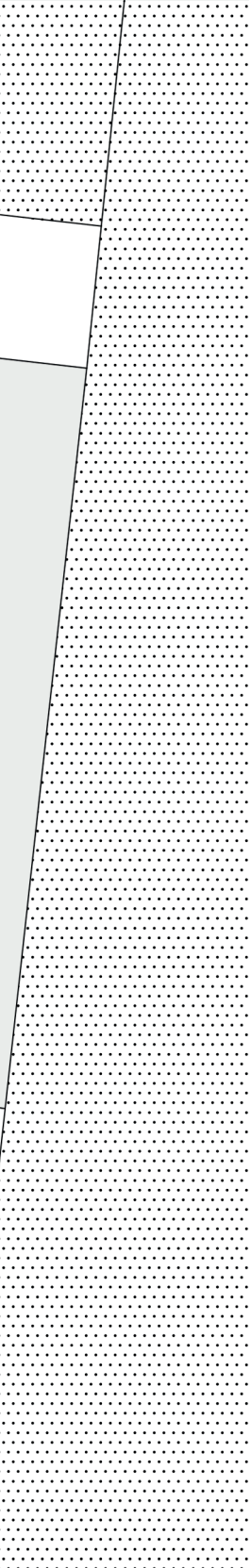
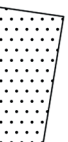
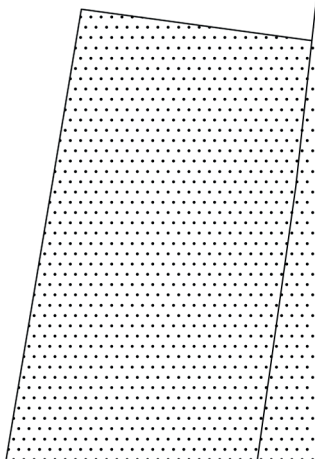
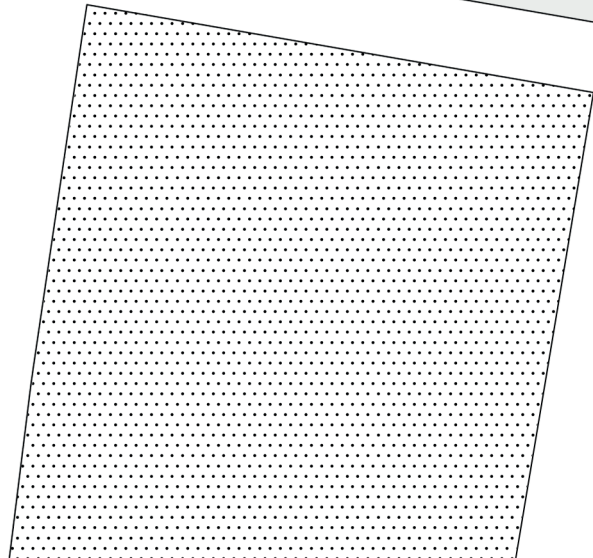
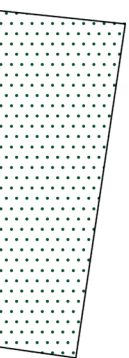
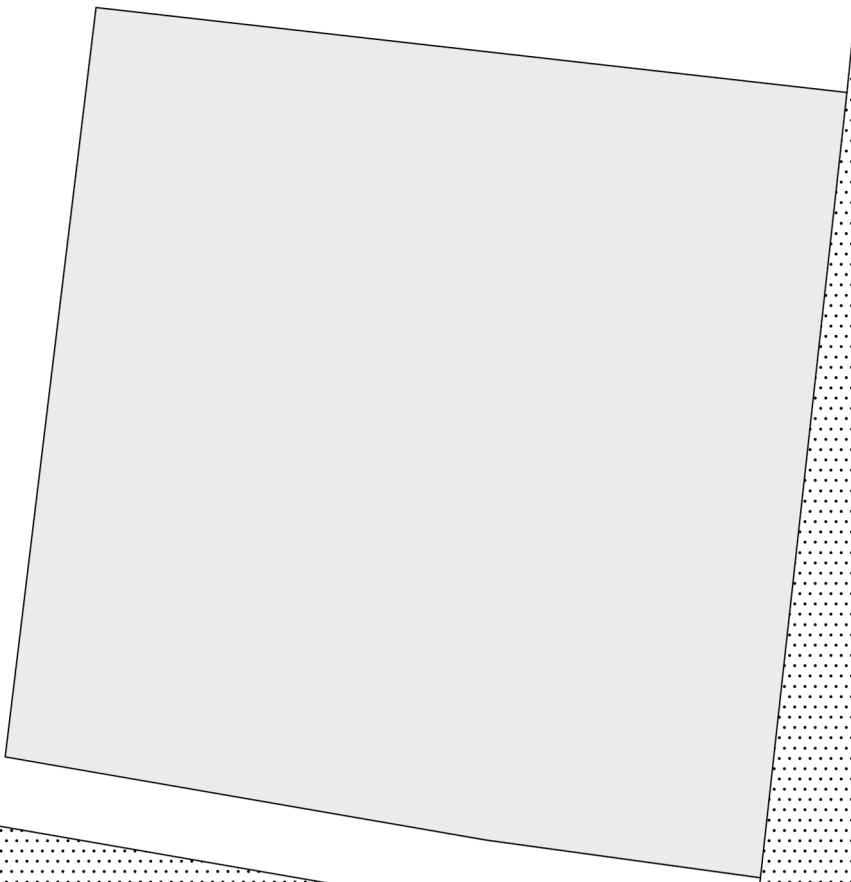
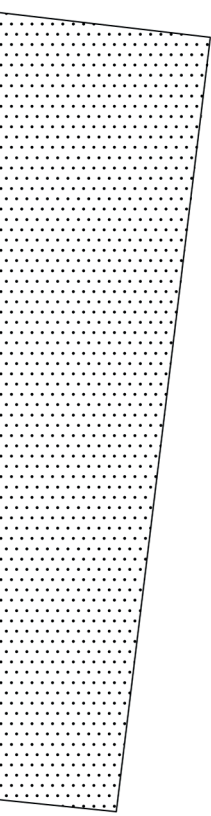
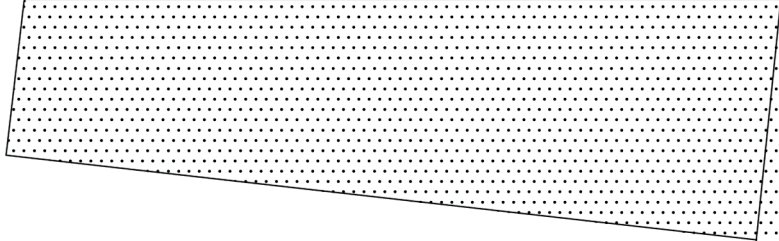
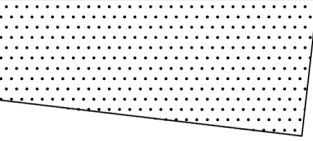
Κάτοψη Ισογείου

Κάτοψη Ορόφου

---

8. 16ο Δημοτικό Σχολείο Καλαμάτας

Βρίσκεται: Αγία Τριάδα, Καλαμάτα
Κατασκευάστηκε: -

Περιοχή:

- Το σχολείο δεν συνορεύει με κάποια κεντρική αρτηρία της πόλης.
- Συνορεύει με ένα επαλ και ένα λύκειο, στην γύρω περιοχή υπάρχουν πολυκατοικίες.
- Στην κοντινή γύρω περιοχή υπάρχουν χώροι πρασίνου μικροί σε έκταση.

Οικόπεδο:

- Το εμβαδό του οικοπέδου είναι 3700 τμ.
- Το κτίριο είναι τοποθετημένο με τέτοιο τρόπο ώστε το προαύλιο να έχει οπτική επαφή με τα άλλα δυο σχολεία.
- Στο σχολείο αυτό δεν υπάρχει πράσινο.

Σχολικό κτίριο:

- Το σχολικό κτίριο αποτελείται από ισόγειο και δυο ορόφους.
- Είναι 12θέσιο.
- Όλες οι αίθουσες διδασκαλίας έχουν άμεση πρόσβαση στο διάδρομο, ο οποίος με τη σειρά του επικοινωνεί με τον εξωτερικό χώρο.
- Όλες οι αίθουσες διδασκαλίας στην εξωτερική τους πλευρά έχουν μεγάλα παράθυρα αντί για τοίχους και άρα άμεση οπτική επαφή με τον εξωτερικό χώρο.
- Ο εσωτερικός κοινόχρηστος χώρος του ορόφου έχει τη μορφή γραμμικού διαδρόμου.
- Στο σχολικό αυτό κτίριο δεν έχει προβλεφθεί ειδική αίθουσα για το ολοήμερο.

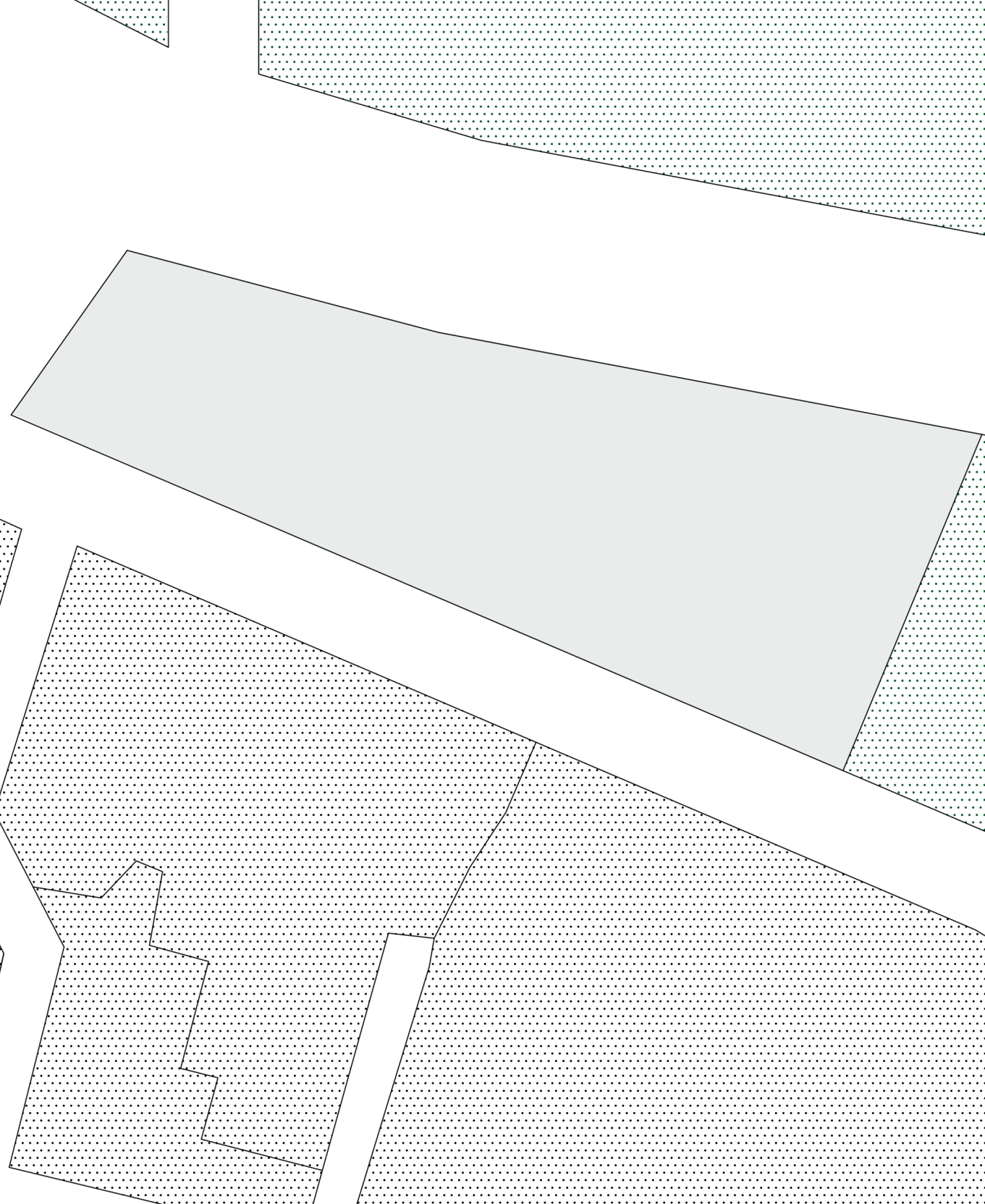
5η κατηγορία

- Στην κατηγορία αυτή αντιστοιχούν σχολεία τα οποία είναι λυόμενα βαρέως τύπου.
- Επειδή δεν υπάρχουν τα σχέδια τους γίνεται μια ανάλυση πιο περιγραφική.

---

1. 17ο Δημοτικό Σχολείο Καλαμάτας

Βρίσκεται: Σπάρτης, Καλαμάτα
Κατασκευάστηκε: -

Περιοχή:

- Το σχολείο δεν συνορεύει με κάποια κεντρική αρτηρία της πόλης.
- Συνορεύει με σπίτια.
- Στην κοντινή γύρω περιοχή υπάρχουν χώροι πρασίνου μεγάλη σε έκταση.

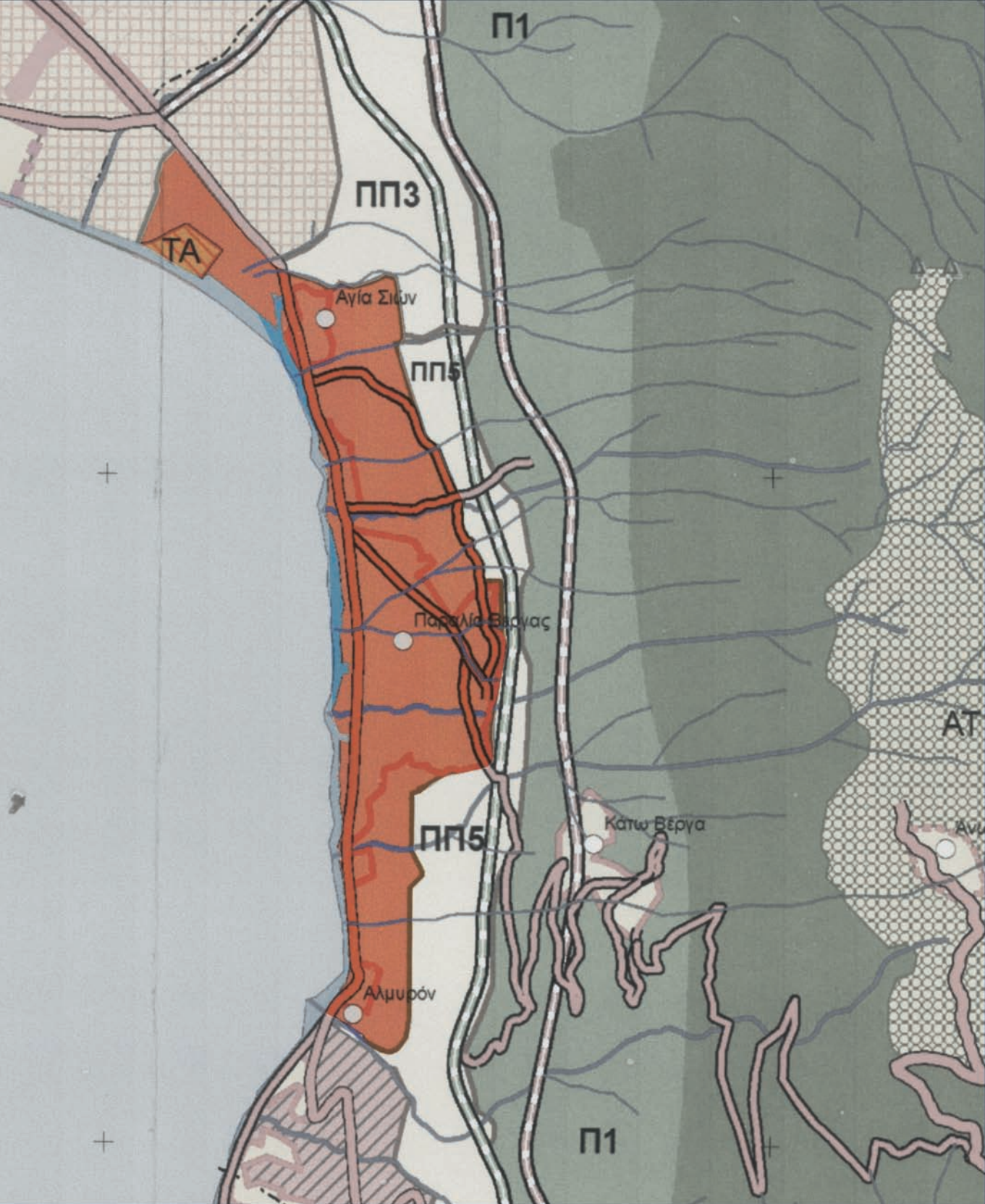
Οικόπεδο:

- Το εμβαδό του οικοπέδου είναι 3555 τμ.
- Το κτίριο είναι τοποθετημένο με τέτοιο τρόπο ώστε το προαύλιο να συνορεύει με το χώρο πρασίνου.
- Στο σχολείο αυτό υπάρχει πράσινο.

Σχολικό κτίριο:

- Το σχολικό κτίριο αποτελείται είναι ισόγειο.
- Είναι 4θέσιο.
- Όλες οι αίθουσες διδασκαλίας έχουν άμεση πρόσβαση στον εξωτερικό χώρο.
- Όλες οι αίθουσες διδασκαλίας στην εξωτερική τους πλευρά έχουν μεγάλα παράθυρα αντί για τοίχους και άρα άμεση οπτική επαφή με τον εξωτερικό χώρο.
- Δεν υπάρχει διάδρομος και κατ' επέκταση δεν υπάρχει εσωτερικός κοινόχρηστος χώρος.
- Στο σχολικό αυτό κτίριο δεν έχει προβλεφθεί ειδική αίθουσα για το ολόημερο.

---

2. Δημοτικό Σχολείο Παραλίας Βέργας

Βρίσκεται: Παραλία Βέργας
Κατασκευάστηκε: -

Περιοχή:

- Το σχολείο δεν συνορεύει με κάποια κεντρική αρτηρία της πόλης.
- Συνορεύει με σπίτια.
- Στην κοντινή γύρω περιοχή υπάρχουν χώροι πρασίνου μεγάλη σε έκταση.

Οικόπεδο:

- Το κτίριο είναι τοποθετημένο με τέτοιο τρόπο ώστε το προαύλιο να συνορεύει με το χώρο πρασίνου από όλες του τις πλευρές.
- Στο σχολείο αυτό υπάρχει πράσινο.

Σχολικό κτίριο:

- Το σχολικό κτίριο αποτελείται είναι ισόγειο.
- Είναι θθέσιο.
- Όλες οι αίθουσες διδασκαλίας έχουν άμεση πρόσβαση στον εξωτερικό χώρο.
- Όλες οι αίθουσες διδασκαλίας στην εξωτερική τους πλευρά έχουν μεγάλα παράθυρα αντί για τοίχους και άρα άμεση οπτική επαφή με τον εξωτερικό χώρο.
- Ο εσωτερικός κοινόχρηστος χώρος του ορόφου έχει τη μορφή γραμμικού διαδρόμου.
- Στο σχολικό αυτό κτίριο δεν έχει προβλεφθεί ειδική αίθουσα για το ολοήμερο.

---

3. ΟΙ ΑΝΘΡΩΠΟΙ

Στη συνέχεια της μελέτης σχετικά με τα σχολεία της πόλης της Καλαμάτας χρησιμοποιήθηκε η μέθοδος του ερωτηματολογίου.

Ανεξάρτητα από τη μορφή του κτιρίου σημαντικό ρόλο έχουν και οι χρήστες του. Η γνώμη τους είναι σημαντική διότι είναι αυτοί που χρησιμοποιούν το χώρο, και είναι οι κυρίως ωφελούμενοι από αυτόν. Έτσι συντάχθηκαν δυο τύποι ερωτηματολογίων, ένας που απευθύνεται στα παιδιά και ένας όπου απευθύνεται στους δασκάλους. Στόχος των ερωτηματολογίων ήταν να συμπληρώσει την εικόνα των σχολείων μέσα από τα μάτια των χρηστών του, περιγράφοντας την υφιστάμενη κατάσταση, ανάγκες, επιθυμίες και προβλήματα που προκύπτουν. Βασικός άξονας για τη σύνταξη των ερωτήσεων ήταν το παιδί. Έτσι τα ερωτηματολόγια των δασκάλων λειτουργούν συμπληρωματικά.

ΜΕΘΟΔΟΣ ΕΡΩΤΗΜΑΤΟΛΟΓΙΩΝ

Τα ερωτηματολόγια των παιδιών είναι χωρισμένα σε έξι ενότητες. Η πρώτη ενότητα αφορά προσωπικά στοιχεία του ερωτηθέντος (ηλικία, φύλο, αδέρφια/οικογενειακή κατάσταση, σχολείο, τάξη, αθλήματα). Η δεύτερη ενότητα τα περιλαμβάνει ερωτήσεις γενικού περιεχομένου όπου αφορούν ενέργειες (δράσεις) που επιθυμούν τα παιδιά καθώς και κάποιες γενικές γραμμές για το σχολείο(χρώματα, χώροι που προκαλούν φόβο). Συνθέτοντάς τες περιγράφεται ένας χώρος και οι δράσεις που θα ικανοποιούσαν τον εκάστοτε ερωτηθέντα.

Οι επόμενες πέντε ενότητες είναι χωρισμένες με βάση το πρόγραμμα του σχολείου. Αφορούν λοιπόν το πρωί, το μάθημα (την ώρα μαθήματος), το διάλειμα, το μεσημέρι και το απόγευμα. Ο χρονικός διαχωρισμός έγινε ώστε να φανεί η χρήση του σχολείου σε όλες τις καταστάσεις που μπορεί να βιώσει ένας μαθητής, ενώ ταυτόχρονα θα φανερώσει επιθυμίες για τη χρήση του χώρου ή προβλήματα, αλλά και πως επιλέγει να κάνει χρήση του χώρου τη δεδομένη στιγμή.

Με τον ίδιο τρόπο έχουν δομηθεί και τα ερωτηματολόγια των δασκάλων. Υπάρχουν κοινές ερωτήσεις ώστε να μπορεί να υπάρξει σύγκριση. Οι υπόλοιπες ερωτήσεις αποσκοπούν να συμπληρώσουν τις ερωτήσεις των παιδιών και πως αυτοί παρατηρούν τα παιδιά να λειτουργούν μέσα στο σχολείο.

Τα ερωτηματολόγια δόθηκαν σε δεκαπέντε (15) σχολεία που συμμετείχαν στην έρευνα. Για να συλλεχθούν απαντήσεις αντιπροσωπευτικές για όλο το σχολείο επιλέχθηκαν τρεις τάξεις, που αντιστοιχούσαν στις τρεις ηλικιακές ομάδες που απαρτίζουν το δημοτικό σχολείο (δευτέρα, τετάρτη και έκτη). Τα ερωτηματολόγια συμπληρώθηκαν κατά τη διάρκεια του μαθήματος από τους μαθητές και στο διάλειμα από τους δασκάλους. Συνολικά στην έρευνα συμμετείχαν 1440 παιδιά και 260 εκπαιδευτικοί. Στη συνέχεια παρουσιάζονται οι απαντήσεις σε διαγράμματα. Ορισμένες ερωτήσεις έχουν επιλεγεί και παρουσιάζονται ανά κατηγορίες σχολείων, όπως αυτές έχουν προκύψει από την προηγούμενη ενότητα. Αυτό συμβαίνει γιατί μέσα από την παρατήρηση των αποτελεσμάτων φάνηκε πως υπήρχαν διαφορές στις απαντήσεις.

Μεγάλος αριθμός ερωτηματολογίων των δασκάλων δεν απαντήθηκαν. Αυτό έχει σαν αποτέλεσμα να μην μπορούν να θεωρηθούν ιδιαίτερα έγκυρα και για αυτό έχουν χρησιμοποιηθεί συμπληρωματικά στα διαγράμματα των παιδιών. Τέλος, ακολουθεί το κείμενο των συμπερασμάτων.

ΕΡΩΤΗΜΑΤΟΛΟΓΙΟ ΠΑΙΔΙΩΝ

Ηλικία:

6-8, 8-10, 10-12

Σχολείο:

_____

Ωρα ύπνου:

9-10, 10-11,
 11-12, άλλο

Φύλο:

Αγόρι, Κορίτσι

Τάξη:

Δευτέρα, Τετάρτη, Έκτη

Τρως πρωινό;

ναι, όχι

Αδέρφια:

_____

Αθλήματα:

ναι, όχι

«Το Γκουντούν έβγαλε από την τσέπη του μια μαύρη κιμωλία, και άρχισε να γράφει στο μαυροπίνακα, χωρίς βέβαια να φαίνεται τίποτα.

- Τι γράφεις; ρώτησε η δασκάλα.

- Δε βλέπετε;

- Όχι. Για να δω την κιμωλία σου! Το γκουντούν της έδειξε την κιμωλία.

- Ορίστε!

- Μα αυτή είναι μαύρη, αγανάκτησε η δασκάλα. Γι' αυτό δε φαίνονται αυτά που γράφεις. Γιατί γράφεις με μαύρη κιμωλία;

- Είναι το αγαπημένο μου χρώμα μετά το κόκκινο. Άλλωστε, είπα να γράφω με μαύρη κιμωλία, για να είναι ασορτί με τον πίνακα.

- Μα χρυσό μου, όταν γράφεις με μαύρη κιμωλία σε μαύρο πίνακα δεν φαίνεται τίποτα.

- Πειράζει;

- Και βέβαια πειράζει. Εσύ δεν το καταλαβαίνεις ότι πειράζει;

- Εμένα προσωπικά η γνώμη μου είναι ότι ο καλύτερος τρόπος για να μη μαθαίνουν οι άλλοι τα μουσικά σου είναι να τα γράφεις με μαύρη κιμωλία σε μαύρο πίνακα.»

Ευγένιος Τριβιζάς

ΓΕΝΙΚΕΣ ΕΡΩΤΗΣΕΙΣ

1. Να διαλέξεις 3 δραστηριότητες που θες να κάνεις περισσότερο:

σκαρφαλώνω, τρέχω, βουτάω, τσουλάω, εξερευνώ,
 χοροπηδάω, μαθαίνω, κάθομαι, κρύβομαι, χορεύω,
 τραγουδάω, φωνάζω, πετάω, ζωγραφίζω

2. Με τι υλικά θα ήταν φτιαγμένος ο αγαπημένος σου χώρος; (διάλεξε 3 υλικά)

ξύλο, μπαλόνια, σύννεφα, πλαστικό, δένδρα, ύφασμα, νερό,
 χώμα, ελατήρια, σχοινιά, τσιμέντο, γρασίδι, πέτρες, αφρό,
 χρωματιστά πλακάκια

3. Προτιμάς το φως:

από τον ήλιο, από τις λάμπες, καθόλου φως,

4. Όταν παίζεις θες:

ένα μεγάλο και άδειο χώρο, έναν χώρο όπου έχει διάφορα πράγματα να διαλέξεις

5. Τα χρώματα στους τοίχους του σχολείου σου αρέσουν;

ναι, όχι

Αν όχι, τι χρώμα θα ήθελες να είχαν;

κόκκινο, κίτρινο, μπλε, πράσινο, μοβ, πορτοκαλί, ροζ,
 λευκό, μαύρο, άλλο

Θα ήθελες να υπάρχουν τοίχοι που μπορείς να ζωγραφίσεις;

ναι, όχι

6. Το σχολείο σου έχει φυτά. Θα ήθελες περισσότερα;

ναι, όχι

7. Θα σου άρεσε να υπάρχει ένας χώρος του σχολείου όπου να φροντίζεις:

φυτά, ζωάκια, και τα δύο, τίποτα από τα δύο

8. Διαβάζεις βιβλία εξωσχολικά;

ναι, όχι

9. Το σχολείο σου έχει φυτά. Θα ήθελες περισσότερα;

ναι, όχι, δεν ξέρω αν έχουμε βιβλιοθήκη

10. Υπάρχουν χώροι του σχολείου που σε φοβίζουν;

ναι, όχι,

Υπάρχουν χώροι του σχολείου που σε φοβίζουν;

η τάξη, το γραφείο των δασκάλων, το γραφείο του διευθυντή,
 οι διάδρομοι, οι τουαλέτες, το κυλικείο, η είσοδος του σχολείου,
 το προαύλιο, οι σκάλες

ΠΡΩΙ

11. Με ποιόν τρόπο πας στο σχολείο:
 πόδια, αυτοκίνητο, λεωφορείο, ποδήλατο
12. Όταν φτάνεις στο σχολείο και μέχρι να χτυπήσει το κουδούνι:
 κάθεται μόνος, συναντάς τους φίλους σου, ξεκινάς το παιχνίδι,
 διαβάζεις για το μάθημα, κρύβεσαι γιατί θες να κοιμηθείς λίγο ακόμη

ΜΑΘΗΜΑ

13. Την ώρα του μαθήματος θα ήθελες από την αίθουσα να βλέπεις:
 προς τα έξω (προαύλιο/δρόμος), προς το διάδρομο, τις άλλες τάξεις,
 όλα τα παραπάνω, τίποτα από τα παραπάνω
14. Θα ήθελες κάποιος από τους τοίχους της τάξης να έχει: (διάλεξε 1 από κάθε ομάδα)
ομάδα 1: μεγάλα παράθυρα, καθρέφτες, κινητούς τοίχους
ομάδα 2: μαξιλάρια, λουλούδια, κύβους, μπάλες, κουρτίνες,
 δίχτυα
15. Προτιμάς το μάθημα να γίνεται:
 πάντα στην ίδια τάξη, το κάθε μάθημα να έχει τη δική του τάξη
16. Θα σου άρεσε το μάθημα να γίνεται και εκτός τάξης (πχ. στο διάδρομο και στο προαύλιο);
 ναι, όχι
17. Οι καρέκλες που κάθεται στο σχολείο κατά τη διάρκεια του μαθήματος σου αρέσουν;
 ναι, όχι
- Αν όχι τότε που θα ήθελες να κάθεται:
- πολυθρόνες, κρεβάτια, κρεμαστές καρέκλες, μεγάλες φουσκωτές μπάλες,
 κύβοι, στο πάτωμα
18. Όταν ακούς μια ιστορία διαλέγεις:
 να κάτσεις κάτω, να βρεις ένα καταφύγιο και να μην σε βλέπουν άλλοι,
 να περπατάς παράλληλα, να ζωγραφίζεις και να ακούς μαζί, να ξαπλώσεις

19. Όταν βλέπεις το διάδρομο του σχολείου άδειο:
 φοβάσαι πως είναι χώρος τιμωρίας, νιώθεις μοναξιά,
 θες να κρυφοκοιτάξεις τις άλλες τάξεις
20. Θα ήθελες περισσότερους χώρους για αθλήματα/ γυμναστική στο σχολείο σου;

ΔΙΑΛΕΙΜΜΑ

21. Όταν χτυπάει το κουδούνι για διάλειμμα:
 τρέχεις να βγεις έξω, περιμένεις να σου πει η/ο δασκάλα/ος τι να κάνεις,
 θες να κάτσεις στην τάξη

22. Το διάλειμμα που θες να το περνάς;
 στο προαύλιο, στην τάξη, στο διάδρομο

23. Θα σου άρεσε να υπήρχαν χώροι με δραστηριότητες μέσα στο σχολικό κτίριο;
 ναι, όχι

Θα σου άρεσε να υπήρχαν χώροι με δραστηριότητες μέσα στο σχολικό κτίριο;
 δενδρόσπιτα, τσουλήθρες αντί για σκάλες, κούνιες,
 τραπεζαρίες, καναπέδες/ στρώματα ξεκούρασης, γήπεδο, ηλεκτρονικά,
 υπολογιστές, κρυμμένα καθιστικά, τοίχοι αναρρίχησης,
 χώρους για αθλήματα, άλλο

24. Όταν βλέπεις τις σκάλες θες να:
 τρέξεις, κάτσεις, ανεβαίνεις στο κάγκελο και να τσουλήσεις,
 να παίζεις με τους φίλους σου

25. Τι δραστηριότητες διαλέγεις στο διάλειμμα:
 παιχνίδι, μάθηση/ διάβασμα, ξεκούραση,
 επικοινωνία (να μιλήσεις με τους φίλους σου)

26. Στο διάλειμμα διαλέγεις:
 να κάτσεις μόνος σου, να κάνεις παρέα μόνο με τους φίλους σου,
 να γνωρίσεις και άλλα παιδιά

ΜΕΣΗΜΕΡΙ

27. Πας ολοήμερο;

ναι, όχι

Αν ναι, υπάρχει ξεχωριστός χώρος φαγητού;

ναι, όχι

Θα ήθελες να υπάρχουν καθιστικά για ξεκούραση;

ναι, όχι

ΑΠΟΓΕΥΜΑ

28. Το απόγευμα πηγαίνεις στο προαύλιο του σχολείου για να παίξεις;

ναι, όχι

Αν όχι, θα ήθελες να μπορείς να πας;

ναι, όχι

Γενικά.	ΕΠΙΘΥΜΙΑ
	<ul style="list-style-type: none"> 1. Πιο επιθυμητές δραστηριότητες (3) 2. Υλικά αγαπημένου χώρου 4. Χώρος παιχνιδιού (αδειος, διάφορα) 5β. Ιδανικά χρώματα για το σχολείο 5γ. Τοίχοι για ζωγραφική 6. Φυτά 7. Φροντίδα (ζώα/ φυτά)
Πρωί.	
	12. Ενέργειες το πρωί πριν το μάθημα
Μάθημα.	
	<ul style="list-style-type: none"> 13. Οπτική την ώρα του μαθήματος 14. Αντί για τοίχους στην τάξη 15. Που να γίνεται κάθε μάθημα 17β. Αντί για καρέκλες στην τάξη 18. Σώμα κατά τη διάρκεια μιας ιστορίας 20. Επιπλέον χώροι για αθλήματα
Διάλειμμα.	
	<ul style="list-style-type: none"> 23α. Έξτρα δραστηριότητες στο σχολείο 23β. Είδη δραστηριοτήτων 24. Σκάλες
Μεσημέρι.	
	27γ. Καθιστικά ξεκούρασης
Απόγευμα.	
	28β. Δυνατότητα για απόγευμα στο προαυlio

ΑΝΑΓΚΗ
<ul style="list-style-type: none"> 1. Πιο επιθυμητές δραστηριότητες (3) 3. Φως 12. Ενέργειες το πρωί πριν το μάθημα 15. Που να γίνεται κάθε μάθημα 16. Μάθημα εκτός τάξης 17β. Αντί για καρέκλες στην τάξη 18. Σώμα κατά τη διάρκεια μιας ιστορίας 21. Όταν χτυπάει το κουδούνι 22. Κατά τη διάρκεια του διαλείμματος 23α. Έξτρα δραστηριότητες στο σχολείο

ΕΡΩΤΗΣΕΩΝ

ΚΑΤΑΣΤΑΣΗ

ΠΡΟΒΛΗΜΑ

ΦΟΒΟΣ

5α. Χρώματα σχολείου τώρα

5α. Χρώματα σχολείου τώρα

8. Εξωσχολικά βιβλία
9. Χρήση βιβλιοθήκης

10α. Χώροι που προκαλούν φοβο

10β. Χώροι που φοβίζου

11. Πρόσβαση στο σχολείο

17α. Καρέκλες τάξης

17α. Καρέκλες τάξης

19. Ο διάδρομος του σχολείου

21. Όταν χτυπάει το κουδούνι

26. Διάλειμμα και άλλα παιδιά

27α. Ολοήμερο

27β. Ολοήμερο - φαγητό

27β. Ολοήμερο - φαγητό

28α. Απόγευμα στο προαύλιο

ΕΡΩΤΗΜΑΤΟΛΟΓΙΟ ΔΑΣΚΑΛΩΝ

Ηλικία:

- 20-30, 30-40, 40-50, 50-60,
 60-70

Σχολείο:

Φύλο:

- Άντρας, Γυναίκα, Άλλο

Τάξη/ Ειδικότητα:

Οικογενειακή κατάσταση:

- Έγγαμος/η, Άγαμος/η,
 Διαζευγμένος/η, Χήρος/α

Τέκνο/α:

«Ακριβώς όπως οι χωρικές σχέσεις επηρεάζουν τις προσωπικές, έτσι καθορίζουν και τον τρόπο με τον οποίο συνδεόμαστε με τον περιβάλλον. Αντί όμως να συντηρούμε την αντιπαράθεση εσωτερικού-εξωτερικού ως βασική αντίθεση, γνωρίζουμε πλέον, στον αιώνα μας, ότι το εσωτερικό και το εξωτερικό είναι σχετικές έννοιες και επομένως εξαρτώνται από το πού στέκεται κανείς και προς τα πού έχει στραμμένο το βλέμμα του. Δεν είναι τυχαίο ότι ο χαρακτήρας της αρχιτεκτονικής του 20ού αιώνα είναι πολύ πιο ανοικτός απ' ό,τι υπήρξε ποτέ στο παρελθόν. Τώρα πια όχι μόνο έχουμε τα μέσα για να επιτύχουμε κάτι τέτοιο, αλλά υπάρχει και μεγαλύτερη ανάγκη για άνοιγμα. Ανοίξαμε όλα τα παράθυρα και έτσι αγκαλιάσαμε το έξω.»

Herman Hertzberger

ΕΡΩΤΗΣΕΙΣ ΓΕΝΙΚΟΥ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΟΥ

1. Εντοπίζετε προβλήματα στο υπάρχον σχολικό κτίριο;

- ναι, όχι

Αν ναι, αυτά έγκειται:

- στην επάρκεια των χώρων, στον εξοπλισμό,
 στην λειτουργικότητα του ίδιου του κτιρίου

2. Τα χρώματα του σχολείου σας ικανοποιούν;

- ναι, όχι

Τα χρώματα του σχολείου σας ικανοποιούν;

- κόκκινο, κίτρινο, μπλε, πράσινο, μοβ, πορτοκαλί, ροζ,
 λευκό, μαύρο, άλλο

3. Εντοπίζετε προβλήματα στο υπάρχον σχολικό κτίριο;
- ξύλο, μπαλόνια, σύννεφα, πλαστικό, δένδρα, ύφασμα, νερό,
 χώμα, ελατήρια, σχοινιά, τσιμέντο, γρασίδι, πέτρες, αφρό,
 χρωματιστά πλακάκια
4. Η διαμόρφωση των χώρων και η επιλογή του εξοπλισμού στο σχολείο θεωρείτε πως βοηθά στην επίτευξη των εκπαιδευτικών στόχων;
- πολύ, μέτρια, λίγο, καθόλου
5. Η ενασχόληση και η πιο συχνή επαφή των παιδιών με τα φυτά στο σχολείο θεωρείτε θα είχε θετικά αποτελέσματα;
- ναι, όχι
- Θα θέλατε ένα πιο πράσινο σχολείο;
- ναι, όχι
6. Ποια θεωρείται πως είναι η σχέση των παιδιών με τα εξωσχολικά βιβλία;
- καλή, μέτρια, κακή
7. Τον διάδρομο τον αντιμετωπίζετε ως:
- χώρο τιμωρίας, χώρο που διεκπεραιώνει τη σύνδεση των χώρων του σχολείου,
 χώρο έκρηξης της ενέργειας των παιδιών, χώρο επικοινωνίας
- Πιστεύετε ότι θα μπορούσε να λειτουργεί ο διάδρομος και με άλλο τρόπο;
- ναι, όχι
- Πιστεύετε ότι θα μπορούσε να λειτουργεί ο διάδρομος και με άλλο τρόπο;
- στη μελέτη, στην κοινωνικοποίηση, στην εξερεύνηση, στη δράση

ΜΑΘΗΜΑ

8. Κάθε σχολική χρονιά θέτετε εκπαιδευτικούς στόχους;
- ναι, όχι
- Κάθε σχολική χρονιά θέτετε εκπαιδευτικούς στόχους;
- η δημιουργικότητα, η μάθηση, η κοινωνικοποίηση, η συνεργασία,
 η επικοινωνία

9. Πειραματίζεστε με μεθόδους διδασκαλίας;

ναι, όχι

Επιλέγεται το μάθημά σας να είναι:

μονόδρομο (απλή παράδοση), αμφίδρομο (διαδραστικό)

κατά τη διάρκεια της απλής παράδοσης, με τη χρήση ψηφιακών μεθόδων,
 με τη χρήση εργαστηριακών μεθόδων (βιωματικά), συνδυασμός

10. Θα προτιμούσατε να κάνετε κάθε μάθημα σε αντίστοιχα διαμορφωμένη αίθουσα;

ναι, όχι

11. Τα όρια της τάξης με τους ενιαίους τοίχους αλλά και τα παράθυρα με την περιορισμένη θέα δημιουργούν ένα αυστηρό μοντέλο τάξης. Θα επιλέγατε ένα πιο ελαστικό μοντέλο;

ναι, όχι

Αν ναι, με τι θα αντικαθιστούσατε τους τοίχους : (επιλέξτε ένα από κάθε ομάδα)

ομάδα 1: μεγάλα παράθυρα, καθρέφτες, κινητούς τοίχους

ομάδα 2: μαξιλάρια, λουλουδία, κύβους, μπάλες, κουρτίνες,
 δίχτυα

12. Θεωρείται πως ο εξοπλισμός της τάξης είναι κατάλληλος και βοηθητικός για τη διεξαγωγή του μαθήματος;

ναι, όχι

13. Επιλέγεται διαφορετικές διατάξεις του εξοπλισμού στην τάξη για το βέλτιστο αποτέλεσμα;

ναι, όχι

14. Μια πιθανή πιο ελεύθερη προσέγγιση των θέσεων – στάσεων των παιδιών κατά τη διάρκεια του μαθήματος είναι δεκτή από εσάς;

ναι θα βοηθούσε για ένα πιο οικείο κλίμα, όχι θα χανόταν η συγκέντρωση

ΔΙΑΛΕΙΜΜΑ

15. Επιλέγεται διαφορετικές διατάξεις του εξοπλισμού στην τάξη για το βέλτιστο αποτέλεσμα;

αυστηρή ώστε να μην παρεκκλίνουν τα παιδιά από τα όρια της πειθαρχίας,

αυστηρή ώστε να υπάρχει ασφάλεια, πιο ελεύθερη ώστε τα παιδιά να εκτονωθούν

15. Βοηθά ο χώρος του προαυλίου για μια πιο χαλαρή επιτήρηση;

ναι, όχι

16. Στο προαύλιο υπάρχουν συγκεκριμένα όρια για τα παιδιά της κάθε τάξης;

ναι, όχι

Αν ναι, αυτό συμβαίνει γιατί:

υπάρχει άτυπος διαχωρισμός των ίδιων των παιδιών, το επιδιώκετε εσείς για ασφάλεια λόγω μεγάλων ηλικιακών διαφορών

17. Τα παιδιά πως επιλέγουν το χώρο που θα δραστηριοποιηθούν στο χώρο του προαυλίου;

ανάλογα με την ηλικία, γύρω από κάποιο σημείο αναφοράς, τυχαία,
 όπου υπάρχει χώρος

ΜΕΣΗΜΕΡΙ

18. Πλέον όλα τα δημοτικά έχουν χαρακτηριστεί ολοήμερα. Έχουν γίνει στο σχολείο σας οι απαραίτητες ενέργειες για τη σωστή λειτουργία του;

ναι, όχι

Αν όχι, τότε θεωρείτε σημαντικό να υπάρχουν χώροι για φαγητό και ξεκούραση των παιδιών;

ναι, όχι

ΚΑΤΗΓΟΡΙΟΠΟΙΗΣΗ

Γενικά. **ΕΠΙΘΥΜΙΑ**

2β. Επιθυμητά χρώματα

5β. Πράσινο σχολείο

Μάθημα. 7γ. Τρόπος χρήσης διαδρόμου

8β. Σπουδαιότητα εκπαιδευτικών στόχων

10. Ειδικά διαμορφωμένες αίθουσες
11α. Αυστηρό - ελαστικό μοντέλο τάξης
11β. Αντικατάσταση τοίχων τάξης

Διάλειμμα.

Μεσημέρι.

ΑΝΑΓΚΗ

2β. Επιθυμητά χρώματα
3. Υλικά

5β. Πράσινο σχολείο

7γ. Τρόπος χρήσης διαδρόμου

ΕΡΩΤΗΣΕΩΝ

ΚΑΤΑΣΤΑΣΗ

- 1α. Προβλήματα στο κτίριο
- 2α. Ικανοποίηση χρωμάτων
- 4. Σημασία εξοπλισμού
- 6. Παιδιά και εξωσχολικά βιβλία
- 7α. Αντιμετώπιση διαδρόμου

8α. Εκπαιδευτικοί στόχοι

- 9α. Μέθοδοι διδασκαλίας
- 9β. Μάθημα (μονόδρ. - αμφιδρ.)
- 9γ. Κινητοποίηση στο μάθημα

- 12. Εξοπλισμός τάξης
- 13. Διατάξεις εξοπλισμού
- 14. Ελεύθερη θέση - στάση σωμ.

- 15α. Επιτήρηση στο διάλειμμα
- 15β. Πιο χαλαρή επιτήρηση
- 16α. Προαύλιο - όρια παιδιών
- 16β. Γιατί υπάρχουν όρια παιδιών
- 17. Επιλογή χώρου δραστηριот.

18α. Ύπαρξη τάξης ολοήμερου

ΠΡΟΒΛΗΜΑ

1β. Ορισμός προβλημάτων κτιρίου

12. Εξοπλισμός τάξης

15β. Πιο χαλαρή επιτήρηση

ΠΡΟΤΑΣΗ/ ΓΝΩΜΗ/ ΥΠΟΘΕΣΗ

- 4. Σημασία εξοπλισμού
- 5α. Ενασχόληση με φυτά - αποτελ.

7β. Λειτουργία διαδρόμου αλλιώς

8β. Σπουδαιότητα εκπαιδ. στόχων

11α. Αυστηρό - ελαστικό μοντέλο τάξης

18β. Χώροι φαγητού - ξεκούρασης

ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ ΕΡΩΤΗΜΑΤΟΛΟΓΙΩΝ

Στην συνέχεια θα παρουσιαστούν σε γραφήματα τα αποτελέσματα από την ανάλυση των ερωτηματολογίων. Ύστερα από συγκριτική μελέτη των απαντήσεων μεταξύ των σχολείων και σε δεύτερο χρόνο μεταξύ των ομάδων - κατηγοριών που έχουν δημιουργηθεί, πάρθηκαν ορισμένες αποφάσεις για την ανάλυση και την παρουσίασή τους.

Αρχικά απαντήσεις όπου στο μεγαλύτερό τους βαθμό ήταν κοινές για όλα τα σχολεία, παρουσιάζονται συνολικά. Στην περίπτωση όμως που υπήρχαν αποκλείσεις που κρίθηκαν σημαντικές, παρουσιάζονται ξεχωριστά για κάθε κατηγορία ώστε να φαίνονται οι διαφορές.

Επεξήγηση γραφημάτων:

Στην περίπτωση όπου η απάντηση των ερωτήσεων είχε την επιλογή ναι/ όχι, τότε το γράφημα όπου χρησιμοποιείται είναι η πίτα.

Στην περίπτωση όπου στην απάντηση της ερώτησης υπήρχαν περισσότερες επιλογές, χρησιμοποιούνται οι μπάρες.

Σε κάθε περίπτωση όμως όταν οι απαντήσεις μιας ερώτησης παρουσιάζονται συνολικά για όλα τα σχολεία, έχουν μαύρο χρώμα. Όταν παρουσιάζονται ξεχωριστά για κάθε κατηγορία, το γράφημα διατηρεί το χρώμα της κάθε κατηγορίας.

Υπόμνημα

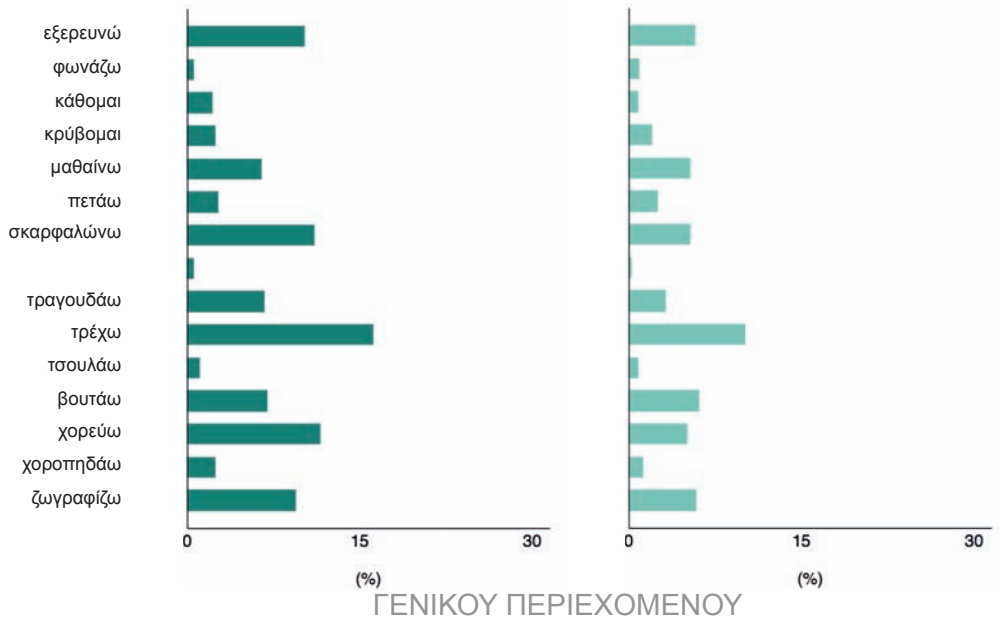
Γράφημα σε μορφή μπάρας

Απαντήσεις δασκάλων			Συνολικές απαντήσεις παιδιών
Απαντήσεις παιδιών - κορίτσια			Απαντήσεις παιδιών - αγόρια
Απαντήσεις παιδιών - Δ δημοτικού			Απαντήσεις παιδιών - Β δημοτικού
			Απαντήσεις παιδιών - Στ δημοτικού
Απαντήσεις παιδιών 2ης κατηγορίας			Απαντήσεις παιδιών 1ης κατηγορίας
Απαντήσεις παιδιών 4ης κατηγορίας			Απαντήσεις παιδιών 3ης κατηγορίας
			Απαντήσεις παιδιών 5ης κατηγορίας

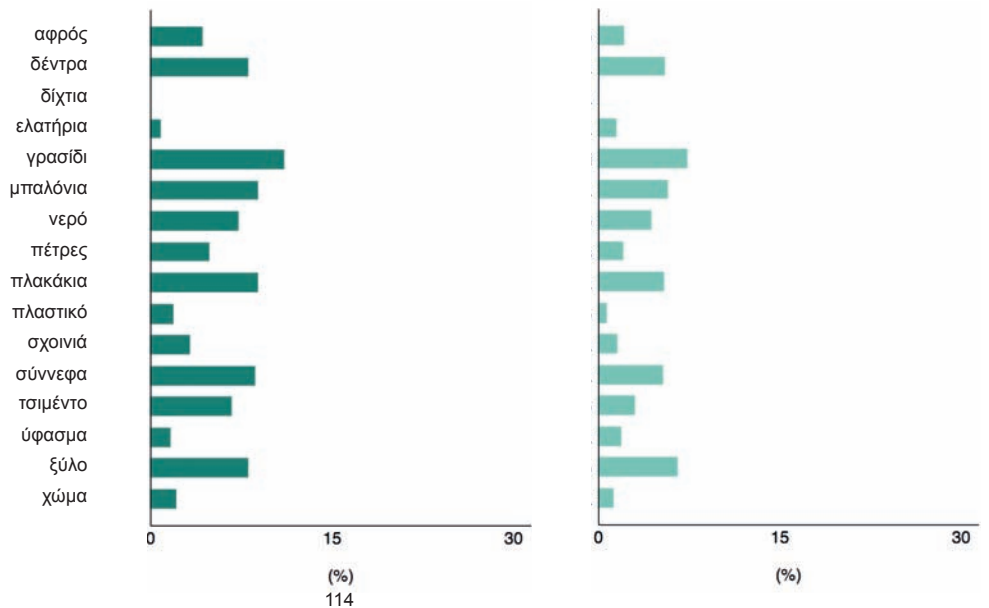
Γράφημα σε μορφή πίτας

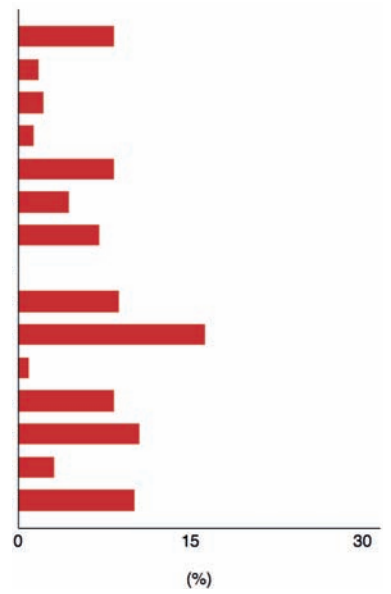
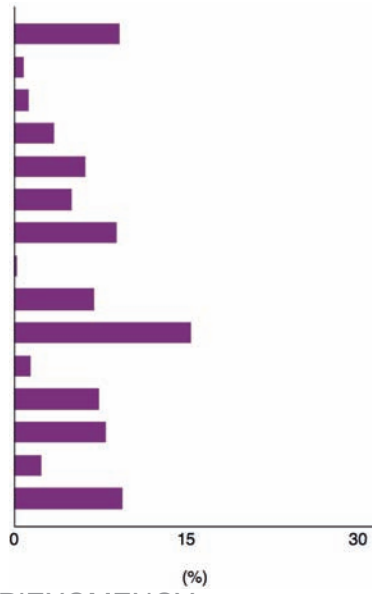
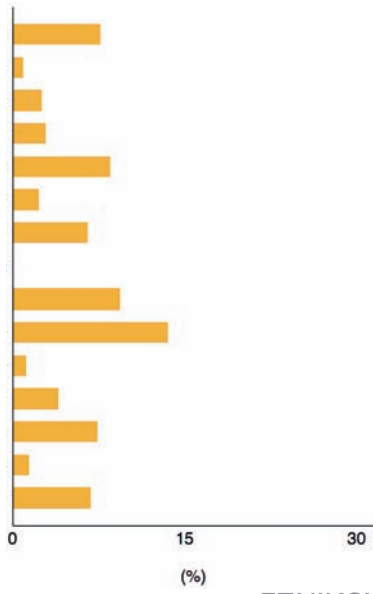
ναι 	Απαντήσεις δασκάλων		όχι
	Συνολικές απαντήσεις παιδιών		
	Απαντήσεις παιδιών 1ης κατηγορίας		
	Απαντήσεις παιδιών 2ης κατηγορίας		
	Απαντήσεις παιδιών 3ης κατηγορίας		
	Απαντήσεις παιδιών 4ης κατηγορίας		
	Απαντήσεις παιδιών 5ης κατηγορίας		

Γενικές προτιμήσεις για δραστηριότητες

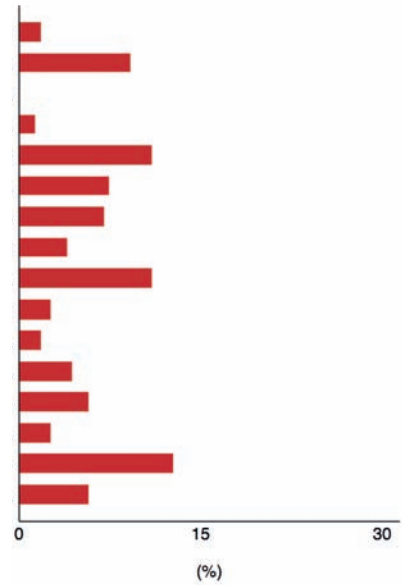
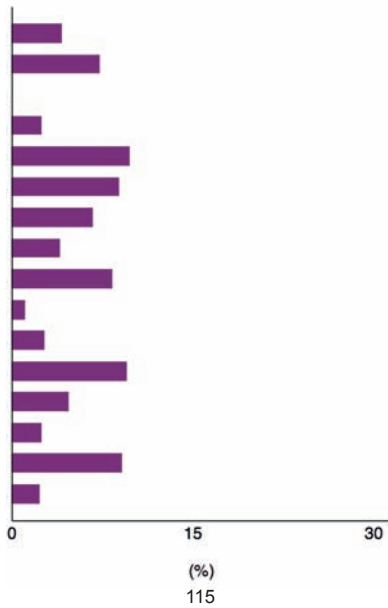
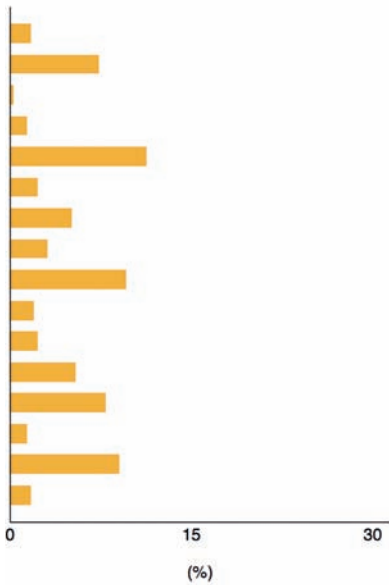

Επιλογή υλικών

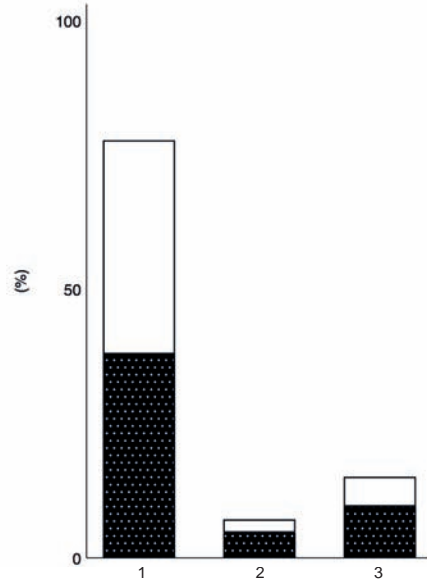
ΓΕΝΙΚΟΥ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΟΥ

Φωτισμός ενός χώρου

1. από τον ήλιο
2. από τις λάμπες
3. καθόλου φώς

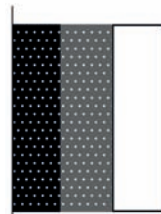

ΓΕΝΙΚΟΥ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΟΥ

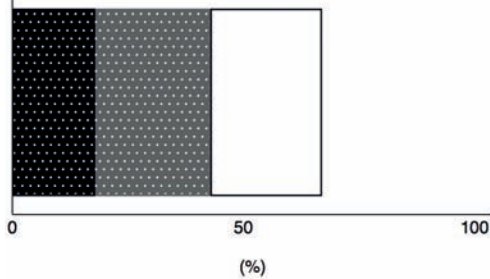

Χώρος παιχνιδιού

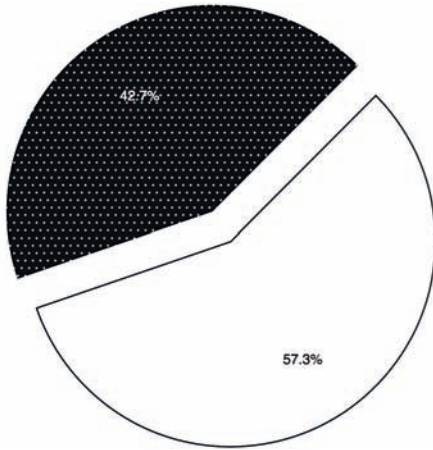
ένας μεγάλος και άδειος χώρος

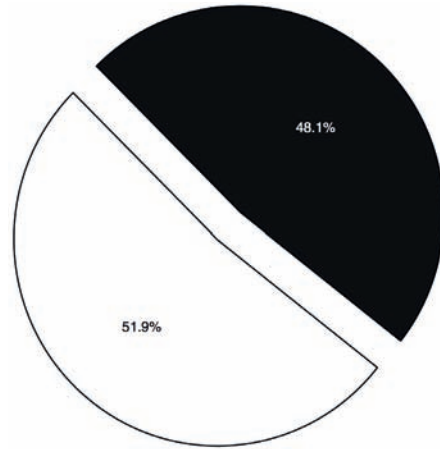
ένας χώρος που έχει διάφορες επιλογές

Ικανοποίηση από τα χρώματα των τοίχων του σχολείου

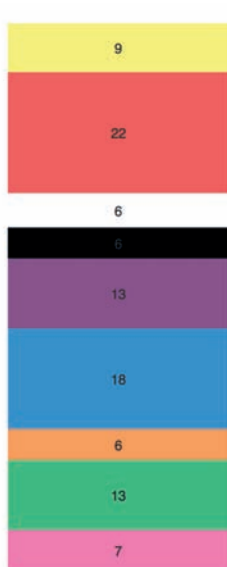
παιδιά

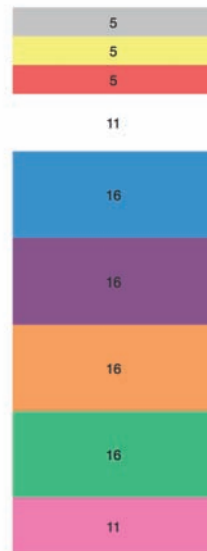
δάσκαλοι

ΓΕΝΙΚΟΥ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΟΥ

Εναλλακτική επιλογή χρωμάτων

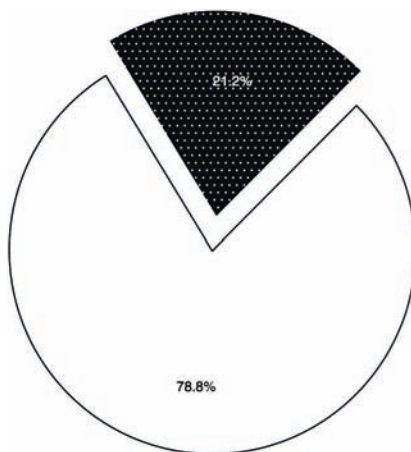

παιδιά

δάσκαλοι

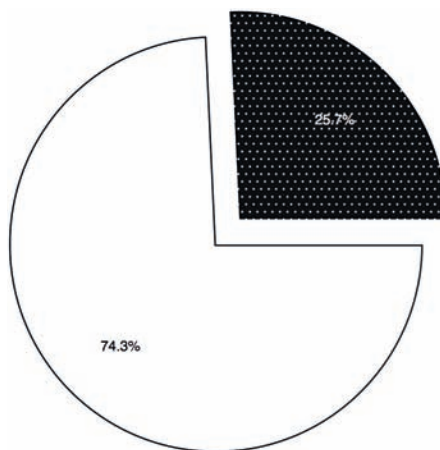
Επιλογή για ζωγραφική σε τοίχους του σχολείου

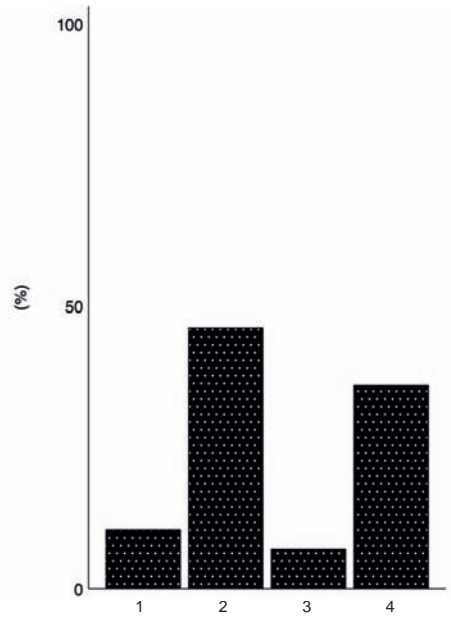
ΓΕΝΙΚΟΥ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΟΥ

Επιθυμία για επιπλέον πράσινο στο σχολείο

Χώρος στο σχολείο για ενασχόληση με (ζώα, φυτά)

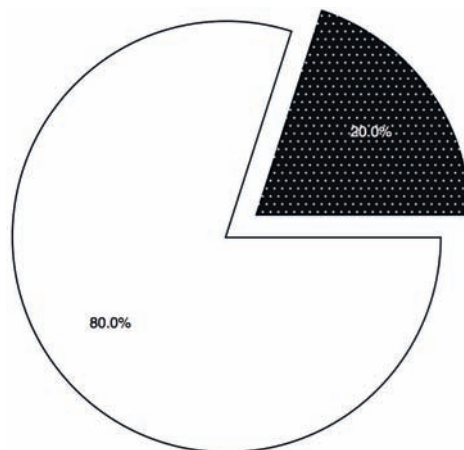

1. με φυτά
2. με ζώα
3. με όλα τα παραπάνω
4. με τίποτα από τα παραπάνω

ΓΕΝΙΚΟΥ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΟΥ

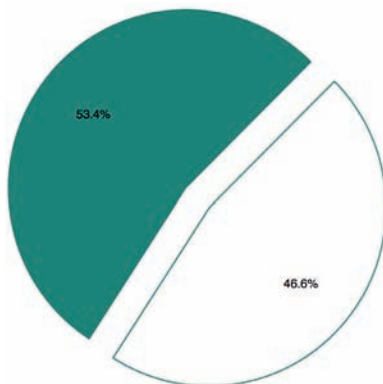

Ενασχόληση με εξωσχολικά βιβλία

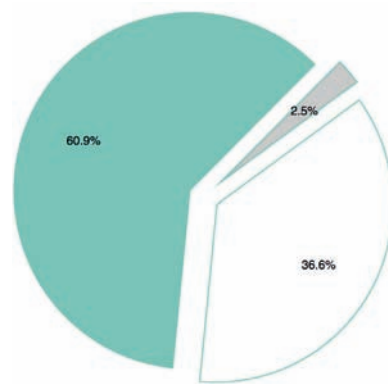

Χρήση της βιβλιοθήκης του σχολείου

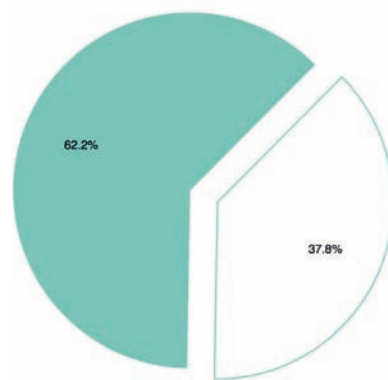
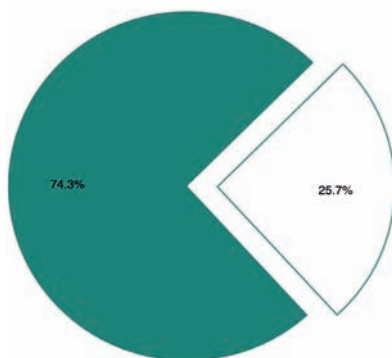
Το γκρι μέρος του γραφήματος αφορά την επιλογή, «δεν ξέρω αν έχουμε βιβλιοθήκη»

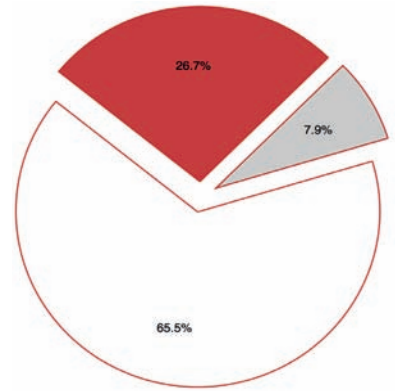
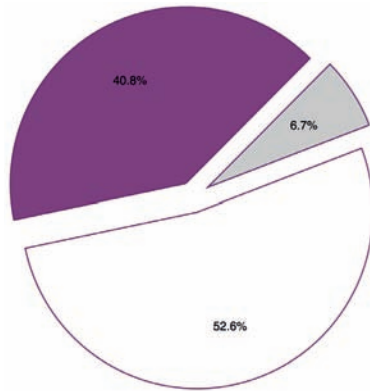
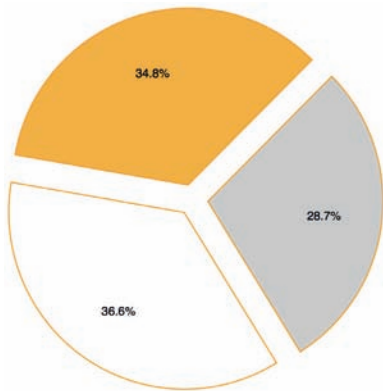

ΓΕΝΙΚΟΥ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΟΥ

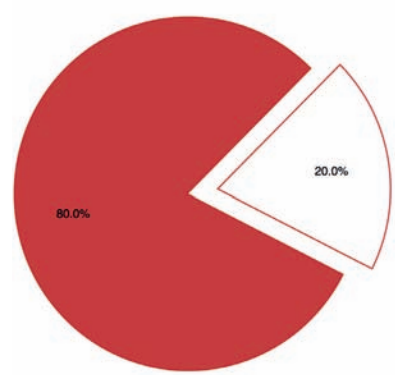
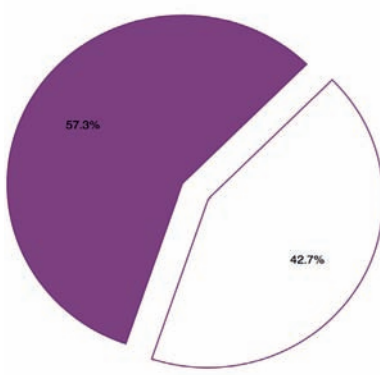
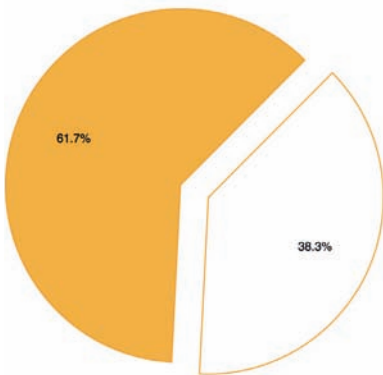
Ύπαρξη χώρων στο σχολείο όπου προκαλούν φόβο

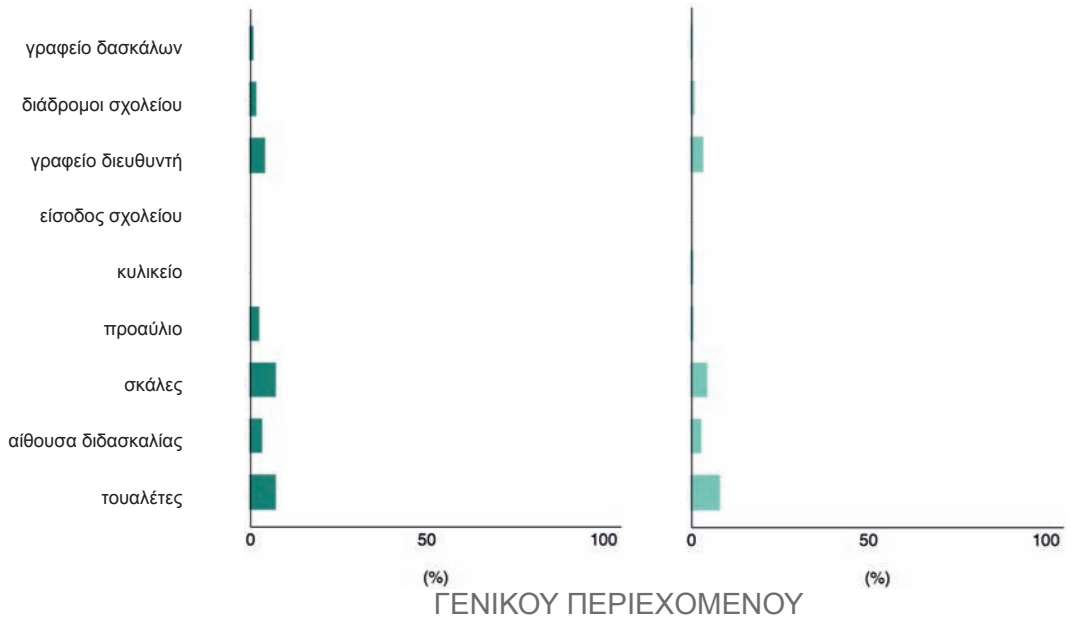

ΓΕΝΙΚΟΥ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΟΥ

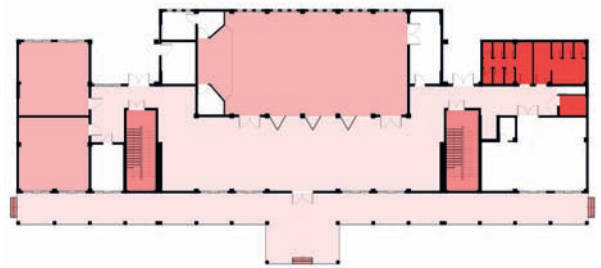

Ποιοί χώροι του σχολείου προκαλούν συγκεκριμένα φόβο

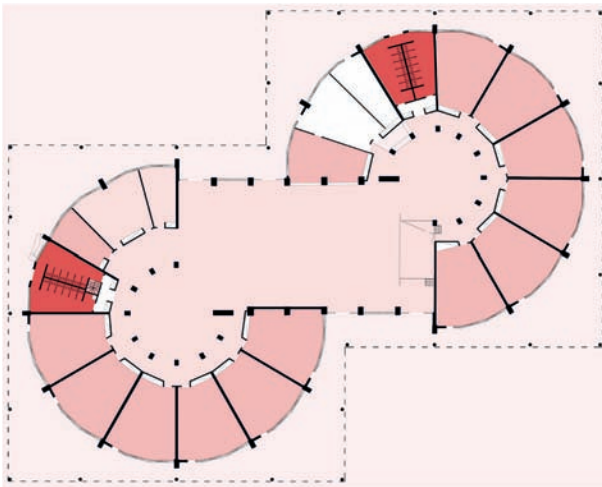
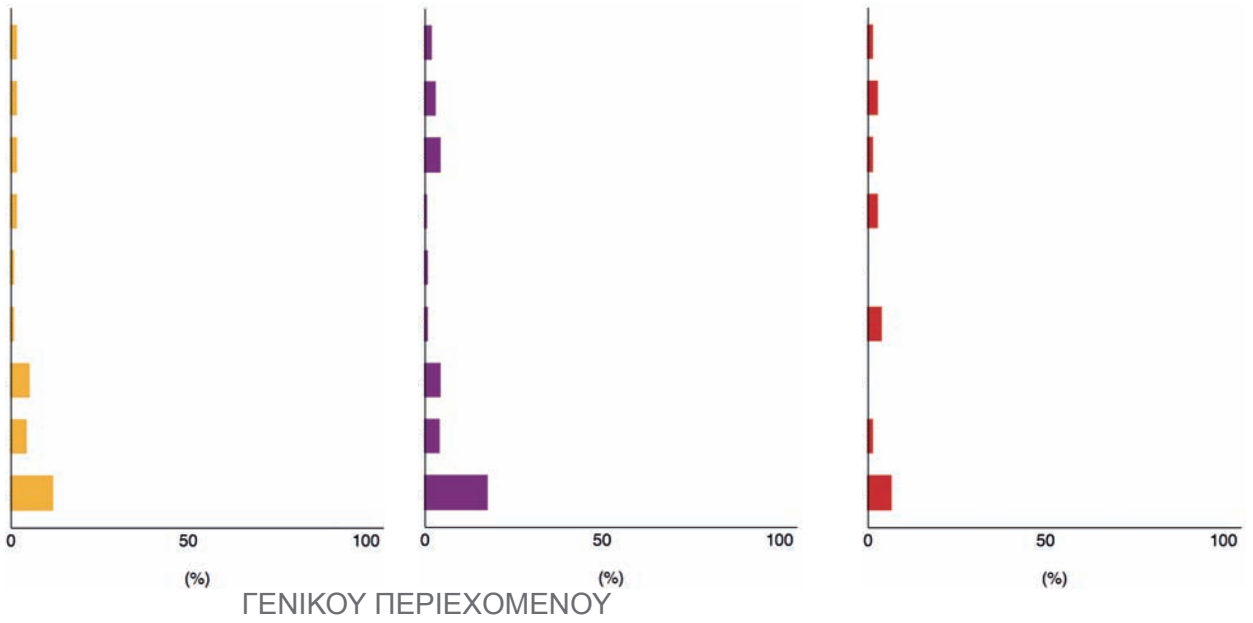

1η κατηγορία

2η κατηγορία

Μεταφορά του φόβου σε κόκκινο χρώμα

3η κατηγορία

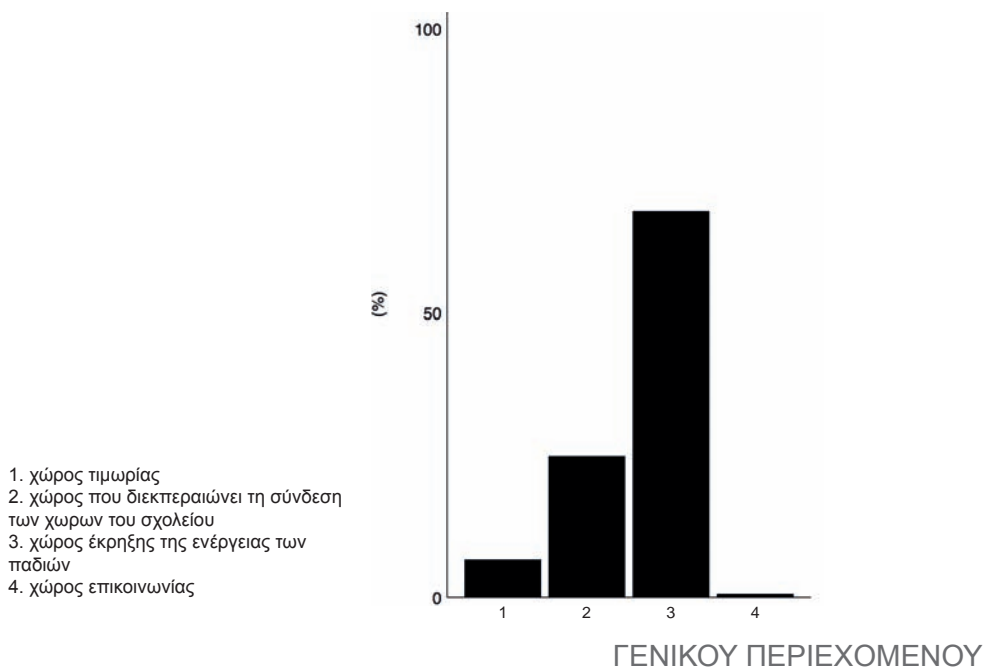

4η κατηγορία

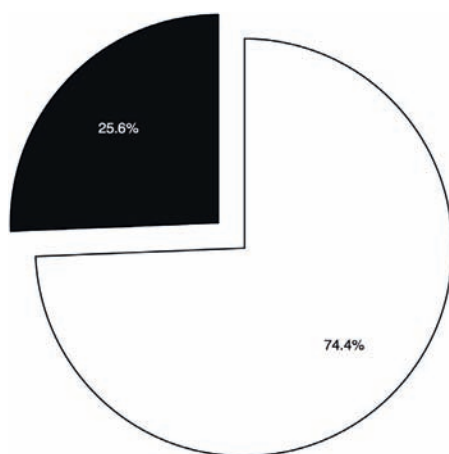
και η εμφάνιση αυτών στην κάτοψη της κάθε κατηγορίας

Αντιμετώπιση του διαδρόμου από τους δασκάλους

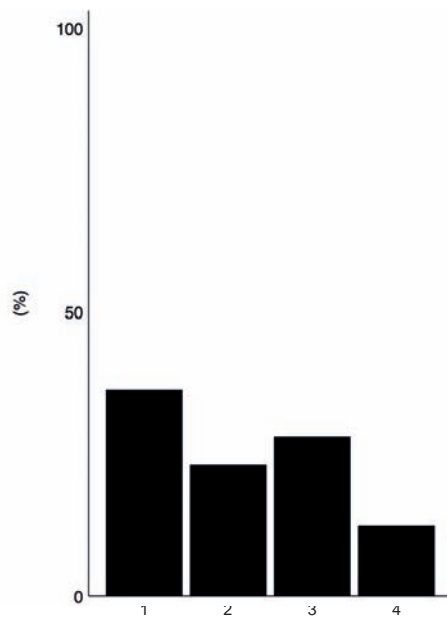
Ικανότητα του διαδρόμου να λειτουργήσει με άλλο τρόπο

ΓΕΝΙΚΟΥ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΟΥ

Οι χώροι θα βοηθούσαν στη

1. μελέτη
2. κοινωνικοποίηση
3. εξερεύνηση
4. δράση

ΓΕΝΙΚΟΥ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΟΥ

ΠΑΙΔΙ – ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ – ΕΝΕΡΓΕΙΕΣ

Ένα βασικό χαρακτηριστικό των παιδιών είναι η ακόρεστη ενέργειά τους. Έχοντας αυτό ως κίνητρο τα παιδιά κλήθηκαν να απαντήσουν για τις ενέργειες που επιθυμούν να κάνουν περισσότερο. Η ανάλυση έγινε ξεχωριστά για κάθε κατηγορία σχολείων.

Οι διαφορετικές απαντήσεις πιθανά να έχουν σχέση με το ίδιο το σχολείο αλλά και με την υπόλοιπη καθημερινότητα των παιδιών εκτός του σχολείου. Στην κορυφή των ενεργειών βρίσκεται το τρέξιμο (54%) , το σκαρφάλωμα , η εξερεύνηση -μάθηση και ακολουθούν η ζωγραφική, ο χορός και το τραγούδι. Οι επιλογές αυτές διακρίνονται σε ενέργειες έντονα κινητικές και σε πιο ήρεμες και πνευματικές.

ΠΡΟΣΠΑΘΕΙΑ ΔΗΜΙΟΥΡΓΙΑΣ ΕΝΟΣ ΦΑΝΤΑΣΤΙΚΟΥ ΧΩΡΟΥ

Στην προσπάθεια να μεταφραστούν σε υλικά ο αγαπημένος χώρος των παιδιών έγινε μια αντίστοιχη ερώτηση . Σκοπός της ήταν να βρεθούν τα υλικά με τα οποία νιώθει οικεία ένα παιδί. Το μεγαλύτερο μέρος των παιδιών επέλεξε υλικά τα οποία προέρχονται από τη φύση με πρώτο το γρασίδι(46%) , τα δέντρα και το ξύλο. Ακολούθησαν τα πλακάκια(35%) , υλικό με το οποίο είναι αρκετά εξοικειωμένα αφού βρίσκεται στους περισσότερους χώρους όπου κινούνται καθημερινά. Τέλος, σημαντική θέση στην προτίμησή τους έχουν τα μπαλόνια, υλικό το οποίο επιβεβαιώνει τη φαντασία των παιδιών. Για τη συμπλήρωση αυτού του χώρου όπου θεωρούν τα παιδιά ιδανικό επιλέγουν το φως που θα προέρχεται από τον ήλιο(82%) και σε μικρότερο ποσοστό επιλέγουν το σκοτάδι. Ο χώρος που θα προτιμήσουν να ξεκινήσουν το παιχνίδι τους, είναι ένας χώρος που θα έχει

διάφορα πράγματα ώστε να λειτουργήσουν ως αφορμές, επιλέγει το 62% των παιδιών. Αντίθετα ένας άδειος χώρος δεν τους εξάπτει τόσο το ενδιαφέρον (38%).

ΣΧΟΛΕΙΟ – ΕΙΚΟΝΑ

Η εικόνα του σχολείου είναι αρκετά σημαντικό να ικανοποιεί τόσο τα μάτια των παιδιών όσο και των δασκάλων. Οι απαντήσεις στην ερώτηση για τα χρώματα στους τοίχους του σχολείου ήταν μοιρασμένες στη μέση το 57,3 % των παιδιών και το 51,9% των δασκάλων δήλωσαν ικανοποιημένοι από αυτά. Για όσους όμως δήλωσαν δυσαρέσκεια ακολούθησε μια ερώτηση σχετική με τα χρώματα. Τα παιδιά επέλεξαν κυρίως το κόκκινο ,το μπλε , πράσινο και το μοβ , ενώ οι επιλογές των δασκάλων ήταν μπλε, μοβ, πορτοκαλί και πράσινο. Στην συνέχεια τα παιδιά έχοντας την επιλογή σε ερώτηση για να ζωγραφίζουν τους τοίχους του σχολείου απάντησαν θετικά (78,8%).

ΣΧΕΣΗ ΠΑΙΔΙΩΝ – ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ ΤΟΥ ΣΧΟΛΕΙΟΥ

Η βιβλιοθήκη του σχολείου δεν είναι πάντα ένας χώρος ανοιχτός και εύκολα προσβάσιμος από τα παιδιά. Τις περισσότερες φορές είναι μια αίθουσα κλειδωμένη , όπου τα παιδιά μπορούν να πάνε με τη συνοδεία κάποιου δασκάλου. Ορισμένοι δάσκαλοι βέβαια λειτουργούν το καθηστώ της δανειστικής βιβλιοθήκης εντός της τάξης , με μικρότερο αριθμό βιβλίων. Από τις απαντήσεις τα ποσοστά των παιδιών όπου χρησιμοποιούν τη βιβλιοθήκη του σχολείου είναι 36,6 % – 65 % . Οι απαντήσεις από την κατηγορία 3 έχουν τις περισσότερες αρνητικές . Αυτό οφείλεται στο γεγονός ότι το σχολείο δεν έχει τέτοιο χώρο. Το σχολείο της 2 κατηγορίας διαθέτει καινούργια βιβλιοθήκη ,οι αρνητικές απαντήσεις δεν οφείλονται στο ίδιο το σχολείο αλλά στις επιθυμίες των χρηστών.

ΣΧΟΛΕΙΟ – ΦΟΒΟΣ

Με αφορμή τις προσωπικές εμπειρίες και αναμνήσεις συντάχθηκε η ερώτηση που αφορούσε τους χώρους όπου πιθανά να προκαλούν φόβο στα παιδιά. Οι θετικές απαντήσεις στην ερώτηση εάν υπάρχουν χώροι που προκαλούν φόβο στα παιδιά κατείχαν το ποσοστό 20 – 42 % . Ενώ, λοιπόν, από αυτή την ερώτηση συμπεραίνουμε πως τα παιδιά σε μεγάλο βαθμό δεν φοβούνται στους χώρους του σχολείου, πηγαίνοντας στην επόμενη ερώτηση, που αφορούσε τα παιδιά που δήλωσαν ότι φοβούνται ,να επιλέξουν συγκεκριμένα τους χώρους αυτούς, υπήρχαν απαντήσεις από ένα μεγάλο ποσοστό και των παιδιών που δήλωναν πως δεν φοβούνται. Αυτό λοιπόν φανερώνει πως βλέποντας τους χώρους γραμμένους αναλυτικά συνειδητοποιούσαν εάν νιώθουν δυσάρεστα σε κάποιον από αυτούς. Ο χώρος που προκαλεί το μεγαλύτερο φόβο, αναλογικά με τους υπόλοιπους , είναι οι τουαλέτες (37%) και στη συνέχεια οι σκάλες (20%). Αυτοί είναι δύο χώροι όπου τα παιδιά λειτουργούν περισσότερο ατομικά και διεκπεραιωτικά.

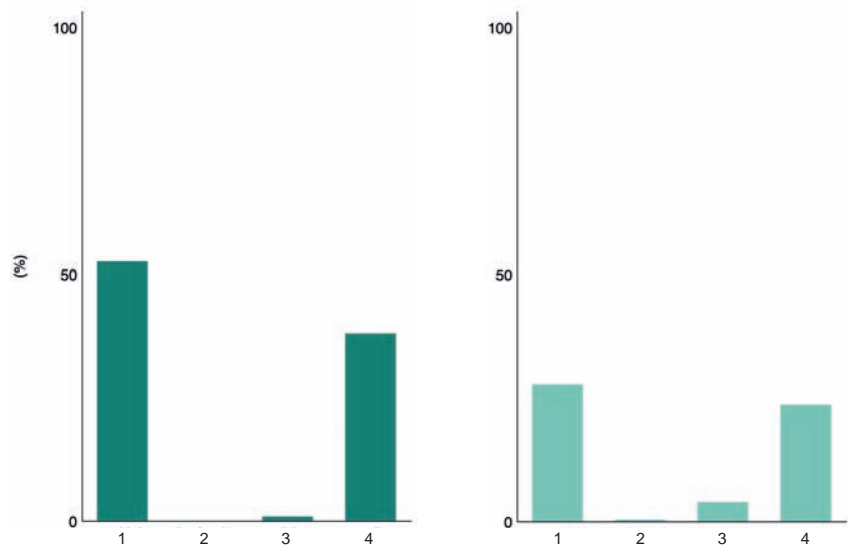
ΑΝΤΙΜΕΤΩΠΙΣΗ ΤΟΥ ΔΙΑΔΡΟΜΟΥ – ΔΑΣΚΑΛΟΙ

Οι δάσκαλοι αντιμετωπίζουν το χώρο του διαδρόμου ως χώρο έκρηξης της ενέργειας των παιδιών (71%) και λιγότερο ως χώρο όπου διεκπεραιώνει τη σύνδεση των χώρων του σχολείου. Το 74,4 % των δασκάλων θεωρεί πως ο χώρος του διαδρόμου είναι ικανός να παραλάβει επιπλέον σημασία και να λειτουργήσει και με άλλο τρόπο. Στον άξονα αυτό επιλέγουν ο διάδρομος να βοηθά αρχικά στη μελέτη (41%) ,στη συνέχεια στην εξερεύνηση και ύστερα στην κοινωνικοποίηση.

Μετάβαση των παιδιών στο σχολείο

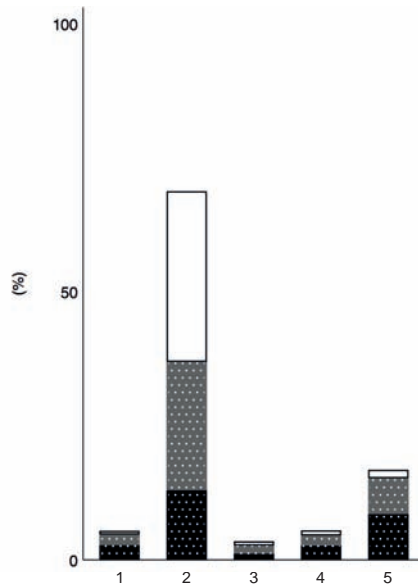
1. με το αυτοκίνητο
2. με το λεωφορείο
3. με το ποδήλατο
4. με τα πόδια

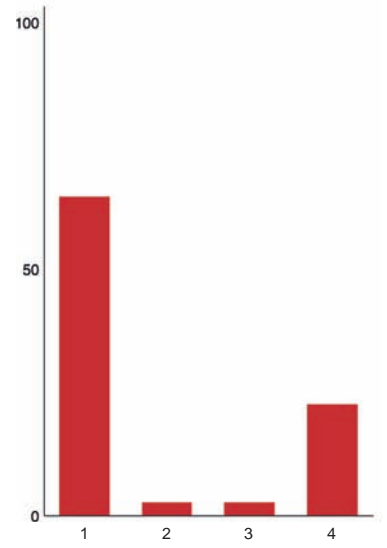
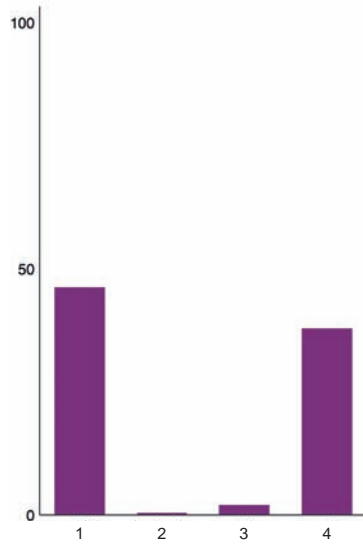
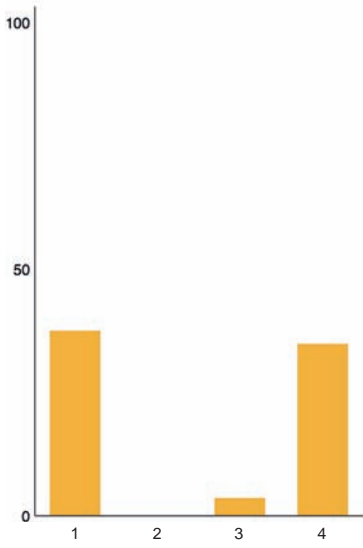

ΠΡΩΙ

Πριν χτυπήσει το πρώτο κουδούνι της ημέρας το παιδί,

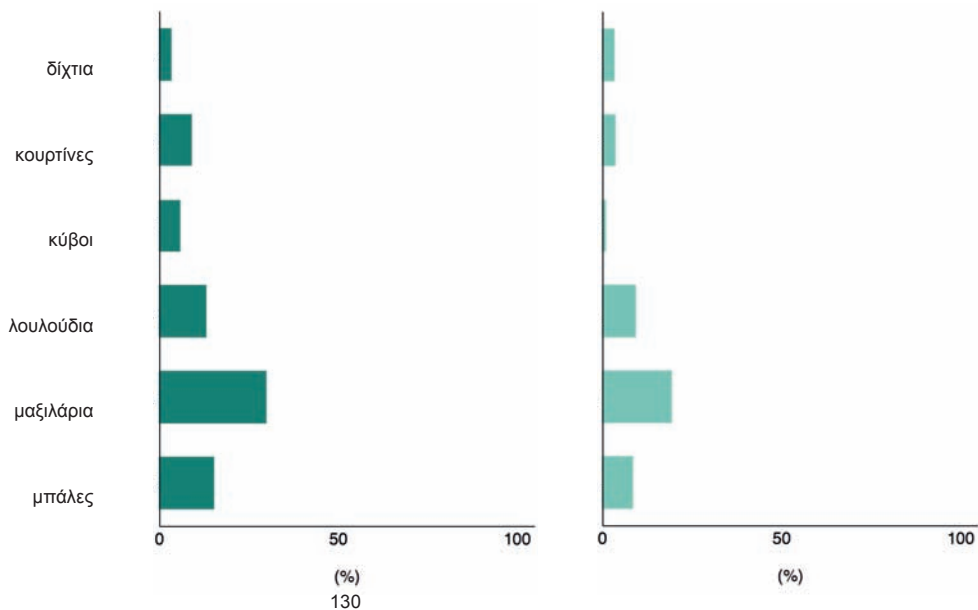
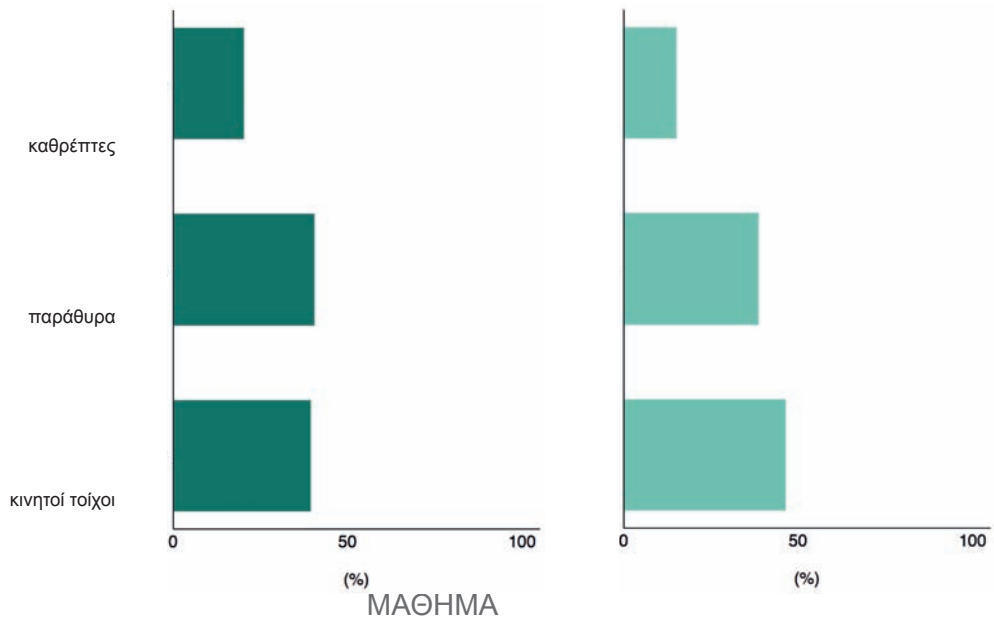
1. επιλέγει να κάτσει μόνο του
2. συναντά φίλους
3. ξεκινά το παιχνίδι
4. διαβάζει για το μάθημα
5. κρύβεται για να κοιμηθεί λίγο ακόμη

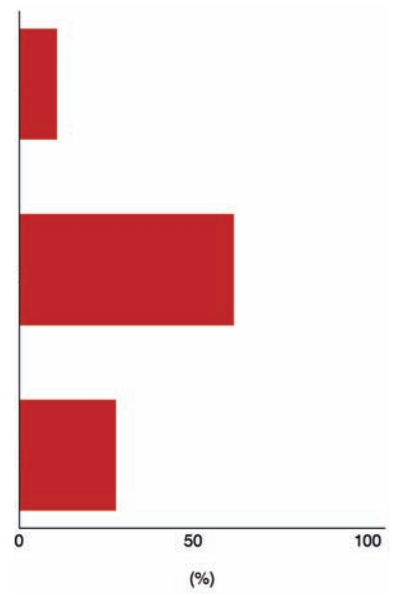
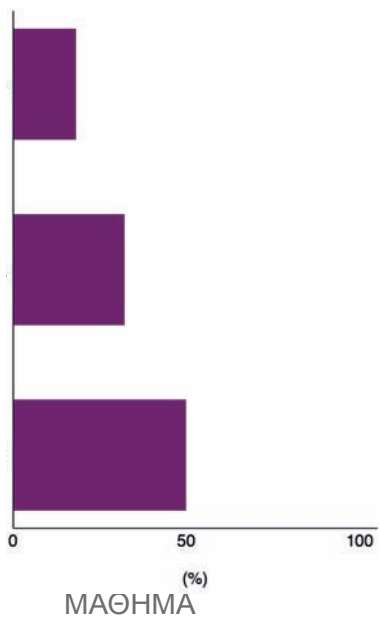
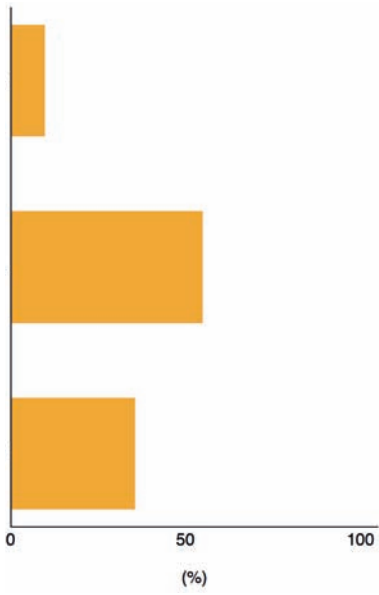

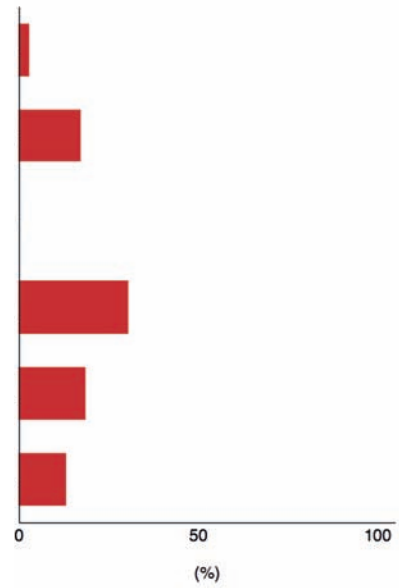
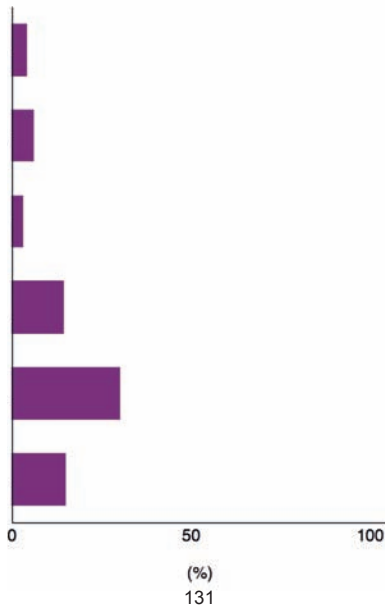
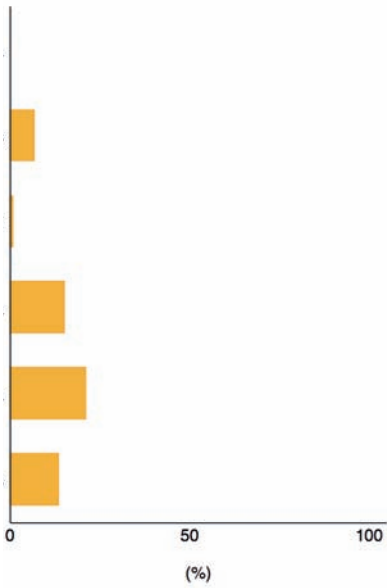
ΠΡΩΙ

Επιλογές για την αντικατάσταση των τοίχων της τάξης (2 ομάδες)

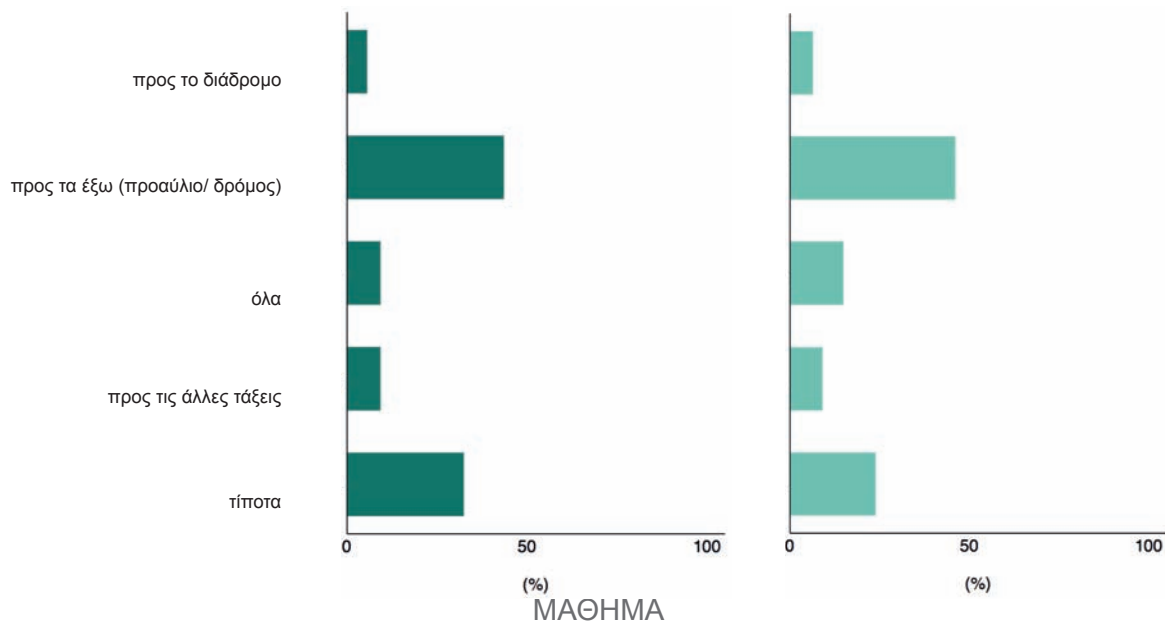

ΜΑΘΗΜΑ

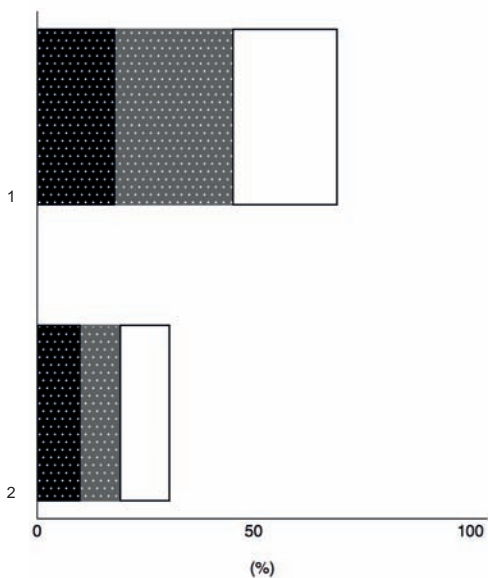

Θέα κατά τη διάρκεια του μαθήματος

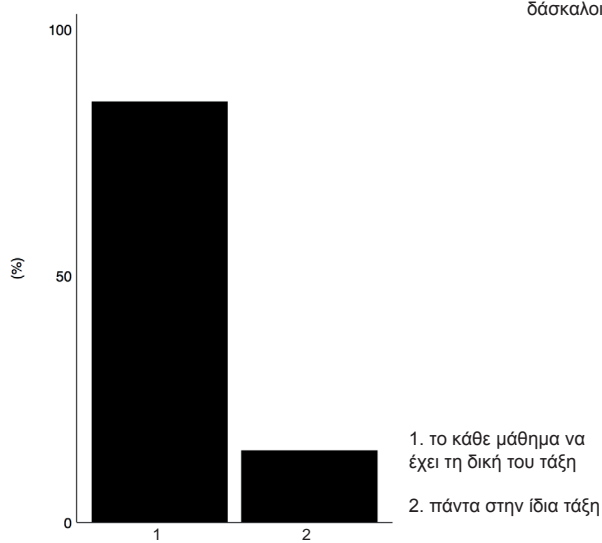

Επιλογή τάξης για την διεξαγωγή του μαθήματος

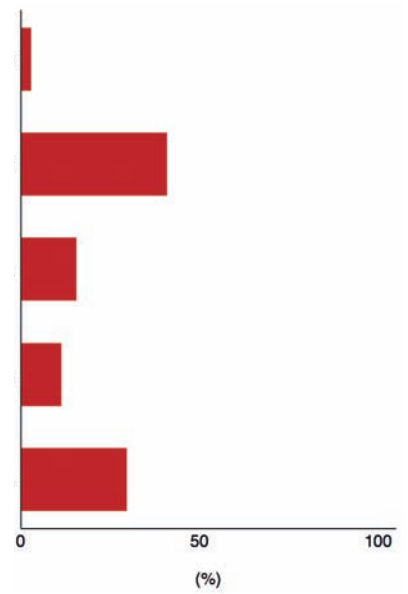
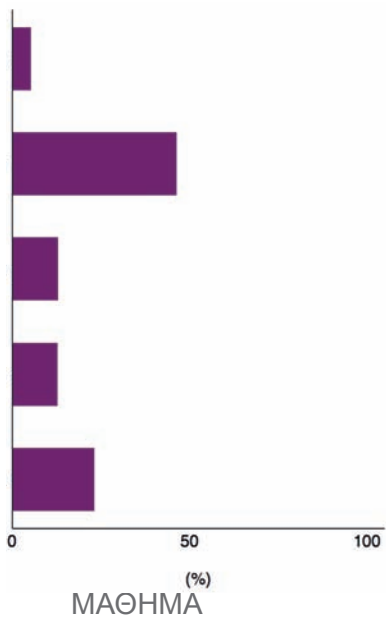
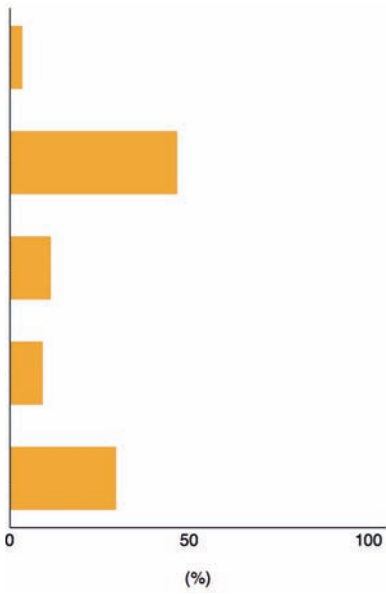
παιδιά

δάσκαλοι

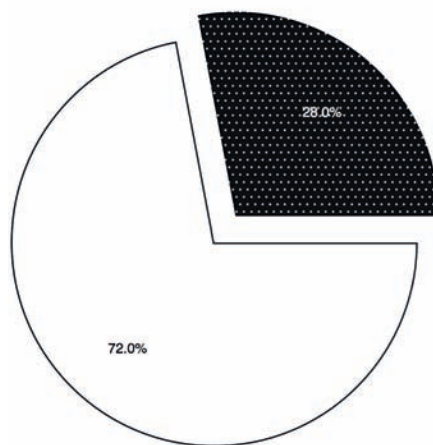

1. το κάθε μάθημα να έχει τη δική του τάξη
2. πάντα στην ίδια τάξη

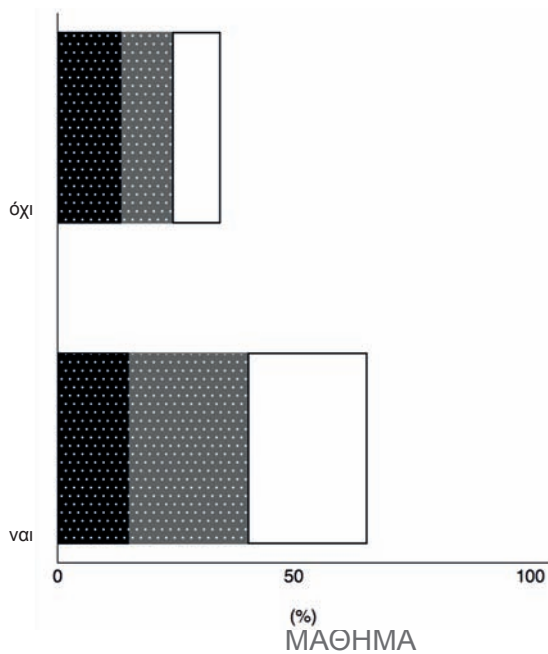

ΜΑΘΗΜΑ

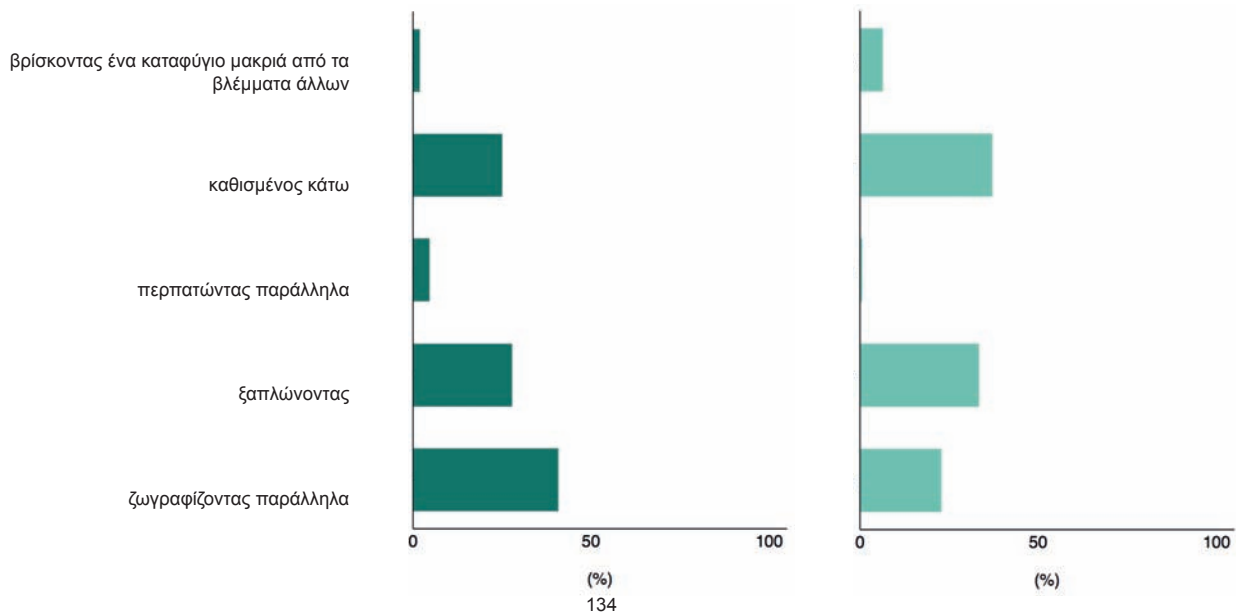
Επιλογή διεξαγωγής του μαθήματος εκτός τάξης

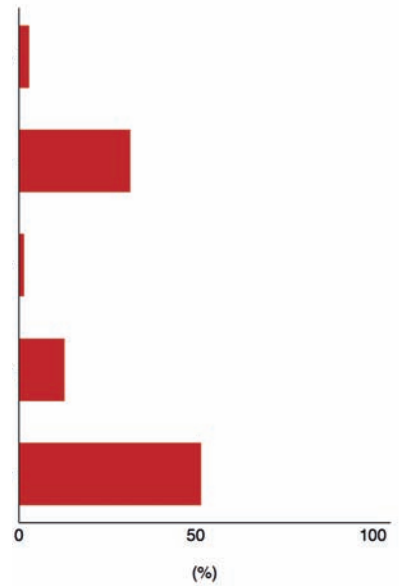
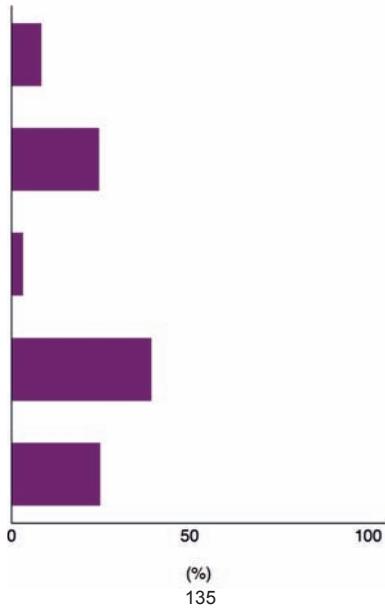
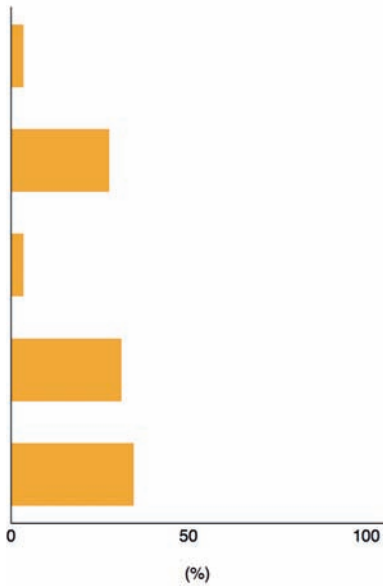
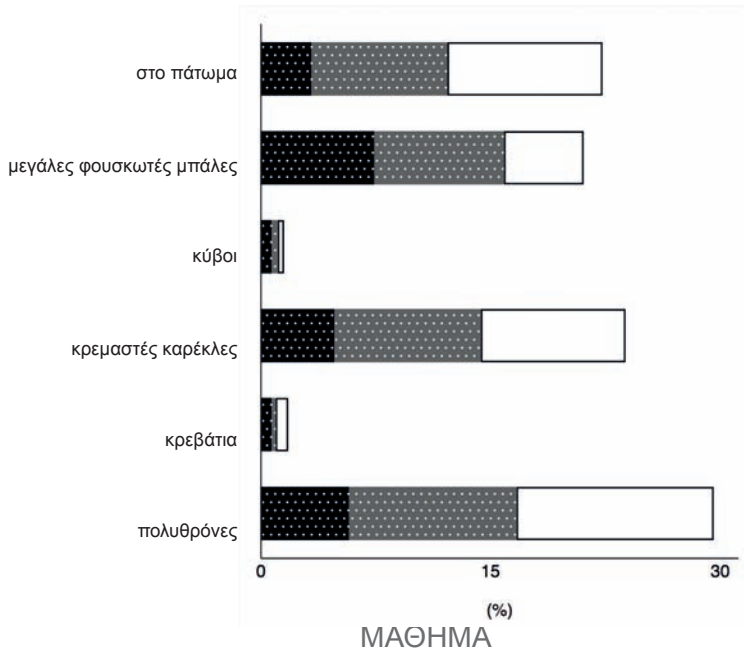
Ικανοποίηση από την καρέκλα που χρησιμοποιείται στο σχολείο

Στάσης σώματος κατά τη διάρκεια αφήγησης μιας ιστορίας

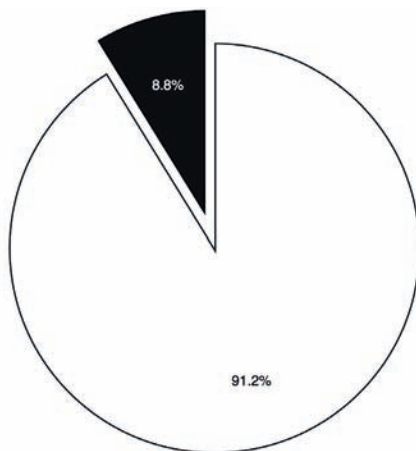

Επιλογή εναλλακτικού τρόπου - είδους καθίσματος

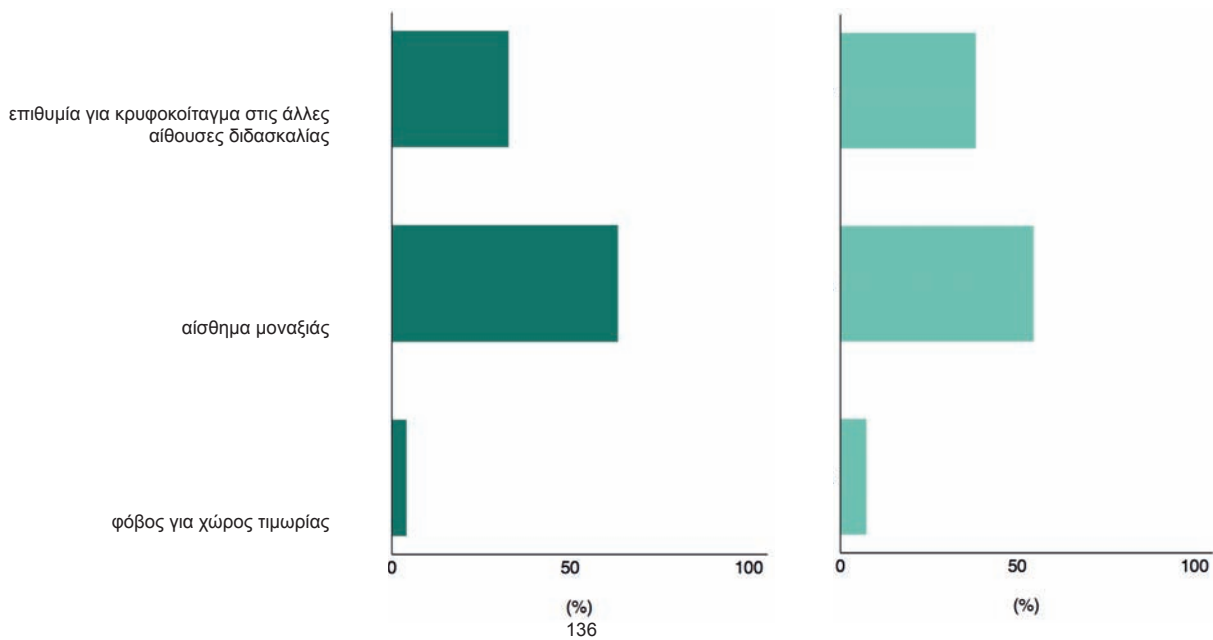
Χρήση διαφορετικών διατάξεων του εξοπλισμού της τάξης από τους δασκάλους

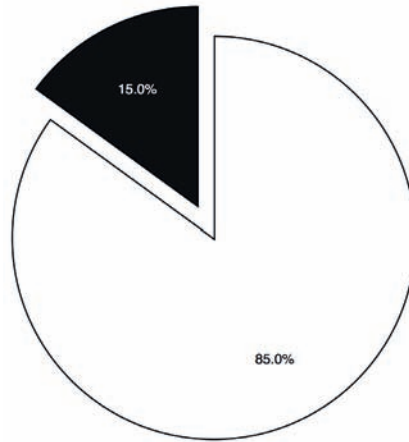
ΜΑΘΗΜΑ

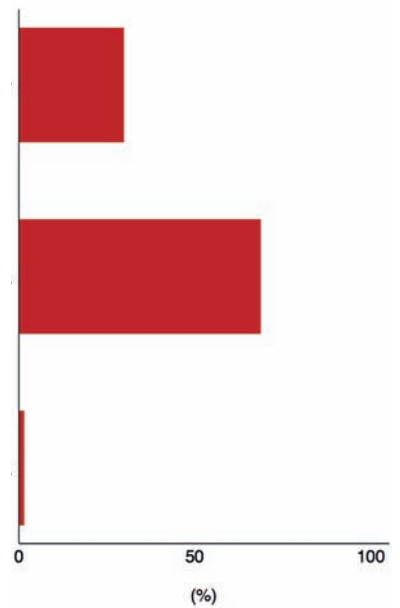
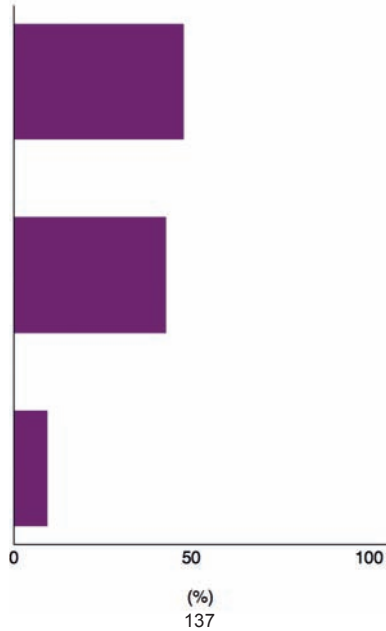
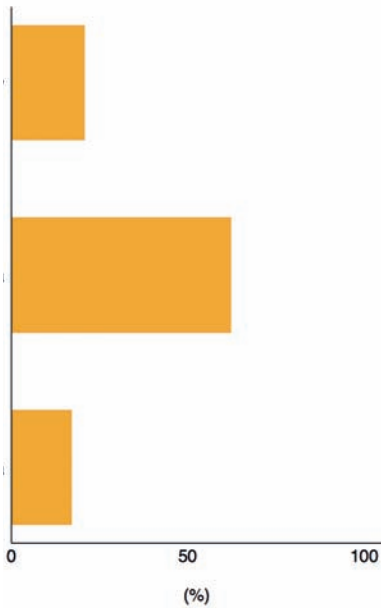
Το αίσθημα που προκαλεί ο άδειος διάδρομος

Επιλογή μιας πιο ελεύθερης προσέγγισης των θέσεων-στάσεων των παιδιών κατά τη διάρκεια του μαθήματος

ΜΑΘΗΜΑ

ΜΑΘΗΜΑ

ΜΑΘΗΜΑ – ΤΑΞΗ

Οι τάξεις που συναντώνται στα σχολεία συνήθως αλλά και συγκεκριμένα στα σχολεία της έρευνας περικλείονται από τέσσερεις τοίχους. Στον έναν υπάρχει η πόρτα- είσοδος και σε μερικές περιπτώσεις ψηλά παράθυρα και αυτός είναι στο όριο με το διάδρομο. Αντικριστά από αυτόν υπάρχει ο τοίχος όπου συνορεύει με τον εξωτερικό χώρο όπου υπάρχουν παράθυρα. Η διάταξη αυτών των τεσσάρων τοίχων μπορεί να αλλάξει. Από αυτή την σχέση γεννήθηκε το ερώτημα σε σχέση με τι θα μπορούσε να αντικαταστήσει αυτή την επιφάνεια. Οι απαντήσεις οργανώθηκαν σε δυο ομάδες σε σχέση με σκληρά και μαλακά υλικά. Στην πρώτη ομάδα επιλέχθηκαν κυρίως επιπλέον παράθυρα(49%) και ακολούθησαν οι κινητοί τοίχοι (31%). Στη δεύτερη ομάδα επιλέχθηκε η αντικατάσταση του ορίου του τοίχου με μαξιλάρια (34%) και στη συνέχεια με λουλούδια (15%). Η οπτική που παρέχουν οι τάξεις αντιστοιχεί είτε προς τον προαύλιο χώρο, είτε με κάποιο χώρο (κτίριο, ακάλυπτο χώρο) με τον οποίο συνορεύει το σχολείο. Παρόλα αυτά ο τρόπος με τον οποίο είναι τοποθετημένα τα παράθυρα δεν επιτρέπουν στα παιδιά να βλέπουν, παρά μόνο σε όρθια στάση. Στις απαντήσεις στο ερώτημα λοιπόν για την οπτική κατά τη διάρκεια του μαθήματος επιλέχθηκε ο έξω χώρος (50%), στη συνέχεια να μην υπάρχει οπτική πουθενά (28%) , ενώ τέλος επιλέχθηκε να υπάρχει ελευθερία στο βλέμμα προς όλες τις κατευθύνσεις(10%).

ΔΙΕΞΑΓΩΓΗ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ

Συνηθίζεται το μάθημα καθημερινά να γίνεται σε συγκεκριμένη αίθουσα διδασκαλίας για κάθε τάξη. Οι περιπτώσεις όπου γίνεται αλλαγή στην αίθουσα διδασκαλίας, αφορά συγκεκριμένα μαθήματα όπως

υπολογιστές, φυσική/ χημεία, γυμναστική και πιο σπάνια εικαστικά και μουσική. Έτσι προέκυψε το ερώτημα εάν θα ήταν επιθυμητό κάθε μάθημα να έχει την δική του αίθουσα διδασκαλίας ή όχι. Το 60% των παιδιών ανταποκρίθηκε θετικά και αντίστοιχα το 82% των δασκάλων απάντησε θετικά. Η διεξαγωγή του μαθήματος εκτός τάξης (όπως στο διάδρομο ή στο προαύλιο) ήταν μια θετική επιλογή των παιδιών (72%).

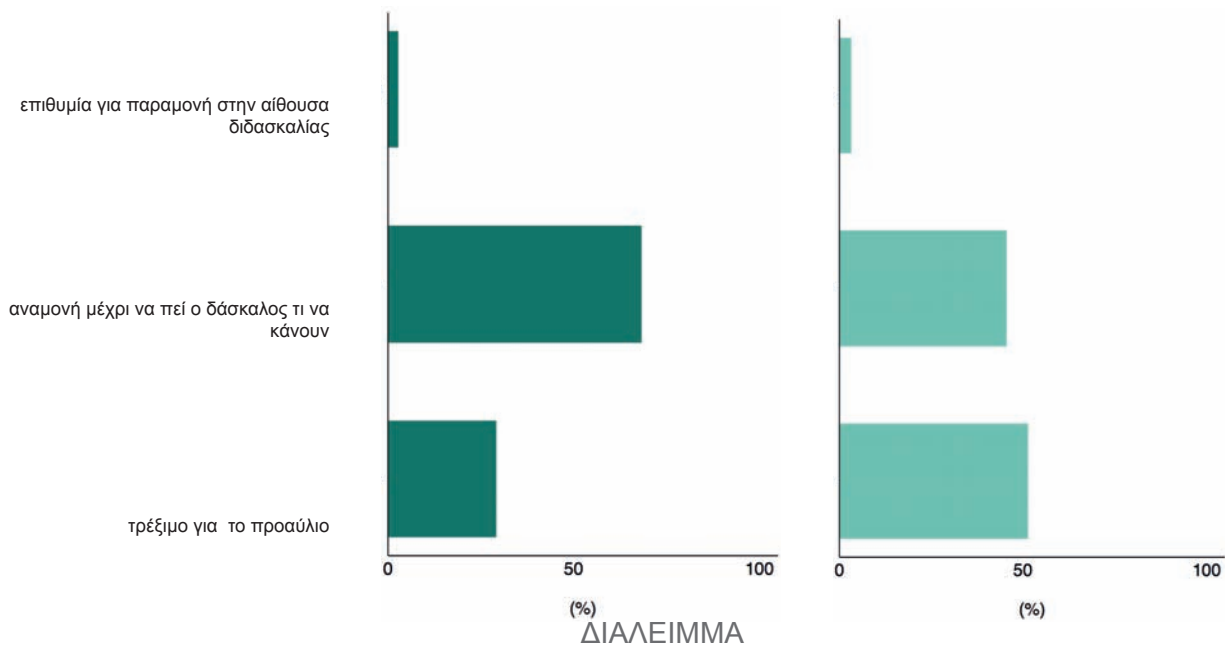
ΑΙΘΟΥΣΑ ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑΣ – ΣΩΜΑ

Οι καρέκλες που χρησιμοποιούνται από τα παιδιά στο σχολείο, σε πρώτη ανάγνωση φαίνεται να τα ικανοποιούν (63%). Έχοντας όμως εναλλακτικές επιλογές για τον τρόπο που μπορούν να κάτσουν κατά τη διάρκεια του μαθήματος, πρώτη στην προτίμησή τους είναι η πολυθρόνα (30%), έπειτα οι κρεμαστές καρέκλες (24%) και τέλος οι φουσκωτές μπάλες (20%) και η επιλογή του πατώματος. Παρατηρείται , λοιπόν, στις απαντήσεις πως πρώτα επιλέγουν την πολυθρόνα όπου είναι συνδεδεμένη με στιγμές χαλάρωσης, στη συνέχεια οι κρεμαστές καρέκλες και οι μπάλες που έχουν χαρακτηριστικά που μπορούν να γοητεύσουν τα μικρά παιδιά και τέλος το πάτωμα. Στην προσπάθεια να ερευνηθεί ο τρόπος με τον οποίο τα παιδιά νιώθουν άνετα με το σώμα τους, ενώ ταυτόχρονα μπορούν να συγκεντρωθούν στο μέγιστο βαθμό, συντάχθηκε η ερώτηση, με ποιον τρόπο επιλέγουν να ακούσουν μια ιστορία. Ο συνειρμός με την ιστορία έγινε διότι η διαδικασία ενός παραμυθιού είναι κάτι ευχάριστο και συνήθως ανυπομονούν για αυτό. Έτσι ο τρόπος που επιλέγουν να την παρακολουθήσουν , αντιστοιχεί και στον ιδανικό για κάθε παιδί. Πρώτο στις επιλογές είναι ενώ είναι ξαπλωμένα (36%), δεύτερο ενώ κάθονται στο πάτωμα (24%) και τρίτο στη σειρά είναι να παρακολουθούν ενώ ταυτόχρονα ζωγραφίζουν.

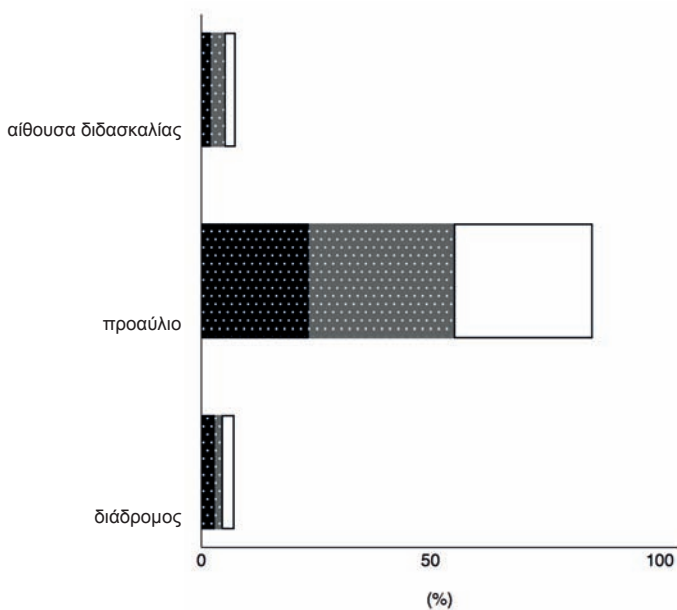
ΜΑΘΗΜΑ – ΔΙΑΔΡΟΜΟΣ

Όταν το κουδούνι χτυπήσει και ξεκινήσει το μάθημα όλη η ζωή του σχολικού κτιρίου μετατοπίζεται στις αίθουσες διδασκαλίας. Οι διάδρομοι είναι άδαιοι, έχουν ησυχία και καμία οπτική επαφή με τις αίθουσες. Τι θα συμβεί αν ένα παιδί βρεθεί μόνο του εκεί; Αυτή ήταν η αρχική σκέψη για την ερώτηση που συντάχθηκε. Το 55% των παιδιών απάντησε πως νιώθει μοναξιά, ενώ το 30% απάντησε πως νιώθει την ανάγκη να κρυφοκοιτάξει στις αίθουσες διδασκαλίας όπου γίνεται μάθημα.

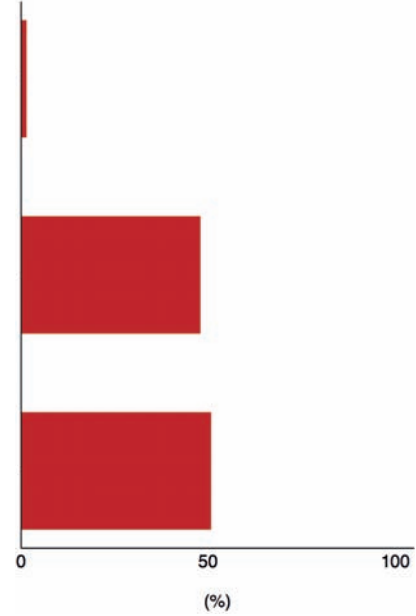
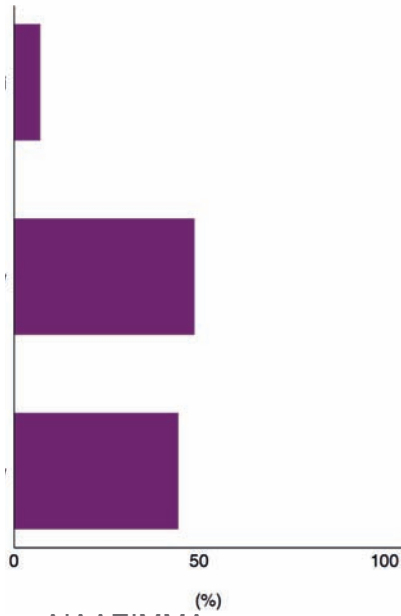
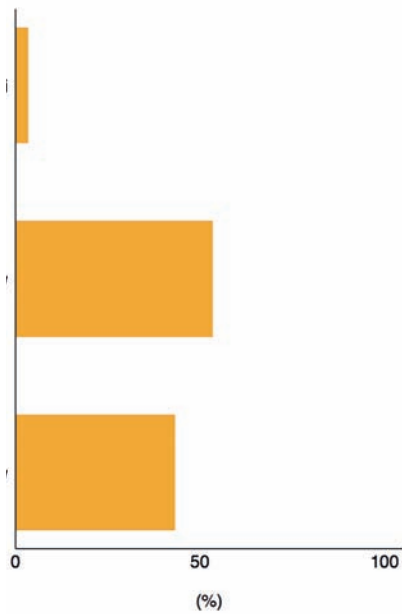
Αντίδραση στο χτύπημα του κουδουνιού για διάλειμμα

Επιλογή χώρου από τα παιδιά για να περάσουν το διάλειμμά τους

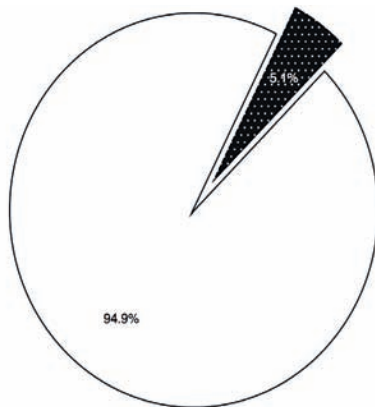

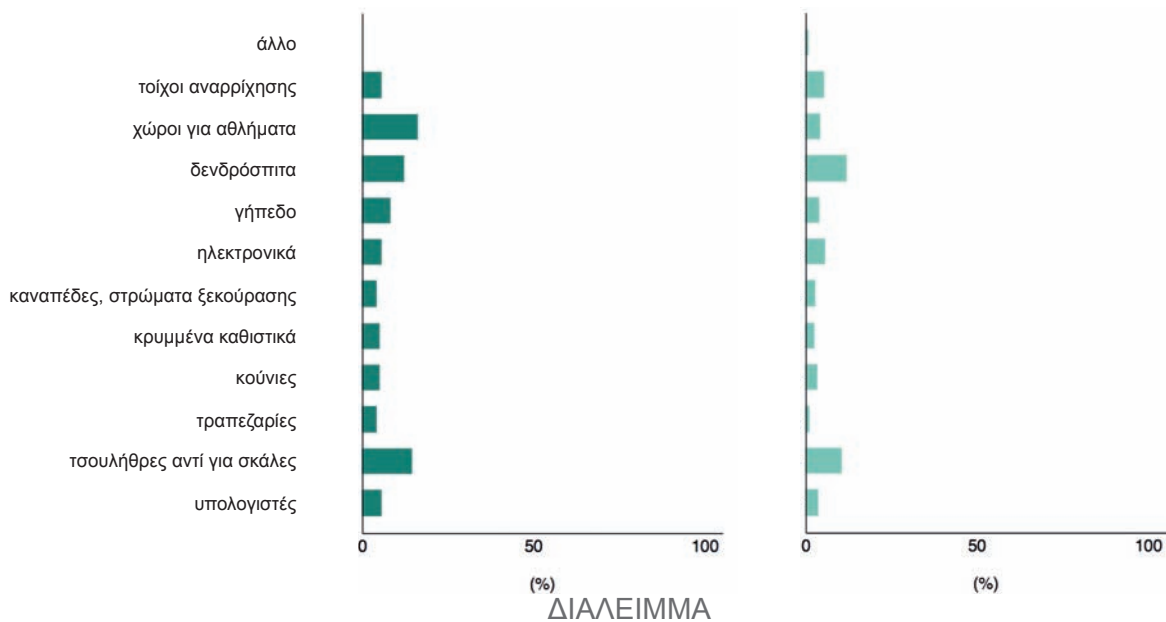

ΔΙΑΛΕΙΜΜΑ

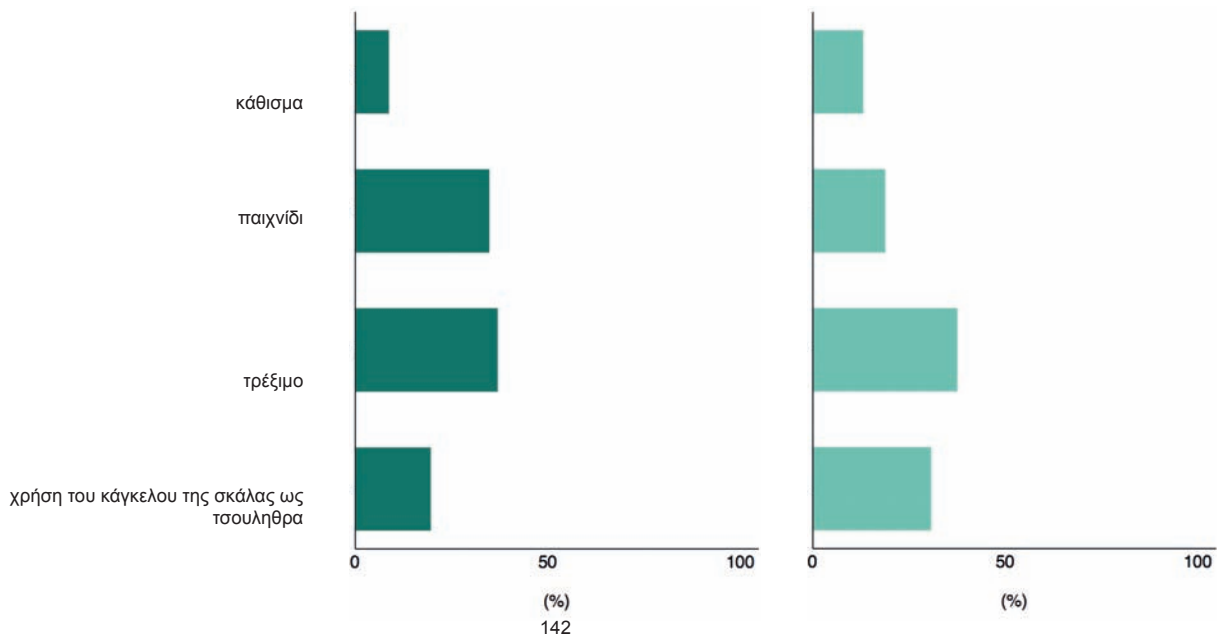
Επιθυμία για επιπλέον δραστηριότητες μέσα στο χώρο του σχολικού κτιρίου

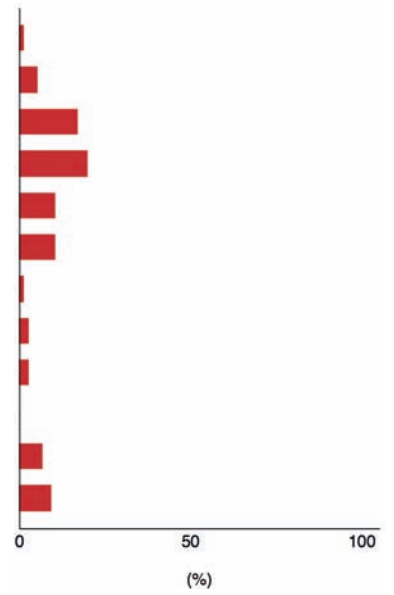
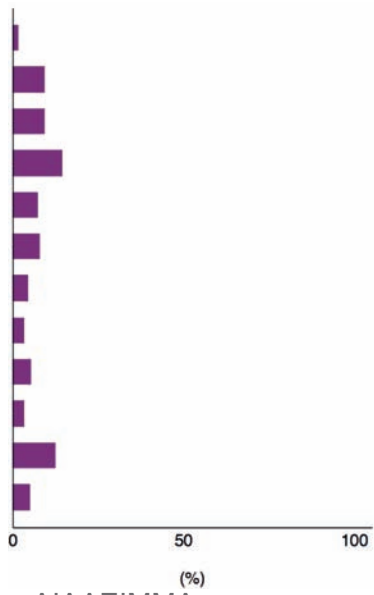
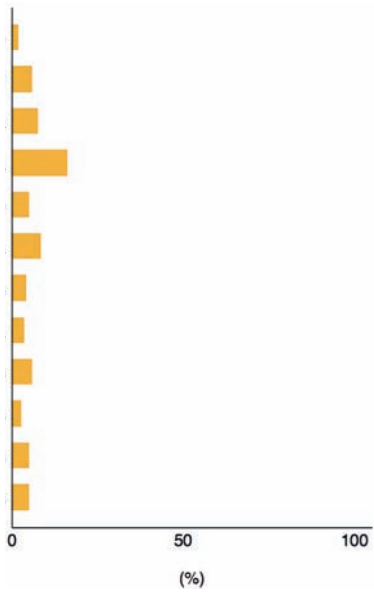

Χώροι δραστηριοτήτων εντός του σχολείου

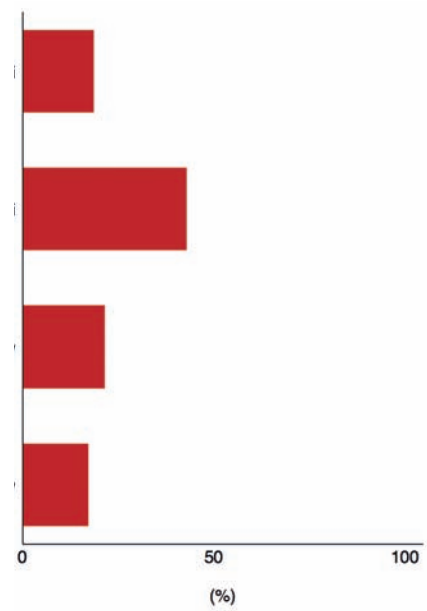
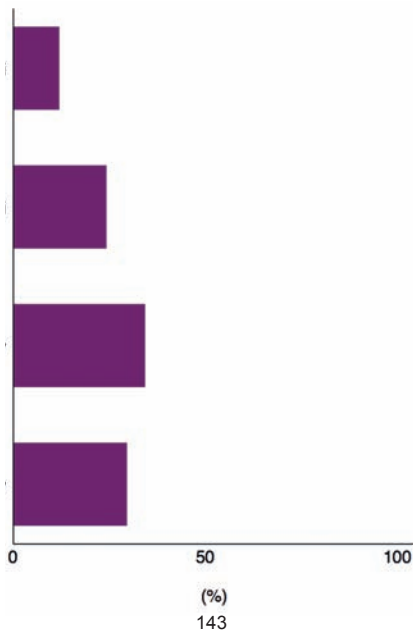
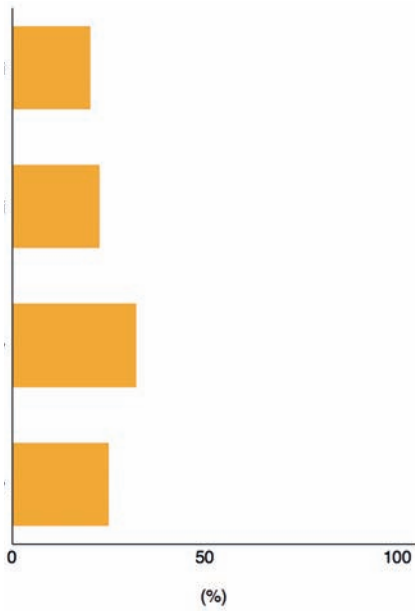

Σκέψεις στη θέα της σκάλας

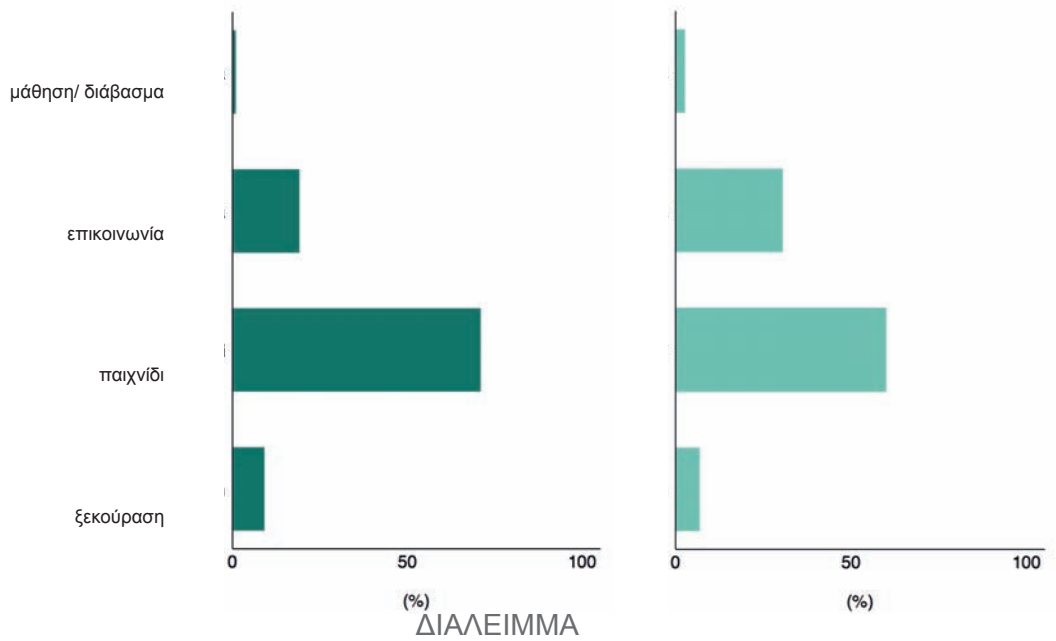

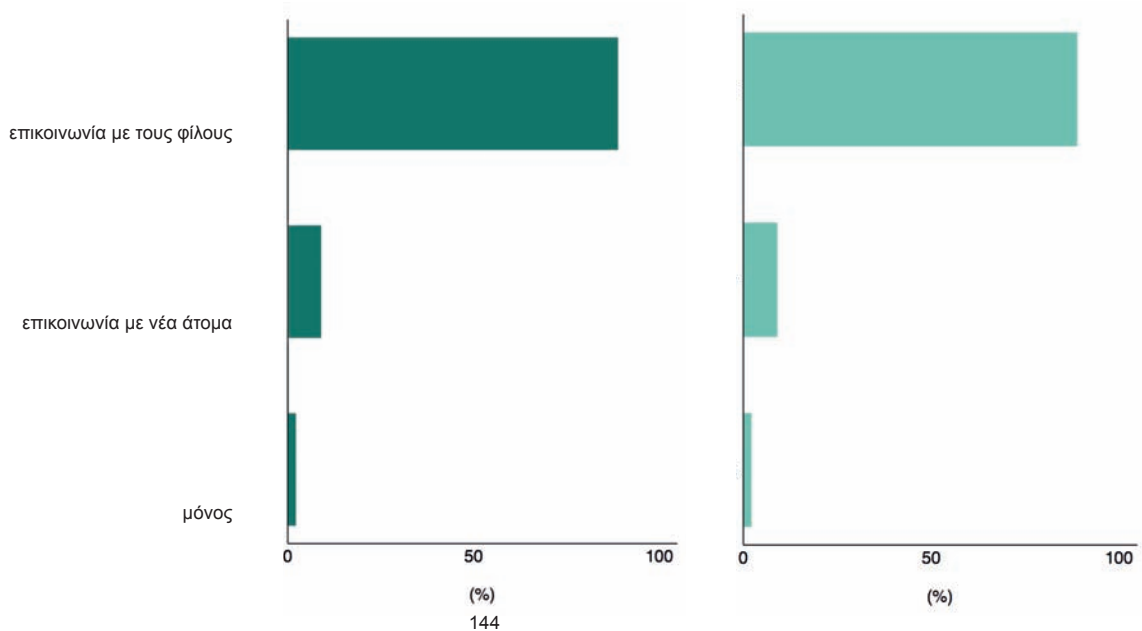
ΔΙΑΛΕΙΜΜΑ

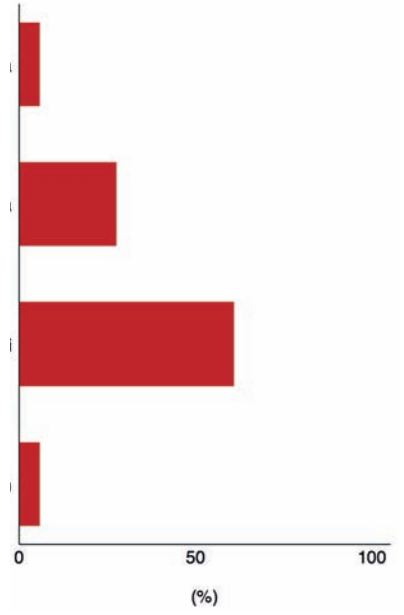
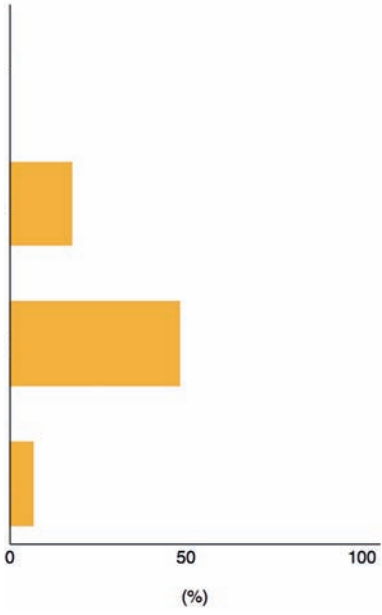

Είδος δραστηριοτήτων που επιλέγονται για το διάλειμμα

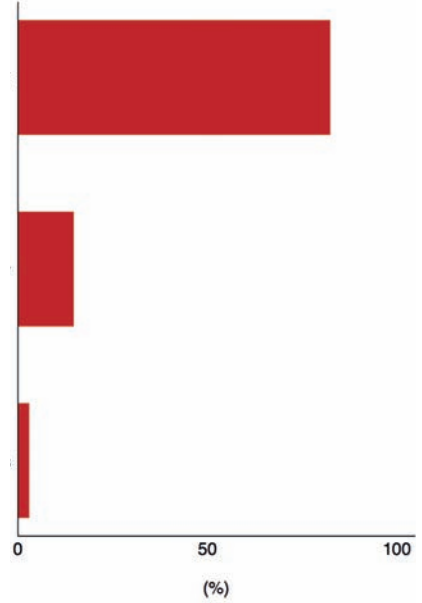
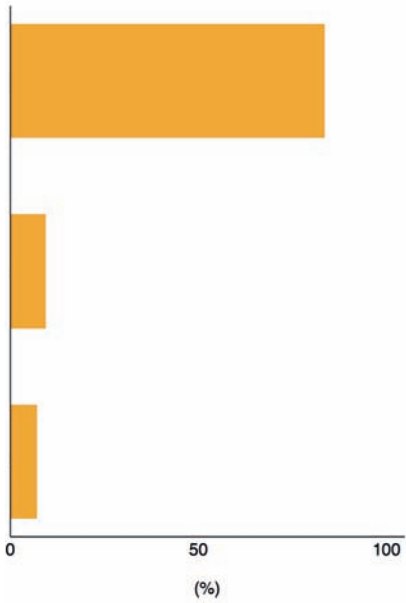

Διάλειμμα και κοινωνικοποίηση

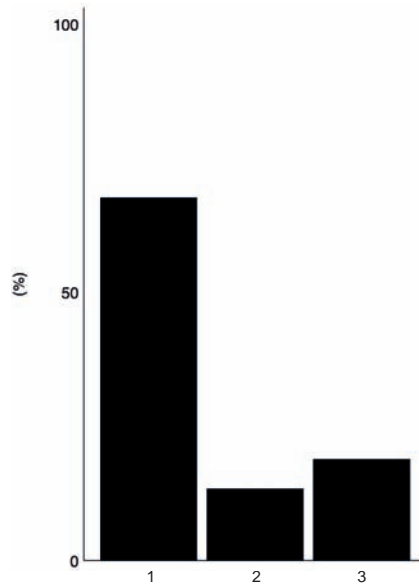
ΔΙΑΛΕΙΜΜΑ

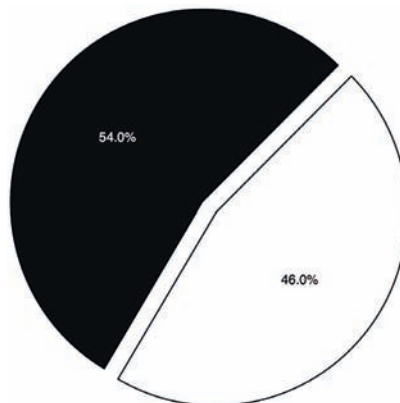
Η επιτήρηση κατά τη διάρκεια του διαλείμματος από τους δασκάλους

1. αυστηρή ώστε να υπάρχει ασφάλεια
2. αυστηρή ώστε να μην παρεκκλίνουν τα παιδιά από τα όρια της πειθαρχίας
3. πιο ελεύθερη ώστε τα παιδιά να εκτονωθούν

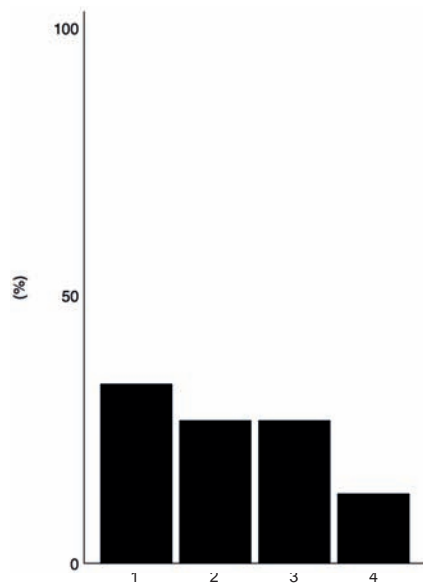

ΔΙΑΛΕΙΜΜΑ

Ύπαρξη συγκεκριμένων ορίων στο προαύλιο για τα παιδιά κάθε τάξης

Τρόπος με τον οποίο τα παιδιά επιλέγουν το χώρο στον οποίο θα δραστηριοποιηθούν στο προαύλιο

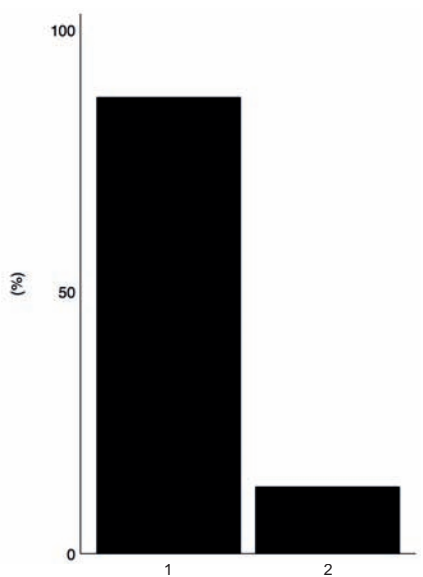

1. γύρω από κάποιο σημείο αναφοράς
2. ανάλογα με την ηλικία
3. τυχαία
4. όπου υπάρχει χώρος

ΔΙΑΛΕΙΜΜΑ

Αιτία

1. υπάρχει άτυπος διαχωρισμός των ιδίων των παιδιών
2. επιδιώκεται από τους ίδιους τους δασκάλους για ασφάλεια λόγω μεγάλων ηλικιακών διαφορών

ΔΙΑΛΕΙΜΜΑ

ΕΝΑΡΞΗ ΤΟΥ ΔΙΑΛΕΙΜΜΑΤΟΣ

Το διάλειμμα και το μάθημα αποτελούν για τα παιδιά χρονικές περιόδους της ημέρας με αντίθετες αντιδράσεις. Στο μάθημα επικρατεί ηρεμία ενώ στο διάλειμμα γίνεται εκτόνωση όλης τους της ενέργειας. Το χτύπημα του κουδουνιού για την έναρξη του διαλείμματος αποτελεί κομβικό σημείο διότι συνοδεύεται από ανυπομονησία. Προέκυψε, λοιπόν, το ερώτημα για το πως αντιδρούν τα παιδιά . Το 45% των παιδιών περιμένουν να τους πει ο δάσκαλος πότε να βγουν από την αίθουσα, αλλά σε αρκετό μεγάλο ποσοστό 27% ήταν και τα παιδιά που τα χαρακτηρίζει η ανυπομονησία και τρέχουν να βγουν στο προαύλιο.

ΔΙΑΛΕΙΜΜΑ – ΧΩΡΟΣ ΔΙΑΛΕΙΜΜΑΤΟΣ

Η ώρα του διαλείμματος , ιδίως για το ελληνικό σχολείο, είναι άμεσα συνδεδεμένη με τον προαύλιο χώρο. Όπως ήταν αναμενόμενο το 83%των παιδιών δήλωσε πως την ώρα του διαλείμματος επιθυμεί να την περάσει στο προαύλιο. Με αφορμή αυτό προέκυψε ο προβληματισμός εάν θα μπορούσαν να φανταστούν και κατ' επέκταση να κάνουν χρήση σε χώρους με δραστηριότητες εντός του σχολείου. Το 94,9% των παιδιών αντέδρασε θετικά σε μια τέτοια σκέψη. Οι δραστηριότητες που επιθυμούν περισσότερο (μέσα από τις επιλογές που τους δόθηκαν) ήταν το δενδρόσπιτο (28%), η αντικατάσταση της σκάλας από τσουλήθρες , δραστηριότητες που εξάπτουν την φαντασία των μικρών παιδιών και μπορούν να λειτουργήσουν είτε σε ατομικό επίπεδο ,είτε σε ομαδικό επίπεδο. Στη συνέχεια των επιλογών τους βρίσκονται τα αθλήματα (20%) , που ασχολούνται ιδιαίτερα σε αυτή

την ηλικία. Τρίτα σε σειρά είναι τα ηλεκτρονικά (11%) , τα οποία έχουν αντικαταστήσει σε μεγάλο βαθμό τις δραστηριότητες που απαιτούν κίνηση.

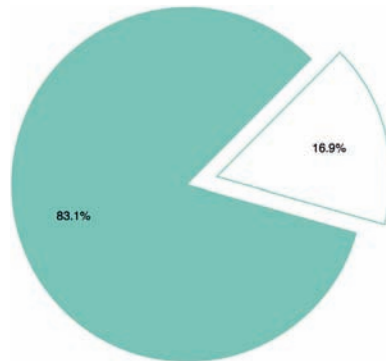
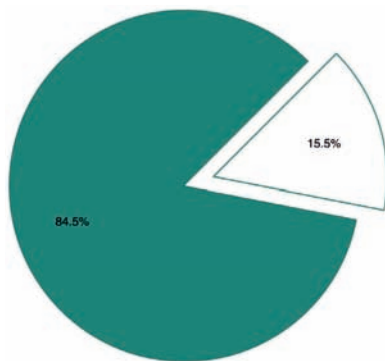
ΣΚΑΛΑ

Η σκάλα στα σχολεία υπάρχει για να διεκπεραιώνει τη σύνδεση των ορόφων μεταξύ τους. Μέσα από τα μάτια των παιδιών όμως μπορεί να αποτελέσει αφορμή για παιχνίδι (29%) αλλά και χώρος στον οποίο μπορούν να τρέξουν (32%) ,να κάτσουν (12%).

ΑΝΤΙΜΕΤΩΠΙΣΗ ΔΙΑΛΕΙΜΜΑΤΟΣ (ΠΑΙΔΙΑ)

Κατά τη διάρκεια του διαλείμματος τα παιδιά έχουν την ελευθερία να επιλέξουν το είδος των δραστηριοτήτων που θα ακολουθήσουν καθώς και τη σύνθεση των ατόμων που θα έχουν κοντά τους. Πρώτο στις επιθυμίες τους όσον αφορά το διάλειμμα είναι το παιχνίδι (67%) και λιγότερο να επικοινωνήσουν μεταξύ τους (21%). Από τις απαντήσεις φαίνεται πως οι παρέες των παιδιών είναι σχηματισμένες (79%),και δεν υπάρχει έντονη η επιθυμία να γνωριστούν με άλλα παιδιά(15%).Την εικόνα αυτή του διαλείμματος έρχονται να συμπληρώσουν οι δάσκαλοι. Από μεριάς τους η επιτήρηση την ώρα του διαλείμματος είναι αυστηρή προκειμένου να υπάρχει ασφάλεια. Ζητήθηκε από τους δασκάλους να μοιραστούν κάποιες παρατηρήσεις που πιθανά έχουν να κάνουν σχετικά με τα παιδιά την ώρα του διαλείμματος. Έτσι σημειώνεται πως σημαντικό ρόλο για την επιλογή του χώρου όπου θα δραστηριοποιηθούν έχουν οι ηλικιακές ομάδες (28%) και τα σημεία αναφοράς στο χώρο (35%). Σε ένα δεύτερο επίπεδο παρατηρήθηκε (46%) ότι υπάρχουν κάποια "όρια" για το που θα δραστηριοποιηθεί η κάθε ηλικία και αυτό αν γίνεται, είναι ένας άτυπος διαχωρισμός των ίδιων των παιδιών (80%).

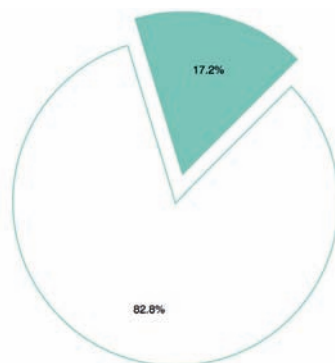
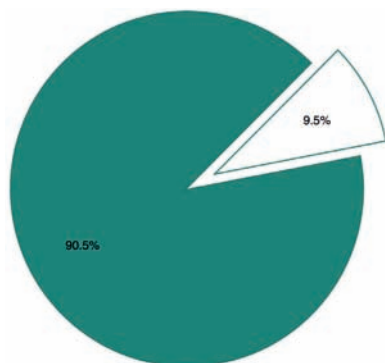
Επιλογή του ολοήμερου μετά το βασικό σχολικό πρόγραμμα

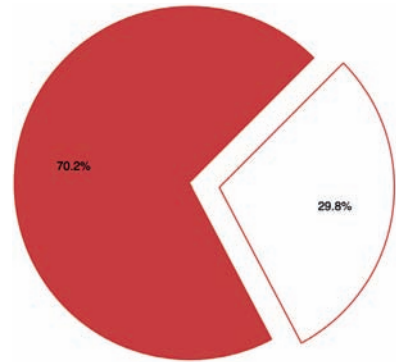
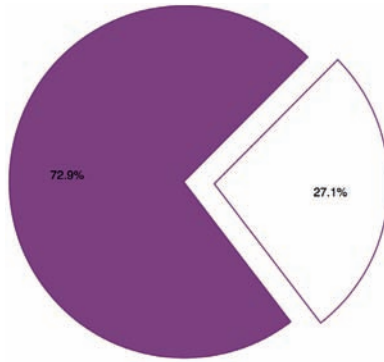
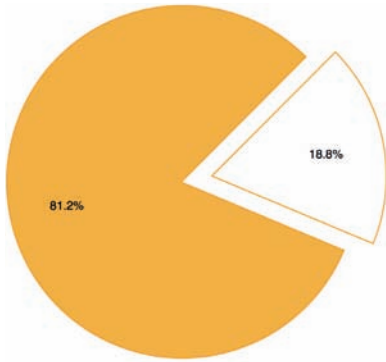
ΜΕΣΗΜΕΡΙ

Ύπαρξη ειδικού χώρου για τη διεξαγωγή του ολοήμερου

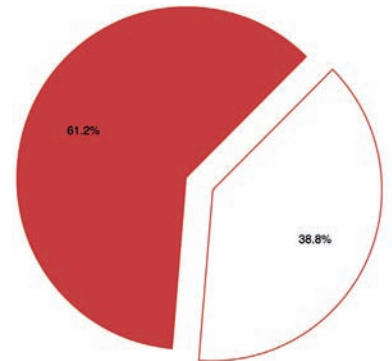
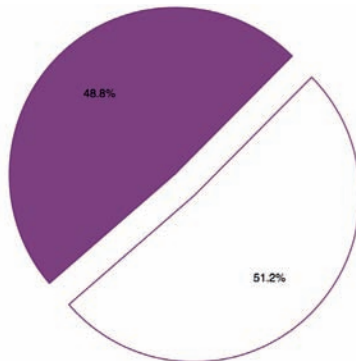
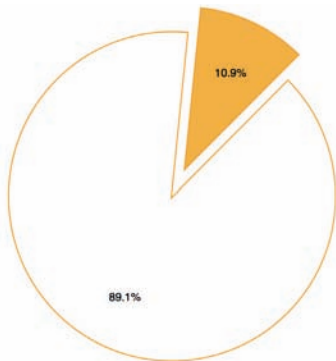

ΜΕΣΗΜΕΡΙ

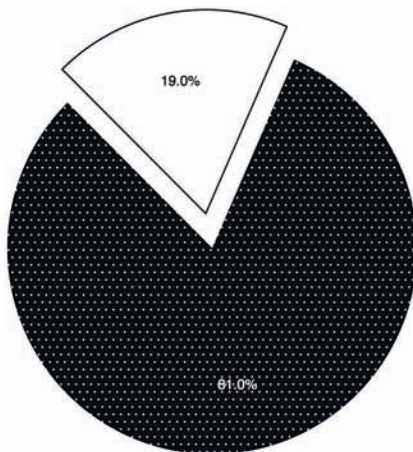
ΜΕΣΗΜΕΡΙ

ΟΛΟΗΜΕΡΟ

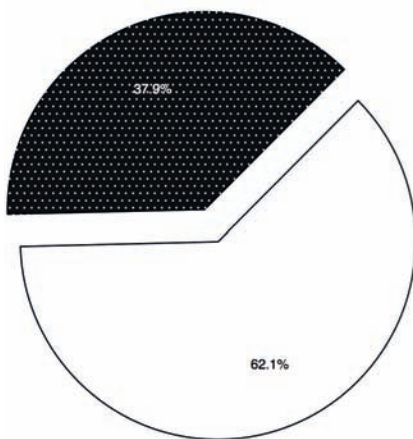
Πλέον όλα τα δημοτικά σχολεία έχουν χαρακτηριστεί ολοήμερα. Για να μπορέσει να λειτουργήσει μια τέτοια δράση όμως προϋποθέτει κάποιες εγκαταστάσεις για την ώρα του φαγητού, της ξεκούρασης και της μελέτης των παιδιών. Προέκυψε, λοιπόν, ο προβληματισμός κατά πόσο τα σχολεία είναι έτοιμα να δεχθούν μια τέτοια προσθήκη στο πρόγραμμά τους. Όπως αποδείχθηκε και από την μελέτη των σχολείων (κατόψεων) ,λίγα σχολεία διαθέτουν ξεχωριστό χώρο, ενώ άλλα μετατρέπουν αίθουσες διδασκαλίας ή την αίθουσα πολλαπλών χρήσεων. Η έλλειψη εγκαταστάσεων καθώς και η μη εξοικείωση με τις επιπλέον ώρες στο σχολείο, πιθανά να αιτιολογούν το γιατί τα παιδιά δεν επιλέγουν το ολοήμερο , αφού οι απαντήσεις έδειξαν πως μόνο το 15,5% - 29% πηγαίνει.

Πιθανότητα επιλογής του προαυλίου, ως χώρο παιχνιδιού, τις απογευματινές ώρες

ΑΠΟΓΕΥΜΑ

Επιθυμία μιας τέτοιας δυνατότητας

ΕΙΚΟΝΕΣ

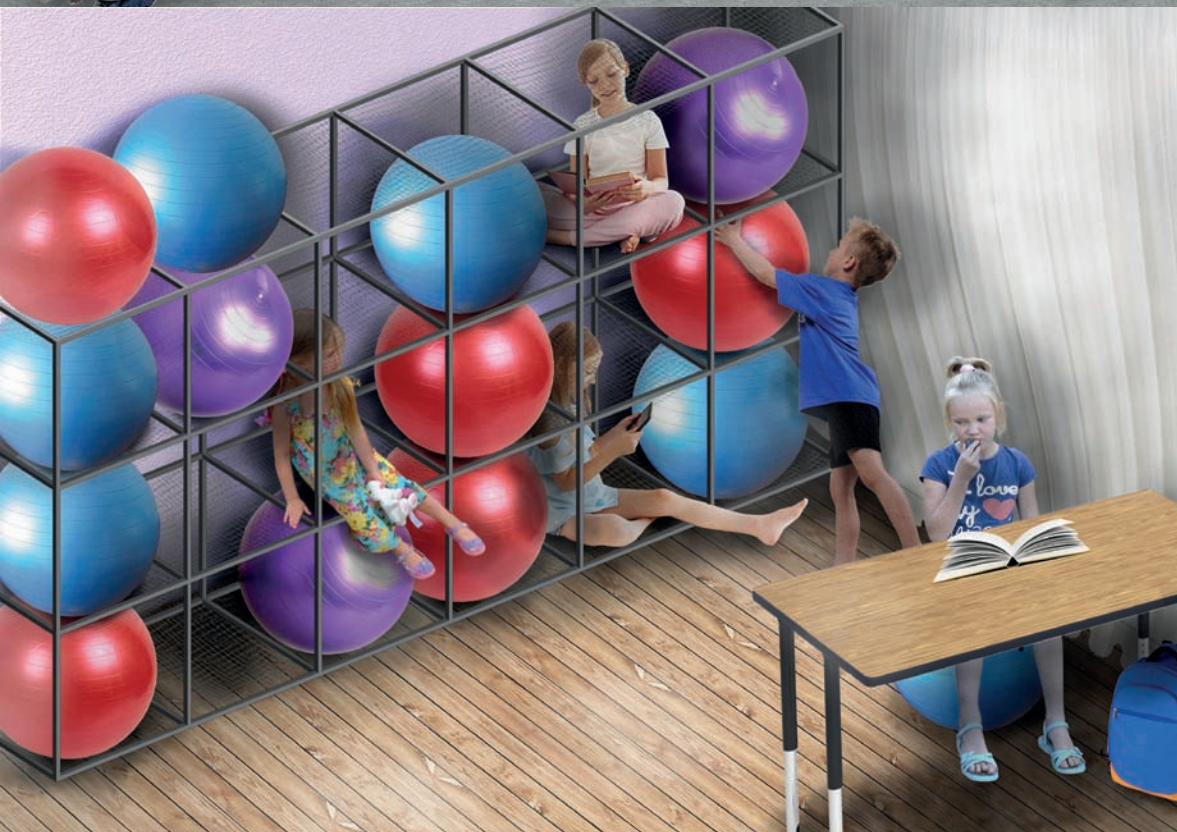

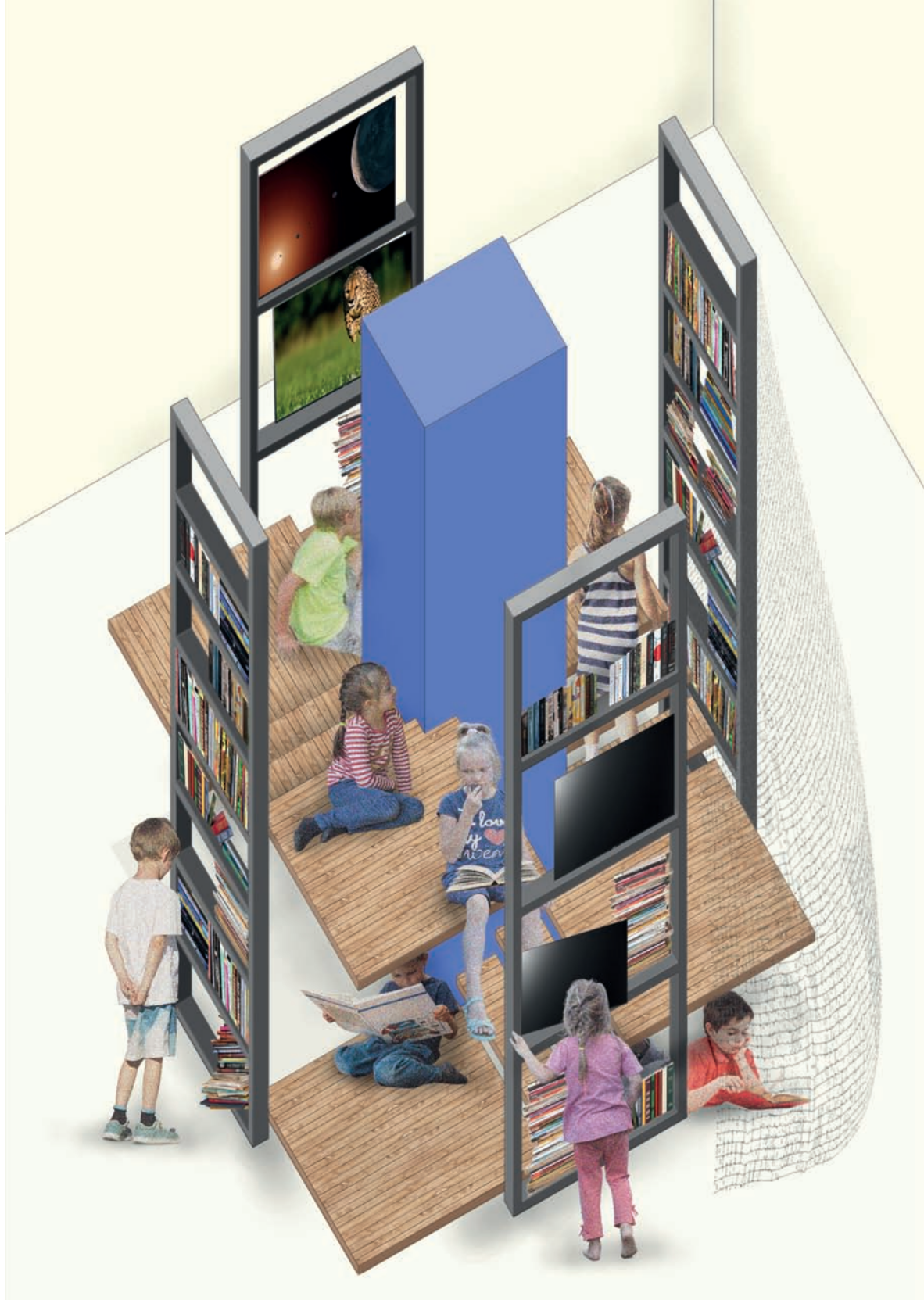

Με αφορμή τα ερωτηματολόγια

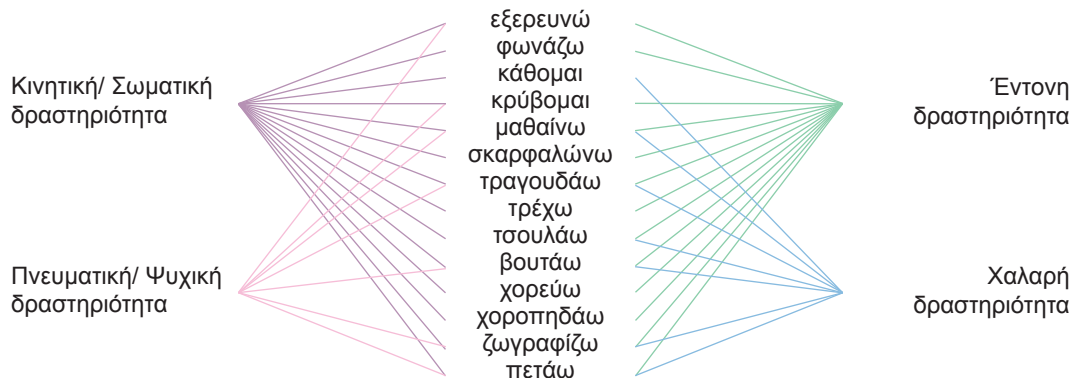
Β΄ ΑΝΑΓΝΩΣΗ ΕΡΩΤΗΜΑΤΟΛΟΓΙΩΝ

«Σύμφωνα με το Λακάν, τα παιδιά λένε πως θέλουν το φεγγάρι. Όχι ένα αντικείμενο του κόσμου μεταξύ των άλλων αντικειμένων, αλλά κάτι που το βλέπουν από τον κόσμο αλλά που βρίσκεται εκτός του κόσμου. Αυτά θέλουν το αντικείμενο που είναι αδύνατο να έχουν, το αντικείμενο που είναι άπιαστο, το αντικείμενο των αντικειμένων, το αντικείμενο ενός άλλου κόσμου.»

Massimo Recalcati, Πορτρέτα της επιθυμίας, σ. 63

ΚΑΤΗΓΟΡΙΟΠΟΙΗΣΗ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΩΝ

Κατηγοριοποίηση κινητικής - πνευματικής δραστηριότητας:

Κινητική- σωματική δραστηριότητα: ορίζεται οποιαδήποτε δραστηριότητα απαιτεί ενέργεια του σώματος, για αυτό συμπεριλαμβάνεται το τρέχω αλλά και το τραγουδάω.

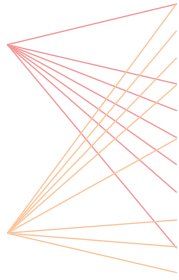
Οποιαδήποτε κινητική - σωματική δραστηριότητα μπορεί να χρειάζεται και πνευματική - ψυχική δραστηριότητα. Το μέγεθος αυτής της δραστηριότητας αλλάζει ανάλογα με το τι χρειάζεται να κάνει το σώμα. Ένα παράδειγμα είναι το «μαθαίνω», διότι φεύγοντας από τα στενά όρια της μάθησης (σχολικό μάθημα), μάθηση μπορεί να προκύψει και από το παιχνίδι άρα κατ' επέκταση και τη σωματική δραστηριότητα.

Κατηγοριοποίηση έντονης - χαλαρής δραστηριότητας:

Η έντονη και η χαλαρή δραστηριότητα ορίζονται στη συγκεκριμένη κατηγοριοποίηση με βάση τους παλμούς της καρδιάς, δηλαδή τη σωματική αντίδραση που προκαλείται από αυτή την ενέργεια.

Η ταυτόχρονη κατάσταση μιας δραστηριότητας σε έντονη αλλά και χαλαρή, μπορεί να χρησιμοποιείται κυριολεκτικά ή μεταφορικά ή να παραπέμπει στο φανταστικό. Παράδειγμα, το «κρύβομαι» κατά τη διάρκεια ενός παιχνιδιού αντιστοιχεί σε έντονη δραστηριότητα, αλλά υπάρχει και το λεκτικό «κρύβομαι». Επίσης το «πετάω» στα όρια της σφαίρας του φανταστικού αποτελεί χαλαρή δραστηριότητα, ενώ η προσπάθεια να πραγματοποιηθεί αυτή η ενέργεια αντιστοιχεί σε έντονη δραστηριότητα.

Ομαδική δραστηριότητα

δενδρόσπιτα
τσουλήθρες
κούνιες
ηλεκτρονικά
τραπεζαρίες
καναπέδες/ στρώματα
γήπεδο
χώροι για αθλήματα
υπολογιστές
κρυμμένα καθιστικά
τοίχοι αναρρίχησης

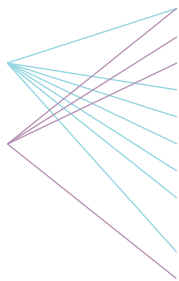
Δραστηριότητες που υπάρχουν

Ατομική δραστηριότητα

Δραστηριότητες που θα μπορούσαν

Κοινωνικοποίηση

Δράση

δενδρόσπιτα
τσουλήθρες
κούνιες
ηλεκτρονικά
τραπεζαρίες
καναπέδες/ στρώματα
γήπεδο
χώροι για αθλήματα
υπολογιστές
κρυμμένα καθιστικά
τοίχοι αναρρίχησης

Απομόνωση

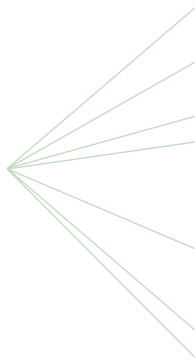
Δράση - Τεχνολογία

Αθληση

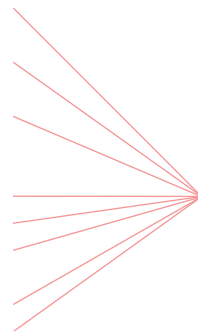
ΚΑΤΗΓΟΡΙΟΠΟΙΗΣΗ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΩΝ

ΚΑΤΗΓΟΡΙΟΠΟΙΗΣΗ ΥΛΙΚΩΝ

Από τη φύση

αφρός
δέντρα
ελατήρια
γρασίδι
μπαλόνια
νερό
πέτρες
πλακάκια χρωμ.
πλαστικό
σχοινιά
σύννεφα
τσιμέντο
ύφασμα
ξύλο
χώμα

Από τον άνθρωπο

Κατηγοριοποίηση με βάση τον αριθμό των ατόμων που κάνουν τη δραστηριότητα:

Ο διαχωρισμός της ομαδικής από την ατομική δραστηριότητα έχει γίνει με άξονα το αν η εκάστοτε δραστηριότητα μπορεί να χρησιμοποιηθεί από ένα ή περισσότερα άτομα. Υπάρχουν δραστηριότητες που μπορούν να λειτουργήσουν και με τους δύο τρόπους.

Κατηγοριοποίηση με βάση τα δεδομένα των χώρων και τι υπάρχει:

Μια δεύτερη κατηγοριοποίηση που μπορεί να γίνει είναι στις δραστηριότητες που πιθανά παρέχονται ήδη στα σχολεία και σε αυτές που σε μια ιδανική συνθήκη θα μπορούσαν να υπάρξουν. (Η κατηγοριοποίηση αυτή έχει γίνει με βάση τα δημοτικά σχολεία που επισκέφθηκα και τις υποδομές που είχαν). Αυτή η κατηγοριοποίηση θα μπορούσε να διατυπωθεί αλλιώς και ως το αναμενόμενο και το μη αναμενόμενο.

Κατηγοριοποίηση των δραστηριοτήτων με βάση τα αποτελέσματα που επιφέρουν:

Η κάθε δραστηριότητα υπάρχει ώστε να εξυπηρετεί κάποιο στόχο. Δεν είναι λίγες όμως οι δραστηριότητες που έχουν πολλαπλούς στόχους. Συνδυαστικά με την προηγούμενη κατηγοριοποίηση οποιαδήποτε ομαδική δραστηριότητα εξυπηρετεί την κοινωνικοποίηση. Δράση θεωρείται οποιαδήποτε δραστηριότητα χρειάζεται την κίνηση του σώματος, διαχωρίζεται με την άθληση γιατί η άθληση έχει επιπλέον στόχους και γίνεται μέσα σε άλλα πλαίσια. Η υποκατηγορία δράση - τεχνολογία έγινε γιατί πλέον τα παιδιά έχουν στενές σχέσεις με τους υπολογιστές και με τα παιχνίδια που παίζουν αναπτύσσεται ένα εικονικό είδος δράσης. Η έννοια της απομόνωσης έχει χρησιμοποιηθεί με την προσωπική επιλογή του παιδιού να βρεθεί μακριά από τα βλέμματα των υπολοίπων.

ΚΑΤΗΓΟΡΙΟΠΟΙΗΣΗ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΩΝ

ΚΑΤΗΓΟΡΙΟΠΟΙΗΣΗ ΥΛΙΚΩΝ

Οι κατηγορίες που έχουν επιλεγεί αφορούν υλικά τα οποία προέρχονται από τη φύση αλλά και υλικά τα οποία κατασκευάζει ο άνθρωπος.

ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ ΕΡΩΤΗΜΑΤΟΛΟΓΙΩΝ

Οι επιθυμίες των παιδιών που εκφράζονται μέσα από τα ερωτηματολόγια μπορούν να συνθέσουν ένα χώρο στον οποίο φαντάζονται ιδανικό. Συστατικά στοιχεία αυτού του χώρου είναι αρχικά το έντονο φυσικό φως. Σκεπτόμενοι έναν κλειστό χώρο ,αυτό επιτυγχάνεται με μεγάλα παράθυρα. Τα υλικά με τα οποία είναι φτιαγμένος αυτός ο χώρος είναι δύο κατηγοριών , είτε προέρχονται από την φύση , είτε είναι υλικά που τα έχουν έντονα στους χώρους που ζουν καθημερινά. Τέτοια είναι τα πλακάκια και το μπετό. Σε πρώτη ανάγνωση πιθανώς να μην φαίνονται φιλικά αλλά είναι υλικά που τα συναντούν συχνά στα σπίτια τους και συνειρμικά τους δημιουργούν αίσθημα οικειότητας και ζεστασιάς. Λειτουργώντας αντίστροφα, φαίνεται η επιθυμία για επιπλέον φυσικό φως στις αίθουσες διδασκαλίας. Συμπληρωματικά λειτουργεί η παρατήρηση για το διάδρομο του σχολείου κατά τη διάρκεια των μαθημάτων. Την ώρα αυτή ο διάδρομος είναι άδειος από κόσμο , ενώ ταυτόχρονα δεν υπάρχει δυνατότητα οπτικής επαφής με τις αίθουσες διδασκαλίας . Στην περίπτωση , λοιπόν, που ένα παιδί βρεθεί μόνο του στο διάδρομο νιώθει μοναξιά. Δημιουργείται, λοιπόν, η ανάγκη να νιώσει ότι ανήκει κάπου, ότι είναι μέρος ενός μεγαλύτερου συνόλου.

Όσον αφορά τους χώρους του σχολείου παρατηρήθηκε πως οι ειδικές αίθουσες , όπως είναι η βιβλιοθήκη και στη συνέχεια η αίθουσα γυμναστικής, η αίθουσα φυσικής - χημείας , η αίθουσα ζωγραφικής και μουσικής δεν λειτουργούν πάντα. Συχνά είτε δεν λειτουργούν και έχουν μετατραπεί σε αίθουσα διδασκαλίας , είτε δεν είναι εύκολα προσβάσιμες από τα παιδιά. Αυτό αιτιολογεί σε ένα βαθμό την επιθυμία των παιδιών και κατ' επέκταση των δασκάλων , τα μαθήματα να γίνονται σε διαφορετικές αίθουσες διδασκαλίας.

Σε μια προσέγγιση των αναγκών των παιδιών παρατηρήθηκε πως οι δραστηριότητες που επιθυμούν να κάνουν περισσότερο είναι έντονες και κινητικές, ταυτόχρονα όμως επιθυμούν πνευματικές - ψυχικές με πιο χαλαρό χαρακτήρα. Η έκρηξη ενέργειας που έχουν μπορεί να εκφραστεί με πολλούς τρόπους. Το σίγουρο λοιπόν είναι πως έχουν ανάγκη από επιλογές , έντονες και ήρεμες. Αυτό επηρεάζει στον τρόπο που αυθόρμητα χειρίζονται το σώμα τους την ώρα του μαθήματος. Επιζητούν μια πιο ελεύθερη στάση - θέση η οποία μπορεί να εναλλάσσεται ώστε να μπορούν ταυτόχρονα να παρακολουθούν το μάθημα και να διατηρείται το ενδιαφέρον τους. Σε δεύτερο χρόνο, κατά τη διάρκεια του διαλείμματος, ικανοποιούν όλη τους την ενεργητικότητα με όποιον τρόπο έχουν ανάγκη κάθε φορά. Το σίγουρο είναι πως για να επιλέξουν το χώρο στον οποίο θα δραστηριοποιηθούν χρειάζονται κάποιο σημείο αναφοράς , ώστε να λειτουργήσει ως αφορμή. Όταν, βέβαια, υπάρχει έλλειψη σημείων αναφοράς τα παιδιά επιλέγουν το χώρο τους ανάλογα με το που υπάρχει ελεύθερος χώρος. Αυτό παρατηρήθηκε μέσα από τον τρόπο με τον οποίο λειτουργούν στο προαύλιο την ώρα του διαλείμματος, αλλά και στις επιλογές που θα έκαναν για το εσωτερικό του σχολείου.

Πέρα όμως από τους χώρους για τους οποίους τα παιδιά εκφράζουν τις επιθυμίες και τις ανάγκες τους, προκύπτουν και χώροι όπου τους προκαλούν φόβο. Ο χώρος που βρίσκεται στην κορυφή αυτών είναι η τουαλέτα . Είναι ένας χώρος στον οποίο τα παιδιά βρίσκονται ξαφνικά μόνα τους , μακριά από τα βλέμματα και την επιτήρηση των δασκάλων αφού οι πόρτες κλείνουν. Επόμενος σε σειρά χώρος είναι η σκάλα. Εδώ υπάρχει μια αντίφαση διότι σαν χώρος μπορεί να προκαλεί σε περιπτώσεις φόβο , σε άλλες περιπτώσεις όμως δημιουργείται η επιθυμία να ξεκινήσουν εκεί το παιχνίδι τους ή να τις χρησιμοποιήσουν σαν σημείο στάσης

ΣΥΝΤΑΚΤΙΚΟ ΠΑΡΕΜΒΑΣΕΩΝ

Η έρευνα στα σχολεία, πρώτα σε κτιριακό επίπεδο και έπειτα σε ανθρωπιστικό, δημιούργησε μια ικανοποιητική εικόνα για την καθημερινή τους λειτουργία και τις ανάγκες των χρηστών τους. Τα σχολεία που συμμετείχαν στην έρευνα ταξινομήθηκαν σε πέντε κατηγορίες. Συγκεντρώνοντας τα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά τους, τα αποτελέσματα των ερωτηματολογίων και τη βιβλιογραφική έρευνα, προέκυψαν κάποιες αρχές σχεδιασμού.

Δημιουργήθηκε, λοιπόν, ένα συντακτικό παρεμβάσεων το οποίο οργανώνεται σε τρεις υποομάδες. Αρχικά με τις παρεμβάσεις στη δομή του κτιρίου, ύστερα με τις παρεμβάσεις που σχετίζονται με τη λειτουργία των χώρων και τέλος με τις παρεμβάσεις σε σχέση με τον εξοπλισμό. Οι παρεμβάσεις θα μελετηθούν και στη συνέχεια θα αναλυθούν για τους χώρους του σχολείου, εσωτερικά και εξωτερικά. Παράλληλα, έγινε επιλογή ενός σχολείου από κάθε κατηγορία, ώστε να γίνει εφαρμογή αυτών των παρεμβάσεων. Η επιλογή για περαιτέρω μελέτη, έγινε κυρίως διότι θεωρήθηκαν χαρακτηριστικό παράδειγμα, σε συνδυασμό με την δυνατότητα πρόσβασης υπήρχε σε αυτά.

Οι κατηγορίες που προέκυψαν είναι πέντε και έχουν τα εξής κύρια χαρακτηριστικά: α. τα πολλαπλά επίπεδα ανάπτυξης του σχολικού κτιρίου, β. την εξωτερική κίνηση στους διαδρόμους, γ. την άμεση επαφή των αιθουσών διδασκαλίας εκατέρωθεν τους και τέλος ε. τα σχολεία που είναι λυόμενα βαρέως τύπου. Επειδή όμως για την πέμπτη κατηγορία δεν υπάρχουν σχέδια, δεν θα μελετηθεί στη συνέχεια και κατ' επέκταση δεν θα γίνει προσπάθεια εφαρμογής των παρεμβάσεων. Παρά την κατηγοριοποίηση των σχολείων με βάση τα κοινά τους χαρακτηριστικά, μελετώντας τα συγκεκριμένα παραδείγματα προκύπτουν επιπλέον χειρισμοί για το καθένα ξεχωριστά. Αυτό συμβαίνει διότι μπορεί να ανήκουν σε μια ευρύτερη κατηγορία σχολείων, αλλά το καθένα έχει τις δικές του ιδιομορφίες.

ΠΑΡΕΜΒΑΣΕΙΣ ΣΤΗ ΔΟΜΗ ΤΟΥ ΣΧΟΛΙΚΟΥ ΚΤΙΡΙΟΥ

---

1. ΜΕΤΑΒΑΣΕΙΣ ΕΣΩΤΕΡΙΚΑ

Η δομή των διαδρόμων και των αιθουσών σε ένα σχολικό κτίριο, μπορεί να παραπέμπει στη μορφή μιας μικρής πόλης. Όπως λοιπόν σε μια μικρή πόλη υπάρχουν δρόμοι και πλατείες, έτσι θα πρέπει να οργανώνεται και ένα σχολείο. Κεντρικός άξονας αυτών, ο μεγαλύτερος αριθμός κοινωνικών επαφών, αντιπαραθέσεων, συναντήσεων, περιπετειών και ανακαλύψεων.

Αν γίνει μια υπόθεση πως η αίθουσα διδασκαλίας αποτελεί το πιο ιδιωτικό τμήμα του σχολείου και το προαύλιο το πιο δημόσιο, τότε η μετάβαση που συντελείται μεταξύ αυτών των δύο χώρων είναι αρκετά απότομη.

Προκύπτει λοιπόν η ανάγκη της άρθρωσης του σχολικού χώρου σε μικρότερες μονάδες και κατά συνέπεια τη δημιουργία διαδοχικών κέντρων που θα είναι σε θέση να αναλάβουν τις δικές τους ξεχωριστές ιδιότητες και ποιότητες.

ΚΕΝΤΡΟ

Τα σημεία όπου καταλήγουν οι εσωτερικές σκάλες, αποτελούν για τους χρήστες την είσοδο και την έξοδο από κάθε όροφο. Ο χώρος αυτός μπορεί να αποτελέσει σημείο συνάντησης των ατόμων του εκάστοτε ορόφου. Ταυτόχρονα όμως είναι και το σημείο στο οποίο πρέπει να παρθεί η απόφαση για την κίνηση του χρήστη στο χώρο.

Προτείνεται λοιπόν διαπλάτυνση αυτού του χώρου, όπου δεν είναι αρκετός, ώστε να μπορεί να παραλάβει το πλήθος των ατόμων του ορόφου (ή μεγάλο αριθμό ατόμων). Ταυτόχρονα δημιουργείται στο χώρο αυτό ένα σημείο στάσης, που θα λειτουργεί σαν πυκνωτής για συγκέντρωση και συναναστροφή των παιδιών.

ΚΑΤΩΦΛΙ

Μια δεύτερη άρθρωση που δημιουργείται είναι μεταξύ των αιθουσών διδασκαλίας και του διαδρόμου. Η περιοχή του κατωφλιού μπορεί να δώσει μια ομαλή μετάβαση μεταξύ των δύο χώρων. Οι αίθουσες όπου βρίσκονται σε σειρά, δημιουργούν ομάδες ανά δύο ή ανά τρεις, ανάλογα σε κάθε περίπτωση. Στη συνέχεια η κάθε αίθουσα διδασκαλίας παραχωρεί ένα τμήμα της και έτσι δημιουργείται ένας κοινός χώρος, που λειτουργεί ως ενδιάμεσος. Αποτελεί έτσι γόνιμο έδαφος για τις σχέσεις που αναπτύσσονται μεταξύ των παιδιών της κάθε τάξης ξεχωριστά αλλά και στο σύνολο των τάξεων της ομάδας.

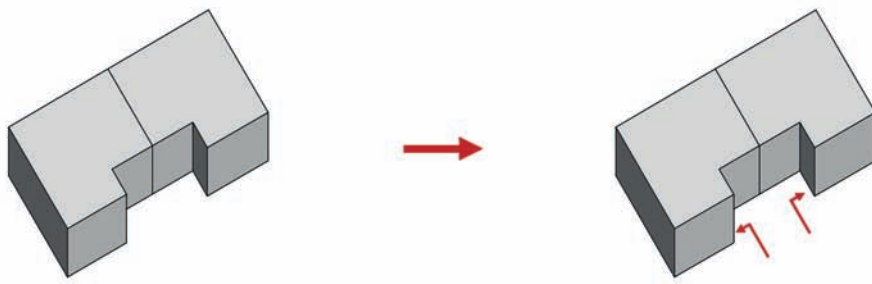
Από αυτό το χώρο που δημιουργείται υπάρχει οπτική επαφή με το εσωτερικό της κάθε αίθουσας διδασκαλίας. Αφορμή για τη δημιουργία αυτής της οπτικής επαφής αποτελεί η ανάγκη των παιδιών να νιώθουν ότι ανήκουν κάπου, στην περίπτωση που βρίσκονται μόνα τους στην περιοχή του διαδρόμου και αντίστροφα τα παιδιά της τάξης να νιώθουν ότι είναι μέρος ενός μεγαλύτερου συνόλου. Αυτή η οπτική επαφή θα επιτευχθεί με τη χρήση παραθύρων.

Το παράθυρο είναι το μέρος όπου το άλλο μέρος φαίνεται, το μέρος που το έξω βλέπει το μέσα και αντίστροφα. Αποτελεί μια ουδέτερη ζώνη στην οποία το εσωτερικό εξασθενίζει στο εξωτερικό σταδιακά και χωρίς να γίνεται αντιληπτό.

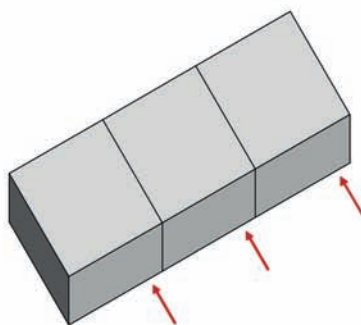
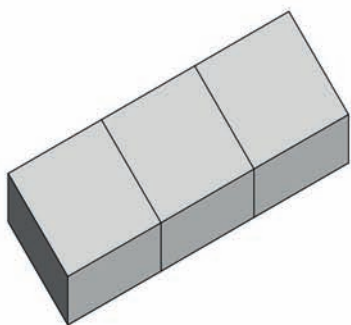

Περίπτωση:
δύο τάξεις στη σειρά

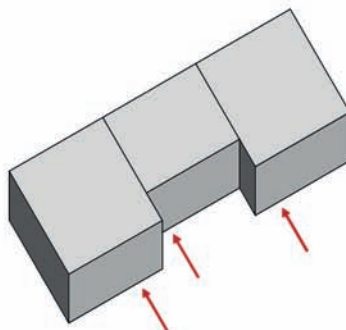
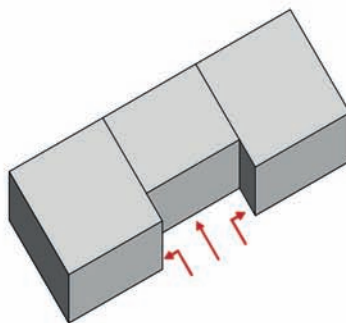
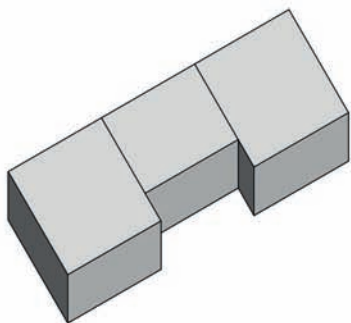

Περίπτωση:
τρεις τάξεις στη σειρά

---

2. ΕΙΔΙΚΕΣ ΑΙΘΟΥΣΕΣ ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑΣ

Σε κάθε σχολικό κτίριο το μάθημα διαδραματίζεται κυρίως στην αίθουσα διδασκαλίας αλλά και σε ειδικές αίθουσες. Τέτοιες μπορεί να είναι: η αίθουσα υπολογιστών, η αίθουσα φυσικής-χημείας, η αίθουσα καλλιτεχνικών-μουσικής, η βιβλιοθήκη και η αίθουσα του ολοήμερου. Το κάθε σχολείο έχει ορισμένες από αυτές τις αίθουσες. Παρόλα αυτά εξαιτίας της έλλειψης χώρου σε συνδυασμό με τον μεγάλο αριθμό των παιδιών (χωρίς να υπάρχουν οι ανάλογες υποδομές), πολλές από αυτές τις αίθουσες έχουν μετατραπεί σε αίθουσα διδασκαλίας.

Σε ένα πιο ανοικτό πνεύμα με στόχο τη διάχυση της μάθησης, αρχικά επαναφέρεται η χρήση τους. Έτσι, αυτές οι ειδικές αίθουσες ορίζονται ως κοινόχρηστες αίθουσες και κατατάσσονται στο δημόσιο τμήμα του σχολικού κτιρίου. Για να επιτευχθεί αυτό οι αίθουσες θα πρέπει να είναι ευδιάκριτες και εύκολα προσβάσιμες από τα παιδιά.

Ο όρος «ευδιάκριτες» αντιστοιχεί στον τρόπο με τον οποίο γίνονται αντιληπτές από τους χρήστες σε σχέση με τις υπόλοιπες αίθουσες. Ανάλογα λοιπόν με τη χρήση τους διακρίνονται δύο χειρισμοί.

1η περίπτωση: βιβλιοθήκη, αίθουσα καλλιτεχνικών

Να αντικατασταθούν οι υπάρχουσες πόρτες με πόρτες σε μορφή φυσαρμόνικας. Ταυτόχρονα επιμήκυνση του ανοίγματος της πόρτας έτσι ώστε, όταν ανοίγουν οι πόρτες να μπορεί ο χώρος αυτός να ενσωματωθεί με τον υπόλοιπο δημόσιο χώρο του σχολείου.

2η περίπτωση: αίθουσα υπολογιστών, αίθουσα φυσικής-χημείας, αίθουσα μουσικής, αίθουσα ολοήμερου.

Στην περίπτωση αυτή οι αίθουσες έχουν έναν εξοπλισμό τον οποίο δεν μπορούν να κάνουν χρήση τα παιδιά χωρίς την επίβλεψη των δασκάλων. Για να είναι όμως διακριτές από τους υπόλοιπους κοινόχρηστους χώρους του σχολείου, η πόρτα αντικαθίσταται από μια άλλη η οποία θα επιτρέπει την οπτική επαφή από τον διάδρομο.

Στόχος είναι οι αίθουσες αυτές να αποτελούν έμπνευση και κίνητρο για ενασχόληση των παιδιών και τις υπόλοιπες ώρες του σχολικού προγράμματος και όχι μόνο όταν ο δάσκαλος ή το μάθημα το ορίζει.

---

3. ΧΩΡΟΣ ΤΗΣ ΤΟΥΑΛΕΤΑΣ

Σημείο προβληματισμού με αφορμή τα ερωτηματολόγια αποτέλεσε ο χώρος της τουαλέτας στο σχολικό κτίριο. Παρατηρήθηκε στις κατόψεις ότι αρκετές είναι οι περιπτώσεις που τα παιδιά είναι αναγκασμένα να διαβούν αρκετά περάσματα μέχρι να καταλήξουν στο χώρο αυτό. Η ξαφνική απομάκρυνση από το σύνολο των παιδιών και την ασφάλεια των δασκάλων, κάνει αυτό το χώρο να αναπτύσσει συναισθήματα φόβου. Ένας ακόμη παράγοντας που συμβάλει σε αυτό είναι η έλλειψη φυσικού φωτός.

Ο χειρισμός που προτείνεται είναι αρχικά να μειωθούν τα διαδοχικά περάσματα κατά την είσοδο στις τουαλέτες και έτσι να αποφευχθούν οι μικροί και κλειστοί χώροι.

Στη συνέχεια προτείνεται να μεγαλώσουν τα παράθυρα στους χώρους αυτούς ώστε να παρέχεται φυσικός φωτισμός.

4. ΜΕΤΑΒΑΣΗ ΑΠΟ ΚΑΙ ΠΡΟΣ ΤΟ ΠΡΟΑΥΛΙΟ

Κομβικό σημείο στη σχολική πραγματικότητα αποτελεί η μετάβαση από το εσωτερικό του σχολείου στο προαύλιο και αντίστροφα. Σηματοδοτεί την έναρξη του διαλείμματος ή το τέλος του και κατά συνέπεια την αρχή του μαθήματος. Σε αυτό το όριο εντοπίζονται δύο σημεία παρεμβάσεων.

α. Το όριο αυτό είναι σημείο εκτόνωσης της ενέργειας των παιδιών. Ταυτόχρονα χρησιμοποιείται την ίδια στιγμή από όλους τους χρήστες του σχολείου. Για το λόγο αυτό προτείνεται η αύξηση του ανοίγματος της πόρτας, ώστε να διευκολύνεται η είσοδος και η έξοδος από αυτήν. Σε άλλη περίπτωση μπορεί να υπάρξει επιπλέον πόρτα. Το όριο αυτό λειτουργεί ως υποδοχή, είτε του μέσα είτε του έξω.

β. Στην περίπτωση που για τη μετάβαση αυτή γίνεται χρήση σκάλας-ράμπας. Τα σκαλοπάτια λειτουργούν σαν ένωση των δύο αυτών χώρων, προαυλίου και εσωτερικού του σχολείου. Προτείνεται να μεγαλώσει το πλάτος των σκαλοπατιών, όπου αυτό είναι εφικτό, ώστε η είσοδος και η έξοδος να πραγματοποιούνται με μεγαλύτερη ασφάλεια σε πρώτο επίπεδο.

Ταυτόχρονα, όμως, τα σκαλοπάτια αλλά και η ύπαρξη ράμπας, αποτελούν ένα χώρο ο οποίος προσελκύει τους ανθρώπους, ενώ ταυτόχρονα καταφέρει να τους κρατήσει εκεί. Οι λειτουργίες που μπορούν να εξυπηρετήσουν είναι πολλαπλές. Αρχικά γίνονται αφορμή για παιχνίδι, παράλληλα αναδεικνύουν ένα είδος θεάτρου και ενθαρρύνουν αυθόρμητες δραστηριότητες, καθώς λειτουργούν και ως καθίσματα. Τέλος, αποτελούν τόπο συνάντησης και επικοινωνίας.

ΠΑΡΕΜΒΑΣΕΙΣ ΣΤΗ ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΑ [ΤΗΣ ΤΑΞΗΣ]

Όπως έχει αναφερθεί, ο χώρος έχει και παιδαγωγικό χαρακτήρα. Αυτό όμως δεν μπορεί να συμβεί χωρίς την συμβολή των ανθρώπων που κάνουν χρήση. Σημαντικό ρόλο για την ενίσχυση και την ανάδειξη του διευρυμένου πεδίου μάθησης έχουν και οι άνθρωποι.

Ο κεντρικός πυρήνας της μάθησης όμως εξακολουθεί να είναι η αίθουσα διδασκαλίας, αφού αναφερόμαστε στο ελληνικό σχολικό κτίριο, με το υφιστάμενο εκπαιδευτικό σύστημα.

Στην προσπάθεια ενίσχυσης του ανοικτού πνεύματος στο σχολικό κτίριο, γίνεται μια πρόταση για τον τρόπο οργάνωσης της αίθουσας διδασκαλίας καθώς και για την οργάνωση του μαθήματος. Δεν αναιρείται ότι ισχύει τη δεδομένη στιγμή. Αναδεικνύεται όμως ο ρόλος του παιδιού κατά τη διεξαγωγή του μαθήματος.

1. ΟΡΓΑΝΩΣΗ ΤΑΞΗΣ - ΖΩΝΕΣ

Η τάξη οργανώνεται σε ζώνες. Ο ρόλος που έχουν αυτές οι ζώνες είναι βοηθητικός, χωρίς να αποτελούν αυστηρά όρια.

Περιοχή μαθήματος:

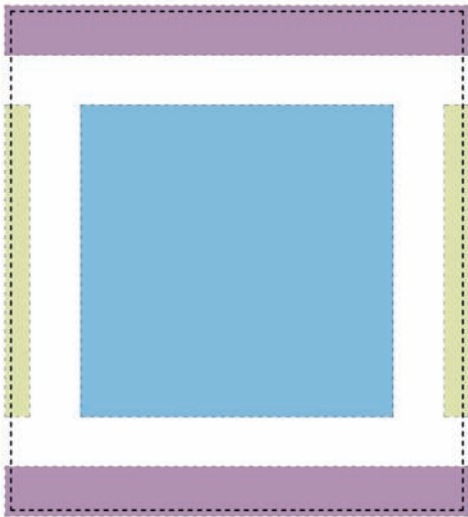
Η περιοχή τους μαθήματος κατέχει το μεγαλύτερο μέρος της τάξης. Αυτό συμβαίνει διότι ο αρχικός ρόλος της τάξης είναι να διεξάγεται σε αυτήν το μάθημα. Παράλληλα όμως, με αυτόν τον τρόπο εξασφαλίζεται χώρος ώστε να μπορούν να δημιουργηθούν διάφορες διατάξεις στα θρανία, ανάλογα με το είδος του μαθήματος.

Περιοχή ξεκούρασης:

Έχει επιλεγεί χώρος για ξεκούρασης εντός της τάξης προκειμένου να μπορεί να παρακολουθήσει κάποιο παιδί το μάθημα, ενώ παράλληλα μπορεί να έχει μια πιο ελεύθερη στάση του σώματός του. Επίσης η περιοχή αυτή είναι τοποθετημένη στις πλευρές της τάξης όπου υπάρχει άνοιγμα και έτσι μπορούν να δημιουργηθούν βλέμματα με τους έξω χώρους.

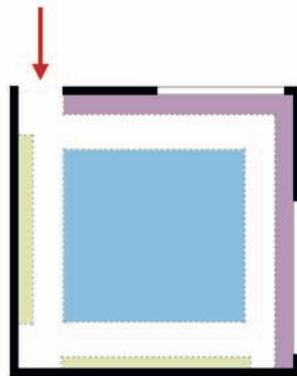
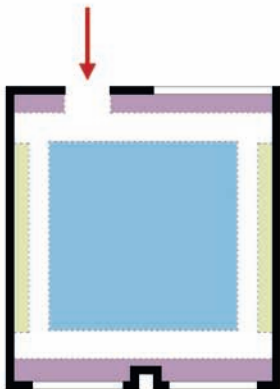
Περιοχή για βοηθητικά εργαλεία στο μάθημα:

Η περιοχή αυτή μπορεί να παραλάβει τους πίνακες, τη βιβλιοθήκη της τάξης- βιτρίνα της τάξης(θα έχει ότι κατασκευάζουν τα παιδιά), τους χάρτες, και ότι άλλο είναι χρήσιμο για τη διεξαγωγή του μαθήματος.

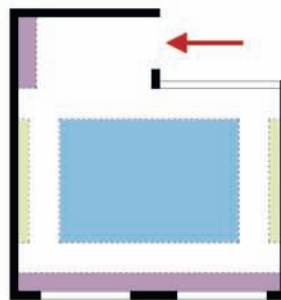
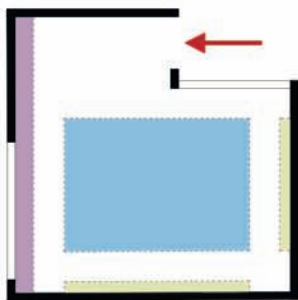
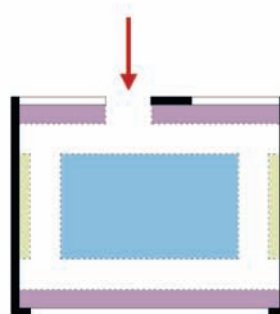
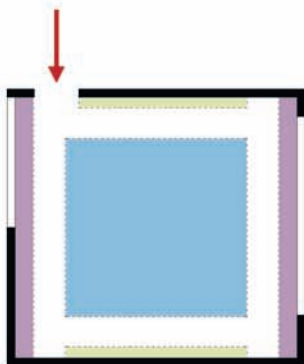

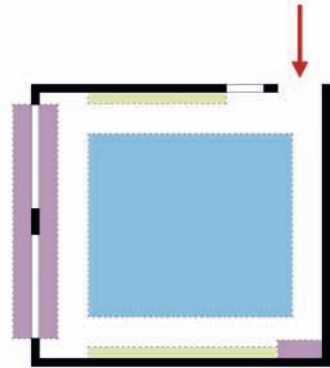
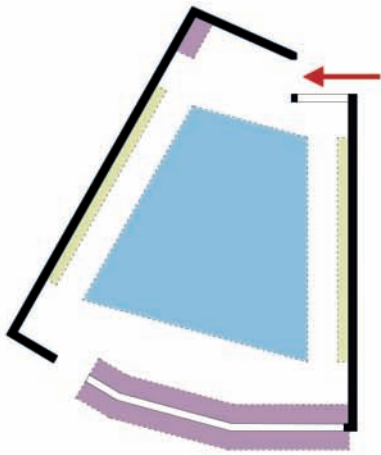
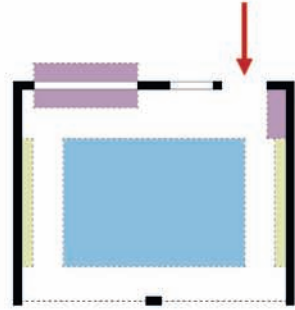
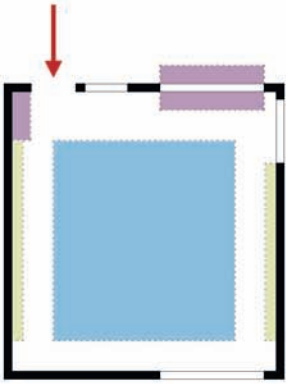
- Περιοχή μαθήματος
- Περιοχή ξεκούρασης
- Περιοχή για βοηθητικά εργαλεία στο μάθημα

Περιπτώσεις τάξεων που συναντώνται

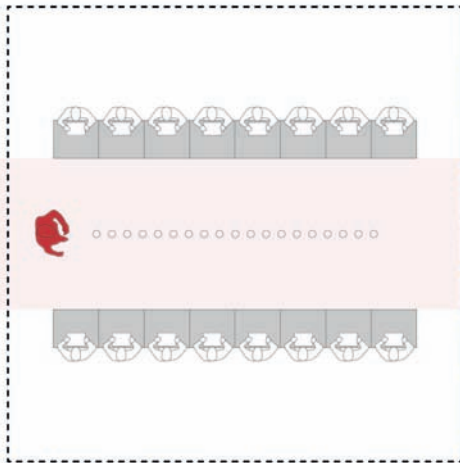
---

2. ΟΡΓΑΝΩΣΗ ΤΟΥ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ - ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΑ

Η οργάνωση του μαθήματος μπορεί να γίνει με ποικίλους τρόπους. Αυτό είναι επιλογή του δασκάλου ανάλογα με το ύψος και τις απαιτήσεις του εκάστοτε μαθήματος. Ο κάθε μαθητής έχει το δικό του θρανίο. Αυτή η επιλογή προέκυψε ώστε να μπορούν να υπάρξουν πολλαπλοί σχηματισμοί. Ο κάθε μαθητής να έχει τη δυνατότητα να δουλέψει είτε ως μονάδα είτε ως μέλος ενός μεγαλύτερου συνόλου.

Ο τρόπος με τον οποίο ο μαθητής θα κάθεται να παρακολουθήσει το μάθημα είναι πιο ελεύθερος. Έχει την επιλογή να διαλέξει εάν επιθυμεί να καθίσει σε καρεκλάκι ή σε μια μπάλα (όπως οι μπάλες pilates). Οι μπάλες αυτές έχουν την ικανότητα να απορροφούν την έντονη κινητικότητα των παιδιών που δεν μπορούν απλά να κάτσουν σε μια καρέκλα.

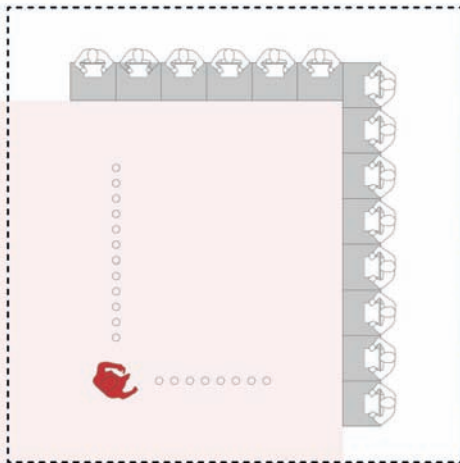

περίπτωση1

Μάθημα-παράδοση με κύριο το ρόλο του δασκάλου

Στην περίπτωση αυτή ο δάσκαλος βρίσκεται στο κέντρο και η μάθηση μεταδίδεται κατά κύριο λόγο από αυτόν. Με τη διάταξη αυτή οι μαθητές αποκτούν περισσότερο το ρόλο του παρατηρητή, ενώ ο δάσκαλος έχει μια ελευθερία στην κίνηση και μπορούν να χρησιμοποιούνται παράλληλα και οι δύο πίνακες που βρίσκονται αντικριστά (ο κλασσικός πίνακας και ο διαδραστικός).

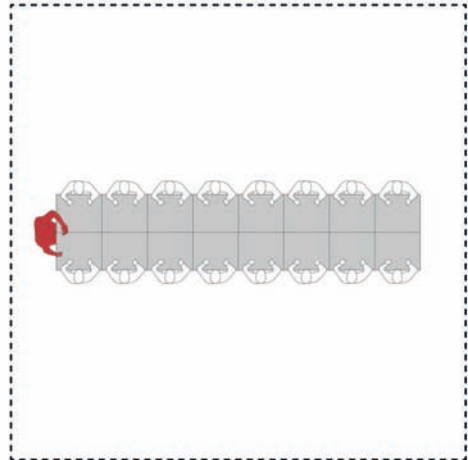
περίπτωση2

Μάθημα - παράδοση με πιο ενεργή συμμετοχή των παιδιών

Στην περίπτωση αυτή ο δάσκαλος βρίσκεται στο κέντρο και η μάθηση μεταδίδεται από αυτόν. Με τη διάταξη αυτή δημιουργείται χώρος στο κέντρο για μεγαλύτερη ελευθερία κίνησης. Ταυτόχρονα ενισχύεται η οπτική επαφή των παιδιών μεταξύ τους και έτσι μπορούν να έχουν πιο ενεργό ρόλο στην διεξαγωγή του μαθήματος. Συνδυαστικά η διάταξη αυτή δίνει την ευκαιρία για μικρές παρουσιάσεις από τα παιδιά.

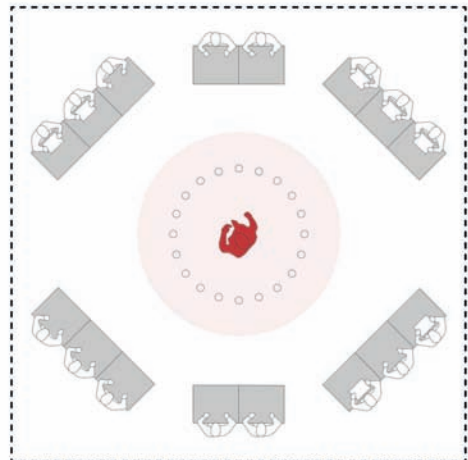
περίπτωση3
Μάθημα - συζήτηση

Στην περίπτωση αυτή ο δάσκαλος αποκτά ισάξιο ρόλο με τα παιδιά και γίνεται μέλος σε μια συζήτηση. Για το λόγο αυτό κάθεται μαζί τους στα θρανία και έχει το ρόλο του συντονιστή στην εκάστοτε συζήτηση.

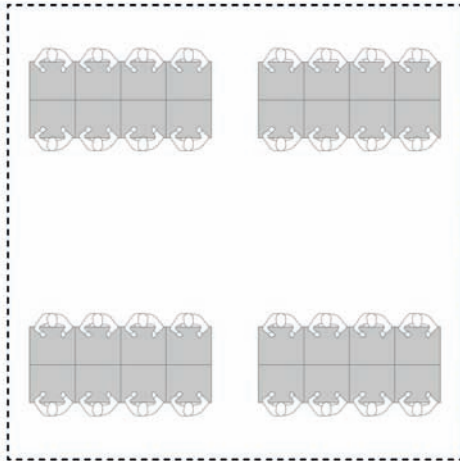

περίπτωση4
Μάθημα - συζήτηση - ελευθερία κίνησης

Στην περίπτωση αυτή τα θρανία δημιουργούν ένα κεντρικό χώρο. Η διάταξη αυτή απευθύνεται σε πιο ξεκούραστες και συλλογικές δράσεις. Εντείνει την οπτική επαφή των παιδιών μεταξύ τους καθώς και το αίσθημα της ομαδικότητας. Δίνει τη δυνατότητα για αυθόρμητες δράσεις είτε από τη μεριά των παιδιών είτε από του δασκάλου (μικρό θεατρικό, αφήγηση μιας ιστορίας κλπ).

περίπτωση5
Μάθημα - εργασία

Στην περίπτωση αυτή ο δάσκαλος απουσιάζει και η πηγή της μάθησης είναι τα ίδια τα παιδιά. Το μάθημα είναι οργανωμένο σε μικρότερες ομάδες προκειμένου να παράγουν κάτι ως μικρότερα σύνολα.

ΠΑΡΕΜΒΑΣΕΙΣ ΣΤΟΝ ΕΞΟΠΛΙΣΜΟ [ΚΑΤΑΛΟΓΟΣ]

Ο κατάλογος εξοπλισμού είναι χωρισμένος σε πέντε κατηγορίες σε σχέση με το χώρο που αντιστοιχούν οι κατασκευές.

Η σειρά που θα αναπτυχθούν είναι η εξής: αίθουσα διδασκαλίας, ειδικές αίθουσες (γυμναστικής, καλλιτεχνικών, βιβλιοθήκη), κατώφλι (αφορά την περιοχή του διαδρόμου), κέντρο (αφορά το σημείο όπου θα λειτουργεί ως πυκνωτής- σημείο συγκέντρωσης) και τέλος το προαύλιο.

---

1. ΑΙΘΟΥΣΑ ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑΣ

Ατομικό θρανίο παιδιών

Διαστάσεις:
βάση: 0,60m χ 0,50m , ύψος: 0,65m

Ατομικό καρεκλάκι παιδιών

Διαστάσεις:
βάση: 0,40m χ 0,40m , ύψος: 0,40m

Ατομικό καρεκλάκι παιδιών -
επιλογή της μπάλας

Διαστάσεις:
διάμετρος: 0,60m

Ατομικό θρανίο δασκάλου

Διαστάσεις:
βάση: 0,60m χ 0,50m, ύψος: 0,70m

Ατομική καρέκλα δασκάλου

Διαστάσεις:
βάση: 0,45m χ 0,50m, ύψος: 0,45m ,
πλάτη: 0,90m

Η χρήση της είναι να εκθέτονται κατασκευές και εργασίες που έχουν γίνει στην τάξη. Παράλληλα μπορεί να λειτουργεί και ως βιβλιοθήκη.

Διαστάσεις:
βάση: 0,40m x 1,20m (προσαρμόζεται),
ύψος: 1,50m

Βιτρίνα της τάξης.

Διαστάσεις:
πλαίσιο: 1,25m x 2,50m

Πίνακας ο οποίος
χρησιμοποιείται με
μαρκαδόρο/ κιμωλία

Διαστάσεις:
πλαίσιο: 1,25m x 1,50m

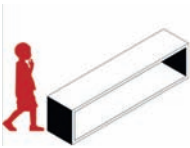
Πίνακας διαδραστικός

Πάγκος ξεκούρασης

Διαστάσεις:
κάθισμα: 0,40m, μήκος: προσαρμόζεται,
ύψος: 0,40m

Πάγκος ξεκούρασης,
με αποθηκευτικό χώρο

Διαστάσεις:
κάθισμα: 0,50m, μήκος: προσαρμόζεται,
ύψος: 0,40m

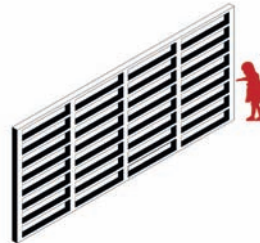
---

2. ΕΙΔΙΚΕΣ ΑΙΘΟΥΣΕΣ

Κατασκευή
για το χώρο της γυμναστικής (1)

Κατασκευή
για το χώρο της γυμναστικής (2)

Κατασκευή
για το χώρο της γυμναστικής (3)

Αποτελείται απο δίχτια για σκαρφάλωμα και μπάρα για μονόζυγο.

Διαστάσεις:
πλαίσιο που έχει το δίχτυ: 1,30m χ 2,00m,
ύψος μονόζυγου: 1,30m

Αποτελείται απο οριζόντιες μπάρες. Μπορούν να λειτουργήσουν είτε ως παιχνίδι για σκαρφάλωμα είτε ως όργανο γυμναστικής.

Διαστάσεις:
πλαίσιο κατασκευής: 2,00m χ 4,00m,
απόσταση των οριζόντιων στοιχείων μεταξύ τους: 0,20m

Σύνθετη κατασκευή με χαρακτηριστικά και χρήση του μονόζυγου. Έχει δύο ύψη.

Διαστάσεις:
ύψος για μονόζυγο1: 1,80m, ύψος για μονόζυγο2: 1,35m,
απόσταση οριζόντιων στοιχείων μεταξύ τους: 0,25m

Κατασκευή
για το χώρο της ζωγραφικής.

Κατασκευή
για το χώρο της βιβλιοθήκης.

Κατασκευή
για το χώρο της βιβλιοθήκης.

Είναι κινητά πανέλα στα οποία θα μπορούν να ζωγραφίσουν τα παιδιά. Κινούνται κατακόρυφα ώστε να μπορούν να χρησιμοποιηθούν από τα παιδιά όλων των ηλικιών (σε σχέση με το ύψος τους).

Πάνω τους μπορούν να παραλάβουν χαρτί, ή οποιοδήποτε υλικό ώστε να ζωγραφίσουν.

Διαστάσεις:

ύψος κάθε δοκού: 1,50m, πανέλο: 0,80m χ 0,90m

Χρησιμοποιούνται χαμηλές βιβλιοθήκες ώστε να ανταποκρίνονται στην κλίμακα των παιδιών. Η μονάδα της βιβλιοθήκης μπορεί να λειτουργήσει και σε επανάληψη ανάλογα με τις ανάγκες του χώρου.

Διαστάσεις:

ύψος: 1,50m, βάθος: 0,40m,

μήκος: προσαρμόζεται στον εκάστοτε χώρο

Πρόκειται για ένα στρογγυλό χαλί στο οποίο θα μπορούν να κάτσουν τα παιδιά είτε μόνα τους είτε μαζί με το δάσκαλο και να διαβάσουν κάποιο βιβλίο.

Διαστάσεις:

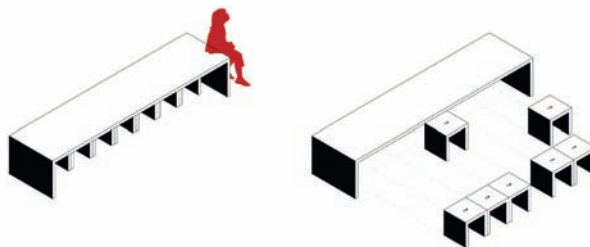
Εξαρτάται από τον εκάστοτε χώρο, με ελάχιστη διάμετρο 2,00m.

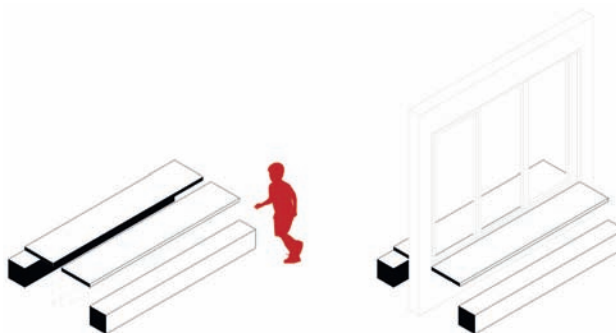
---

3. ΚΑΤΩΦΛΙ

Κατασκευή
για το διάδρομο - κατώφλι (1)

Κατασκευή
για το διάδρομο - κατώφλι (2)

Κατασκευή
για το διάδρομο - κατώφλι (3)

Περίπτωση διαδρόμου με παράθυρο.

Η κατασκευή αυτή τοποθετείται σε διάδρομο, στην πλευρά του παραθύρου (στην περίπτωση που υπάρχει). Είναι ένα πάγκος με καθίσματα που μειώνει το όριο μεταξύ του εσωτερικού του σχολείου και του εξωτερικού χώρου. Αποτελεί αφορμή για μελέτη είτε ομάδων είτε μεμονωμένα για κάθε παιδί, αλλά και σημείο για ξεκούραση και χαλαρές δραστηριότητες.

Διαστάσεις:

πάγκος: 0,80m x 3,00m, ύψος: 0,60m

Το καρεκλάκι που χρησιμοποιείται είναι κοινό με αυτό της αίθουσας διδασκαλίας.

Περίπτωση διαδρόμου με εξωτερική κίνηση.

Αφορά την περίπτωση του διαδρόμου που υπάρχει άμεση επαφή με το εξωτερικό περιβάλλον. Τοποθετείται η πάνω του πλευρά στο παράθυρο και έτσι δημιουργείται μια επιφάνεια η οποία μοιράζεται εξίσου στην περιοχή της τάξης και στην περιοχή έξω από αυτήν. Μπορεί να λειτουργήσει ως πάγκος για κάθισμα ή για εργασία, αλλά και ως πέρασμα (σκαλάκι) για την άμεση πρόσβαση στο έξω.

Διαστάσεις:

πάγκος: βάση: 0,30m, ύψος: 0,30m

επίπεδη επιφάνεια: 0,50m

Το μήκος και των δύο προσαρμόζεται στο εκάστοτε παράθυρο.

Περίπτωση μικρού διαδρόμου.

Η κατασκευή αυτή αφορά τους διαδρόμους που έχουν αίθουσες εκατέρωθεν τους και το άνοιγμά τους είναι μικρότερο ή ίσο με 3,20μ. Είναι λοιπόν μια ανοιγόμενη κατασκευή που μπορεί να λειτουργήσει είτε ως κάθισμα είτε ως πάγκος, ανάλογα με τις επιθυμίες του χρήστη.

Διαστάσεις:

βάση: 0,60m x 0,40m, ύψος: 0,40m

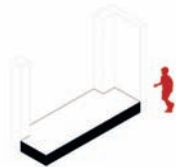
---

4. ΚΕΝΤΡΟ

Κατασκευή
για κεντρικό σημείο (1)

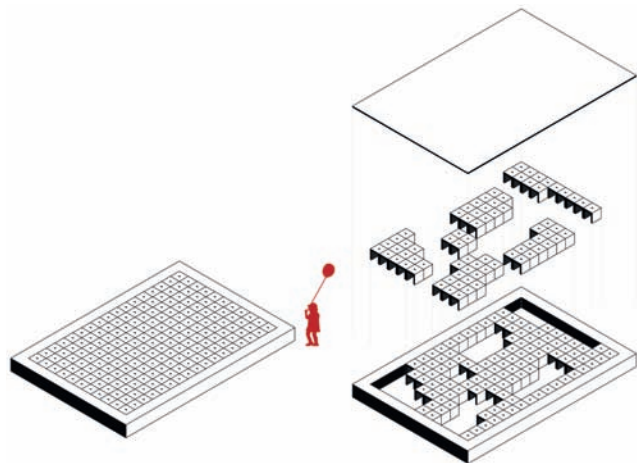
Κατασκευή
για κεντρικό σημείο (2)

Κατασκευή
για κεντρικό σημείο (3)

Κατασκευή
για κεντρικό σημείο (4)

Περίπτωση δημιουργίας κέντρου γύρω από μια κολώνα.
Λειτουργεί ως κάθισμα και σημείο συγκέντρωσης. Το σχήμα του είναι ελλειψοειδές.

Διαστάσεις:
άξονας1: 2,50m, άξονας2: 0,80m, ύψος: 0,40m

Περίπτωση δημιουργίας κέντρου ανάμεσα σε δύο κοντινές κολώνες.
Λειτουργεί ως κάθισμα και σημείο συγκέντρωσης.

Διαστάσεις:
Προσαρμόζεται ανάλογα στην κάθε περίπτωση.
υψος: 0,40m

Περίπτωση δημιουργίας κέντρου σε έναν μεγάλο και ελεύθερο χώρο.
Λειτουργεί ως κάθισμα και σημείο συγκέντρωσης.

Διαστάσεις:
εσοχές: διάμετρος1: 1,20m, διάμετρος2: 0,80m
ύψος: 0,40m

Περίπτωση δημιουργίας κέντρου σε έναν μεγάλο και ελεύθερο χώρο.
Λειτουργεί ως κάθισμα και σημείο συγκέντρωσης. Ταυτόχρονα λειτουργεί και ως σκηνή για σχολικές παραστάσεις.

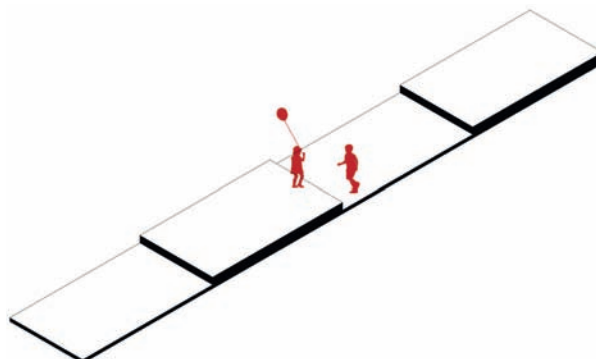
Διαστάσεις:
βάση: 5,20m x 7,60m, ύψος καθίσματος βάσης: 0,40m
Το καρεκλάκι που χρησιμοποιείται είναι κοινή με αυτή της αίθουσας διδασκαλίας.

---

5. ΠΡΟΑΥΛΙΟ

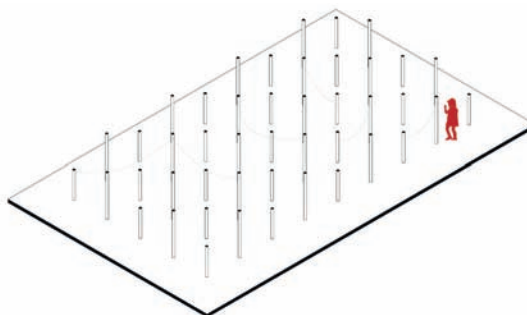
Εναλλαγή ύψους

Σκάμμα άμμου

Σχοινιά

Στις περισσότερες περιπτώσεις, το προαύλιο αποτελεί έναν χώρο χωρίς ιδιαίτερη διαμόρφωση. Βασικά στοιχεία που συναντώνται σε αυτόν είναι το γήπεδο μπάσκετ και ενίοτε το γήπεδο βόλεϊ. Παρόλα αυτά κατά τη διάρκεια ενός διαλείμματος δεν επιτρέπεται η χρήση αυτών των χώρων για την έναρξη παιχνιδιού. Γεννάται λοιπόν η ανάγκη για την προσθήκη σημείων αναφοράς, όπου ο χώρος του προαυλίου το επιτρέπει.

Τα υλικά στοιχεία λειτουργούν ως σημεία αναφοράς, είτε ως πόλος έλξης γύρω από τον οποίο οργανώνεται μια δραστηριότητα, είτε ως περίβλημα μέσα στο οποίο οργανώνεται μια δραστηριότητα.

Συνειρμικά λοιπόν η εναλλαγή των δαπέδων, ως υλικά στοιχεία, μπορούν να λειτουργήσουν ως πόλοι έλξης για την έναρξη αυθόρμητων δραστηριοτήτων.

Η εναλλαγή των επιπέδων σε συνδυασμό με την διαφοροποίηση από το υλικό του υπόλοιπου προαυλίου μπορεί να λειτουργήσουν ως αφορμή για την έναρξη δραστηριοτήτων. Ταυτόχρονα όμως λειτουργούν και ως κάθισμα. Το νέο αυτό δάπεδο δημιουργείται από ξύλο και τοποθετείται κοντά σε σημείο όπου υπάρχουν φυτά.

Διαστάσεις:
το κάθε επίπεδο: 4,00m χ 2,20m
ύψη επιπέδων: 0,20m - 0,40m

Είναι μια κατασκευή που τοποθετείται στο προαύλιο. Η άμμος αποτελεί ένα υλικό το οποίο προέρχεται από τη φύση. Ταυτόχρονα όμως είναι ένα υλικό το οποίο μπορεί να δημιουργήσει μορφές και σε βάθος χρόνου αυτές οι μορφές να μεταλλάσσονται. Λειτουργεί σαν μια χειρωνακτική δραστηριότητα για τα παιδιά. Επιλέχθηκε η μορφή του σκάμματος να είναι κυκλική, διότι στη φύση δεν υπάρχουν αυστηρές γωνίες, συνδυαστικά με το γεγονός ότι περιέχει ένα φυσικό υλικό.

Το σκάμμα αυτό τοποθετείται επάνω στο επίπεδο του προαυλίου και το όριό του λειτουργεί και ως κάθισμα.

Διαστάσεις:
Η διάμετρος εξαρτάται από το κάθε προαύλιο
ύψος καθίσματος: 0,40m

Το νέο αυτό δάπεδο αποτελείται από κάθετα κολωνάκια τα οποία έχουν ύψος 1,00m και 1,50m, στην πάνω άκρη των οποίων τοποθετούνται χρωματιστά σχοινιά. Δημιουργείται έτσι ένα σύμπλεγμα στο οποίο τα παιδιά έχουν τη δυνατότητα να αναπτύξουν διαφορετικές μορφές παιχνιδιού.

Διαστάσεις:
ύψη από τα κολωνάκια: 1,00m - 1,50m
απόσταση μεταξύ τους: 1,00m

ΕΦΑΡΜΟΓΗ 1η ΚΑΤΗΓΟΡΙΑ

Στην κατηγορία αυτή, χαρακτηριστικό παράδειγμα αποτελεί το 1ο δημοτικό σχολείο. Το σχολείο αυτό συνορεύει με μια από τις δευτερεύουσες αρτηρίες της πόλης, ενώ γύρω του υπάρχουν πολυκατοικίες και ένα εργοστάσιο καπνού, το οποίο δεν είναι πλέον σε χρήση. Η μια πλευρά του χώρου του προαυλίου συνορεύει με την δευτερεύουσα αυτή αρτηρία.

Πιο αναλυτικά υπάρχουν τα στοιχεία του σχολείου στη σελ. 37.
Τα σχέδια των κατόψεων παρουσιάζονται σε κλίμακα, 1:333.

1. Είσοδος του σχολικού κτιρίου

2. Οπτική τμήματος του κτιρίου από αίθουσα διδασκαλίας

3. Είσοδος του σχολικού κτιρίου από το προαύλιο

4. Προαύλιο

5. Σκάλα που οδηγεί στο προαύλιο από το εσωτερικό του σχολείου

6. Προαύλιο. (Στο βάθος φαίνεται το πρώην εργοστάσιο καπνού)

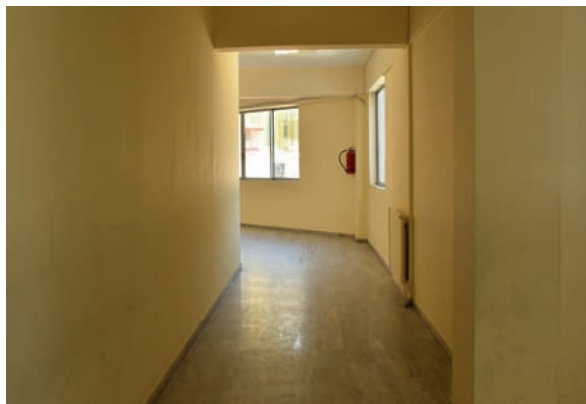
7. Ημιυπαίθριος χώρος υπογείου (pilotis)

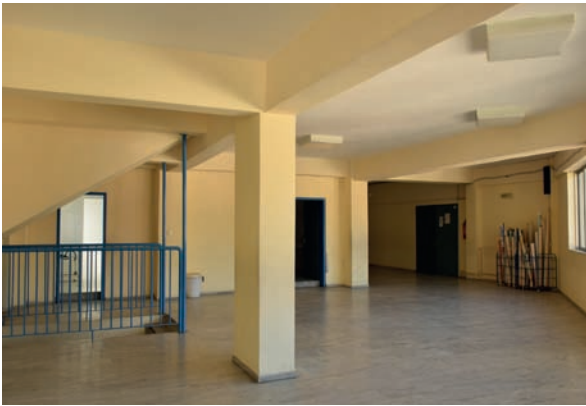
8. Εσωτερικός διάδρομος (α όροφος)

9. Εσωτερική σκάλα

10. Εσωτερικός διάδρομος (α όροφος)-Συνδέει δύο τμήματα του κτίριου

11. Άνοιγμα του διαδρόμου (α όροφος)

12. Αίθουσα πολλαπλών χρήσεων

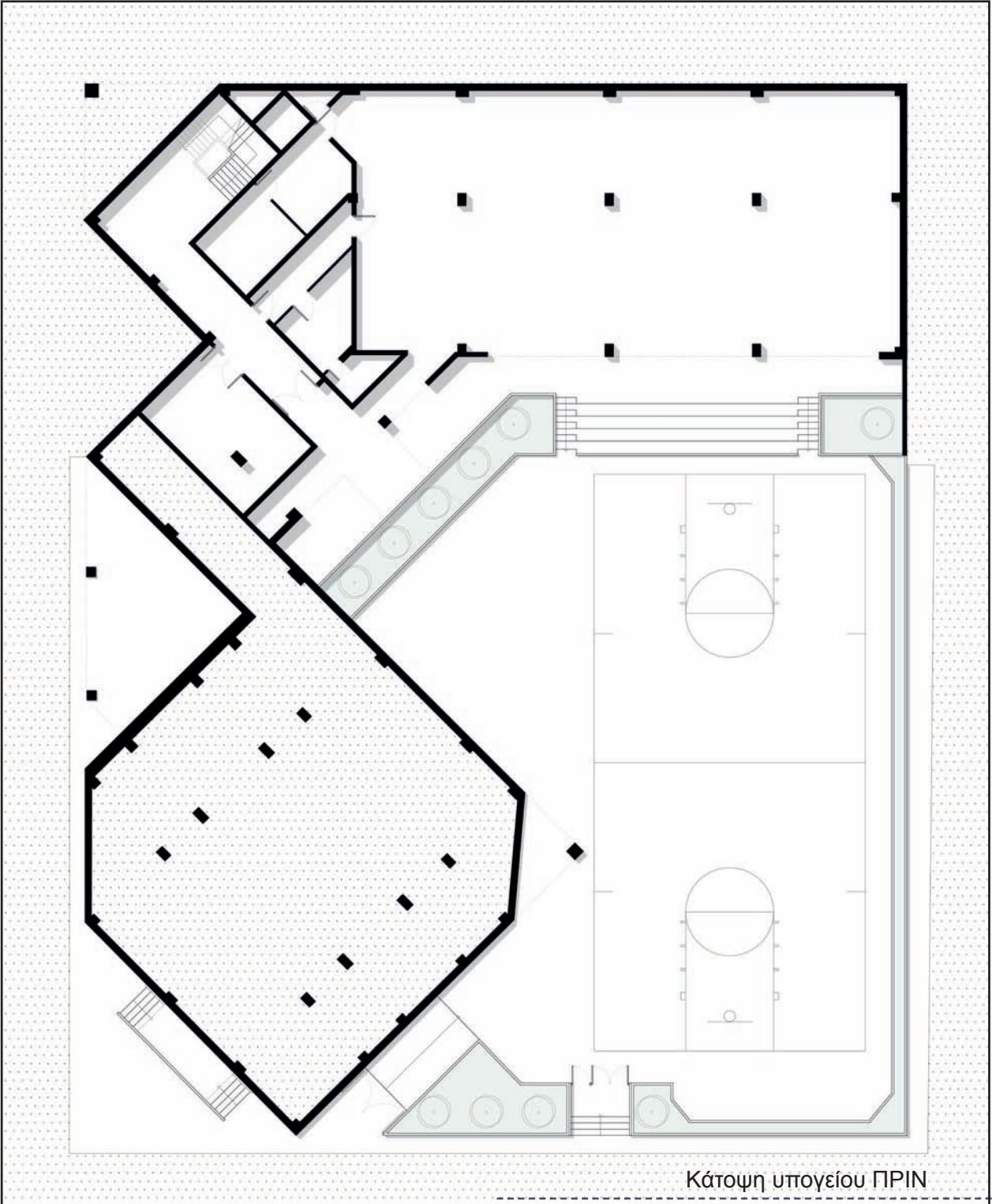

13. Αίθουσα διδασκαλίας

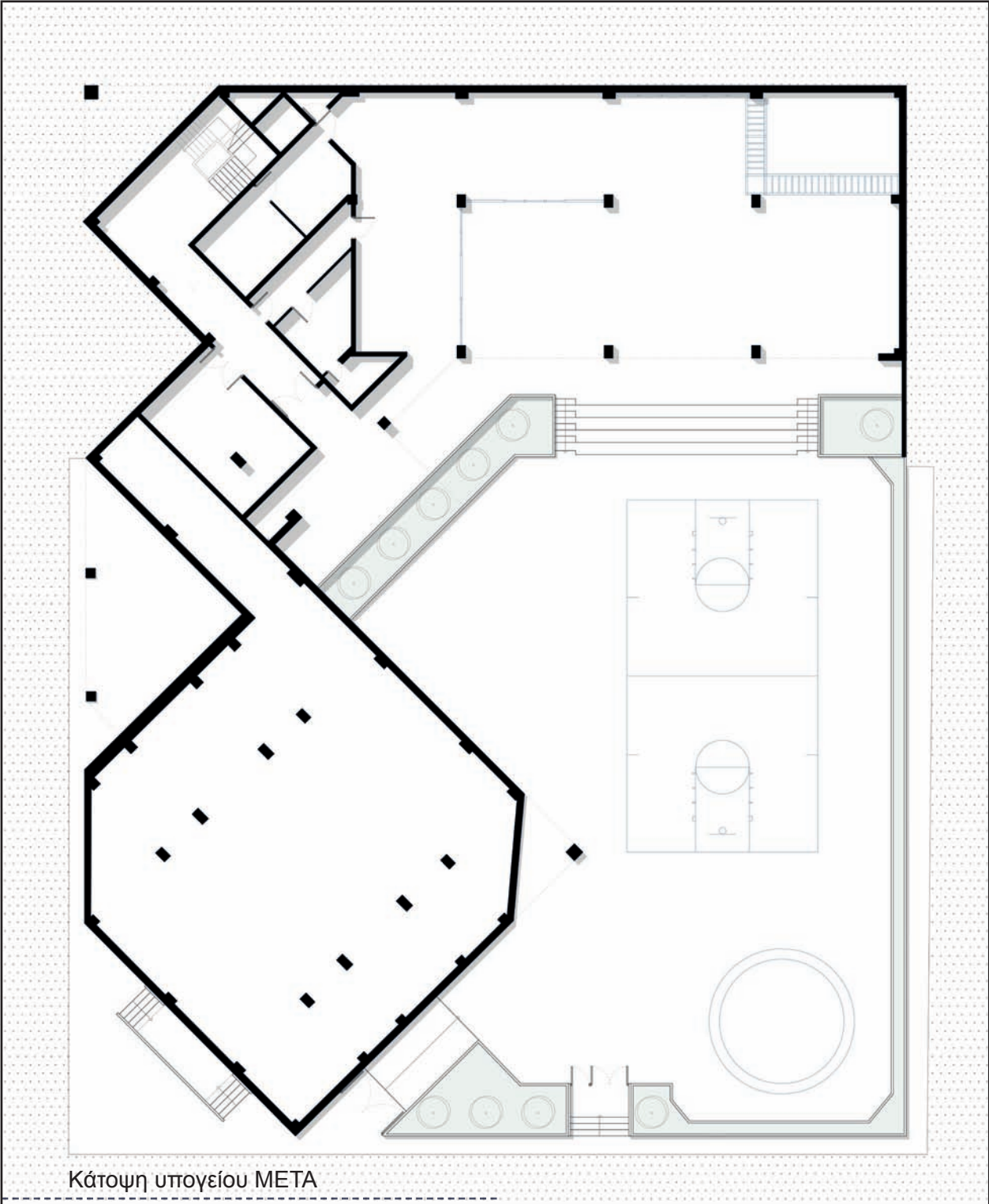
14. Αίθουσα διδασκαλίας

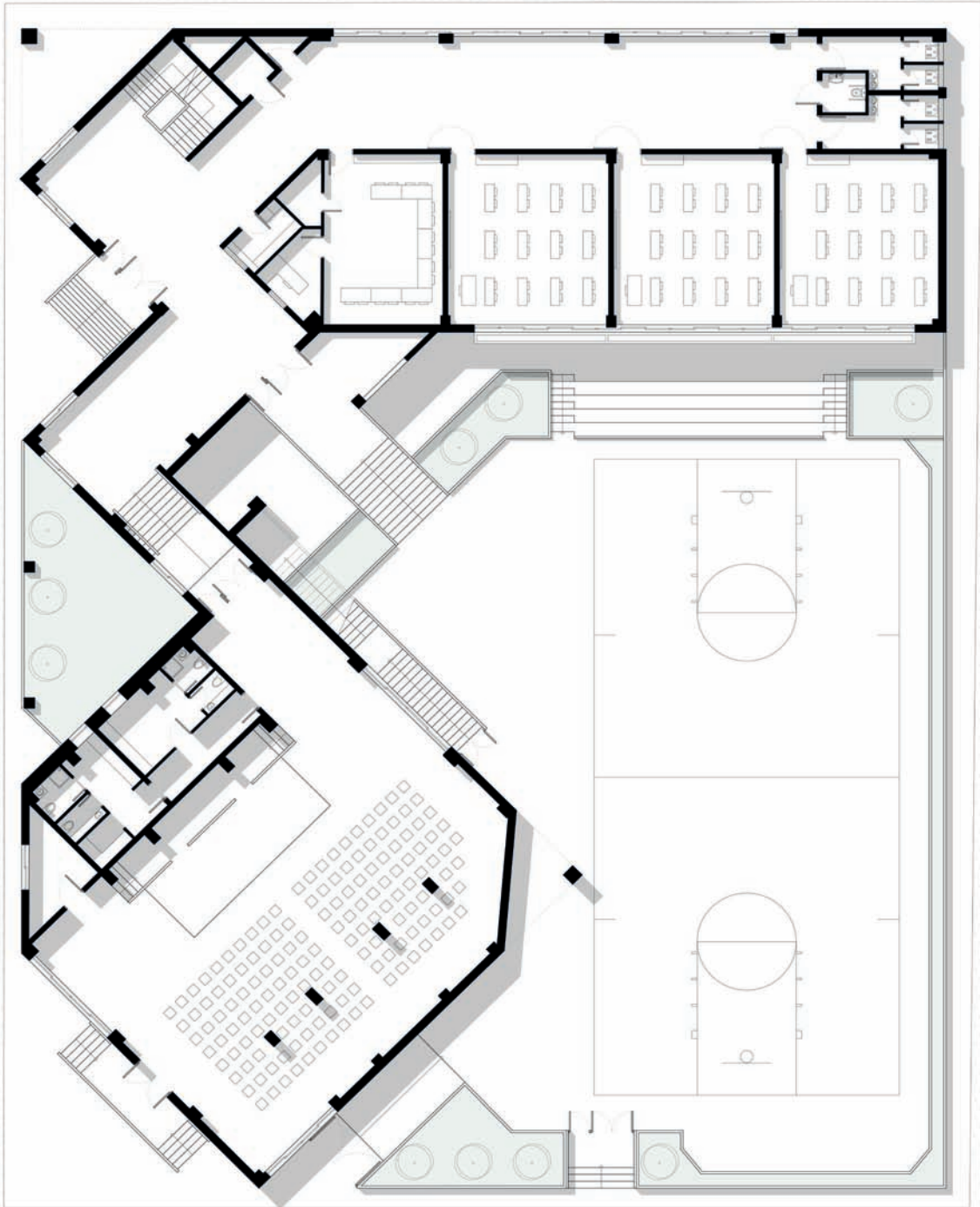

Κάτοψη υπογείου ΠΡΙΝ

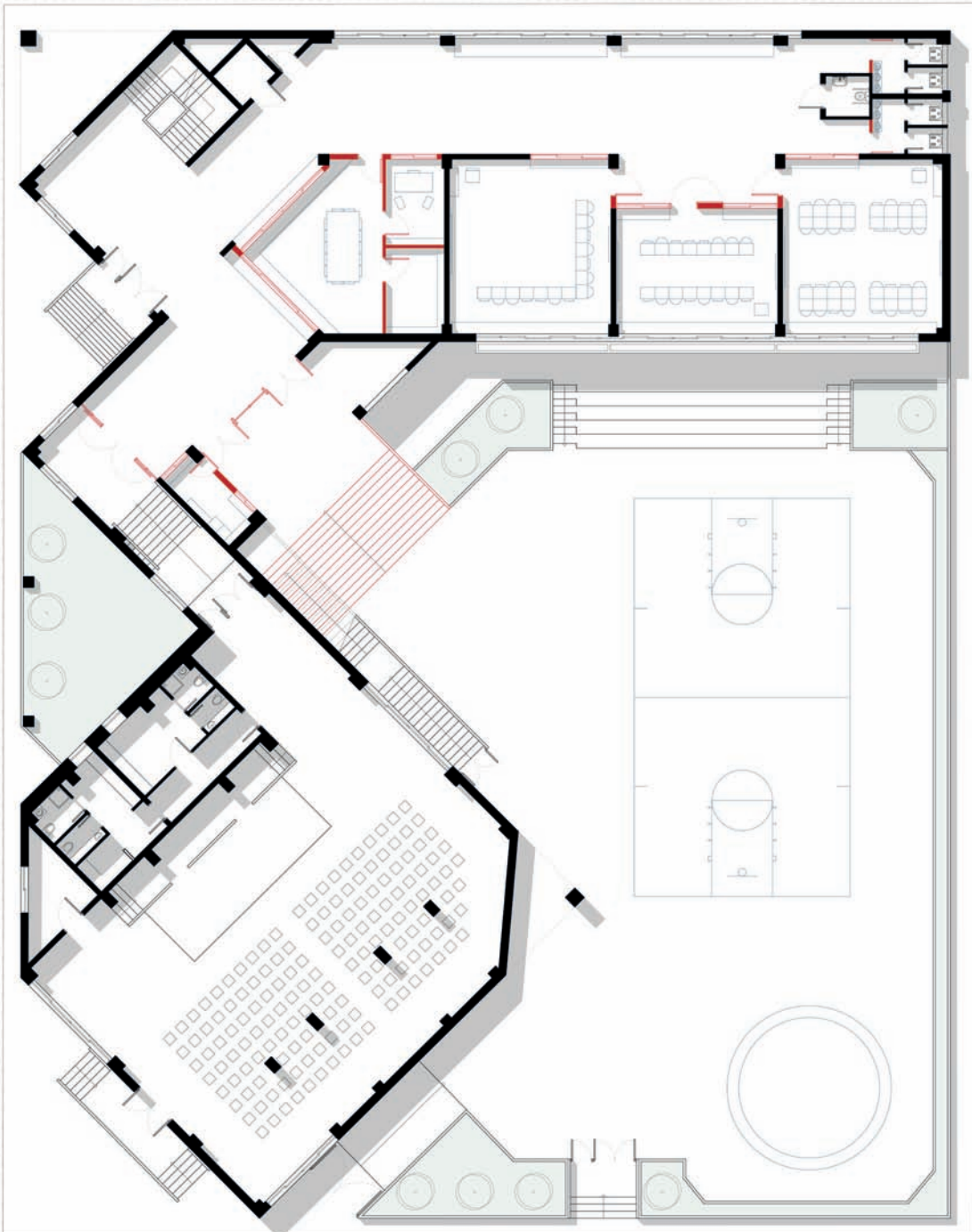

Κάτοψη υπογείου ΜΕΤΑ

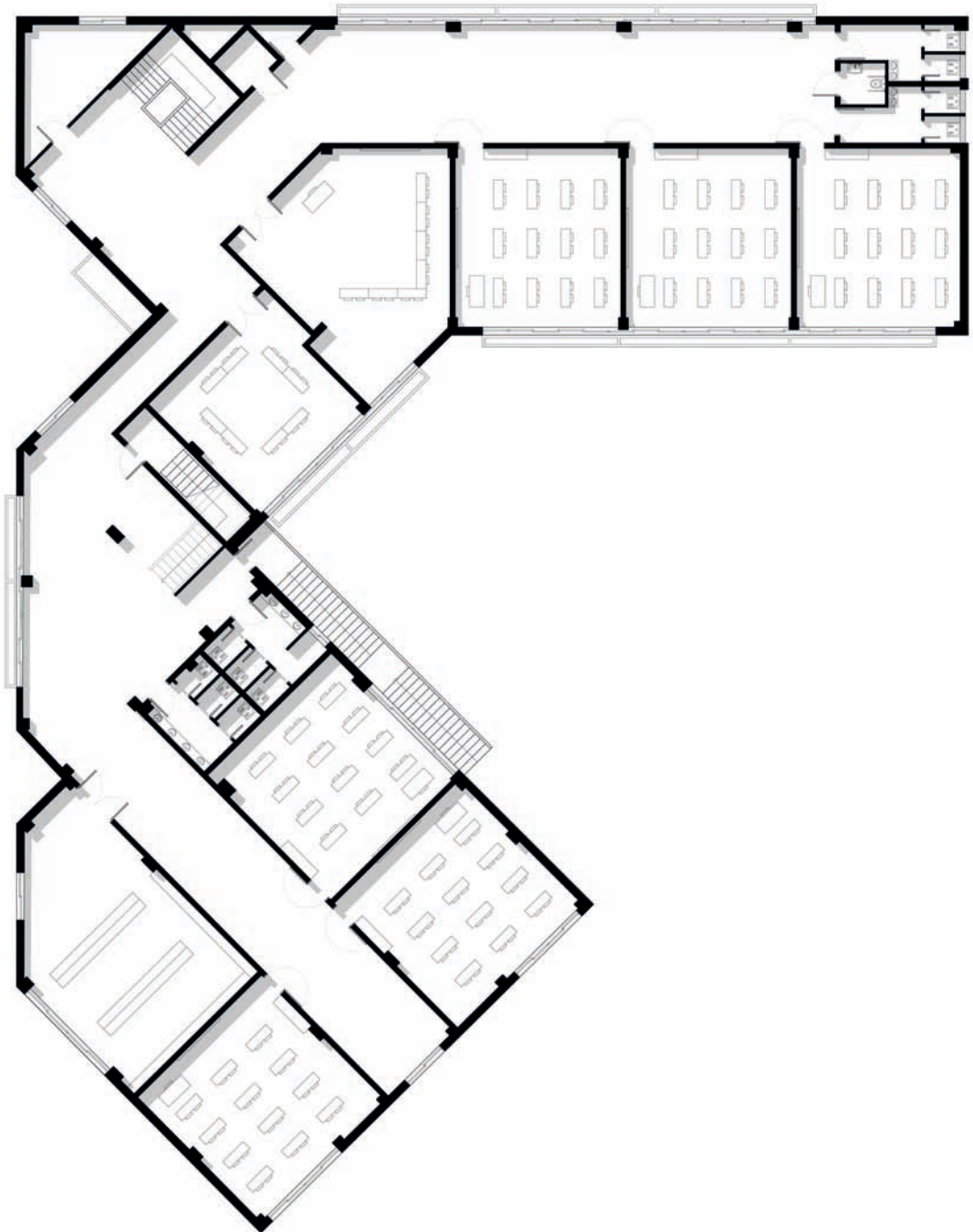

Κάτοψη ισογείου ΠΡΙΝ

Κάτοψη ισογείου ΜΕΤΑ

Κάτοψη ορόφου ΠΡΙΝ

Κάτοψη ορόφου ΜΕΤΑ

Ξεκινώντας από τον εξωτερικό χώρο του σχολείου. Το προαύλιο αναπτύσσεται σε δύο επίπεδα. Αρχικά στο εξωτερικό κεντρικό προαύλιο και στη συνέχεια στο υπόγειο. Το υπόγειο βρίσκεται στα -1,80m και λειτουργεί ως ημιυπαίθριος χώρος (pilotis). Ο χώρος αυτός δημιουργήθηκε αρχικά ώστε να υπάρχει η δυνατότητα αυλισμού καθώς και να υπάρχει επιλογή ώστε να γίνει το μάθημα εκτός τάξης.

Οι επεμβάσεις εντοπίζονται στα εξής σημεία:

α. Ο κεντρικός χώρος του προαυλίου είναι αφιερωμένος στο γήπεδο του μπάσκετ. Με δεδομένο ότι κατά την ώρα του διαλείμματος τα παιδιά δεν έχουν τη δυνατότητα να παίξουν εκεί με μπάλα, ο χώρος αυτός δεν αποτελεί σημείο ιδιαίτερου ενδιαφέροντος για αυτά.

Όσον αφορά το γήπεδο μπάσκετ, επειδή σε αυτή την ηλικία δεν γίνονται αγώνες, δεν υπάρχουν και συγκεκριμένες διαστάσεις για το γήπεδο. Οι μπασκέτες είναι ρυθμιζόμενες και κατ' επέκταση το σύνολο του γηπέδου, με αποτέλεσμα να τοποθετούνται ανάλογα με το μέγεθος του προαυλίου. Πάρθηκε λοιπόν η απόφαση να μικρύνει το μέγεθος του γηπέδου (διαστάσεις) αυτού, ώστε να δημιουργηθούν και άλλα σημεία ενδιαφέροντος στο χώρο αυτό.

Στον ελεύθερο χώρο προέκυψε τοποθετήθηκε ένα σκάμμα άμμου, για διαφορετικής φύσης δραστηριότητες.

β. Προχωρώντας στον ημιυπαίθριο χώρο, το στοιχείο που λειτουργούσε ως σύνδεση ήταν οι κερκίδες. Στο σημείο αυτό όμως ήταν τοποθετημένα κάγκελα, τα οποία αναιρούσαν τη σύνδεση αυτών των δύο χώρων. Έτσι, τα κάγκελα αυτά αφαιρούνται.

Ο ημιυπαίθριος χώρος ενώ αποσκοπούσε να χρησιμοποιείται ως χώρος διαλείμματος ή και άσκησης, ακόμη και μαθήματος, δεν είχε καμία διαμόρφωση. Διαμορφώνεται λοιπόν σε χώρο όπου μπορεί να λειτουργήσει για γυμναστική αλλά και παιχνίδι με την ύπαρξη του ανάλογου εξοπλισμού.

ΙΣΟΓΕΙΟ

Κατά την είσοδο των χρηστών στο σχολικό κτίριο, έρχονται αντιμέτωποι με το να αποφασίσουν που επιθυμούν να πάνε. Οι επιλογές είναι τέσσερις, είτε να ακολουθήσουν τη σκάλα για τους υπόλοιπους ορόφους, είτε να ακολουθήσουν το διάδρομο που οδηγεί στις αίθουσες διδασκαλίας, είτε να ακολουθήσουν το διάδρομο που οδηγεί στην αίθουσα πολλαπλών χρήσεων, είτε να βγουν στο προαύλιο. Το πρόβλημα έγκειται στο ότι δεν υπάρχει ένα κεντρικό σημείο για στάση ώστε να παρθεί αυτή η απόφαση.

Έτσι λοιπόν, η αίθουσα των δασκάλων άλλαξε και απέκτησε μεγάλα παράθυρα, στη βάση των οποίων τοποθετήθηκε ένας πάγκος με καθίσματα τόσο στο εσωτερικό όσο και στο εξωτερικό αυτού του χώρου. Ταυτόχρονα, μεγάλωσε η σκάλα εξόδου προς το προαύλιο, διαπλατύνθηκε και δημιουργήθηκε και μια επιπλέον πόρτα. Έτσι θα μπορούν να εξυπηρετούνται πιο άνετα όλα τα παιδιά του σχολείου. Επίσης το κυλικείο μεταφέρθηκε και έτσι θα μπορεί να εξυπηρετεί κόσμο και από το εσωτερικό του σχολείου αλλά και από το εξωτερικό. Τέλος, τοποθετήθηκε ένα διαχωριστικό στο διάδρομο όπου οδηγεί στην αίθουσα εκδηλώσεων. Αυτό συνέβη έτσι ώστε να είναι πιο εύκολη η χρήση του χώρου από τα παιδιά και να μην αποπροσανατολίζονται, αφού ο χώρος αυτός δεν λειτουργεί καθημερινά.

Στην περιοχή όπου υπάρχουν οι τρεις αίθουσες διδασκαλίας στη σειρά, έχει ακολουθηθεί ο χειρισμός όσον αφορά τη δημιουργία κατωφλιού, ενώ απέναντι στην περιοχή των παραθύρων έχουν τοποθετηθεί πάγκοι εργασίας. Το ίδιο ισχύει και για τις αντίστοιχες αίθουσες του α΄ ορόφου

Α ΟΡΟΦΟΣ

Προχωρώντας στον α΄ όροφο προκύπτει εκ νέου η ανάγκη για τη δημιουργία κεντρικού σημείου. Έτσι γίνεται υποχώρηση του τοίχου, ενώ μικραίνει εξαιτίας αυτού η αίθουσα φυσικής-χημείας. Στο κέντρο αυτό τοποθετείται ένας πάγκος για σημείο στάσης.

Στη συνέχεια συναντάται η αίθουσα καλλιτεχνικών, η οποία έχει ενταχθεί στο δημόσιο-κοινόχρηστο τμήμα του σχολικού κτιρίου.

Στο δεύτερο σκέλος αυτού του ορόφου υπάρχει ο χώρος της βιβλιοθήκης, όπου ακολουθεί τον ίδιο χειρισμό όπως και η αίθουσα των καλλιτεχνικών. Στη συνέχεια συναντώνται δύο αίθουσες στη σειρά, οι οποίες δημιουργούν ένα κοινό κατώφλι. Απέναντί τους υπάρχει μια αίθουσα διδασκαλίας, δημιουργείται σε αυτήν ένα παράθυρο, ώστε να υπάρχει η αντίστοιχη οπτική επαφή. Στο διάδρομο αυτό, επειδή το πλάτος του είναι μικρό, τοποθετείται μια ανοιγόμενη κατασκευή, που μπορεί να λειτουργήσει είτε ως θρανίο, είτε ως κάθισμα.

Στον κεντρικό χώρο που ενώνει τις δύο πτέρυγες του ορόφου, τοποθετείται ένας πάγκος ο οποίος μπορεί να υποδεχθεί αρκετά άτομα.

Σε κάθε όροφο έχουν χρησιμοποιηθεί διαφορετικά χρώματα στους τοίχους στις απεικονίσεις. Αυτό αποτελεί τμήμα της πρότασης, ώστε ο κάθε όροφος να χαρακτηρίζεται από ένα χρώμα και να λειτουργεί αυτό βοηθητικά.

Αξονομετρικό

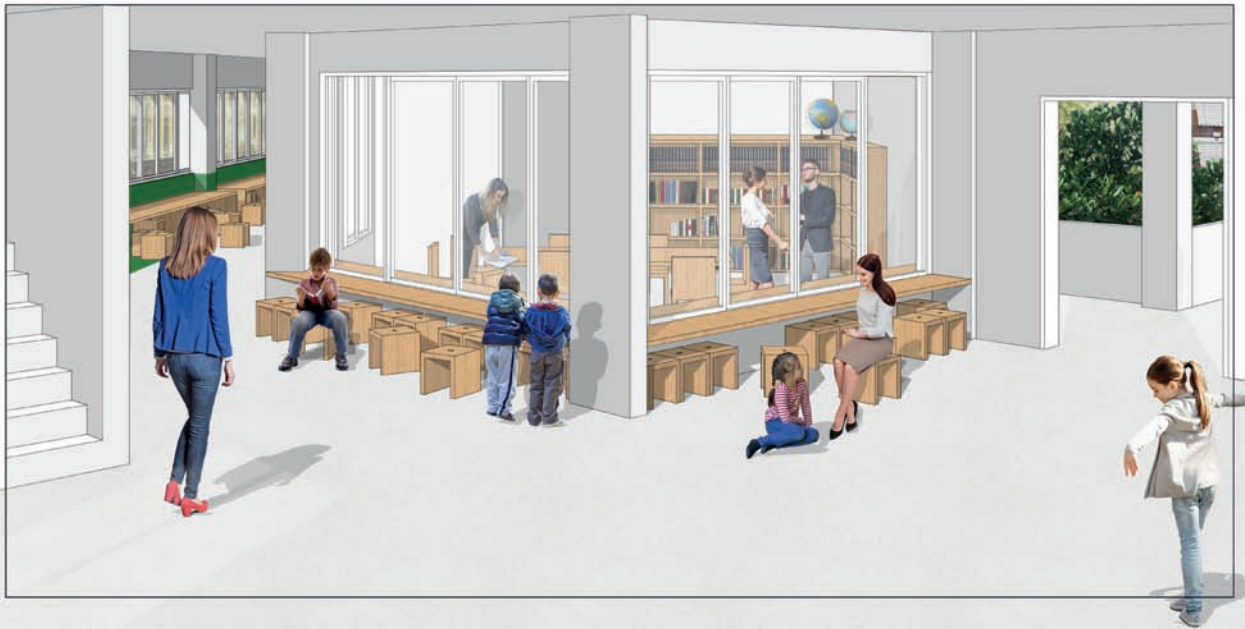

Απεικόνιση 1

Απεικόνιση 5

ΕΦΑΡΜΟΓΗ 2η ΚΑΤΗΓΟΡΙΑ

Στην κατηγορία αυτή, χαρακτηριστικό παράδειγμα αποτελεί το 10ο Δημοτικό Σχολείο. Το σχολείο αυτό συνορεύει με μια από τις κεντρικές αρτηρίες της πόλης, ενώ συνορεύει με ένα νηπιαγωγείο και απέναντί του βρίσκονται ένα γυμνάσιο και δύο ΕΠΑΛ. Η μια πλευρά του χώρου του προαυλίου συνορεύει με την κεντρική αρτηρία.

Πιο αναλυτικά υπάρχουν τα στοιχεία του σχολείου στη σελ. 51.
Τα σχέδια των κατόψεων παρουσιάζονται σε κλίμακα, 1:500.

1. Κεντρική είσοδος του σχολείου

2. Τμήμα του προαυτίου

3. Είσοδος του σχολικού κτιρίου από το προαύλιο

4. Στεγασμένος διάδρομος στο προαύλιο

5. Γήπεδο μπάσκετ στο προαύλιο

6. Τμήμα του προαυλίου

7. Κεντρική είσοδος στο σχολικό κτίριο

8. Κεντρικός χώρος στο ισόγειο

9. Εσωτερική σκάλα

10. Είσοδος ορόφου από την σκάλα

11. Εξωτερικός διάδρομος (β όροφος)

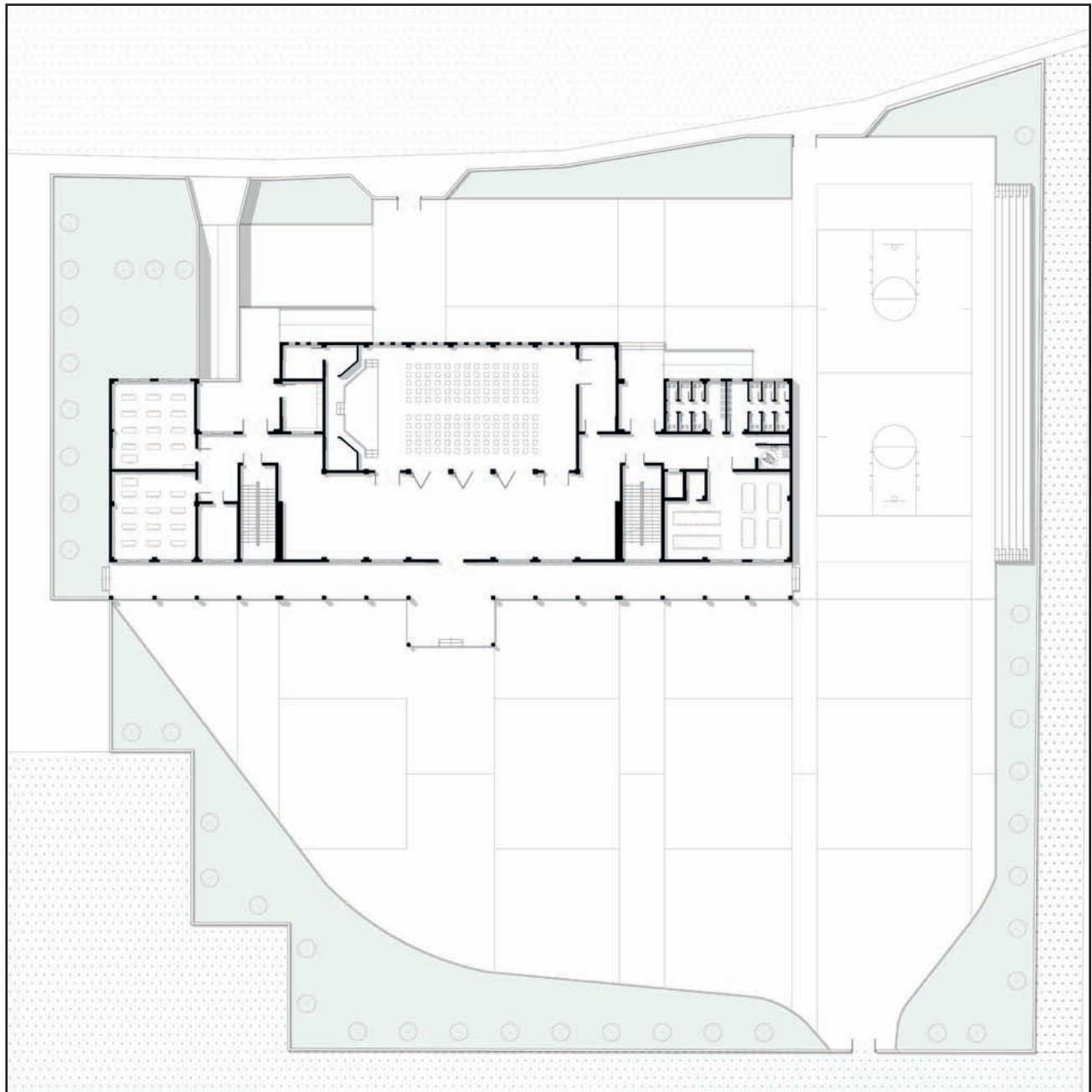
12. Διάδρομος που οδηγεί στις αίθουσες διδασκαλίας (β όροφος)

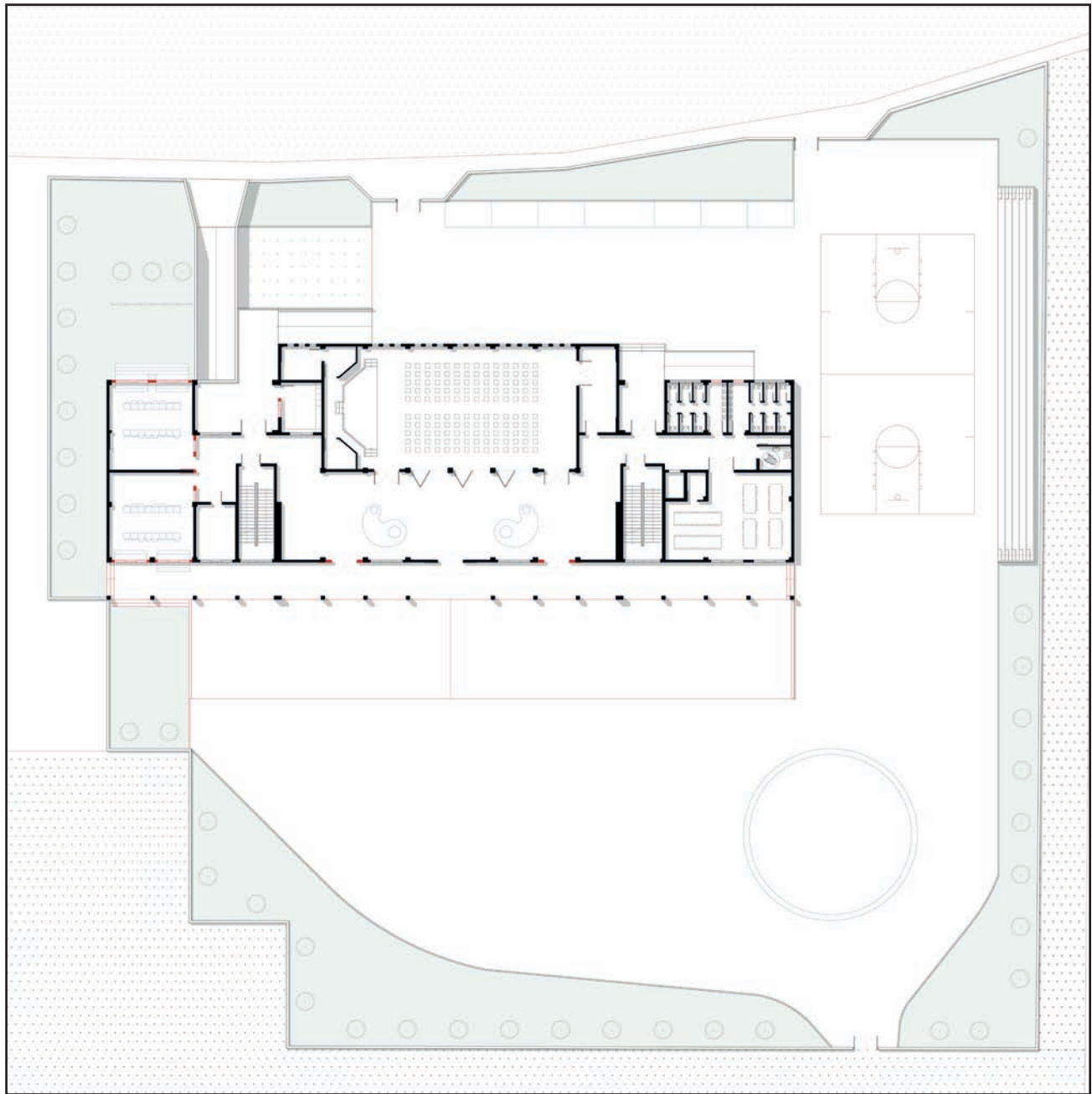
13. Αίθουσα διδασκαλίας

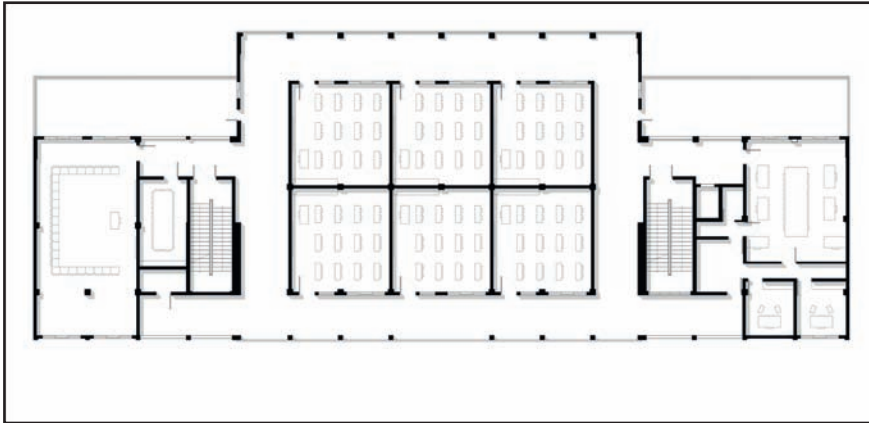
14. Αίθουσα διδασκαλίας

Κάτοψη ισογείου ΠΡΙΝ

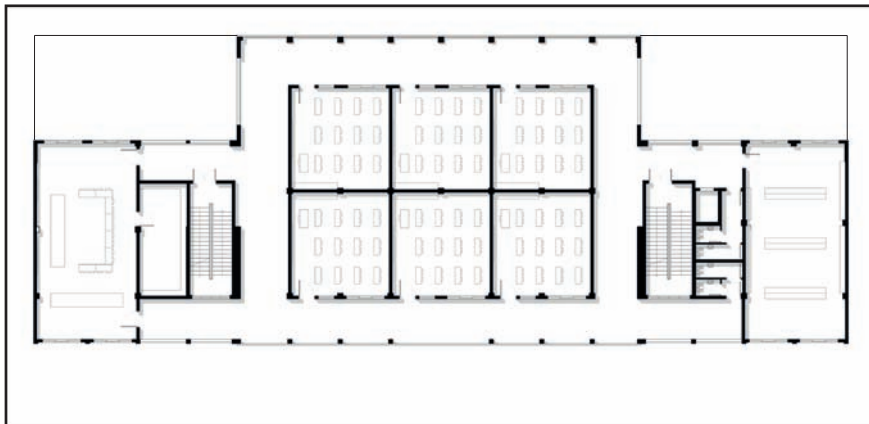

Κάτοψη ισογείου ΜΕΤΑ

Κάτοψη α ορόφου ΠΡΙΝ

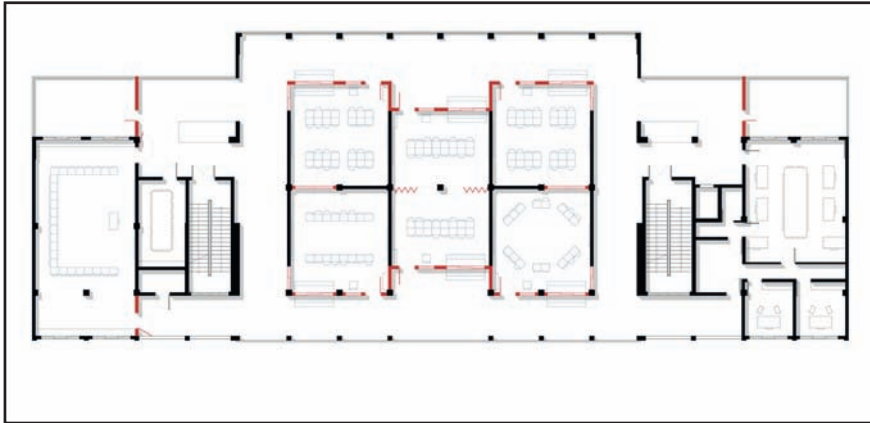

Κάτοψη β ορόφου ΠΡΙΝ

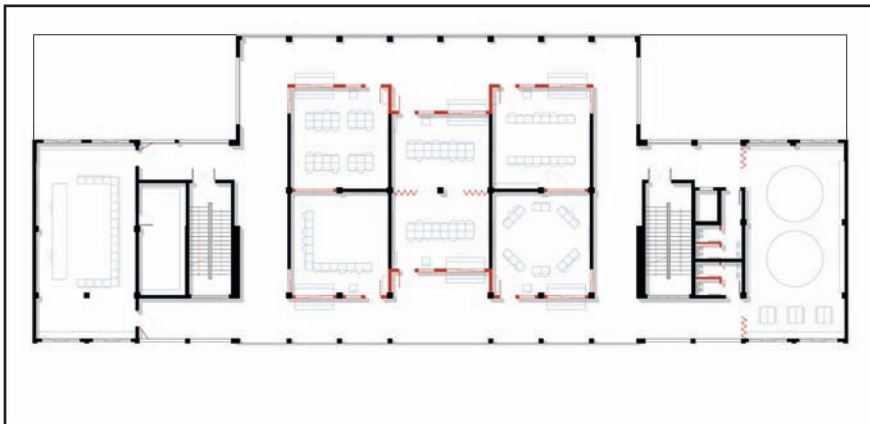

Κάτοψη α ορόφου ΜΕΤΑ

Κάτοψη β ορόφου ΜΕΤΑ

ΠΡΟΑΥΛΙΟ

Παρατηρώντας το εξωτερικό τμήμα αυτού του σχολείου, το δάπεδό του δημιουργεί μια χρωματική εναλλαγή. Πέρα από αυτό βέβαια το επόμενο σημείο αναφοράς στο χώρο του προαυλίου είναι το γήπεδο μπάσκετ, το οποίο συνδυάζεται με τις κερκίδες. Ο χώρος του προαυλίου είναι αρκετά μεγάλος, αφού προορίζεται και για μεγάλο αριθμό παιδιών. Δεν υπάρχουν όμως αρκετά σημεία αναφοράς για να κινήσουν το ενδιαφέρον των παιδιών. Για το λόγο αυτό τοποθετείται αρχικά ένα σκάμμα άμμου στο τμήμα του προαυλίου όπου είναι η κεντρική είσοδος-έξοδος σε αυτό από το κτίριο. Ταυτόχρονα δημιουργείται μια ράμπα που οδηγεί από το ισόγειο του κτιρίου στο προαύλιο. Η ράμπα αυτή αντικαθιστά τα μικρά σκαλάκια και αποτελεί σημείο στάσης και παιχνιδιού για τα παιδιά.

Στο τμήμα του προαυλίου όπου υπάρχουν οι δύο κεντρικές εισοδοί τοποθετείται το νέο δάπεδο με την εναλλαγή στα ύψη του, ώστε να λειτουργεί είτε ως σημείο στάσης είτε ως αφορμή για παιχνίδι. Επίσης στο τμήμα αυτό του προαυλίου, τοποθετείται και η κατασκευή με τα σχοινιά, για επιπλέον χώρο παιχνιδιού για τα παιδιά.

ΙΣΟΓΕΙΟ

Στο ισόγειο υπάρχει ένας μεγάλος κεντρικός χώρος μέσω του οποίου οι χρήστες οδηγούνται στο προαύλιο. Η γενικότερη δομή του κτιρίου είναι εξωστρεφής, αφού οι κινήσεις γίνονται εξωτερικά. Στο ισόγειο όμως ο χώρος αυτός φωτίζεται μέσω παραθύρων (ξεκινούν από το ύψος 1,10m) και υπάρχει μόνο μια πόρτα για το πέρασμα από το κτίριο στο προαύλιο και αντίστροφα. Προτείνεται λοιπόν να δημιουργηθούν δύο επιπλέον πόρτες που να οδηγούν στο προαύλιο, ώστε αυτός ο χώρος να ανοίξει και να υπάρχει καλύτερη ροή της κίνησης. Τη συνθήκη αυτή ενισχύουν οι δύο κεντρικές κατασκευές που τοποθετούνται στο χώρο αυτό. Λειτουργούν σε δύο επίπεδα, κατευθύνουν την κίνηση στο χώρο αυτό, ενώ λειτουργούν ως σημείο στάσης και παιχνιδιού.

Στο χώρο του ισογείου υπάρχουν και δύο αίθουσες διδασκαλίας. Αυτές αφορούν την πρώτη δημοτικού. Παρόλο που είναι σε σειρά δεν γίνεται η παρέμβαση για τη δημιουργία κατωφλιού, διότι υπάρχει ήδη χώρος που μπορεί να λειτουργεί ως προθάλαμος αυτών των δύο αιθουσών. Δημιουργείται όμως ένα άνοιγμα (παράθυρο) ώστε να υπάρχει οπτική επαφή από το χώρο αυτό. Στην εξωτερική πλευρά των αιθουσών αυτών τοποθετείται η κατασκευή του κατωφλιού στην περίπτωση της εξωτερικής κίνησης. Δημιουργείται λοιπόν μια άμεση γέφυρα επικοινωνίας με τον εξωτερικό χώρο. Ταυτόχρονα παραχωρείται στις δύο αυτές αίθουσες, λόγω τοποθεσίας, τμήμα από τον κήπο του σχολείου.

Α ΟΡΟΦΟΣ

Κατά την είσοδο στον πρώτο όροφο (μέσω της εκάστοτε σκάλας), δεν υπάρχει χώρος εκτόνωσης των ατόμων που κάνουν χρήση της σκάλας την ίδια στιγμή και στη συνέχεια προκύπτει ο προβληματισμός για την κίνηση στον όροφο. Αρχικά λοιπόν μεγαλώνει ο χώρος μπροστά από τις σκάλες, δημιουργώντας ένα σημείο στάσης για τον όροφο, συνδυαστικά με τον πάγκο που τοποθετείται στο κέντρο του.

Προχωρώντας στον όροφο αυτό υπάρχει το δίλλημα του διαδρόμου που οδηγεί στις δύο πλευρές του ορόφου όπου υπάρχουν οι αίθουσες διδασκαλίας. Για το λόγο αυτό ανοίγεται ένα παράθυρο από τις αίθουσες αυτές στην πλευρά του διαδρόμου, ώστε να λειτουργεί ως χαρακτηριστικό σημείο και να βοηθά στον προσανατολισμό στο χώρο.

Στην περιοχή όπου υπάρχουν οι αίθουσες διδασκαλίας, συναντώνται δύο ομάδες αιθουσών που αποτελούνται από τρεις αίθουσες η καθεμία. Οι δύο αυτές ομάδες δημιουργούν ένα σύνολο, όπου γύρω του υπάρχει η κίνηση. Έτσι, για την κάθε ομάδα αιθουσών έχει ακολουθηθεί ο σχετικός χειρισμός με το κατώφλι. Συνδυαστικά τοποθετείται στο εξωτερικό παράθυρο της κάθε αίθουσας η κατασκευή του κατωφλιού που απευθύνεται στους εξωτερικούς διαδρόμους, δηλαδή ο πάγκος που λειτουργεί τόσο στο εσωτερικό της τάξης όσο και στο εξωτερικό.

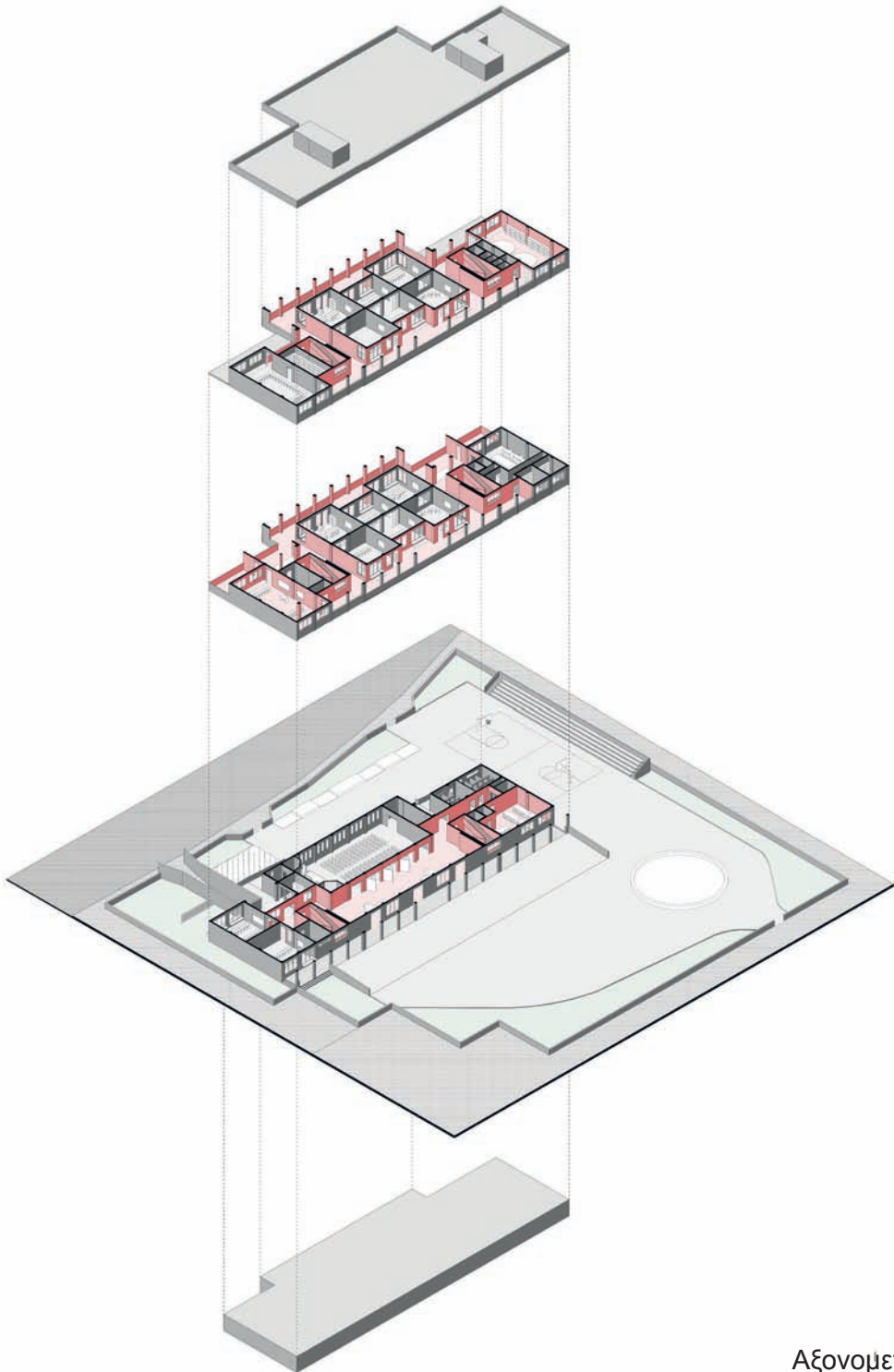
Ταυτόχρονα, επειδή ο φωτισμός και ο αερισμός στις αίθουσες αυτές δεν είναι ο επιθυμητός, στην ένωση των αιθουσών των διαφορετικών ομάδων έχει δημιουργηθεί ένα κοινό παράθυρο. Το παράθυρο αυτό μπορεί να είναι ανοιχτό είτε στο διάλειμμα είτε και στην ώρα του μαθήματος, αν αυτό είναι επιθυμητό. Στις δύο μεσαίες αίθουσες ο διαχωριστικός τοίχος έχει αντικατασταθεί από ένα διαχωριστικό τύπου φυσαρμόνικα έτσι ώστε να μπορούν αυτοί οι δύο χώροι να ενωθούν και να αποκτήσουν και διαφορετικούς χειρισμούς στο μάθημα.

Στον όροφο αυτό υπάρχει η αίθουσα φυσικής- χημείας, στην οποία ανοίγεται μια δεύτερη είσοδος ώστε να υπάρχει κυκλική κίνηση.

Β ΟΡΟΦΟΣ

Συνεχίζοντας στο β' όροφο, διατηρούνται οι ίδιοι χειρισμοί σε σχέση με τις αίθουσες διδασκαλίας. Στον όροφο αυτό υπάρχει η αίθουσα της βιβλιοθήκης. Στο χώρο αυτό γίνεται μεγαλύτερο το άνοιγμα της πόρτας, ενώ προστίθεται ένα επιπλέον ώστε να λειτουργεί σαν πέρασμα αυτός ο χώρος.

Σε κάθε όροφο έχουν χρησιμοποιηθεί διαφορετικά χρώματα στους τοίχους στις απεικονίσεις. Αυτό αποτελεί τμήμα της πρότασης, ώστε ο κάθε όροφος να χαρακτηρίζεται από ένα χρώμα και να λειτουργεί αυτό βοηθητικά.

Αξονομετρικό

Απεικόνιση 1

Απεικόνιση 3

Απεικόνιση 5

ΕΦΑΡΜΟΓΗ 3η ΚΑΤΗΓΟΡΙΑ

Στην κατηγορία αυτή, χαρακτηριστικό παράδειγμα αποτελεί το 18ο Δημοτικό Σχολείο. Το σχολείο αυτό συνορεύει με μια από τις κεντρικές αρτηρίες της πόλης, ενώ συνορεύει με το ειδικό σχολείο αλλά και με δυο γυμνάσια και λύκεια. Η μια πλευρά του χώρου του προαυλίου συνορεύει με την κεντρική αρτηρία.

Πιο αναλυτικά υπάρχουν τα στοιχεία του σχολείου στη σελ. 57.
Τα σχέδια των κατόψεων παρουσιάζονται σε κλίμακα, 1:600.

1. Είσοδος του σχολικού κτιρίου

2. Τμήμα προαυλίου

3. Εξωτερικό τμήμα αιθουσών διδασκαλίας

4. Εξωτερικό τμήμα αιθουσών διδασκαλίας

5. Γήπεδο μπάσκετ (Στο βάθος βρίσκεται ένα σχολικό συγκρότημα)

6. Στεγασμένο τμήμα του προαυλίου

7. Κεντρικός χώρος σχολείου. Θεατρική σκηνή

8. Κυκλικό τμήμα αιθουσών διδασκαλίας

9. Αίθουσα μουσικής - Κυλικείο - Τουαλέτες

10. Ζεύγη αιθουσών διδασκαλίας

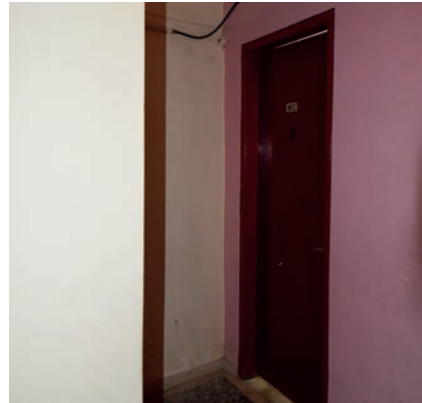
11. Αίθουσα διδασκαλίας

12. Αίθουσα διδασκαλίας

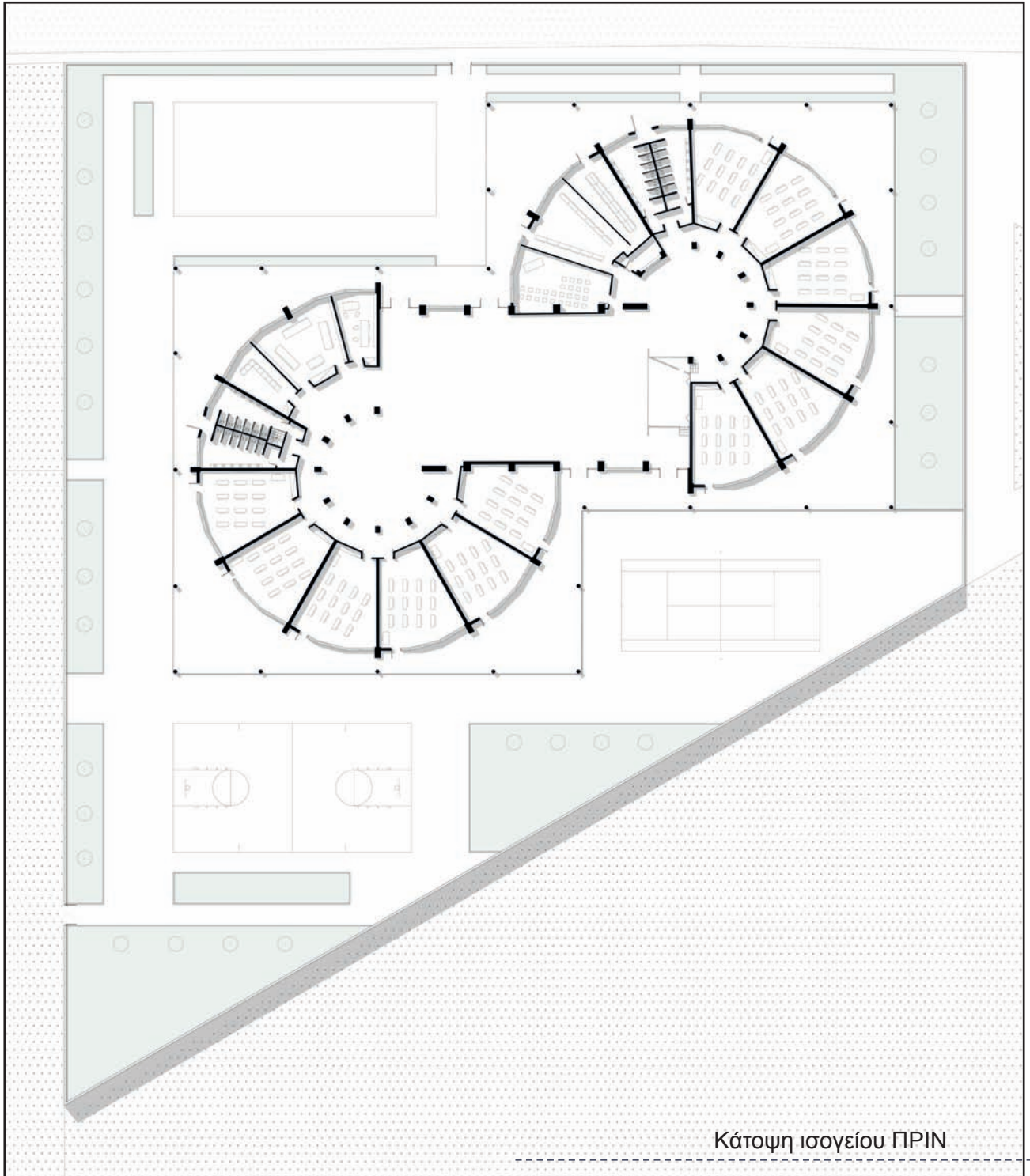

13. Είσοδος στον προθάλαμο των τουαλετων

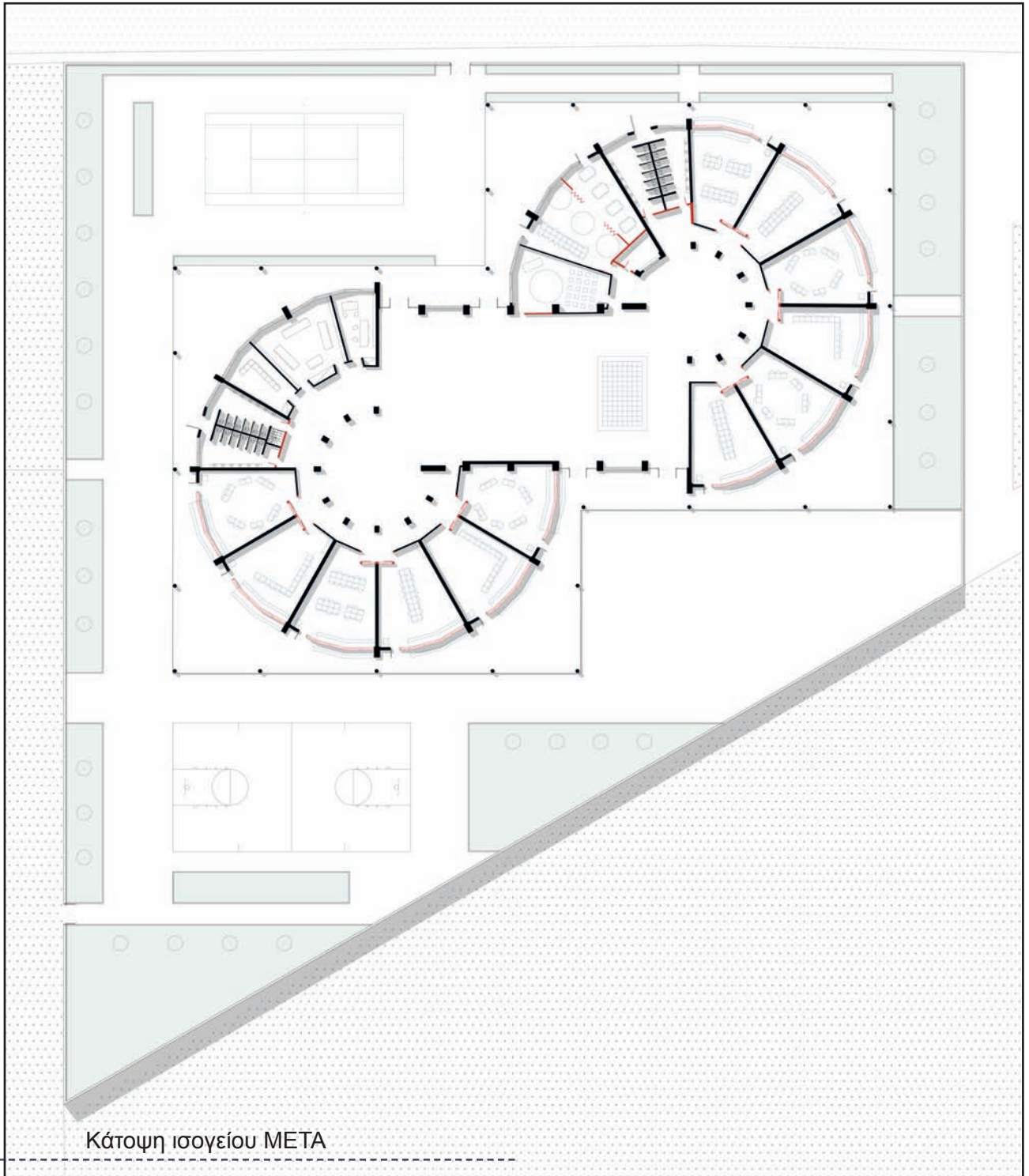

14. Τουαλέτες

Κάτοψη ισογείου ΠΡΙΝ

Κάτοψη ισογείου ΜΕΤΑ

ΠΡΟΑΥΛΙΟ

Σε αυτό το σχολικό συγκρότημα το προαύλιο δεν αποτελεί έναν ενιαίο χώρο. Είναι μοιρασμένο σε τρία σημεία περιμετρικά του κτιρίου. Επιτυγχάνεται έτσι η διάχυση των παιδιών σε διαφορετικά σημεία κατά τη διάρκεια του διαλείμματος. Για να ενισχυθεί αυτό μετακινείται το γήπεδο του βόλεϊ στην απέναντι πλευρά του προαυλίου, ώστε οι αθλητικές εγκαταστάσεις να είναι μοιρασμένες. Ταυτόχρονα δημιουργείται και ένας ελεύθερος χώρος κατά την έξοδο των παιδιών από το κεντρικό σημείο του κτιρίου.

ΙΣΟΓΕΙΟ

Το κτίριο είναι ισόγειο και η μορφή της κάτοψης αναλύεται σε δύο κύκλους (οι οποίοι περιλαμβάνουν όλες τις αίθουσες) και ένα ορθογώνιο όπου λειτουργεί ενωτικά για τους δύο κύκλους. Όλες οι αίθουσες διδασκαλίας έχουν άμεση πρόσβαση στον αύλειο χώρο μέσω μια πόρτας. Στην εξωτερική πλευρά των αιθουσών τοποθετείται η κατασκευή που αφορά το κατώφλι με εξωτερική κίνηση. Αποτελείται από δύο πάγκους που λειτουργούν το ίδιο στο εσωτερικό όσο και στο εξωτερικό της τάξης.

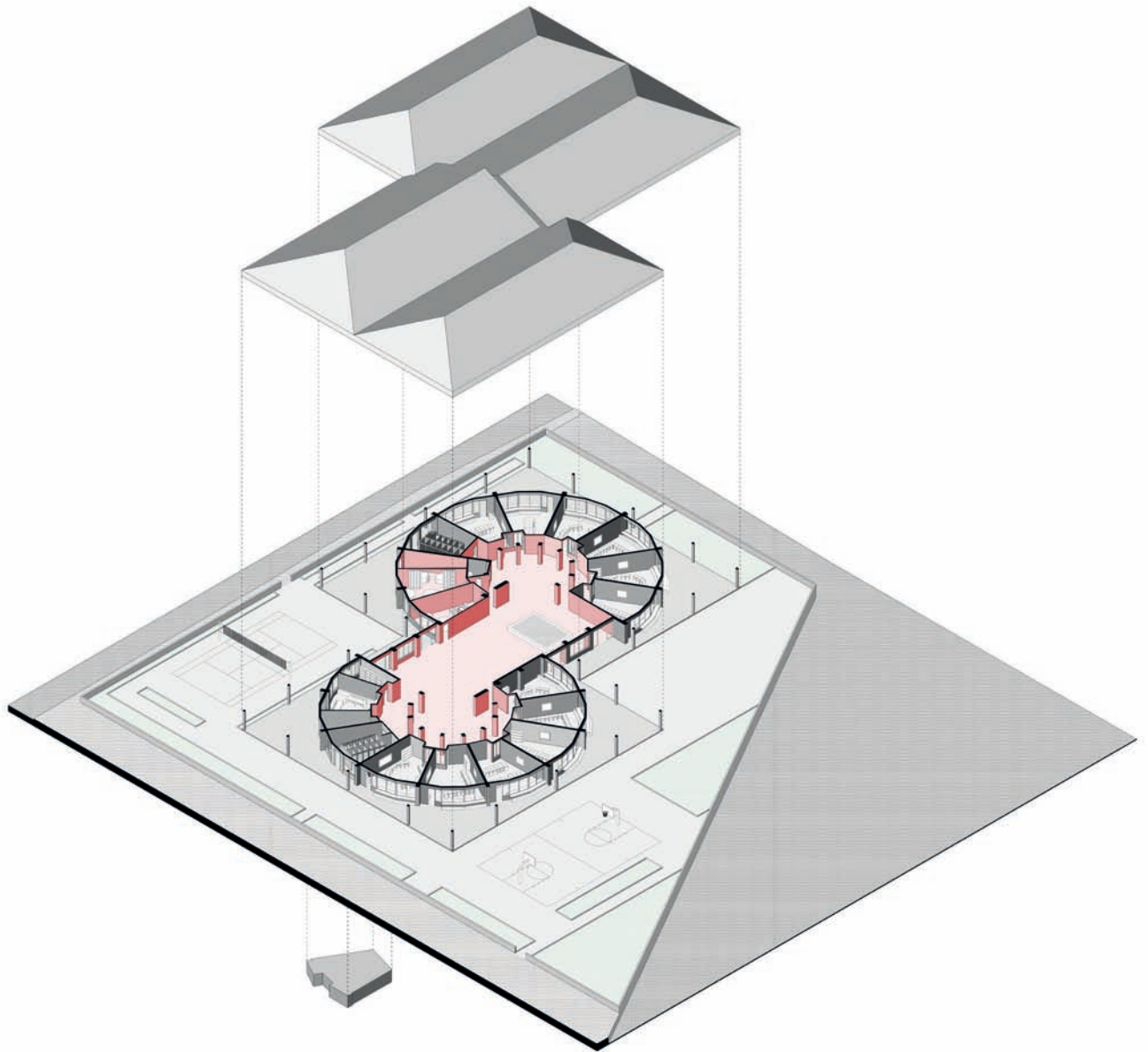
Πηγαίνοντας στο εσωτερικό του κτιρίου, ο κεντρικός του χώρος είναι ελεύθερος ενώ σε μια πλευρά είναι τοποθετημένη μια θεατρική σκηνή (διότι δεν υπάρχει αίθουσα πολλαπλών χρήσεων). Για να δημιουργηθεί ένα κεντρικό σημείο στο χώρο αυτό, τοποθετείται εκ νέου ένα βάθρο, το οποίο περιέχει μέσα καρεκλάκια και μπορεί να χρησιμοποιηθεί και στην καθημερινότητα αλλά και ως σκηνή όποτε χρειάζεται. Η τοποθέτησή του δημιουργεί ροή στην κίνηση.

Στην περίπτωση των τάξεων, οι τάξεις λειτουργούν ήδη ως ζεύγη. Τη σχέση αυτή ενισχύει ο χειρισμός σχετικά με το κατώφλι που εφαρμόζεται.

Σχετικά με τις ειδικές αίθουσες. Ο χώρος που αφορά το ολοήμερο, έχει έναν επιπλέον χώρο που λειτουργεί ως τραπεζαρία. Επειδή αυτοί οι δύο χώροι αφορούν μια κοινή ώρα, επιλέγεται να αλλάξει ο τρόπος που επικοινωνούν. Έτσι δημιουργείται ένα κεντρικό άνοιγμα μεταξύ τους, με πόρτες σε μορφή φυσαρμόνικας, ώστε να μπορούν να υπάρξουν και ως μια ενιαία αίθουσα. Συνεχίζοντας, στην αίθουσα της μουσικής, προστίθεται μια επιπλέον είσοδος ώστε να υπάρχει μεγαλύτερη κίνηση στο χώρο.

Τέλος η πρόσβαση στις τουαλέτες γινόταν μέσα από μια σειρά μικρότερων χώρων. Για το λόγο αυτό καταργούνται αυτοί οι επιπλέον τοίχοι και υπάρχει άμεση πρόσβαση σε αυτές.

Σε αντίθεση με τα άλλα κτίρια, επειδή στην περίπτωση αυτή το κτίριο είναι ισόγειο, τα χρώματα διαφοροποιούνται σε σύνολα. Αυτό σημαίνει ότι το κάθε κυκλικό τμήμα αλλά και το κέντρο του σχολείου αντιστοιχεί σε ένα διαφορετικό χρώμα στην απεικόνιση. Αυτό αποτελεί τμήμα της πρότασης, ώστε το κάθε σύνολο να χαρακτηρίζεται από ένα χρώμα και να λειτουργεί αυτό βοηθητικά.

Αξονομετρικό

Απεικόνιση 1

Απεικόνιση 3

ΕΦΑΡΜΟΓΗ 4η ΚΑΤΗΓΟΡΙΑ

Στην κατηγορία αυτή, χαρακτηριστικό παράδειγμα αποτελεί το 24ο Δημοτικό Σχολείο. Το σχολείο αυτό συνορεύει με δύο κεντρικές αρτηρίες της πόλης, ενώ γύρω του υπάρχουν πολυκατοικίες, το κτίριο της νομαρχίας αλλά και το πάρκο του σιδηροδρομικού σταθμού της πόλης. Οι δύο πλευρές του χώρου του προαυλίου συνορεύουν με τις δύο κεντρικές αρτηρίες.

Πιο αναλυτικά υπάρχουν τα στοιχεία του σχολείου στη σελ. 81.
Τα σχέδια των κατόψεων παρουσιάζονται σε κλίμακα, 1:400.

1. Προαύλιο - σχολικό κτίριο

2. Είσοδος σχολικού κτίριου

3. Προαύλιο

4. Προαύλιο - γήπεδο μπάσκετ

5. Κεντρικός χώρος σχολείου

6. Σκάλα που οδηγεί στον α όροφο

7. Είσοδος στο διάδρομο του ισόγειου

8. Είσοδος στο γραφείο των δασκάλων και του διευθυντή (α όροφος)

9. Εσωτερικός διάδρομος (α όροφος)

10. Εσωτερική σκάλα

11. Εσωτερική σκάλα

12. Εσωτερική σκάλα

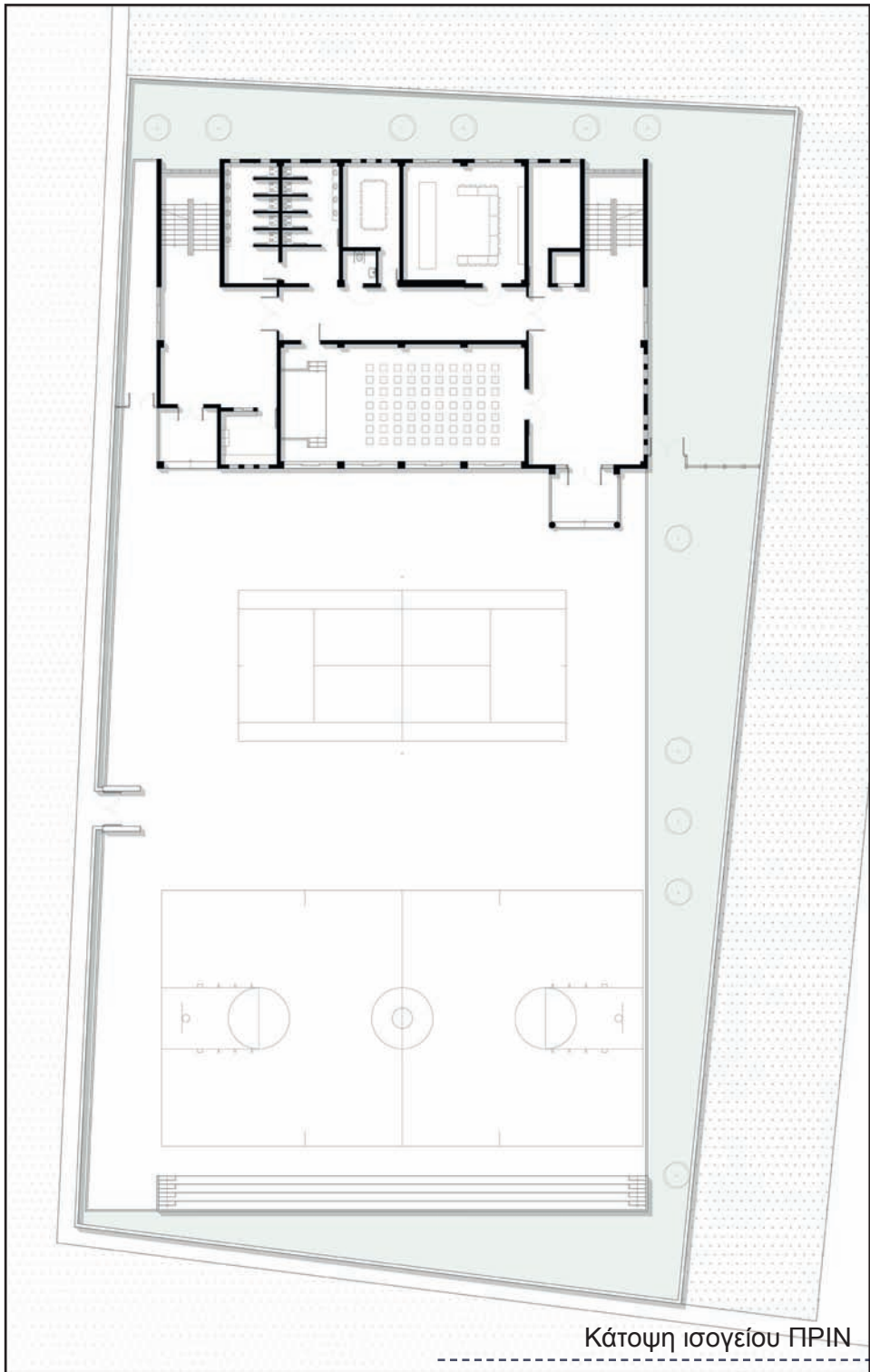

13. Αίθουσα διδασκαλίας

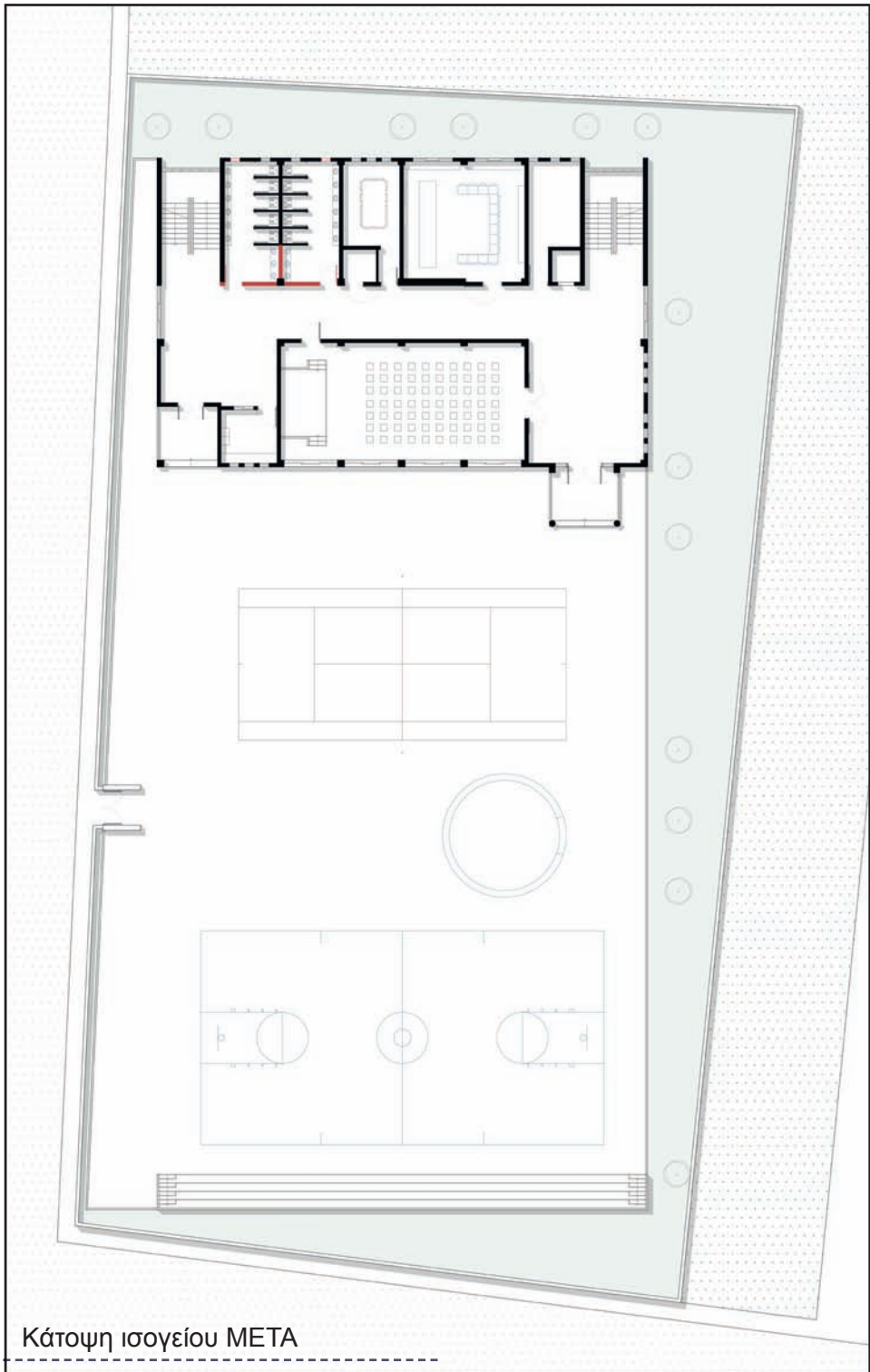

14. Αίθουσα διδασκαλίας

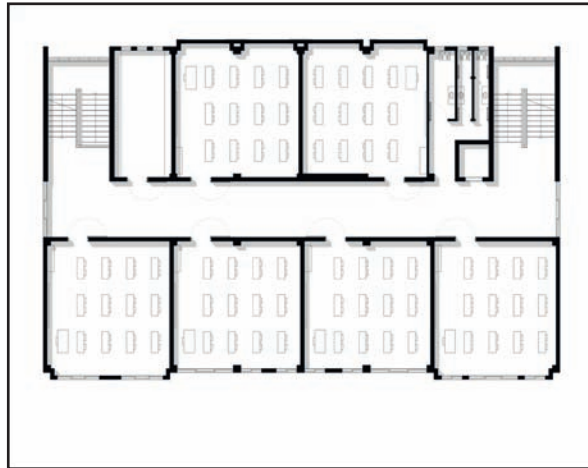

Κάτοψη ισογείου ΠΡΙΝ

Κάτοψη ισογείου META

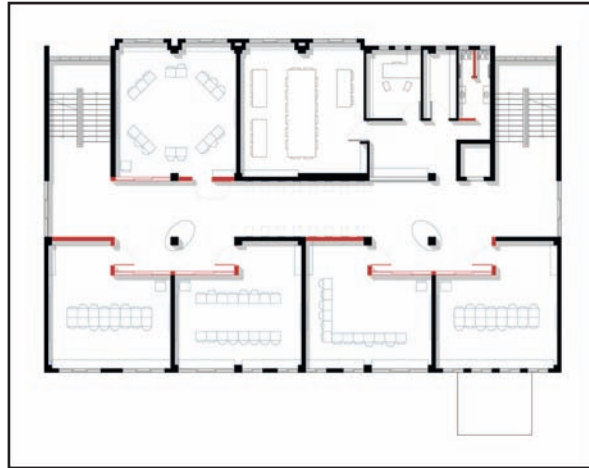
Κάτοψη α ορόφου ΠΡΙΝ

Κάτοψη β ορόφου ΠΡΙΝ

Κάτοψη α ορόφου ΜΕΤΑ

Κάτοψη β ορόφου ΜΕΤΑ

ΠΡΟΑΥΛΙΟ

Ξεκινώντας από το προαύλιο, παρατηρείται ότι υπάρχουν δύο γήπεδα, ένα του μπάσκετ και ένα του βόλεϊ. Όπως έχει αναφερθεί την ώρα του διαλείμματος δεν μπορεί να γίνει χρήση των γηπέδων για άθληση, αφού για λόγους ασφαλείας δεν τους επιτρέπουν τις μπάλες.

Γεννάται έτσι η ανάγκη για ενίσχυση των στοιχείων που μπορούν να λειτουργήσουν ως αφορμή για νέες δραστηριότητες από τα παιδιά. Για να επιτευχθεί αυτό μειώνεται ο χώρος του γηπέδου μπάσκετ και ανάμεσα στα δύο γήπεδα τοποθετείται το σκάμμα άμμου.

ΙΣΟΓΕΙΟ

Στο χώρο του ισογείου η αλλαγή που πραγματοποιείται πρώτα είναι να καταργηθούν οι πόρτες που οδηγούν στο διάδρομο προκειμένου να ευνοηθεί η ελεύθερη κίνηση στο χώρο. Προχωρώντας στους χώρους του ισογείου συναντώνται οι τουαλέτες. Στο χώρο αυτό προκύπτει το πρόβλημα των δι-αδοχικών περασμάτων. Έτσι δημιουργούνται δύο κεντρικές εισοδοί, με άμεση πρόσβαση από το διάδρομο.

Α ΟΡΟΦΟΣ

Η συνθήκη που παρατηρείται στους ορόφους είναι ο κεντρικός διάδρομος όπου εκατέρωθεν του υπάρχουν οι αίθουσες διδασκαλίας. Στον α΄ όροφο, υπάρχουν δύο ζεύγη αιθουσών διδασκαλίας στη σειρά στις οποίες εφαρμόζεται ο χειρισμός του κατωφλιού. Στο κέντρο του καθενός που δημιουργείται, τοποθετείται ένα κεντρικό σημείο στάσης. Με τον τρόπο αυτό αλλάζει η γραμμική κίνηση που υπήρχε πριν. Ταυτόχρονα, η αίθουσα η οποία είναι μόνη της αποκτά ένα παράθυρο ώστε να έχει οπτική επαφή με τους υπόλοιπους χώρους του ορόφου.

Επιπλέον στο διάδρομο τοποθετούνται οι ανοιγόμενες κατασκευές διότι το πλάτος του είναι περιορισμένο.

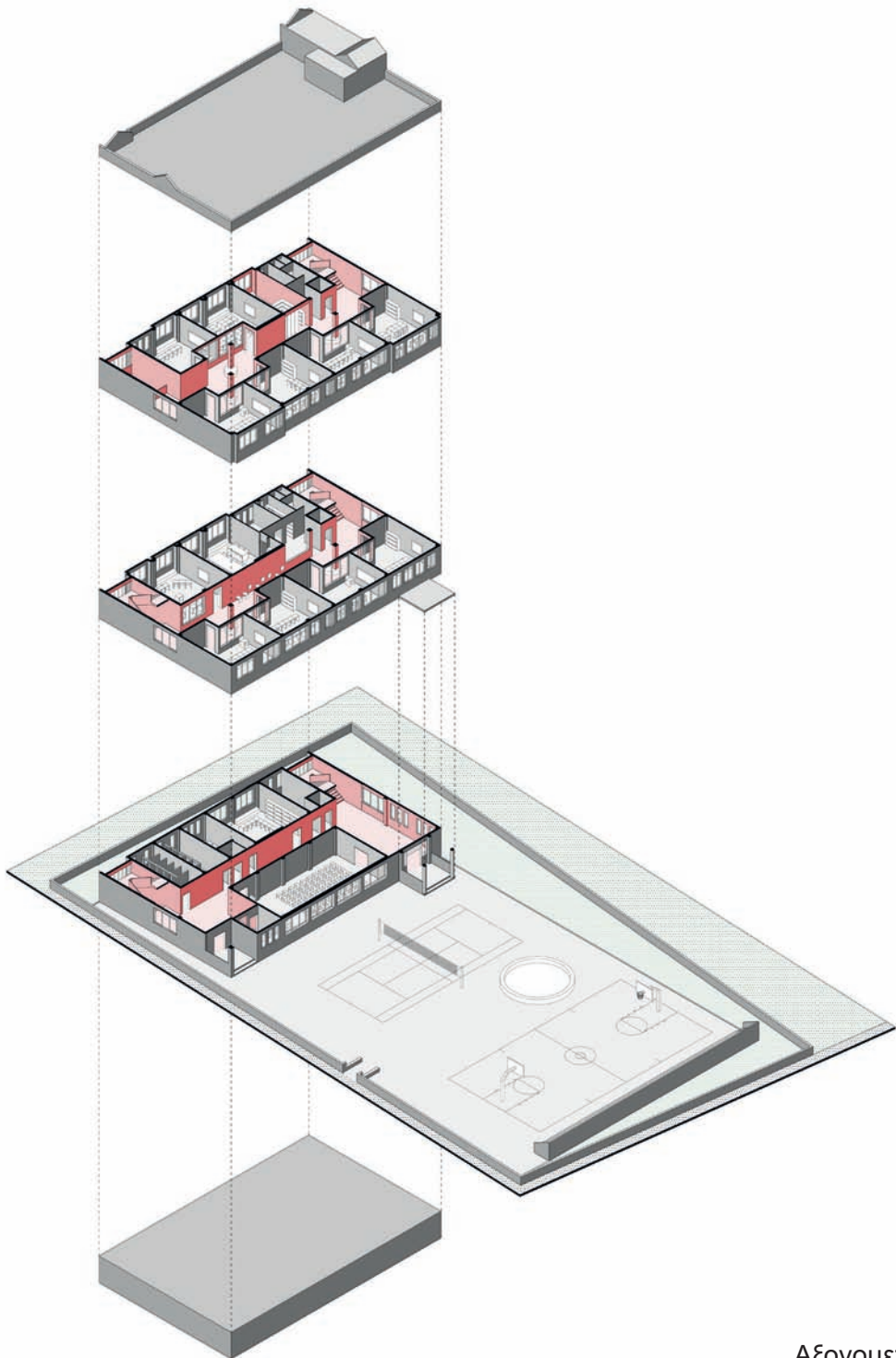

Β ΟΡΟΦΟΣ

Στον β' όροφο ακολουθείται ο ίδιος χειρισμός στις αίθουσες διδασκαλίας. Για να μπορέσει να λειτουργήσει αυτή η συνθήκη και στο ζεύγος αιθουσών της άλλης πλευράς του διαδρόμου γίνεται μια αναδιάταξη του χώρου.

Τέλος, στην βιβλιοθήκη δημιουργείται μεγάλο άνοιγμα ώστε να μπορεί να γίνει η ενσωμάτωσή της με τους υπόλοιπους δημόσιους χώρους του ορόφου.

Σε κάθε όροφο έχουν χρησιμοποιηθεί διαφορετικά χρώματα στους τοίχους στις απεικονίσεις. Αυτό αποτελεί τμήμα της πρότασης, ώστε να ο κάθε όροφος να χαρακτηρίζεται από ένα χρώμα και να λειτουργεί αυτό βοηθητικά.

Αξονομετρικό

Απεικόνιση 1

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

ΒΙΒΛΙΑ

Bachelard, G. (1957), Βέλτσου, Ε., Χατζηνικολή, Ι. (μτφ.) (1982) Η ποιητική του χώρου. 6η εκδ., Αθήνα: Χατζηνικολή

Γερμανός, Δ. (1993) Χώρος και διαδικασίες αγωγής: η παιδαγωγική ποιότητα του χώρου. 5η εκδ., Αθήνα: Gutenberg.

Γερμανός, Δ. (2002) Οι τοίχοι της γνώσης: σχολικός χώρος και εκπαίδευση. 3η εκδ., Αθήνα: Gutenberg.

Hertzberger, H. (1991), Τσοχαντάρη, Τ. (μτφ.) (2002) Μαθήματα για σπουδαστές αρχιτεκτονικής. Αθήνα: Πανεπιστημιακές εκδόσεις Ε.Μ.Π.

Hertzberger, H. (2008) Space and Learning: Lessons in Architecture 3. Rotterdam: 010 Publishers
Houssaye, J. (1995), Καρακατσάνη, Δ. (μτφ.) (2000) Δεκαπέντε Παιδαγωγοί. Σταθμοί στην ιστορία της παιδαγωγικής σκέψης. Αθήνα: Μεταίχμιο
Λέφας, Π. (2008) Αρχιτεκτονική και Κατοίκηση: από τον Heidegger στον Koolhaas. Αθήνα: ΠΛΕ-ΘΡΟΝ.

Lingen, A., Kollarova, D. (2016) Aldo van Eyck, Seventeen Playgrounds, Amsterdam. Eindhoven: Publisher Lecturis.

Μπότσογλου, Κ. (2010) Υπαίθριοι χώροι παιχνιδιού και παιδί: ποιότητα, ασφάλεια, παιδαγωγικές εφαρμογές. Αθήνα: Gutenberg.

Μπουζάκης, Σ. (2006) Νεοελληνική Εκπαίδευση (1821-1998). Αθήνα: Gutenberg.

Mesmin, G., Πεντελίκος, Π. (μτφ.) (1978) Το παιδί η αρχιτεκτονική και ο χώρος. Αθήνα: Μνήμη

Mialaret, G. (1996), Ζακοπούλου, Γ. (μτφ.) Εισαγωγή στις Επιστήμες της Αγωγής. Αθήνα: Τυποθήτω.

Piaget, J. (1969), Βερβερίδης, Α. (μτφ.) (1999) Ψυχολογία και Παιδαγωγική. Αθήνα: Λιβάνη ΑΒΕ – ΝΕΑ ΣΥΝΟΡΑ.

Πατσιάς, Α. (2016) Το σχολείο της φύσης και των χρωμάτων. Θεσσαλονίκη: Φυλάτος

Recalcati, M. (2012), Πονηρός, Χ. (μτφ.) (2017) Πορτρέτα της επιθυμίας. Αθήνα: Κέλευθος

Smithson, A. (1968) Team 10 primer. 1st ed., Cambridge: MIT Press

Strauven, F. (1998) Aldo van Eyck: the shape of relativity. Amsterdam: Architectura & Natura Press.

Τσουκαλά, Κ. (1998) Τάσεις στη Σχολική Αρχιτεκτονική: Από την Παιδοκεντρική Λειτουργικότητα στη Μεταμοντέρνα Προσέγγιση. 4η εκδ., Θεσσαλονίκη: Επίκεντρο.

Τσουκαλά, Κ. (Επιμ.). (2000) Αρχιτεκτονική Παιδί και Αγωγή. Θεσσαλονίκη: Παρατηρητής.

Τσουκαλά, Κ. (2006) Παιδική και αστική εντοπία: αρχιτεκτονική και νοητικές αναπαραστάσεις χώρου. Αθήνα: Τυποθήτω.

Τσουκαλά, Κ. (2014) Ροϊκές Χωρογραφίες και Εκπαιδευτικές Αναστοχαστικές Αντιστίξεις. Θεσσαλονίκη: Επίκεντρο.

Φρέιρε, Π. (1972), Κρητικός, Γ. (μτφ.) (1974) Η αγωγή του καταπιεζόμενου. Αθήνα: Κέδρος.

ΣΥΝΕΔΡΙΑ

Γερμανός Δ., Λιάπη Μ. (επιμ.) (2015) Ηλεκτρονικός τόμος Πρακτικών του Συμποσίου με Διεθνή Συμμετοχή: Τόποι για Εμπειρίες Μάθησης. Έρευνα, Δημιουργία, Αλλαγή. Θεσσαλονίκη, 9-10 Ιανουαρίου 2015, Αθήνα: Εθνικό Κέντρο Τεκμηρίωσης

Πελοποννησιακά – Παράρτημα 13 (1987-1988): Πρακτικά του Γ΄ Διεθνούς Συνεδρίου Πελοποννησιακών Σπουδών (Καλαμάτα, 8-15 Σεπτεμβρίου 1985). Δεκέμβριος 1988. εκδ: Εταιρεία Πελοποννησιακών Σπουδών.

